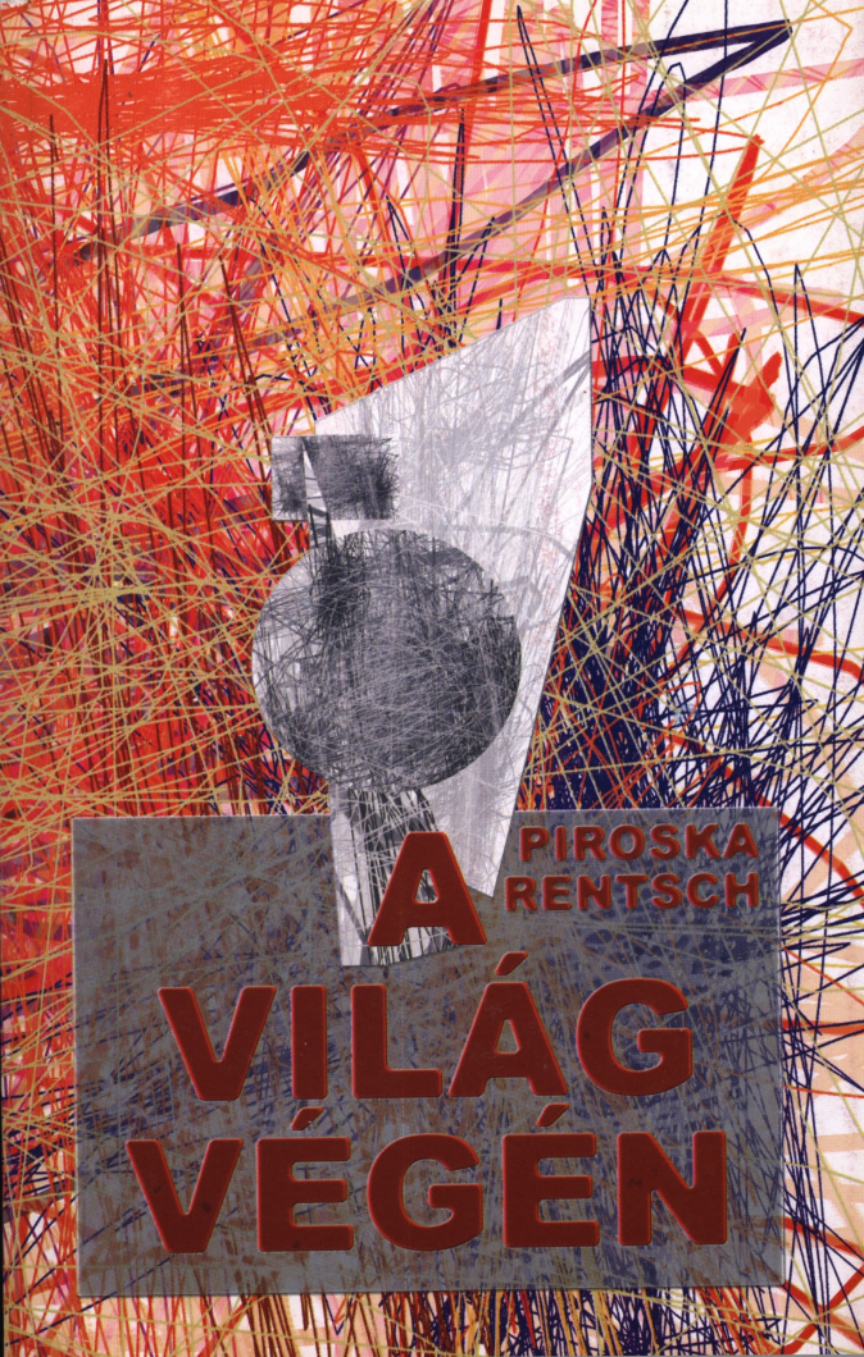
Thinking Through Design

PIROSKA
RENTSCH
A
VILÁG
VÉGÉN

PIROSKA RENTSCH

A világ végén

PIROSKA RENTSCH

A világ végén

AGROINFORM KIADÓHÁZ

Budapest, 2001

Felelős kiadó:
AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft.

Ügyvezető igazgató:
BOLYKI ISTVÁN

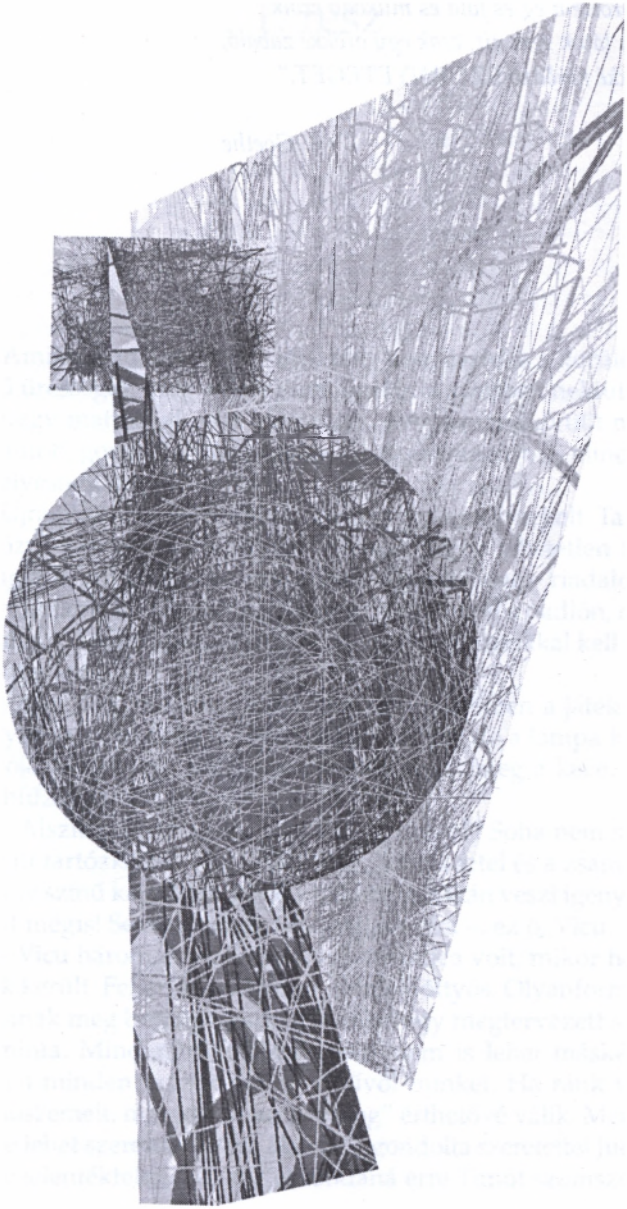
Szerkesztette:
VÉGH KÁROLY

Műszaki szerkesztő:
MAHR JÁNOS

Borítóterv:
BOLYKI VIOLA

ISBN 963 502 741 9

Készítette: AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft.
1096 Budapest, Sobieski János u. 17.
E-mail: AGROINFORM@MATAVNET.HU
Felelős vezető: MAHR JÁNOSNÉ
Budapest, 2001-81

"Köröttem ég és föld és működő erőik:
nem látok semmit, csak egy örökké zabáló,
örökké kérődző SZÖRNYETEGET."

Goethe

1. rész

I.

Amikor Judit magához tért, még nem észlelte a körülötte lévő ürességet. Még akkor sem, amikor a sötétben nekiütközött egy matracnak vélt valaminek. Semmi rendkívülit nem gyanított, gondolta, megkeresi a villanykapcsolót, és elindult a helyesnek tartott irányba.

Újra ütközött, de ezúttal puha tompaságot érzékelt. Tapogatózni kezdett. Rájött, hogy a lábainál egy tehetetlen test nyugszik, de tréfának vette. Nem támadt benne riadalom, mert szoktak ilyet játszani: valamelyikük elterül a padlón, másikuknak pedig tapogató, csiklandozó mozdulatokkal kell felélesztenie őt.

– Meg kell találnom azt a kapcsolót, sötétben a játék érvénytelen – gondolta. Megtalálta az asztalt, de a lámpa kapcsolója helyett egy szőrös valamiben akadt meg a keze. Továbbfűzte a gondolatait:

– Alszik a macska. De miért az asztalon?! Soha nem szokott itt tartózkodni. Engedélye legfeljebb a fotel és a zsámoly óarany színű kárpitjára terjed ki, de azt is ritkán veszi igénybe. Most mégis! Semmi kétség – tapogatta újra –, ez ő, Vicu.

– Vicu három éves. Nagyon szép kiscica volt, mikor hozzánk került. Fehér, fekete, tarka, szinte pöttyös. Olyanformán oszlanak meg bundáján a foltok, mint egy megtervezett szövetminta. Mindannyiunk kedvence, nem is lehet másként, hiszen minden mozdulatával elbűvöl minket. Ha ránk veti gombszemeit, minden "macskadolog" érthetővé válik. Menynyire lehet szeretni egy kis állatot! – gondolta szeretettel Judit. "Egy jelentéktelen élőlény", mondaná erre Timót szomszéd.

– Timót faragatlan, önző vénember, aki nem lát tovább a saját bajuszánál, nincsenek érzései, nem akar tudomást venni a világról, arról a világról, amelyben más élőlények is léteznek, élnek. Amikor megtudta, hogy Vicu kölyköket vár, nem leplezett rosszindulatának rögtön hangot adott: "A szaporodás jogának csak az embert kellene megilletnie, őt is csak mérsékelten. Az efféle haszontalan jószágok fogyasztják az embereket. Ritkábbá teszik a levegőt." Az öregúr mindennapra kitalál valami újabb becsmérlést. Vicu érzi a haragját, a megvetését, ezért, ha csak teheti, kitér az útjából – elmélkedett Judit. – Fantasztikus, hogy az állatok mi mindent meg nem éreznek. Mi hozzájuk képest már csak csökevények vagyunk. Érzékszerveink elsatnyultak, szerencse, hogy a szeretet nyomokban még fennmaradt – állapította meg magában.

– Miért fekszik Vicu az asztalon? Valami baja van? Tegnap szokatlanul furcsán viselkedett, sőt, már tegnapelőtt is! Le-föl mászkált, nyávogott, igen, erőteljesebben nyávogott, mint szokott. Állandóan a lábam alatt éreztem. Tegnap egészen a térdemig felugrált, amit azelőtt sohasem csinált. A szemében... igen a szemében félelem volt! Mi az, amitől félt? A kölykök körül nem stimmelt valami? Még nincs itt az ideje a kiscicák világrajöttének! Legalábbis szerintem, de lehet, hogy hamarabb történt a dolog, mint én hiszem. Nem ellenőrizhetem minden lépését, hiszen gyakran együtt volt Fricivel. Ha Frici meg tudott lógni a szigorú házi őrizetből, Vicu szertelenségét boldogan fogadta az öreg kandúr. Hogy mikor történt a dolog, csak sejteni lehet – eltöprengve újra megsimogatta az asztalon elterülő testet. Hirtelen elkapta a kezét, merevnek, mozdulatlannak érezte. Majd a hasához nyúlt, ahonnan élénk mozgást észlelt.

Kétségbeesetten matatott a kapcsoló után, de csak a lámpát sikerült feldöntenie. A zajra sem mozdult senki. Fogalma sem volt, hány óra lehetett. Álltak a percek.

– Tamás! Tamás! Ébredj! – hallotta a saját hangját. Nem volt válasz! Megpróbált eljutni az ablakig, de a sötétség megbénította a mozgását. Állandóan ütközött, csak sejtette, hol lehet az ablak, nem tudott tájékozódni a saját lakásában.

– Lehet, hogy Tamás elment? De hová? Mindent előre meg szoktunk beszélni, egy szóval sem említette, hogy éjszakai ellenőrzés várható. Erről tudott volna, mindig előre szokták közölni az időpontot. Különleges akció? Ah, a rendőrség kiszámíthatatlan! Miért nem keltett fel, mielőtt elment? Kíméletből, hogy élvezhessem a megérdemelt pihenést?

Tamás tapintata olykor már zavarólag hatott. Igaz, eléggé kiborító tanév volt, ezért a nyári szünetben szeretett volna feltöltődni, de Tamás tudta előre, a tanító néninek pár nap után hiányzik a csipogás. – Van benne valami, a gyerekek zsibongása soha nem idegesített, nem úgy, mint a tantestület többi tagját. Márti például olyan savanyú képpel szokott közlekedni osztályról osztályra, hogy az már fáj. Igaz, hogy Márti matematikatanár. Öreglány, már lekésett a családalapításról – elevenedtek fel benne az iskolai emlékek.

– Tényleg, nekünk miért nincs még gyerekünk? Hogy jutott ez éppen most eszembe? – kérdezte önmagától. – Erre gondolni nem éppen a mostani a legmegfelelőbb időpont.

Mintha messziről hallotta volna Tamás hangját: "meg fog érkezni". Furcsa módon távolról érkezett a hang, de mégis közelinek tűnt. Megismétlődött a mondat.

– Hol lehet most Tamás? Felhívom a rendőrséget, hátha megtudok valami közelebbit, kötelesek tájékoztató jellegű felvilágosítást adni, még ha eget verő akcióról van is szó – gondolta Judit, és óvatosan, tapogatódzó léptekkel elindult a sarok felé, ahol a telefonkészüléket sejtette.

Talpa alatt megreccsent a padló, kísértetiesnek tűnt, mintha puhán visszhangzott volna. Judit a reccsenést a szoba másik feléből is hallotta. Megbotlott egy zsinórban, kitapogatta: – Ez csak a vasalózsinór. Tegnap már fáradt voltam hozzá, hogy mindent a helyére rakjak, kissé rendetlenül hagytam a szobát. Nem szokásom, általában rend szokott lenni körülöttem, de tegnap... nem értem, mi volt velem tegnap. Kétszer vasaltam ki egy inget, és amikor harmadszorra is hozzáfogtam, Tamás figyelmeztetett, fölösleges, ennél szebb már nem lehet, különben is egy alkalomra elég neki egyszer kivasalva is, ne fárasszam feleslegesen magamat. És a másik dolog, amire utólag sem találok rá magyarázatot,

hogy bár a konyhából nyíló kamrában is bőségesen volt hely, a konyhából a konzerveket mégsem oda, hanem a pincébe hordtam le – gondolta tanácstalanul Judit. Ásványvízkészletüket egyébként egy közepes forgalmú üzlet is megirigyelhette volna. Ezt akkor vette észre, amikor a konzervek miatt rendet rakott a pincében.

– Végre, megvan a telefon! – fejből tudta a számokat, a titkosat is szerencsére. A sötétben az ujjai csak halványan érzékelték a számokat, csak remélhette, hogy nem nyúl mellé. Füléhez emelte a kagylót, dübörgő csöndet észlelt! Letette, újra felemelte, változatlan volt minden. Kereste a zsinórt, végigvezette rajta a kezét egészen a falig, nem volt kihúzva. Mi történhetett?

Most kezdte érezni a félelem első jeleit.

Eszébe jutott, hogy a konyhában a tűzhelynél talál gyufát, hacsak ki nem ürült a doboz. Ha Tamás használta utoljára, előfordulhat. Képes üresen visszarakni a dobozt, mint ahogy a WC-papírtekercs csupasz gurigáját sem képes telire cserélni.

– Érik meglepetések az embert, ha a férjét Tamásnak hívják. Nem, nem, ezek apró hibák, nincs vele semmi bajom. Rendes férj jutott nekem, pedig nem is kerestem, csak úgy egymásba botlottunk, azóta is úgy emlegetjük, "sorsszerűen". Szegény Márti, őbelé nem botlott senki, hogy ő botlott-e valakibe, azt nem tudom, soha nem beszélünk róla, úgy rendeltetett, hogy egyedül éljen. Ez van – nyugtázta magában Judit a szomorú tényt.

Már érezte a keze a konyha közelségét. Az ajtaja nyitva volt, nekiütközött. Beütötte az orrát, fájdalmas volt, de ez abban a helyzetben nem számított. Az ajtót mindig csukva tartották, nem szerették, ha a szobában is konyhaszag uralkodott. Átveszik a bútorok. Így szokták meg. Vajon tegnap este melyikük nem csukta be? Nem foghat mindent Tamásra, ő is hibázhatott, hiszen a tegnapi este csöndes zűrzavarában minden előfordulhatott.

Judit végre a gáztűzhely rózsáit tapogatta. – Itt lehet a gyufa valahol – találgatott, s ezzel leborult egy ott felejtett lábas, tartalma szétfolyt a lábán. Ez volt az a kevéske tej, amit tegnap este Vicunak kínált. Ezt sem fogadta el, mint ahogy

hiába próbálta kedvenc macskaeledelét is belekönyörögni. Tegnap nem evett semmit, mentőötletként jött a tej.

– Megvan! – kiáltotta –, ám a gyufásdoboz üres volt! Körbetapogatta a gáztűzhelyet, de reménytelennek tűnt a dolog. Nem találta. Próbálkozott a környékével, hátha a konyhaszekrény közel eső részén talál másikat, előfordult már, hogy egyszerre hármat is használtak. Eszébe jutott, tegnap mintha látott volna itt még egyet. – Igen, határozottan emlékszem, volt még egy. Ha szerencsém van, nem üres. Itt kell lennie a mosogató körül – tapogatódzott türelmetlenül, a vízcsapot már megtalálta... előkerült a mosogatószivacs és a gyufa! Soha nem gondolta volna, hogy ekkora örömet jelenthet egy doboz gyufa, főleg, ha már a kezében tarthatja. Óvatosan nyitotta ki a dobozkát, vigyáznia kellett, hogy remegő kezével szét ne szórja az értékes szálakat.

Félek! – ismerte be magában. Most, hogy megtalálta a gyufát, nem merte meggyújtani. Görcsösen kapaszkodott a kis fadarabba, amit gyufaszál formájában ujjai között szorongatott. Már a teste is remegett. Meg kellett kapaszkodnia.

– Mi történhetett? Még nem tudok semmit, de tudatom azt súgja: ne gyújtsd meg, mert akkor mindenre fény derül. Mi ez? Mi folyik körülöttem? – kétségbeesetten a konyhaszekrénybe kapaszkodott.

– Fénynyalábnak sehol egy halvány jele! Vagy még mindig éjszaka van? Hol vagyok? Minden jel arra mutat, a saját lakásomban. De akkor... örök sötétség? Nem, ez nem lehet! Őrület! Ez a vég? – e tépelődései között megint Tamás hangját hallotta: "Igen, ez a vég. Neked a kezdet!" – ez a két kurta mondat ismétlődött, a konyha mennyezetéről szólt, éppen Judit feje fölül érkezett a hang.

– Megőrültem! – tapogatta meg izzadó homlokát – én, akit mindenki a nyugodtságáért, józan ítélőképességéért irigyel? Nem, ez nem lehet igaz! Álmodom, és ez sem igaz, hogy most itt állok a konyhában? Megvárjam, míg felébredek? Nem, inkább erőt gyűjtök, meg fogom gyújtani a gyufát! – biztatta magát, de mégsem volt hozzá bátorsága.

Egyik kezével kitapogatta a közelében felejtett széket, másik kezében zsibbadtan szorította a kis, fekete fejű fadarabot

a hozzátartozó dobozzal együtt. Összetörten, szinte ájultan zuhant a székbe.

– Mi történik körülöttem? – nehezen lélegezve eszébe jutott, jó lenne ablakot nyitni, úgy érezte, fogytán a levegő. Szabad kezével a mellkasát dörzsölgette. Fázott. Erőtlen, legyengült testére nyirkosan tapadt a hálóing. Szeme a sötétbe meredt, ült, úgy teltek a percek, hogy nem is érzékelte.

– Most! Mintha elhaló nyávogást hallanék! Vicu! Vicu él! – Judit örvendezve elkapta a remény fonalát, gyenge fonál volt, de biztató.

Nem mert mozdulni, de hívta, szólongatta kedves állatát.

– Ha él, ide jön, a macska sötétben is lát, nem úgy, mint én. Szerencsétlen, kiszolgáltatott teremtmény az ember – ez járt az agyában ezekben a feszült pillanatokban. Várt és reménykedett. Újra próbálkozott. Képtelen volt hangosan kiáltani, de Vicu hozzászokott az ő halk hívó szavához. Ha élt volna, már érezte volna selymes szőrét a lábainál.

– Nem, nem lehet nyávogás, amit hallok, Vicu nem él – érezte merev testét, amikor végigsimogatta. – Hallucináció? – A kölykök! – jutott eszébe hirtelen –, a kölykök még mozognak Vicu hasában! Meg kell mentenem őket! Bármi vár is rám, meg kell gyújtanom a gyufát! Derüljön fény mindenre! Tartozom ennyivel Vicunak! Ezt kérte tőlem tegnap, ezért jött mindig utánam. Rám bízta a kölykeit! A szeme! És én nem olvastam ki belőle, mit szeretne közölni... Felelős vagyok az életükért! Meg kell gyújtanom a gyufát! Nem ülhetek itt időtlen időkig, magamba roskadva!

Meg akarta gyújtani, de ujjai nem engedelmeskedtek. Mereven ellenálltak, bármennyire is igyekezett. A kis gyufaszál leesett, hallotta a koppanást a konyha kövén.

– Koncentrálok, muszáj, sikerülnie kell – biztatta magát, majd feszült várakozással próbálta lassan-lassan kihámozni a dobozkából az aprócska fadarabot. Valahol legbelül érezte, ez a kis jelentéktelen, fekete fejű valami fogja feltárni a valóságot.

– Nem baj – döntötte el, bármilyen borzalmas látványban lesz részem, kibírom. Ki kell bírnom! Felelős vagyok a kölykök életéért! Megmentem őket! Tamás előbb-utóbb hazajön,

és segíteni fog. Ó, bárcsak jönne már! Olyan szerencsétlenül egyedül vagyok! Sikerült, megvan, most óvatosan visszacsukom..., és most lesz, ami lesz, meggyújtom! – fülelt saját hangjára.

Elhatározását végre tett követte. A kis lángocska életre kelt. Sötétséghez szokott szeme nem akart meglátni semmit, egyedül a fénysugarat érzékelte. Képtelen volt tovább tartani, mert a körmére égett. Éles fájdalmat érzett, kénytelen volt eldobni.

– Ezzel így nem megyek semmire, meg kell keresnem a kapcsolót. Hogy ez eddig nem jutott eszembe, hiszen egy karnyújtásnyira van itt fölöttem a falon – érzékelte ismét saját hangját, ami most valamivel magabiztosabbnak tűnt, mint pár perccel ezelőtt. Tapogatta a falat, érezte a villanykapcsolót, sikerült felkapcsolnia. Semmi! Párszor még próbálkozott, de hiába. Megint csak semmi.

– Gyertya! Gyertyát kell keresnem, de hol van a legközelebbi, ami elérhető? – tette fel a kérdést Judit hangosan. Rövid gondolkodás után eszébe jutott. A konyhaszekrény tetejére rakta a maradék karácsonyi gyertyákat. – Fel kell állnom a székre, és középen megtalálom. Ez igazán egyszerű – búzdította magát, és nagyjából kitapogatta a szekrény közepét, odahúzta a széket, amelyen ült eddig. A gyufát szorongatva ez nem volt könnyű művelet. Úgy szorította a markában, mintha az élete függne tőle. – Sikerült! Már csak fel kell állnom... – ám a szék megingott alatta. Mély lélegzetet vett, és újra próbálkozott.

– Erős akaratra van szükségem! Az erős akarat mindenre képes, szoktam mondani a kisdiákjaimnak. Ez a mondat most rajtam fog segíteni – szögezte le magában..., és segített! Állt a széken, keze gémberedetten kutatott a szekrény tetején. Valami felborult. Ez lesz az, csak le ne guruljon! Izgalmában elfelejtett levegőt venni, megszédült. Ne, csak most ne! Próbálta erejét összpontosítani, nyújtózkodott egy nagyot és megtalálta, amit keresett.

– Istenem, egyik kezemben a gyufa, másikban a gyertya! – halkan felsikított, mint kisgyermekkorában, amikor váratlan öröm érte. Már nem érezte magát annyira elveszettnek,

óvatosan lemászott a székről, és a biztonság kedvéért visszaült rá. Pár pillanatig még szorongatta kincseit, csillogó szemekkel meredt a valószínűtlen sötétségbe. Eszébe ötlött, nincs ideje, meg kell mentenie a kölyköket.

Villámgyorsan meggyújtotta a vékonyka fadarabot, melynek mérges fele hangosan vált el a doboztól. A gyertya átvette a kis lángot, úgy, mint amikor az olimpiai lángot veszik át a sportolók.

Csak lassan kezdett szeme hozzászokni a gyenge fény kínálta világossághoz. Halvány körvonalakban már látta a gáztűzhelyet, majd kirajzolódott a nyitott konyhaajtó. Judit várt még egy keveset, szoktatta szemét a homályhoz. Érzett magában annyi erőt, hogy felálljon és elinduljon a konyhaajtón át a szobába.

Lassan közelítette meg az ajtót, megmagyarázhatatlan érzés tört rá, de tudta, hiába próbálja elhessegetni a settenkedő gondolatot... már tudta, itt történt valami, aminek a súlyát még nem érezte igazán.

De pillanatokon belül megtudta...

II.

Judit a gyenge fény ellenére már jól látott. Eljutott az ajtóig. Szemét ösztönösen becsukta. Húzta az időt. A fájdalom várhat még pár másodpercig. Hirtelen kinyitotta, már vágyott megismerni a valóságot.

– Tamás! Tamás! Tamáskám! – úgy üvöltötte férje nevét, hogy megijedt a saját hangjától. Mély, tompa dübörgéssel verték vissza a falak a kétségbeesett kiáltást.

A férje a padlón feküdt. Nem is feküdt, inkább térdre borult testhelyzetben volt, feje a padlón, kezei feje felett összekulcsolva, látszott, hogy könyörgőn az ég felé tartotta, mielőtt elérte őt a halál.

– Tamás! Tamáskám! Kérlek, válaszolj! Mondd, hogy nem igaz! Mondd, hogy csak álom! Mondd, hogy felébredek! Mondd, hogy csak játék! Szoktunk mi játszani... – mondta Judit halványan, fénytelenül remegő, el-elcsukló hangon.

Letérdelt a férje mellé, megsimogatta a tarkóját, érezte a merev, hideg, élettelen testet. Kezében a gyertyával, a pislákoló fénnyel, ami még az életet jelentette számára. Tamás nélkül. Meggyötört teste ráomlott férje mozdulatlanságára.

Nem tudott sírni. Nem öntött ki a sós patak. Nem volt tartalék. Üresnek érezte magát.

– Reménytelen, úgysem tudok segíteni sem könnyekkel, sem anélkül – ébredezett Judit a néma tehetetlenségből. Szeme lázasan kutatott a szobában, tekintete elérte Vicut.

– A kölykök! – megtapogatta a macska hasát, fülét ráfektetve hallgatózott –, élnek, valószínűleg élnek! Az erős akarat mindenre képes... mindenre képes... – ismételte kétségbeesetten, hogy erőt öntsön magába.

Még mindig nem érti, mi történt, amíg aludt. Tamás és Vicu meghalt. Ő él. Miért? Miért maradt életben, ha a másik kettő nem? Nem volt válasz, talán majd lesz... A gyertya fogyóban volt, áporodott levegő terpeszkedett a helyiségben.

– Ki kell nyitnom az ablakot – gondolta Judit, és az ablak irányába tapogatódzott.

Felhúzta a rolót, kihámozta a függönyből az ablakot. Fekete sötétség tátongott! Mi történt? Nem látta az utcát, az utcai lámpákat, a fáknak még csak a körvonalait sem. Pattanásig feszült idegrendszerén egy szó cikázott oda-vissza: vég, vég, vég. Ideges ujjai megragadták a kilincset, a hirtelen mozdulat kitárta az ablakot.

– Úristen! Valami potyog a szoba padlójára – Judit lehajolt, morzsolgatta... föld. – Föld?! – sikoltotta hangosan. Megtapogatta a nyitott ablak helyét. Föld! Nyirkos fekete föld és sötétség! Gyorsan visszacsukta az ablakot. Reszketve hajtogatta: – Őrület... őrület... Istenem, kérlek, legyen erőm! Adj erőt, hogy el tudjam viselni! Adj erőt és józan gondolatokat! Kérlek... kérlek! Ne veszíts el, mondd, mit kell tennem?! Megteszem, Istenem... segíts... szükségem van rád! Kérlek, ne hagyj egyedül itt a föld alatti sötétségben! Istenem, miért? Mondd, mi történt? Istenem, kérlek, kérlek, segíts!

Judit térdre omlott, összekulcsolt kezeit az ég felé tartva könyörgött. Alatta a nedves föld nyirkos, hideg sikamlóssá-

ga érződött. Az erőtlenség, a gyöngeség, a kiszolgáltatottság, a tehetetlenség boronája szántotta végig a gondolatait. Érezte elméje zaklatott, cikázó hullámait, képtelen volt idegeit féken tartani. A hasadás határán könyörgött, talán nem is az életéért, hanem a megváltásért. Csapzott, verejtékes haja a szemébe csüngött, fejét tébolyodott mozgás irányította.

– Nincs tovább..., nincs tovább... – ismételgette.

A vak sötétben az élet roncsolt lemezén a tű elakadt, egyre fáradtabban ismétlődött ez a két szó. A gramofon leállt. Judit némán magába roskadt. A reményvesztettség párája marta a testét.

A csend körös-körül súlyossá terebélyesedett, rátekeredett a testére és némán fojtogatta.

– Sötétség takarja az emberiséget – szólalt meg benső-jében egy hang. Nem értette, nem jutott el a tudatáig a mondat értelme, üzenete. Az élettelen akusztikai rendszerben furcsán visszhangzott a lelke.

A percek gyötrelmes pillanatokból álltak össze. Nem tudta, mennyi idő telhetett el az időtlen merengésben, a tébolyító érzelmek vad hullámzásában.

– Isten előtt mindannyian egyenlők vagyunk... – eszmélt saját hangja hallatán. – Ha egyenlőek vagyunk, én miért és Tamás miért nem? Vagy fordítva, Tamás miért és én miért nem? – már nem várt válaszra. Minden bánatnak van mélypontja.

Hideg verejték áztatta a testét. Borzongott. Érezte, ránehezedik a csend, a sivárság, ami a halott testeket körülvette. Ijesztően hangosnak tűnt a lélegzete. Hallgatózott. A csend a csenddel társalgott, de nem mondott semmit. – Sötétség takarja az emberiséget – tért vissza váratlanul tudatába az egyszer már feltört gondolat. – Sötétség takarja az emberiséget – ismételte meg hangosan. Értelmet kapott a mondat! Judit ráébredt a valóságra.

– Úristen! A föld alatt vagyok! De miért? Mi történt? Katasztrófa? Igen! De milyen katasztrófa? Az emberiség katasztrófája? Vagy csak érintőleges? Mitől süllyedt a lakás a föld alá? Minden épségben van! Amitől Tamás meghalt... és

Vicu is elpusztult... én... én miért nem? – a kérdés befurakodott a pillanatokba és benne rekedt. Nem jött rá válasz. A sötétség fogva tartotta a föld katlanában. – Hol van a gyertya? Vicu! Meg kell mentenem a kölyköket... – hangosan lüktetett a halántéka – meg kell születniük, csak rám számíthatnak – kétségbeesetten kutatott a padlón heverő gyertya után.

– Amíg nem késő! Nem leszek egyedül... – fogta föl a sürgető vágyat, amely melegséggel árasztotta el nyirkos testét. Már nem fázott, a remény átjárta, jólesően bizsergette meg a tagjait. Merevsége engedett. Határozott mozdulatokkal tapogatódzott a padlón. Először a gyufát találta meg. Első gondolatának engedelmeskedve már gyújtásra készen állt az apró fadarab, de nem... nem gyújtom meg, szükségem lesz még rá, nem tudom, mennyi van. Morzsolgatta a behullott nyirkos földdarabokat, centiméterről centiméterre haladva a gyertya után kutatva.

– A kölykök! Meg kell találnom, itt kell lennie... megvan! – kietlen magányában csöppnyi kis boldogságot érzett. – Sikerülni fog... kell, hogy sikerüljön! – óvatos mozdulattal meggyújtotta a gyertyát.

Bizonytalan láng, bizonytalan, ingadozó fény, de Judit számára most a mindent jelentette. Óvatosan megkerülte a feldöntött lámpát és... a macskatetem ott feküdt az asztalon.

A két kihunyt szem fénytelenül tekintett a messzeségbe. Judit megérintette a hasát.– Még élnek! – állapította meg, és minden gondolkodás nélkül, ösztönösen vitték a lábai a konyha felé. Kiválasztotta a legélesebb kést, kikapott gyorsan két konyharuhát a fiókból, és visszasietett a szobába. Most hallotta csak meg, hogy sietve ketyeg a falióra.

Vicut a hátára fektette, nem volt járatos az anatómiában, a belső szervek világában, de magabiztosan talált rá arra a vonalra a hason, melynek mentén képzelete szerint a császármetszést el szokták végezni. Soha életében egy csirkét fel nem bontott, nem lett volna hozzá ereje. – Meg kell tennem, felelős vagyok az életükért, diktál a szükség – gondolta. Maga is meglepődött a szükség szó használatától, életében idáig elkerülte őt ez az egyébként igen gyakran előforduló szó.

A gyertyát a lehető legbiztonságosabban Vicu mellé állította, az asztal ezzel olyan lett, mint egy ravatal. A gyenge fénynél elindult a kés. Judit mozdulatai határozottak, célirányosak voltak – Semmi remegés... a kölykök élete a tét! – A konyharuhákat előzőleg a keze ügyébe helyezte el, de nem nagyon volt rájuk szükség. Vicu nem vérzett annyira, mint ahogy elképzelte.

Óvatosan kezdte fejtegetni a hártyás részt, alatta mozgást érzett. Kongó üresség és fátyolos sötétség uralta a szobát, nem látott tovább az asztal körvonalánál, de ez akkor nem számított. A lényeget érezte, ujjaival óvatosan felszakította a burkot és kiemelte az első kölyköt. Elvágta a köldökzsinórt, majd csomót kötött rá. Csak sejtette, hogy így kell, de biztos kézzel tette a dolgát. Azt, amiért Vicu az utóbbi napokban hozzá könyörgött.

Az első kölyök élt! Bizonytalanul, az igaz, de megmozdult! Judit megtisztogatta a konyharuhával, Vicu fejéhez rakta. A következő cica világos színű, talán fehér lehetett. A harmadikat is kiszabadította anyja halott méhének fogságából. Ő is élt! Kezével tovább kutatott a felvágott hasban, de nem talált többet.

– Élnek! – kiabálta – Sikerült! A kölykök élnek! – ragadta el a pillanat kínálta öröm kitörő boldogsága. Szeretettel megsimogatta Vicut, könnyekkel küszködve köszönte meg neki a kölyköket.

Most, hogy végzett, gondolkodnia kellett. Nem tudta, hogyan tovább. A levegő föld alatti csenddel telített, már nem volt egyedül. Négyen voltak, a három kölyök és ő.

Ölbe vette az erőtlen apróságokat és leült a fotelba. Lábait gyengének érezte, fázott, pedig erei forrón lüktettek. Tekintete a szoba közepén fekvő férjére tévedt. A homályban csak foltokat látott, de már érezte a tárgyakat. A test tehetetlen látványa könnyekre fakasztotta.

Már tudott sírni. Eleredt a megkönnyebbülést hozó sós patak folyása. Judit hagyta az arcán végigfolyni, nem törölte le. Kezei a kölyköket simogatták, akik egymással vetélkedve próbáltak minél közelebb bújni hozzá. Őhozzá! Érezhették, hogy tőle függ az életük. A könnyek áradatában azon gondolkodott, hogyan is etesse meg a kicsiket?

– Ki kell találnom! – sóhajtotta, és esedezve fölfelé, a semmibe nézett.

– Ugye, Istenem, segítesz?! Ugye, nem hagysz el, ha már meghagytad, ugye meg is őrzöd őket nekem? Istenem, ugye számíthatok rád? Ha segítesz... lesz erőm túlélni a holnapokat. Kérlek, kérlek... segíts megőrizni ezeket a kis életeket.

Judit fázott, reszketett. A csönd visszaverte hallható remegését. Fölállt, a kölyköket biztonságba helyezte az öblös fotel mélyében. Levetette nyirkos, hideg hálóingét és ruha után matatott a szekrényben. Sikerült megtalálnia a meleg, bolyhos nadrágját és a vastag kötött pulóvert, amit anyjától kapott januárban.

– Anya! – hasított belé a gondolat – Hol van, mi lehet vele? – Tegnap beszéltek telefonon, megbeszélték, hogy ma idejön. Ma két órára.

– Lesz segítség! A szomszéd biztosan fog segíteni! Igen, Timót! Már biztosan észrevette, hogy eltűnt a házunk... segítenek, biztosan segítenek. Lehet, hogy már ásnak, kutatnak!

Judit hallgatózott egy pillanatig... de semmi, csak a falióra rótta a perceket. – Hány óra lehet? – ezzel óvatosan megkerülte a férje holttestét és a falhoz lépett. – Fél kettő – állapította meg.

– Anya mindjárt itt lesz – mondta hangosan, reménysugár fénylett a hangjában. – Vagy talán már itt is van! Értesítették... csak így lehetett! Hány méter mélyen lehetünk?

A kérdések kérdések maradtak. Nem felelt a csönd és a fogva tartó sötétség. Judit száraznak érezte a száját, innia kellett. Kiment a konyhába, kortyolt az ásványvízből, de az csak éppen benedvesítette cserepes száját.

A gyertya lángja pislogni kezdett, mintha valahonnan enyhe légáramlat kényszerítette volna a hunyorgásra. Hangot hallott. A férje hangját. Már megint olyan furcsán, közelről, de mégis messziről. Nem értette. Judit megfeszült idegrendszerrel figyelt, hallgatózott. Hallucináció vagy... benne szólt a hang, de mégis kívülről, föntről... Fölnézett, de csak a mennyezetet látta homályosan.

– Tamás! – csúszott ki a száján, holott tudta, Tamás nincs, meghalt, csak egy tehetetlen test feküdt a szobában. És még-

is... ez Tamás hangja! – Négy éve élünk együtt, már a lélegzetvételét is ismerem, hangját millió közül is ki tudnám választani.

– Lélegzetvétel, Tamás lélegzetvétele – folytatta Judit keserűen. Újra sírás környékezte, de erőt vett magán. Nem változtathatott a változtathatatlanon. – Igen, megkeresem – válaszolta. Ő maga is meglepődött a válaszon, pedig tisztán hallotta és értette, mit mondott Tamás. Azt mondta, keressem meg a pincében azt a régi kis koffert, amiben a gyertyákat raktuk el. Azokat a gyertyákat, amelyeknek nem tudtam ellenállni... volt egy időszak az életemben, amikor mindenféle színű és formájú gyertyákat vásároltam. Csak úgy. Megláttam és nem tudtam otthagyni az üzletben. Végül, amikor tele volt velük a lakás, összeszedtük őket, a kis kofferbe raktuk, én pedig beszüntettem a vásárlást.

– Gondol rám... még most is gondol rám. Tamás figyelmeztetett, hogy a gyertya lassan elfogy. Itt van a közelemben. Még nem ment el, vigyáz rám. Milyen furcsa, megmagyarázhatatlan érzéseim vannak... úgy észlelem, mintha itt lenne. Olvastam valahol, és vitáztunk is ezen a tantestületben, hogy a halott lelke nem mindig távozik azonnal, s hogy próbál jelzéseket adni, megpróbálja felhívni magára a figyelmet. Ha ez igaz, nehéz lehet, hiszen láthatatlan. Más a valóság és más a könyvek világa,... ez is más... ez az én valóságos valóságom – fejezte be Judit a gondolatait hangosan.

Bement a szobába, rávilágított a kölykökre, megnyugodva vette tudomásul, hogy összebújva, egy kupacban, jóízűen aludtak. – Le kell mennem a pincébe! – nógatta magát.

Elindult a gyertyacsonkkal a kezében, közben eszébe jutott, hogy a gyufát is magával kell vinnie. A gyufa az asztalon árválkodott Vicu mellett. Még egyszer gyöngéden megsimogatta. Fájdalmas látvány volt feltárt hasával, hanyatt kiterítve.

Judit soha nem hitte volna magáról, hogy ilyesmire is képes. Sajnálta a szerencsétlen állatot, de nem tehetett mást. A gyertyacsonkot egy pohárba tette, nehogy a körmére égjen.

A pince lejárata a kamrából nyílt. Erős vasajtó választotta el a lakást és a pincét. Próbálta kinyitni, de az ellenállt. Még egyszer megpróbálta, nekifeszült, összeszedte minden erejét. A vasajtó lassan megmozdult. Erőteljesen kellett tolni, hogy engedelmeskedjen. Résnyire sikerült nyitnia, annyira, hogy oldalvást befért. A pince felől az ajtót ládák torlaszolták el. Az almák, krumplik szerteszét gurultak, érezte a lábai alatt.

Tátongó, sötét ürességfogadta. Judit megpróbálta elűzni a félelmét, de ez csak részben sikerült. Remegett a kezében a parányi láng. Sejtette, merre találja a kis koffert, elindult a vélt irányba. Lábai alatt nedvességet érzett. Itt-ott apró tócsák, mint eső után az utcán.

– A föld alatt vagyok! – jutott el megint a tudatáig. – Ez valószínűleg talajvíz! Hány méterre van a föld alatt a talajvíz? – erősen gondolkodott, de fogalma sem volt ezekről a dolgokról. Eddig nem volt szüksége rá, hogy ilyen adat után kutasson. Megtalálta a kis koffert, magához vette, majd szeme egy lomos ládára tévedt. Rongyok, régi kacatok, gyerekkori emlékek, amiket már túlhaladott az idő. Tetején a kötszeres láda! A kötszeres ládában volt fecskendő, nem tudta, miért, de volt. Egyszer ragtapaszt keresett, akkor látta. – Meg vannak mentve a kölykök! – ujjongott magában.

Melengető boldogság járta át Judit fáradt testét. Zsebébe dugta a fecskendőt, ellenőrizte a tejtartalékot, szemét ösztönösen mindenen végigfuttatta. – Van tartalék – állapította meg, mint egy hajótörött. Elrugdosta az ajtó elől a ládákat, majd becsukta maga után. Nem zárta be kulccsal.

A lakásba érve újra hallgatózott, fülét a hideg, nedves falhoz tapasztotta, de semmilyen hang sem érkezett fölülről.

– Segíteni fognak... kell, hogy segítsenek... – gondolta Judit kétségbeesetten –, de mi lesz, ha mégsem? Mi lesz, ha nem tudnak? Mi lesz velem itt lent? Meddig tart ki a levegő?

Magyar-történelem szakos tanár lévén nem igazán érdekelték ezelőtt az efféle gyakorlatias témák. – Tamás, ő más. Ő férfi, az ő érdeklődési köre kiterjedtebb. Szakkönyveket, tájékoztatókat, útmutatókat szerzett be magának. Lehet, hogy most nekem lesz ezekre szükségem? Most első és legfon-

tosabb dolgom a kölyköket megetetni – ezzel tejet öntött egy bögrébe, és elindult a fotel felé.

– Nem, nem tudom nézni az élettelen testeket... – mondta, és visszament a konyhába. Keresett egy nejlonzacskót, és a macskát óvatosan belehelyezte. – Szegénykém, szegény kis barátom... – suttogta Judit, de már nem kérdezte, miért. Kénytelen volt tudomásul venni, ami vele történt, ami körülötte lezajlott. Nem tudta visszafordítani az időt.

Vicut kivitte a konyhába, lerakta a kőre. Férje testének látványa elindította Juditban azt az elhatározást, amit hangosan ki is mondott: – Nem adom fel, Tamás! Erős leszek, meglátod! Mindent megpróbálok, hogy a felszínre jussak!

Egy ágytakaróval leterítette Tamás holttestét, olyan finoman és gyengéden, mint azelőtt. Tamás, mint egy kisgyerek, állandóan lerugdosta a paplant magáról, Judit gyakran felébredt és betakargatta, most is azokkal a megszokott mozdulatokkal vette körül a férjét. A gyertyát az asztalra rakta... nagyobb fénnyel világít, mint az előző.

Ölébe vette újra a kölyköket, egyenként megsimogatta, becézgette őket, majd felszívta a fecskendőbe a tejet. A három kedves, kis védtelen jószág elfogadta a felkínált tejet, mindegyikük éhesen kapkodott a fecskendő után. Judit már nem is tudta, melyik mennyit evett.

– Ezt legközelebb másként csináljuk, mindenki különkülön kap, és akkor tudom, hogy nem maradtok éhesek – korholta kedvesen a kölyköket, majd visszarakta őket a fotel mélyébe. Rájuk terített egy könnyű pulóvert. Biztosan hiányzik az anyai meleg a kis árváknak – pihentette rajtuk szeretettel a szemét, míg csak meg nem szűnt a mozgás a pulóver alatt. – Nem vagyok egyedül — nyugodott meg a fotelt körüllengő, életre biztató, gyenge sugarakat érezve Judit. Körbejárta a szobát, az ablakot óvatosan kinyitotta, úgy, hogy ne hulljon föld a szobába. Hallgatózott. Reménykedett a föntről jövő segítségben. Végtelennek érezte feje fölött a magasságot. Gépek dübörgésére számított, de semmi sem hallatszott.

– A csend nagysága a magassággal azonos – Judit nem tudta, miért jutott eszébe ez a saját maga alkotta képlet, de egyenlőségi jelet vonni a csend és a magasság között bizto-

san arányban állt lehetetlennek tűnő helyzetével. – Mi lenne, ha... – elindult a fantáziája, már tudott gondolkodni.

Megvilágította az órát a falon, néhány perc híján négy óra volt.

– Mikor történhetett a katasztrófa? Meddig aludhattam? Tamás felébredt. Miért, mire? Mi az, ami felébresztette? Sokkal éberebben alszom, mint ő, akkor én miért nem? Tamás testhelyzete... igen, Tamás átélt valamit! Tamás fohászkodott! Az ég felé kulcsolta a kezeit... könyörgött. Könyörgő kezekkel halt meg – most megint keserűen érezte, hogy egyedül áll itt a mélységben, a föld alatt elásva, betemetve, a sötétséggel egybezárva. Gondolatai választ kerestek a kérdésekre...

– Vicu! Igen, a kölykök! Meddig élhetnek a kismacskák halott anyjuk méhében? Nem telhetett el sok idő a katasztrófa és az ébredésem között! – kutakodott a gondolataiban. Bár nem voltak ismeretei ezen a területen, de ösztöne azt súgta, ahhoz, hogy a kölykök életben maradjanak, nem szabadott sok időnek eltelnie... a halott méhnek nincsenek tartalékai. Vagy mégis vannak? A méhlepény! Tartalékbázis, és a kölyköknek is van tartalékuk. Nem, ez így nem lehet igaz, hiszen a friss, oxigéndús vér... Jó lenne ezekről a dolgokról többet tudnom. Lényegtelen, fontos, hogy élnek – állapította meg Judit hangosan.

– Miért nem ébredtem fel? Miért nem? – szótagolta hangosan a szavakat. Úgy érezte, az idő nyugtalanítóan egy helyben áll. Megrekedt a végtelenben, mint ahogy ő is. Aztán... mintha tompa zajt hallott volna.

– Kopácsolás! Semmi kétség, keresnek! Keresnek, kiszabadítanak a nyirkos föld fogságából! – Judit örvendezve lépett a fotelhoz, ahol a kismacskák aludtak. – Élni fogunk! Megmentenek! Kölykök, halljátok, amit én? Van esélyünk! Érzem, van esélyünk! – hiába intézte szavait a fotel mélyéhez, a kölykök nem válaszoltak.

Ismét hallgatózott. Az idő a halántékán dobolt. Semmi... Amit tompa kopácsolásnak vélt, az a saját szapora érverése volt. A csönd mélységének hallható hullámai. Már tudta, mit

kell tennie, nem várhat a bizonytalanra. A bizonytalanság megöli az életet. Lassan, kimérten rágja az élet gyökerét, mint az undorító férgek, amelyek elemésztik a halott testet. A várakozás a percek, órák, napok fogyása. Az ember képtelen a föld alá bezárva élni. Az ember fényre vágyik. – Bármi történt, én is fényre vágyom, mert még élek. De meddig? – tanakodott magában.

Lement a pincébe, elhatározta, keres valami szerszámot, ásni fog. Ha a vakond képes a föld felszínére fúrni magát, ő mint értelmes lény, miért ne lenne képes rá? Gondolataiban szerencsére megőrizte józanságát. Tisztában volt a munka fizikai mértékével és azzal is, hogy napok telhetnek el vele, de nem szabad feladnia. Megígérte Tamásnak, hogy élni fog. Másoknak és magának tett ígéreteit eddig mindig betartotta, most is be fogja tartani. – Nincs más választásom – nyugodott bele a dologba.

Ebben a pillanatban fizikailag is erősnek érezte magát. A pincében a tócsák száma megnőtt, emelkedőben volt a talajvízszint. A gyertya pislákoló fényében ijesztően nagyra nőttek az árnyékok. Körbejártatta a tekintetét, nem észlelt semmi különöset. Csendesen nyújtózkodtak a boltozat hasadó bordái.

– Föl kell hordanom a vizet, a konzerveket, az almát, a krumplit és a még használható limlomokat – határozta el. – Még nem tudom, milyenek a kilátásaim, de nagyobb az esélyem, ha biztonságban vannak a tartalékaim – ezzel egymásra rakott négy ládát, és ráhelyezte a gyertyát. Ellenőrizte a zsebében a gyufát. – Ennek mindig nálam kell lennie. A legnagyobb ellenségem most a fojtó sötétség – figyelmeztette magát gondolatban. Az összeszedegetett almákat, krumplikat gondosan ládába rakosgatta és felhordta a konyhába.

Nem érzett éhséget annak ellenére, hogy egész nap nem evett, csak szédült. Hogy az izgalmak tömkelegétől avagy az éhségtől, nem tudta eldönteni. Ennie kellett valamit. A tegnapi maradék még a tűzhelyen volt, pár szem krumpli és egy csirkecomb. Máskor mindig elpakolt... tegnap nem. Épphogy csak elmosogatott, a tűzhely elkerülte a figyelmét. Gyorsan bekapkodta a krumplimaradékot, kezébe vette a csirkecom-

bot, de ahhoz már nem volt étvágya. Megivott egy bögre tejet és visszament a pincébe.

Sürgető feszültséget érzett. Már nem szédült annyira, kicsit friss erőre kapott. Kosárba rakta a konzerveket, szerencsére volt belőlük bőven. Tamás minden hónapban egyszer bevásárolt, mindig ugyanannyit, függetlenül attól, hogy itthon mekkora volt a készlet. Lisztből is minden hónapban tíz kilót hozott, pedig talán ha egy fogyott havonta. Ha ezt szóvá tettem, a szokásos módon tussolta el a lényeget: "Hiszen tudod, mennyire szeretem a nokedlit, amit te csinálsz! Mától kezdve mindennap nokedlit fogunk enni." Persze mindig elmaradt, soha nem jutott rá időm... szegény Tamás, tényleg nagyon szerette... – Judit fájdalmas gondolataiba belefeledkezve hordta fel a lisztes csomagokat.

– Tamás, Tamáskám, gyere vissza, semmi más nem fontos... minden más lényegtelen... lesz időm főzni... – Judit nyelte a könnyeit. – Miért van az, hogy csak későn jövünk rá, mi a lényeges és mi nem? Visszahozhatatlan. Az elkövetett hibák fájó emlékként maradnak meg emlékezetünkben, pedig nem is tudtunk róla, hogy elkövettük. Mennyi hiba, mennyi félreértés kíséri végig az ember életét! Miért nem akkor érezzük a súlyát? Miért most, amikor nehéz, amikor késő – mázsás súly nehezedett Judit lelkére, a fájdalom ráült a mellére. Fölfelé cipelte a lisztet és a múlttal megterhelt, mázsás lelkiismeretét.

A pohárban a kis láng megingott. Szemmel láthatóan úgy imbolygott, mint egy távoli galaxis üzenő fénycsóvája. Judit nyakában érezte férje leheletét. Különösen bársonyos, megnyugtató fuvallat érintette meg a bőrét, határozottan érezte a férje jelenlétét.

– Tamás, itt vagy? – kérdezte határozatlanul. Nem várt választ. Lágy simogatást érzett csapzott haján, meg volt győződve róla, hogy ez a férje keze volt. A simogatás erőt adott és érezte, lelke megkönnyebbül, levedlik róla a súly, a mázsás közelmúlt. Tamás simogatásában benne volt a megbocsájtás.

Judit hálás volt, bármi vagy bárki által is könnyebbült meg a lelkiismerete. Kívánta Tamás jelenlétét, minden kétséget kizáróan úgy hitte, hogy itt van, nem hagyta őt egyedül.

Bement a szobába, megnézte a kölyköket. Egyikük kimászott a pulóver alól, és kétségbeesetten kutatott a testvérei után. Judit magához emelte. Olyan parányi volt, hogy két összecsukott tenyerében elfért. Hófehér volt, a két szeme között volt egy fekete pötty. – Szép,... több, gyönyörű ez a kis állat, ez a kis élet. Istenem, kérlek, vigyázz rájuk! – szólt magasba emelve a kis jószágot. Visszadugta a pulóver alá a testvéreihez, majd kiment a konyhába tejért. Nem tudta, mennyi időközönként kell enniük a kicsiknek, gondolta, már biztosan megéheztek. Nem volt hideg a tej. – Spórolnom kell a gázpalackkal, csak az elkerülhetetlen esetekben fogom használni. – Judit szándékosan törekedett józan gondolatokra, semmit sem bízva a véletlenre. Csak a megfontolt előrelátás biztosítja a fennmaradást.

Mire visszatért a szobába, a kis, fehér gombolyag ismét a pulóver tetején birkózott a tehetetlenséggel. Judit vele kezdte az etetést. Gyorsan végzett, a kölykök mohón szívták magukba az éltető nedvet.

– A kis pocakosokat biztonságba kell helyeznem – gondolta – keresek egy magas peremű dobozt vagy egy ládát... igen, a láda jó lesz. Előbb-utóbb addig fészkelődnek, míg le nem esnek a fotelból. Isten őrizz, hogy valami bajuk essen! – ezzel visszament a pincébe, és fölhozott egy ládát, kibélelte meleg pléddel, óvatosan belerakta a jóllakott kölyköket. Rájuk borította az apró testektől már átmelegedett pulóvert. Szeretettel figyelte a kismacskák összebújását és eszébe jutott Timót, a szomszéd.

– Hogy lehet nem szeretni ezeket az ártatlan kis jószágokat?! – háborgott Judit hangosan. – Mi lehet Timóttal és a többiekkel? Anyával, az iskolával, a gyerekekkel? Mi történt valójában? – hasított belé újra a gondolat.

Senki nem adott választ, hiszen csak ketten voltak, ő és a csend, na és a nyirkos sötétség. Tagjait fáradtnak érezte, csontjait átjárta a verejték okozta nedvesség. Hamarabb kellett volna felöltöznie, de akkor... ott ... a döbbenet. – Nem szabad felidéznem, elgyengít, nekem pedig most erőre van szükségem. Nincsenek véletlenek, semmi sem történik ok nélkül... Ezt mindig is hittem, most még jobban kell, hogy

higgyem. Biztos oka van, hogy élek... a kölykök sem véletlenül maradtak életben. Rám lettek bízva, Vicu bízta rám őket. Felelős vagyok az életükért!

– Vicu... szegény ... mit érezhetett... Ösztönei érezték a katasztrófát: szavakkal nem tudta elmondani, de benne volt a szemében. Bárcsak ki tudtam volna olvasni, de nem, arra mi emberek képtelenek vagyunk. Miért? – kétségbeejtő értelmetlenség, amit ebben a pillanatban érzett. – Miért születik meg az ember, ha meghal? – fűzte tovább gondolatai fonalát Judit. – Mi értelme van így az életének? Mézesmadzag... és egyszer elszakad, eloszlik a semmiben? Ennyi. Ez egy emberélet?! Az állaté még kevesebb. Tartalmas élet? Mi az, hogy tartalom? Ez, ami most velem történt? Megszeret az ember valakit, boldog jövőt tervez, ám ennek minden reményét elveszíti. A fájdalomban van az élet lényege? Létezhet ilyen? – fejezte be töprengését.

A hallgatás mélysége nehezedett rá. A fotel óarany mélyébe, ahol előbb még a kölykök pihentek, békés, jóindulatúan körbeölelő álom érkezett. Judit kimerültségében elaludt.

III.

Arra ébredt, hogy fázik. Csontjaiban érezte a fagyos, dermesztő hideget, a dermesztő sötétséget és a dermesztő félelmet. A gyertya kialudt. Biztató lángja elhamvadt. Gondolatainak fogaskerekei működésbe léptek, szinte hallotta forgásukat. Képzeletét megszállta a sötétség. Rémképek születtek a sötétség csendjéből. Félt. A félelem a feketeségben fehér árnyakat szőtt, meglebegtetve, sátáni táncot lejtve hol eltűnt, hol előbukkant a szoba sarkaiban.

Nyirkos veríték lepte el a testét, csak ült, fel szeretett volna állni, de a lábai nem engedelmeskedtek. Minden erejét megfeszítve felállt, és tapogatózva elindult a konyha irányába, hogy újra gyertyát gyújthasson. Nem nézett semerre, csak előre. Semmit sem látott, de érezte, hogy a fehér árnyak követik. Tompa lépteit hangoktól kongó üresség kísérte.

– Istenem, érjek a gyertyához – suttogta félelmében Judit. – A zsebemben fogok hordani egy tartalékot... igen, egyik zsebemben a gyufa, a másikban a tartalékgyertya. Az álom olyan váratlanul tört rám, hogy elfeledkeztem a gyertyáról. Többször ez nem fordulhat elő – dorgálta magát. Keze a konyhaajtó környékén matatott, de hiába. Kétségbeesetten, sírással küszködve érzékelt egy belső hangot, amely azt súgta: jobbra. Valóban, lába belebotlott a kis kofferba. Izgatottan felbontotta, ujjaival észlelte a megmentő viasz simaságát. Boldogan szorította a melléhez a drága kincset. Megyújtotta. Szemei nem engedelmeskedtek rögtön, hunyorogva utasították el a parányi fényt.

Meg volt győződve róla, hogy Tamás segített, övé volt az a hang, amely megszólalt benne. Már nem félt annyira, jobb volt, sokkal jobb. Elviselhetőbbé vált a magányos sötétség. Rávilágított a faliórára, éjfél múlt húsz perccel.

Öt-hat órát aludhatott mély kábulatban. A lángocska barátságos lehelete megnyugtatta. Megnézte a kölyköket. Nem mocorogtak, aludtak.

Átgondolta teendőit, fontossági sorrendben első volt a pince. Meg kell mentenem a dolgokat, bármire szükségem lehet az elkövetkező időben. Bármilyen értéktelennek tűnő holmi értékes lehet a számomra – ezzel lement a pincébe, megvilágította a tócsákat, boldogan nyugtázta, nem több, mint volt. Talált ásót, hólapátot, fejszét, kalapácsot és sok hasznos szerszámot, aminek használatára még sor kerülhet. Nem ijedt meg a rá váró munkától, már maga mögött hagyta a félelmét. Újra erősnek, tettre késznek érezte magát. Szívóssága mindig is ámulatba ejtette Tamást és a kollégákat.

Judit, ha valamit nagyon akart, nem ismert akadályt. Ilyen az ő szótárában nem létezett. Ezt a tulajdonságát apjától örökölte. Az apja volt az, aki nehéz időkben mindenkibe képes volt lelket önteni.

– Apa – érzékenyült el Judit újra – már főiskolás voltam, amikor egyik este anya azzal fogadott, apa nincs többé... egy egész délután küszködtek az orvosok az életéért, mégis elment, lassan már kilenc éve...

Már majdnem kiürült a pince. Judit mindent úgy pakolt be a fürdőszobába, hogy minél kisebb helyet foglaljon el. A

maradék limlomokat bezsúfolta a fürdőkádba, úgysem számíthatott fürdésre.

Megtalálta azt az ötkilós madáreledelt, amit nemrég vettek együtt, mert Tamás szeretett volna egy nagy papagájt, amelyet megtaníthat beszélni. Már ki is nézte a madárkereskedésben, itt, nem messze tőlük a sarkon. A madárkalitka vételén gondolkodott még, nem tudta eldönteni, hogy leendő madarának melyik lenne kényelmesebb otthon, a díszes, pagoda formájú vagy a puritánabb, hagyományos. Judit a madáreledelt a mosdókagylóba rakta. – Egyelőre itt lesz a legbiztonságosabb helyen – vélekedett.

Kiürült a pince, már csak a szerszámok árválkodtak az éji feketeségben. Megpróbált a kamrában helyet szorítani nekik. Sikerült, itt jó helyet talált nekik, és bármikor hozzájuk lehet férni. A következő lépés az ásás megtervezése volt.

Írólapot, tollat keresett, és nagy vonalakban felvázolta a házat. Számba vette az esélyeket, hogy hol és milyen lehetőség kínálkozik. A szobaablakból lenne a legegyszerűbb ásni, ez a legközelebbi út felfelé. Ezt a lehetőséget gyorsan elvetette, mert a kiásott a földet valahová el kellett volna helyeznie. Lehordhatta volna a pincébe, de ez a művelet hosszadalmas és fárasztó lett volna, különösen gyertyával közlekedve. Volt elég gyertya, kivilágíthattta volna a levezető utat, de nem tette, ez az ő helyzetében nem volt megengedhető. Szükség lehet minden szál gyertyára!

– A pince! A pince kijárata! Milyen jó, hogy túl vagyok rajta, hogy kiürítettem. Pedig erre nem is gondoltam, csak olyan meggondolásból tettem, hogyha esetleg a talajvízszint mégis megnőne, akkor az ne tegyen kárt a készletben. Óriási! – ujjongott Judit. – Van hely a földnek!

Meg volt elégedve magával, kényelmesen hátradőlt a fotelban. – Megmenekülök, megmenekülök... – suttogta boldogan az áporodott levegőbe. – De hogy nyitom ki a pinceajtót? – a feltörő kérdés egy pillanatra lehűtötte. – Hogy fogjak hozzá? Az ajtó kifelé nyílik! – most érezte igazán, mennyire kiszolgáltatott a fölötte uralkodó elemeknek, s hogy milyen csúnya tréfát űz vele az élet: megcsillantja számára a lehetőséget, aztán gyorsan el is rejti előle.

Judit szeme könnybe lábadt, nem jutott eszébe semmi használható ötlet, ami a kivezető utat jelenthette volna. Lement a pincébe, megvilágította a vasajtót. Kulcsra volt zárva belülről. Kinyitotta, a zár halk kattanással engedelmeskedett. Lenyomta a kilincset, nehezen, de sikerült. Fogva tartotta a föld az ajtót. Ki kellett valamit találnia, rá kellett lelnie a megoldásra, a felszínre vezető útra. Vállát nekifeszítette... és az ajtó megmozdult... valami az ajtón túl megmozdult. Talán a föld nem olyan ellenálló, mint ahogy gondolta. Az ajtó fölötti kis betontető nem engedte, hogy a föld szorosan az ajtóhoz préselődjön.

– Élni fogok! – csúszott ki a száján a remény. – Egy darabon biztosan laza talajra számíthatok – feszítette az ajtót, ahogy ereje engedte, pár centiméter apró rés, kézzel fogható föld. Becsukta, kinyitotta, nekifeszült, minden idegszála remegett. Tenyérnyi rés, tenyérnyi elérhető föld. Tovább próbálkozott, az ajtó egyre inkább engedett az erőteljes mozdulatnak.

Judit az őrületes feszültség és a megfeszített erő ellenére sem érezte magát fáradtnak. Próbálkozásai sikereként körülbelül húsz centiméterre eltolta az ajtót. Nedves, nyirkos földdarabok nyomultak be a pincébe. Boldog volt. Semmi más nem foglalkoztatta ezekben a feszült pillanatokban, csak az ajtó és a föld. Nem érezte ellenségnek, inkább kihívásnak. Ő az ember és az elemek. Harc a fennmaradásért, az életért. Még nem tudta, mi vár rá, sejtette, hogy az eddigiekhez hasonló borzalom fogadja, de ez most nem fontos. A mélypont nem mélyülhet tovább, van egy határ, amikor... a bánat lassan elapad. Meg kell szűnnie a múltnak, csak a jövő létezik, ha egyáltalán még létezik.

Szédült. Ennie kellett. Felment a konyhába, benedvesített egy konyharuhát, hogy legyen lehetősége kezet "mosni". Gondosan összehajtogatta és az egyik krumplis láda szélére helyezte. Eszébe jutott a szükség szó, és az is, hogy egyre gyakrabban fogja használni. Nem volt étvágya, de ennie kellett. Kenyeret aprított egy kis tejbe, máshoz nemigen volt kedve. Szeme a hűtőre tévedt. Áram híján le fog olvadni. Gyorsan körülnézett, mit találhat benne. Sajt, túró, felvágott,

szalámi, vaj, margarin, mustár, tojás, csokoládé, száraz kolbász, joghurt és pudingtorta. Judit evett a pudingtortából és visszacsukta a hűtő ajtaját. Szerencsére mindig tartós tejet vásároltak, nem romlik az meg még hónapokig, és a tej a lényeg, gondolta, és visszament a pincébe.

Meglepetten látta, hogy több föld van a pincében, mint amennyit otthagyott. Judit újra próbálkozott az ajtóval, mozgatása most sokkal könnyebbnek bizonyult. Ellapátolta az útjában lévő rögöket a pince sarkába, majd egy vakolókanál segítségével próbált kinyúlni és utat törni az ajtónak. Lassú munka, de eredményes lehet.

Judit kitartóan, szívósan dolgozott, tenyere verítékében úszott a kis szerszám, karjai lomhán engedelmeskedtek. A földkupac egyre nőtt a pince sarkában, szorgalma egyre többet termelt ki. Az ajtó már több mint fél métert engedett, a rés egyelőre elégnek bizonyult. – Le kell győznöm a föld szorítását! – ezzel belülről a nagy vasajtót feszesre támasztotta és lécekkel erősítette meg arra az esetre, ha a kívül rekedt föld ásás közben megindulna. – Mindenre gondolnom kell, nem érhet meglepetés, győznöm kell. Nem kockáztathatok, át kell gázolnom a nehézségeken! – érezte, lesz hozzá elég ereje. Az ásóval folytatta tovább a küzdelmet.

Judit keményen harcolt a nyirkos rögökkel. Kialakított egy eléggé nagy átmérőjű lyukat, majd ferdén felfelé kezdett ásni. A nedvesség most az ő oldalán állt, segítségével körbetapasztotta a már kivájt lyukat. Tüdeje telítődött a föld szagával, nehéznek, erjedtnek, élettelennek érezte.

– Az élet járomba fogott, mint egy igavonó állatot – mondta hangos beletörődéssel. Fejét nehéznek érezte, végtagjai is elnehezültek.

– Pihennem kell, a saját tartalékaimmal is jól kell gazdálkodnom ahhoz, hogy elérjem a célomat. Cél?... Mi lehet az én célom? A felszín! – válaszolt a saját kérdésére. – És utána? – ingatag reménysugarat érzett, gondolatai lázasan dörömböltek. Zilált, elnehezedett agyában érezte a nyomorúságot...

– Istenem, miért teremtettél embert..., miért adtál mellé társat, ha elvetted? Te... Te... bocsáss meg nekem, hogy ki-

szolgáltatott helyzetemben kételkedem – gyötrődött félhangosan. Sikoltani szeretett volna benne a lélek! Bénító mozdulatlanság töltötte el.

Judit úgy érezte, mintha egy iszonyú mélység fölött átívelő, ingatag pallón járna. Párás tekintete nem látott jövőt.

– Nem tudok sírni, feszít, rám ül..., és nem enged..., fogva tart a bizonytalanság. Istenem, szeretném végigbírni..., szeretnék megfelelni az elvárásaidnak..., hinni benned, hinni magamban.

Színültig volt bánattal. Homloka mögött belső látása megfeszült, hatalmas pattanást érzett a fejében, mint amikor egy abroncs megfeszül, és kivetítődött a kép, a várható jövő képe. Fekete-fehér. Már sejtette, mi vár rá. Elgyengült. Nem hallott mást, csak a süketség hangjától kongó ürességet.

Amikor feleszmélt, a fáradtság vastag szorításában ült egy ládán, kezében az ásót szorongatva.

– Ennem kell valamit, bírnom kell... – békélt meg helyzetével Judit, és elindult a konyhába. Árnyék kísérte, egy láthatatlan árnyék, a férje árnyéka. Kelletlenül magába diktált ezt-azt, ami éppen a kezébe került. Vizenyős beletörődés ült a szemében.

Bement a szobába, lelkét megfeküdte a szaggatott keserűség. A szoba közepén fekvő holttestre akaratlanul is rátévedt a tekintete: Tamás. Lelke rugói megfeszültek.

– Boldogok voltunk... bíztunk a jövőben, a mi közös jövőnkben. Tele várakozással, tervekkel... meg szerettük volna valósítani a jövőt. Szépet álmodtunk... és most én, egyedül én. Nem hittük, hogy a valóság kiábrándító. Kéz a kézben... amikor a téren a vén gesztenyefa árnyékában azt mondta egy öregember: "Az élet vérszegény és szürke", nem hittünk neki. Hajlott háta volt, talán a sok munkától, az arcán a rákeseredett idő rögösödött. Nem mondtuk ki, de azt gondoltuk, ez ránk nem vonatkozhat. A sors egyedi és megismételhetetlen. Hittünk magunkban a hétrétgörnyedt valóság láttán is. Az öregember továbbment... mi maradtunk, és ott, a virágát ontó gesztenyefa alatt belefeledkeztünk egymásba, mint

annyiszor – emlékezett vissza Judit, és megint érezte nyakán azt a bársonyos leheletet. Nem nyúlt a bőréhez, szerette volna, ha ez a halvány, simogató érzés örökre megmarad.

A kölykök! Majdnem megfeledkezett a ládában szunnyadó kis életekről. Gyorsan tejet hozott és megetette a szegény árvákat. Eleven lustaság járta át parányi testüket. Judit betakargatta az összetömörödött kupacot, megsimogatta a pulóvert, kezét nyugtatólag rajtuk hagyta.

Lélegzett a csönd. A percek karcolása kihallatszott a falióra ketyegéséből.

Nem pihenhetett, folytatnia kellett. Levánszorgott a pincébe. A gyertya fényében ijesztően sötétnek látta a földbe vájt lyukat, a megkezdett, hol kilátástalannak, hol reményteljesnek tűnő jövő felé vezető utat. Elszántan megragadta az ásót és apró, de határozott mozdulatokkal küszködte magát vele a felszín felé. Friss kenyér illatát érezte, érzékei csúf játékot űztek vele..., pedig csak a föld szaga keveredett az áporodott levegővel. Ránehezedett az oxigán hiánya. Nem tudta, mióta ás, egy vagy öt órája, cserbenhagyta őt az idő múlását érzékelni tudó képessége. Tenyere nyirkos lett, bőre feszült, ittott már kérgessé vált. – Nem számít, semmi sem számít, a test fáradtsága nem gyengíthet el – gondolta Judit erőt öntve magába. De mégis. A fizikai test egyenlő az erővel vagy az erőtlenséggel. Judit az utóbbit tapasztalta. Pihennie kellett. A kemény, nyirkos föld kiszívta az erejét.

– Mire képes egy gyenge nő! – gondolta elégedetten, amikor szemügyre vette pár órai munkájának eredményét, a hatalmasnak tűnő, közönyösen tátongó alagutat. A pince a falak mentén megtelt a kitermelt földdel. Óriási, fekete árnyékként magasodott a kiszakított és felhalmozott, különösebben semmire sem hasonlítható szagot árasztó földtömeg.

– Hol kezdődhet a felszín? – tűnődött felfelé menőben, mert már szerette volna látni a napot, egy csöppnyi természetes fényt, ami éltető erőt ad. Szemei hozzászoktak a sötétben pislákoló gyertyafényhez, de szervezete követelt. Hogy hány óra vagy hány nap telt el, még csak nem is sejtette. A

sötétben a falon az óra körbejárt, a mutatók rótták a perceket, megszokottan járták jól ismert útjukat.

A véges egyenlő a végtelennel. Leemelte a hosszúra nőtt árnyékú órát és felhúzta. Fél négy. Éjszaka vagy délután?

– Mit számít? – legyintett magában Judit, és óvatosan visszarakta a nyirkos hideget árasztó falra. Az idő keserűen sercegett tovább. Megnézte a kölyköket, aludtak. – Nekem is kellene... erőt kell gyűjtenem – gondolta, és elfeküdt a kanapén. A gyertyát a kisasztalra rakta és magához ölelte a díszpárnákat.

Nem tudott aludni. Tágra nyílt szemmel figyelte az árnyas sötétséget, érezte, hogy csüggedés kezdett gyökeret verni benne. Hűvös páraréteg lebegett a szobában. Ritkult a levegő.

– Milyen hideg és merev minden – gondolta Judit. A feszítő nyugtalanság a torkáig érve dobogtatta a szívét. Tekintete szárazon meredt a semmibe, szeretett volna sírni, de könnyei most sem tolakodtak elő. Belehallgatva a csendbe, a félelem felesleges szavakat szült... Fáradtságot, álmatlanságot érzett, és mindent reménytelennek tartott.

– Elevenen vagyok eltemetve – gondolta keserűen –, bizonytalan talajon ingadozik létem az időben. Van út a két idő között?

A szoba sarkában mozgott valami! Judit nem merte a fejét felemelni, csak a pupillái nyíltak még tágabbra, félelemmel kísérte szeme az árnyakat. Szürke, lebegő, formátlan foltok himbálóztak a sarokban, nekiütköztek a mennyezetnek, majd elrugaszkodtak.

Mintha a homályos foltokból ovális, kidülledt szemű szörnyek meredtek volna rá... tátongó, sötét folt éktelenkedett a szájuk helyén. Hallhatóan dörömbölt mellében a félelem... pupillái teljesen kitágultak: – Szellemek... túlvilági szellemek... hol vagyok? Tamás! – üvöltött bele Judit a feszített levegőbe. Fel akart ülni, de teste nem engedelmeskedett, visszahanyatlott a kanapé mélyébe. Elájult. A kimerült test mozdulatlanságba burkolódzott, képtelen volt tovább védekezni a táncoló árnyak ellen.

Az ájulás jótékony, pihentető, mély álomba segítette, miközben a mozdulatlanság rendületlenül szaggatta tovább a sötétséget.

IV.

Judit hatalmasnak tűnő morajlásra ébredt. Zilált tudata csak sejtette, hol van. Villámgyorsan talpra ugrott, feszülten hallgatta a nyirkos csendet. Újra az előbbi zaj! Halk, tompa morajlás, mintha óriási földlabdákat görgetnének.

– Keresnek! – csillant meg a remény gyémántfénye. – Megmentenek, csak idő kérdése, hogy... és valóban felszínre jutok – röpdöstek fejében a felszabadító gondolatok.

Feszülten várakozott. Semmi. A tompa zaj megszűnt. A gyertya csonkig égett. Elővette zsebéből a tartalékot, és kicserélte. Rávilágított a faliórára, rögtön két óra. – Fél négykor húztam föl, most kettő van, tíz órát aludtam. Túl sok idő veszett el – gondolta nem morfondírozva az előzményeken, hogy hogyan aludt el.

Pihentnek érezte magát a körülményekhez képest. Tartalékgyertyát tett a zsebébe, és elindult a pincébe, hogy folytassa a felszínre törés nehéz műveletét. Minden porcikája arra vágyott már, hogy kiszabaduljon ebből a föld alatti, sötét, nyirkos, félelmetes kriptából.

A pincébe érve döbbenet ült Judit arcára, nem akart hinni a szemének. A keservesen, nagy erőfeszítések árán vájt alagút beomlott, eltűnt. Lábai alatt szétgurult, nedves rögök. Nem tudott sírni. Rozsdásodó remény... Szerteágazott testén a nyirkos verejték, elhagyták a gondolatai, üres, semmitmondó szürkeség lepte el. Ült egy ládán, kezében a gyengén pislákoló gyertyával. Lábainál föld, feje fölött föld, lelkében kongó üresség volt. Az egész együtt visszhangzott.

Judit egybeolvadt a kilátástalanságot sugalló feketeséggel. Perceken át ült így némán, elveszve. Az élet halvány csíkja a messzeségbe tűnt.

– A kölykök! – rémült fel tudata. – A kölykök éhesek! Hogy feledkezhettem meg róluk? A magam nyomorúságával vagyok elfoglalva, miközben várnak rám... három kicsi törékeny élet! – felrohant a szobába, pulzusa duplán verte a múló időt.

A kismacskák éhesen gyűrték, gyömöszölték egymást a láda homályában: Judit most mind a hármat ölbe vette és... végre ismét tudott sírni. Felszakadt a mellét feszítő bánat, eleredt a megkönnyebbülést hozó sós áradat. Megetette a kölyköket, még percekig így maradt, nem mert mozdulni, ezekben a pillanatokban boldognak érezte magát. A kölykök békésen elszunnyadtak az ölében.

Judit bensőjét simogatóan átjárta a jóleső, meleg szeretet hulláma, érezte, újra erőre kapott. Óvatosan visszahelyezte az árvákat, betakargatta, és visszasietett a pincébe. Nagy elhatározással vette kezébe az ásót. – Ha kell, a végkimerülésig folytatom, ha hatszor omlik is be! Nem magamért, a kölykök miatt... Vicu miatt... az életben maradásukért – gondolta, és perceken belül eltüntette a beomlott földet. Erősnek érezte a karjait, hajtotta a bensőjéből fakadó szeretet gőze.

Az alagút helyét laza, könnyű földtömeg töltötte be. Judit levegőt érzett benne. Orra már hozzászokott a lakás áporodott, nyirkos, foszladozó levegőjéhez, és most valami mást, frisset érzett. Már nem ásott, kapart, mint egy űzött vad, ha lyukat ás, hogy megmeneküljön az üldözőjétől. Ősztön. Ősi ösztön. Az élet maradék ösztöne. Friss, zöld illatot érzett. Fű... igen, vágott fű illata, majdnem, hogy szénaillat! Ebben a pillanatban kezei nem földet, hanem valami mást, valami szokatlant tapogattak ki, beleakasztotta az ujjait. Sejtette, de nem akarta elhinni, mit is talált. A gyertya fényéhez sietett.

– Fű! Épségben megmaradt fű... zöld fű! – tört föl belőle a remény. Játszott a gondolattal, hogy nincs messze attól, hogy megmeneküljön. Már látta maga előtt a tájat, a felszínt, a házakat, az utcát, a csodálkozó embereket. Nem fogják elhinni, hogy ő az alvilágból ásta fel magát... anya, anya... – és könnybe lábadt szemmel kaparta a földet tovább egyre gyorsuló mozdulatokkal. Boldogan érzékelte a kezébe akadó fűcsomókat, érezte, nem lehet messze a szabadulás.

Tömörülő gondolatai alig fértek el a fejében. A kétkedés minden szikrája kialudt, már csak a felszínt látta, sietők embereket, Timót rosszindulatú kíváncsiságát, a mit sem sejtő nap nyári ragyogását. Friss, oxigéndús levegő halvány áradását érezte, amitől még a szerény gyertya lángja is új fényt kapott.

Judit büszke volt magára, mire képes egy ember... egy megfosztott, kifosztott, bezárt lélek. Sietős mozdulatokkal törölte le sáros kezével verejtékes homlokát. Nem érezte piszkosnak a földet, magát sem, pedig napok óta nem mosakodott, még a legszükségesebb szükségét is ritkán érezte. Enni-inni sem kívánt, pedig ruhája teste verejtékében úszott. – Pótolnom kellene a hiányzó folyadékot – tudta jól, de elhessegette a tolakodó gondolatot –, később, most nincs rá idő. Körmei kemény tárgyba ütköztek, fájdalmasan kapart végig valamin. Óvatosan körbeásta, kapargatta róla a rápréselődött földréteget. Fém és gumi, tett különbséget Judit a tárgy különböző részei között, majd beakadt a keze több fémpálcikába. Közel hozta a gyertyát, hogy alaposabban szemügyre vegye. Gumikereket, küllőt, fémvázat pillantott meg.

– Egy kerékpár a föld fogságában – állapította meg közönyösen. Nem örült a leletnek, hiszen megnehezítette a munkáját. Minden erejével belekapaszkodott, hogy elmozdíthassa az útjából. Erősen fogva tartotta az összepréselődött föld. – Hogyan kerülhetett ez ide? – tűnődött Judit, miközben még egyszer megpróbálta elmozdítani. Teljes erejével kapaszkodott az első és a hátsó kerék földbe ragadt küllőibe. Hirtelen kiszakadt fogságából a kerékpár, és zuhanni kezdett, ő pedig vele együtt csúszott a kivájt alagúton át a pincébe. Mögötte megindult a föld. Nem ütötte meg magát, a puha, nyirkos föld felfogta teste tehetetlen zuhanását. A kerékpár fennakadt az ajtó közelében.

Rögök hullottak Juditra föntről, de ez sem fájt. Semmi sem fájt, érzéketlenné vált a kihívásokkal szemben. Mozdulatlanul várta a föld támadását, de nem volt belőle több, elfogyott. Kiszabadította magát a nyers föld fogságából, megigazította sáros kezével a haját, mintha ez lett volna akkor a

legfontosabb, és megpróbálta becipelni az ajtóban fennakadt kerékpárt. Körülbelül fél órai szenvedés árán sikerült. Nem érezte az idő ólomsúlyát, csak azt, hogy ereje fogytán van.

Hirtelen friss fuvallat simogatta meg, oxigén éltető ízét érezte az orrában, tüdejét magasra tárta, hogy egy csepp se vesszen el az áhított áramlatból.

Judit a pinceajtóban állva nem akarta elhinni, hogy szabad. Érzékszervei újjáéledtek, gondolatai felfrissültek, vére sebesen iramlott az ereiben. Lábai nem engedelmeskedtek, pedig szerette volna a szemével is észlelni azt, amit érzett. Le kellett ülnie. Elgyengült. Az utolsó órában, szabadulása pillanataiban elgyengült. Fölnézett, csillagok cikáztak a tátongó lyukon távolinak tűnő sötétségben. Fáradt kezei ölébe omlottak, nem volt ereje felállni. Végtelennek tűnő percek hullottak a semmibe. Fázott. Nyirkos verejéktől átázott ruhája rátapadt, védtelenné tette bőrét a hideggel szemben, úgy érezte, zúzmara alatt didereg a teste. Hangtalan üresség vette körül.

Judit a gyertya után nyúlt, hogy felmelegedjen parányi lángjánál. A láng nyugtalankodni kezdett. A fuvallat, az oxigén... tehát nem a képzelete és érzékszervei közös játéka, hanem valóság. Tamás kezét érezte a fején. Jótékony, simogató kezét..., kétségbeesetten gondolt ölelésére, hiányzott. Borzasztóan hiányzott valami emberi... Szeretett volna most kisgyermek lenni, gondtalanul apja ölébe bújni..., önfeledten játszani, komolyan venni a semmiségeket, nem érzékelve a valóságot, csak jót várni a holnaptól.

Eszébe jutott az öregember ott a gesztenyefa alatt: "Az élet vérszegény és szürke." – Az élet vérszegény és szürke – ismételte maga elé meredve Judit –, most már elhiszem a hajlott hátú aggastyán igazát. Ki volt az az öregember? – idézte fel magában újra az élesen kirajzolódó képet. Azt sem tudta, hogy az öregúr hogyan került oda. Egyszerre csak ott állt mellettük, és csak ez az egy mondat hangzott el tőle. Judit arra sem emlékezett, hogy merre ment el. – Ki volt ő? Miért éppen nekik mondta, amit mondott? Talán arra akarta késztetni őket, hogy gondolkodjanak el időben az élet értelmén? – tanakodott.

– Az élet értelme... akkor még volt – mély sóhaj szakadt fel Judit melléből. Megértette a lényeget. A sóhajt mélyről jövő elhatározás követte: – Ezentúl hinni fogok a jelekben. Most már biztos, hogy nincsenek véletlenek. Minden céllal történik velünk és körülöttünk – megértette, hogy bármilyen nehézségek árán is végig kell járnia a kijelölt utat.

Judit felállt, elgyengült lábai botladoztak a rögökön, de elindultak. Bizonytalanul, meg-meg állva, de vitték a friss levegő irányába. Testével időnként a kivájt üreg változó formáihoz igazodva, kúszva érte el a kijáratot. Görcsösen kapaszkodott az utolsó földdarabba, ami már szilárd volt. Látta az eget, a csillagokat, tüdeje megtelt friss levegővel. A felszínen volt! Itt is sötétség fogadta, csak a csillagok hunyorogtak a végtelen magasságban megannyi apró gyertya módjára a sötét üvegnek tűnő boltozaton.

Judit szétnézett, vizenyős tekintete végigpásztázta a környéket. Szemébe belefáradt a fájdalom. Értette..., mindent értett már. Egyedül állt a szédületes magasság alatt. Újra telítődött benne a magány. Nem keresett szavakat, nem hajszolta a gondolatait, nem volt értelme a miérteknek, senki sem felelt volna. Gondolatai elakadtak.

Ülőhelyet keresett a felforgatott világban, tekintetét a csillagos égre emelte, és nem kérdezte, miért. Üres volt, erőtlen és reményvesztett. Érezte, csak félig nyerte meg a minden erejét kiszívó nehéz csatát. Hidegen sütött le rá a hold. Lefeküdt, itt is nedvesnek érezte a talajt, de volt levegő és ez megnyugtatta. A szél bátortalanul próbálgatta az erejét, simogatólag hatott elgyötört testére. Jólesett, hagyta, hogy felszárítsa arcáról a könnyeket.

Úgy érezte, az ég lejjebb ereszkedett, pedig csak fáradt szempillái csukódtak egyre lejjebb.

V.

Hasadozott a hajnal. Sápadtan, fáradtan, messziről nézett le a világra. Párás tekintete homályba burkolódzott. Judit fázott a parttalan, sivár levegőn. Erre a testét béklyóban tartó érzésre ébredt. Összehúzta elgyötört tagjait, a föld kemény, hideg, nyirkos vánkosként szolgált számára. Kóborló esőcseppek elveszetten hullottak alá a semmiségbe. Judit bátortalanul körbenézett, sírásra kényszerítette a keserű valóság. Állt, egyedül a világban, semmi, senki, csak ő. Sivár és kietlen volt a táj. A pince vastag sötétjében még reménykedett, még voltak foszlányok, felvillant egy-két gyenge sugár, de most... remény nélkül poshadtak szét a napjai. Tekintete könnyes gödörből nézte a világot... mi történt? Nem látott jövőt.

– Így igazítod el az ember sorsát..., Te..., Te Mindenható?! Teremtményeidet eltemeted? Amikor éppen a legboldogabb, akkor nincs tovább? Pedig voltak olyan emberek, akik hittek benned... tele volt veled fáradt lelkük. Nem válogattál... pusztuljon el mind?! – Judit görcsösen markolt a hajába. Arcára kiült a fájdalom. – Te mindent és mindenkit szerető..., bocsáss meg, hogy újra kételkedem benned. Kérlek, ne nézd vergődésemet... segíts! Látod a könnyeimet? Egy roncs vagyok, nem ember... vedd le a lelkemről a kínt! Boldogságot csepegtettél belénk, hittünk, szerettünk. Koldussá teremtettél mindenkit... elfogyott az alamizsnád? Nézz le rám, a vergődőre! Nem látlak, Istenem! Nem látlak, nem érzem a jelenlétedet..., csak mérhetetlen fájdalmat érzek. Miért hagytál életben? ... Veszejts el engem is..., nem látom értelmét...– Judit erőtlenül hanyatlott a földre. Fejét a földhöz szorította, hallgatott. Gondolatai mély barázdákat szántottak a fejében. Lüktető agya telítődött. Felállt. Szemébe mosolygott a felkelő nap, félholdas sugara biztatással aranyozta be háborgó lelkét.

– Bocsáss meg, Istenem, a félelem vitt rá, hogy ilyeneket mondjak. Kérlek, bocsáss meg, szólalj meg... hinni szeretnék, mutasd meg, mit kell tennem! – éhségtől, munkától meggyötört teste remegett. Forróságot érzett a fejében, jól-

esően átjárta elgémberedett testét..., ebben a pillanatban megvilágosodott az elméje!

– Itt ülök, fulladozok, szorongok a nyomorúságomon, amikor a kölykök várnak – mondta hangosan, és eszelős sietséggel vetette magát újra a mélybe. Elfeledkezett a gyertyáról, útközben meggyújtotta a zsebében lévő tartalékot.

Elviselhető volt a szoba levegője, föntről szivárgott az élet a mélybe. A kölykök gyúrták egymást. Judit közel tartotta a gyertyát, a kis fehér nem mocorgott, tehetetlenül feküdt a pulóveren. Judit megijedt. – Hibáztam, csak magammal foglalkoztam, a saját rongyos életemmel és eközben... – szörnyű lelkiismeret-furdalás lepte el hirtelen. Kezébe vette, simogatta, becézgette, majd szorosan az ölébe temette őt. Szemei megteltek, kínjai könnyek formájában özönlöttek a felszínre. Öle megmozdult. Teste melegétől a kis élet új erőre kapott. Judit nem mert levegőt venni, csak érezni, hogy... él.

– Hát ez a boldogság...? – gondolta. Halott férje felé nézett és halkan megjegyezte: – Élni fogok, Tamás, mert dolgom van még. – Már mindhárom kölyök az ölében ficánkolt, Judit Vicura gondolt... ha Vicu élne, anyai meleg ölelné át őket... ezt a meleget most neki kell pótolnia. Hideg nyirkosság uralja a szobát, a kis fehér ki tudja, mióta a pulóver tetején vergődhetett, majdnem kihűlt.

Még időben érkezett. Zsebébe rakta a cicákat és tejet készített. Mohón kapott a fecskendő után a három éhes száj.

Judit gondosan betakargatta a ládát, és kincseivel felfelé igyekezett. Szándék jelent meg agyában a barázdák között, ami gyorsan fel is tört. Elhatározás, elszánt elhatározás, új élet kezdődött a kezei alatt, gondolta, és határozott nyugodtságot érzett ebben a pillanatban. Nem szabad, hogy a borzongató jövő foglalkoztassa. A tépett múltat a tegnapi nappal le kell zárni.

A felszínre ért a kölykökkel. Vibrált, suttogott a levegő, az itt-ott megmaradt fák csúcsain lassan kapaszkodott felfelé a fény. Biztonságos helyet keresett a ládának egy közeli fa megviselt árnyékában. Leült, újra ölébe vette a kölyköket, megmutatta nekik a napvilágot. Nem látták, de teleszívták apró tüdejüket a friss levegő éltető erejével.

– Mit várok tőlük, hiszen pár naposak – Judit szája félig sikerült mosolyra görbült, ahogy kimondta a szavakat. – Mennyi idő telhetett el... egy hét vagy kevesebb? Nem számít – legyintett és betakargatta a kölyköket. Összesöpörte a gondolatait, fontossági sorrendet alakított ki. Szédelgő éhséget érzett, a gyomra követelődzött. Legelőször is ennie kellett, a többi várhatott. Alaposan ellenőrizte a földbe vájt, sötét alagutat, elég biztonságos-e.

– Amit csak tudok, ki kell mentenem a föld fogságából, de előbb enni fogok – gondolta, és aláereszkedett a sötétségbe. Kirakta a hűtő tartalmát, sajtot evett túróval, magába erőltetett két szelet szalámit, és a száraz kenyeret tejbe aprította. Forgatta a szájában, kiszívta a kenyér ízét, emlékezetébe akarta vésni, lehet, hogy egész életében nem fogja érezni ezt a megszokott ízt. Az ember akkor tud igazán értékelni valamit, ha már nincs. Ez volt az utolsó darab. A rengeteg liszt... amit Tamás felhalmozott! – jutott hirtelen eszébe. – Kenyeret fogok sütni... de hogyan? – ösztönei ráéreztek, hogy a kenyérmaradékból még lehet valamihez kezdeni. Ez is jobb, mint a semmi, meg fogja próbálni. Félretette, nem evett tovább.

Összegyűlt ereje kirobbant: mindent egyszerre, rögvest szeretett volna megoldani, megvalósítani Gondolatai sasröpte vitte, szárnyalt vele.

Judit gondosan kitervelte, hogyan fogja felszínre juttatni tartalékait. – Kosaranként felcipelni... nem bírnám sokáig, igaz, időm van,... mégsem, a lyuk bármikor beomolhat – mindkét eshetőséget figyelembe véve, akár fent maradna, akár lent rekedne, gondosan elosztotta a szükséges szerszámokat. A lapátot és a vakolókanalat egyelőre lent hagyta a konyhában, az ásót és a hólapátot pedig felvitte. Megleste a kölyköket, boldogan nyugtázta, minden rendben volt velük, aludtak. Sietetett vissza, nagy nejlonzacskókat keresett, a csomagolt liszteket egymás mellé helyezte, majd belerakta a kosárba. Ruhaszárító kötél lógott a konyhában. – A célnak éppen megfelel – gondolta, jó erősen rácsomózta a kosár két fülére, és a pince kijáratához cipelte. Fogta a kötél szabad végét és elindult felfelé. A tízméteres kötél elégnek bizonyult tervéhez. Fölért és húzni kezdte fölfelé a kosarat a ferdén vájt

alagútból. Itt-ott akadozott, de sikerült. Lesöpörte a nejlonról a ráhorzsolódott nyirkos földet és a fa alá, a kölykök szomszédságába helyezte. Visszament, sürgető szükségét érezte, hogy minél előbb minden, amire szüksége lehet, fent legyen. Szorgalmának meg lett az eredménye. A feszített munka közben megállt az idő.

Judit egyengette a derekát, jólesett volna leülnie. – Most nem, még nem – gondolta, és a pillanat ösztönző ereje már el is felejtette vele, hogy megroppanni érezte a derekát. Sorakoztak szépen az egyenletesen felhalmozott kupacok, már a tej- és konzervtartalék is fent volt, szeme rátévedt az egyik dobozra. Székelykáposzta, hivalkodott az írás a doboz oldalán. Megkívánta. Elnyomhatatlan vágyat érzett a székelykáposzta után. Szájában összefutott a nyál, akaratlanul is eszébe jutott Pavlov kutyája. Elmosolyodott: – Megeszlek, rögtön fölfallak... – játszott gondolatban a szavakkal, vágya pillanatnyi tárgyával, a székelykáposztával. Nyúlt a dobozért, de... előbb fel kell hozni a konzervnyitót. Visszarakta a dobozt. Úgy látta, a doboz oldalán gőzölgő finomság kihívóan ránevetett. – Akkor is megeszlek! – nézett vissza rá Judit, és visszasietett a föld alá. A konyhai fiókok is a kosárba kerültek a falról leszedett konyhai segédeszközök mellé, csak egy kést hagyott lent, hogy ne emlékeztesse a fájó közelmúltra. Felhúzta terhét, nehéznek bizonyult, tenyeréből kiserkent a vér. Judit közelebbről szemügyre vette megviselt tenyerét, feltört hólyagokat, zúzódás okozta foltokat látott, de fájdalmat nem érzett. Hogy takarékoskodjon az ásványvízzel, csöppenként mosta le a sebet, majd átkötötte egy textil zsebkendővel. – A kötszeres ládára is szükségem van – gondolta. – És még mi mindent kell felhoznom... Sok mindent – állapította meg belenyugvással – de előbb csillapítanom kell az éhségemet.

Epekedve bontotta fel a konzervet, habzsolva evett, mint gyermekkorában. Soha ilyen jóízű székelykáposzta nem csúszott még le a torkán, örömet érzett, az evés örömét. Pillanatokon belül eltüntette, nem zavarta a tetején összeállt zsírréteg, amit azelőtt gondosan leszedegetett és félretett.

A tragédia óta most érezte először a június melegét, a nap égetően sütött át a fa itt-ott hiányzó ágai között. Szédült. A hűvösbe húzódott, vitte magával a pihegő kölyköket. Éhesek voltak ők is. Judit gondoskodó szeretettel megetette a kicsiket. Hamar megteltek a pici pocakok. Eddig nem volt ideje, hogy, normális fénynél, alaposan nézegesse meg őket, most megengedte magának a pár perces pihenőt. Megsimogatta a szunnyadó csöppségeket. A kis fehérnek nemcsak a két szeme között volt fekete folt, hanem a hasán is és a farka végén is. A másik kettő Vicura hasonlított. Mint Vicu bundáján a megtervezett szövetminta, pontosan ugyanúgy oszlottak el a fekete-fehér pöttyök a kis bundákon.

– Nem akarok rá gondolni – hessegette el Judit a gyötrő képeket –, nem, most nem, majd később, amikor már könnyít az idő az emlékezésen. Nézegette a kölyköket, próbált valami megkülönböztető jelet felfedezni a pöttyösökön. A füle, igen az egyik kismacskának mindkét fülhegye fekete, a másiké pedig fehér volt. Boldog volt, hogy felfedezte a különbséget, és a nevükön töprengett.

– Vicu nem, az ki van zárva – Judit már észre sem vette, mikor jelennek meg a gondolatok szóban is. – Ciróka, maróka – jutott eszébe a gyermekkori versike, ahogy a kölyköket simogatta. – Miért ne – örült meg az ötletnek –, a fehér fülű Maróka a kis fehér Boróka, a fekete fülű pedig Ciróka.

Judit elégedett volt jól működő fantáziájával, jelképesen bevizezett ujjbegyét egyenként rárakta a kölykök fejére, elsorolta a nevüket, megvolt a keresztelő.

– Mennyi mindent csináltam ma, és még mindig nincs este – gondolt a zsúfolt napra visszatekintve. Visszament a föld alá a kosárral, elhatározta, ma már csak könnyű darabokat szállít fel. Kímélni kellett felsebzett tenyerét. Bement a szobába, szemei nehezen szokták meg a pislákoló fényt, túl sok időt töltött a felszínen, érzékszervei tiltakoztak a nyirkos, dohos földszag ellen. Émelygést érzett, tüdeje hozzászokott már a friss levegőhöz. Tudatosan elvonta a tekintetét, nem akart a szoba közepére nézni... nem akarta tudomásul venni, hogy Tamás nem létezett többé.

Szétnézett a szobában, mire lehet szüksége. – Mindenre – állapította meg újra. Próbálta a paplanokat a lehető legkisebbre összehajtogatni, de azok mindig kirúgták magukat. A párnák szintén nem engedelmeskedtek. Ez így sehogy sem sikerült. Judit idegesen matatott a lakásban madzag után. Félt. Újra félelem fogta el. A félelmetes, hallható csönd volt az, ami rémképeit zaklatott gondolataiban újra elindította. Szürke, lebegő árnyak a sarokban? – Nem, nincs ott semmi – hessegette el tolakodó félelmét Judit. Összekötözte a párnákat és a paplanokat, nejlonnal borította őket, hogy megvédje a fekete föld nedves foltjaitól. A kosár most is hangokat hallatva súrlódott a lyuk oldalához. Kiürítette a szekrényt, hiszen ruhákra is szüksége lesz, olyannyira, hogy újra nem számíthat.

– Talán kitart, úgy sincs kinek öltözködnöm. Magamnak, minek? – Judit pesszimizmusa megint felszínre tört. Észrevette visszahúzó erejű gondolatmenetét, és igyekezett elhagyni a nedves kriptát. – Egy kicsit jó... a levegő – sóhajtott felérve.

A langyos szélben az életet, a másnapok ízét érezte. Erőt sugárzott a levegő, éltető dinamikus erőt. Még körül sem nézett úgy igazán a felszínen, csak tekintete távolságában mérte fel a valóságot. Itt-ott üszkös fatörzsroncsok, tócsák, mélyedések, kiemelkedett földhalmok és a hegy... a hegy csak szemmagasságig ért fel! Mi történhetett... katasztrófa... de milyen? Judit eddigi ismereteit összeszedve sem tudott kiigazodni a látottakon.

– A helyzetemen nem tudok változtatni, a múlt elmúlt, valami még vár rám, ezt a valamit, ezeket az ismeretlen kihívásokat vállalnom kell – mondta, és a fa alá sietett. A kölykök aludtak. Békésen, nyugodtan káprázott a levegő, a nap már távozni igyekezett az ég aljáról.

Judit pontosan a fa alatt állt, de úgy érezte, mégis távol tőle. Szemei előtt hirtelen elhomályosodott a kietlen távol... Pár perc telhetett el az időtlen időben, amikor magához tért. Feküdt a fa alatt, kábának érezte magát. Emberi közelségre vágyott, kimondhatatlan vágyat érzett Tamás érintése után.

Felidézte azt a felejthetetlen napot, amikor korán reggel nekivágtak a hegynek, hogy egész nap ostromolják. Tamás segített leküzdeni az árkokat-bokrokat. A sziklarepedésekben titokzatos élőlények után kutattak, és amikor elfáradtak, lefeküdtek a jószagú, rozsdás őszi avarba.

– Fejemet a mellére hajtva elszunnyadtam... Tamás simogató keze ébresztett, és azt mondta: "bújj ide a szárnyaim alá". Ezzel kiterjesztette a két karját, én belebújtam, és úgy ölelt át, mint aki... és vitt, repült velem a végtelen magasságba... – Judit behunyta a szemét, sírás fojtogatta. Nem akart sírni. Az emlékezés ködös fátylán keresztül elevenen maradt meg a kép, de most mégis... közelebb állt az álomhoz, mint a valósághoz. – Nagyon hiányzik Tamás! – döbbent rá hangosan Judit arra, amit eddig is tudott. A fa alatt feküdt, nézte a foltos eget. A fa hiányzó ágai szabad teret biztosítottak a magasság kémleléséhez.

Felállt. Szeretetre vágyott, hogy adni vagy kapni, az teljesen mindegy volt neki. Ölbe vette a kölyköket, érintésére türelmetlen követelődzés vette kezdetét. Megéheztek. Judit nem tudta eldönteni, melyikükkel kezdje az etetést, mind a három furakodott a fecskendő irányába. Rájuk bízta, szippantott ez is, az is, lökdösődtek, jóízűen cuppogtak. Judit elégedetten figyelte őket, és lelke kicsorduló szeretetét zúdította rájuk. Megnyugodtak ő is és a kölykök is, elégedetten pihentek az apró testek a ládában.

A szél erősödni kezdett, de nem volt bántó, sőt, jólesően felborzolta fáradt testét. A nap izzó korongja már alig volt látható a szürke foltoktól éktelenkedő boltozat alján.

– Mit csinálok, ha eső jön? Hová tudok behúzódni? És a kölykök is! Kell egy száraz helyet teremtenem! Az éjszakákat most már itt töltjük, fenn a szabadban – Judit már önkéntelenül többesszámban gondolkodott. – Meg kell oldani... csak ideiglenesen, később, ha már nem leszek ilyen kimerült, biztosan találok végleges megoldást is – gondolatai lázasan dolgoztak, keresték az elképzelhető lehetségest. Ma már nem akart lemenni a föld alá, megnyugodni látszó lelkét nem akarta újabb zaklatásnak kitenni. Mégiscsak elkerülhetetlen,

tett pontot a lelkét érintő kérdések után. Fáradt lábai vitték a tátongó, fekete lyuk irányába, akarata ellenére mennie kellett. Visszahozhatatlan szomorúság bujkált a szemében.

Lent a szobában minden mozdulata kényszeredett, előre el nem tervezett, nem is lehetett más, hiszen a körülményei is hasonlóak voltak. Reflexszerű mozdulatait maga sem értette, kiszedte a szekrényből a polcokat, és kettesével fölhordta őket. A konyhaszekrény is üresen tátongott már, az ajtajait is sikerült leszerelnie. Utolsóként férje ólomsúlyú szerszámos ládáját cipelte föl a fa alá.

Judit mint egy szárnyaszegett fészekrakó madár, úgy állt az összehordott mindenféle közepén, kereste az alkalmas helyet egy aránylag zárt hely kialakításához. Az egyetlen fa oltalma kevésnek bizonyult. Sietnie kellett, mindjárt utoléri az este. Semmit nem kockáztathatott, mindenre szüksége lehetett. Át kellett rendeznie az élelmiszer-készletet, ezzel nem várhatott holnapig, hiszen egy kiadós nyári zápor tönkre is teheti értékes kincseit. Sorba rakta a földre a konzerveket, stabilan egymásra helyezte őket, majd a lisztkészletet sorjázta rá a tetejére. Nylondarabokkal bebugyolálta, úgy, hogy az eső ne férjen közéjük. Kissé távolabb helyezte el az üvegeket, a krumplis és almásládákat, mindent, amiről úgy gondolta, hogy nem árthat neki a víz. Üres ládákat rakott a fa tövébe, majd még egy sort.

– Ez lesz az ágyam – szemlélte hunyorogva biztonságosságát fontolgatva. Ráterítette a paplanokat, a két párnát is rárakta. A hálózsák került legfelülre. – A sátor! – jutott hirtelen Judit eszébe –, a négyszemélyes sátor! Elfeledkezett róla, ha hamarabb eszébe jutott volna, mennyi munkától kímélte volna meg magát. Az az elgondolás vezette, hogy ágya fölé a polcokból ideiglenes tetőt eszkábál össze. – A sátrat azért még felhozom, de nem valószínű, hogy ma már lesz erőm felállítani. Még a kölyköket is el kell rendeznem éjszakára, és akármilyen fáradt vagyok is, valahogy meg kell mosakodnom – buzdította magát. Mivel nem érzékelte a napokat, fogalma sem volt, hány nap telhetett el, és még csak át sem öltözött. Nem vette észre, hogy teste és hozzásimuló ruházata már büdös és piszkos volt. Undorodott magától.

Újra levánszorgott a pincébe, fárasztotta a földbe vájt lyuk megmászása. Kisebzett tenyerén érezte a rögök fájó karcolását. Székre kellett állnia, hogy elérje a kamrában a felső polcot, ahová elsüllyesztették egykor a sátrat. Még nem is használták, tavaly vették, még nem került sor a kipróbálására. Tamással azt tervezték, hogy egyszer a hegyen töltenek egy éjszakát, de ez valahogy mindig elmaradt. Tamás azzal vigasztalta őt, majd a nyári szünetben lesz rá idejük.

Judit megszakította töprengését, fáradt volt, érezte, ha tovább folytatja, elérzékenyül, és elhagyja az ereje. Belerakta a kosárba a sátrat, és erejének megcsappant maradékával a felszínre vonszolta. Erős szánalmat érzett maga iránt, érezte, lehelete fáradt és meleg. Mindenfelől üldözte a kiszolgáltatottság. Életében ez volt az az érzés, amit mindig arra való hivatkozással utasított el, hogy egy ember nem kerülhet kiszolgáltatott helyzetbe. Most megtudta, igenis kerülhet! Végigpergett egy könnycsepp az arcán, letörölte.

Szívébe markolt az este. Már majdnem sötét volt, nem látszott semmi különös a homály fedte tájon. A kölykök aludtak, Judit megsimogatta az alvó kis jószágokat, erre sem ébredtek fel. Szeretett volna megmosakodni, de nem tudta, hogy fogjon hozzá. Be kell osztani az ásványvizet, mert más nincs.

Bevizezett egy törülközőt, így takarékoskodhat a legjobban a vízzel. Levetette a napok során ráizzadt ruhát. Az esti szellő kíváncsian lengte körbe a testét, kellemes, langyos bódulat kerítette hatalmába. Áttörölgette fáradt tagjait, végre szabadon lélegzett a bőre. Pizsamába bújt, mintha minden rendben lenne. A kölyköket ládástól berakta a hokedli alá, ráborította az ágyterítőt, és készenlétbe helyezte a gyertyát. Beburkolódzott a hálózsákba, izmai átadták magukat a settenkedő, kellemes zsibbadásnak. Judit napok óta nem aludt rendesen. Zsongtak, tompán visszhangoztak a fejében a gondolatok. Sötét volt. Összekulcsolta két kezét, így imádkozott. Fáradt, kimondhatatlanul fáradt volt. Imája egyhangú mormolásba veszett, majd lágy zuhataggal omlott rá az éj.

Éjszaka felriadt álmából. Mozdulatlan teste még tehetetlen volt a fárasztó fizikai megterheléstől, az egész napos erő-

kifejtéstől. Nyitott szemmel feküdt, hangosan sóhajtozott, fojtott hangon Tamást szólította, és amikor nem kapott választ, hirtelen nyomasztó magányérzet nehezedett rá. – Csak már reggel lenne! – sóhajtotta fáradtan, úgy érezte, a világosság könnyebbséget hozhat megkínzott életébe. Bizonytalanul elmosolyodott. – Mit akarok én, hiszen itt vannak nekem a kölykök – látta maga előtt az apró lények ragaszkodó tehetetlenségét, és újra felébredt benne a szeretet. Felborzolt lelkiállapotát sikerült megnyugtatnia, nagyon nehezen, de ismét elaludt.

VI.

Mély álmából arra ébredt, hogy melege van. A nap már magasról küldte felé a sugarait. Judit lehámozta magáról a hálózsákot, felült, feje lüktetett. – Mintha kísértet volnék, aki visszatért eltűnt kastélyához – gondolta. – Minden, minden elenyészett, semmi jele az elmúlt világnak. Eltűntek a házak, a fák, a bokrok, itt-ott árválkodik egy-egy, fűnek is alig van nyoma. Halott a természet, csak az ég a régi, a Nap, a Hold, a bárányfelhők és a csillagok. Az ég ugyanolyan valószerűtlenül kék, mint volt.

– Sokáig aludtam – ugrott föl Judit. – Mi van a kölykökkel? Lerántotta a hokedliről az ágytakarót... a kismacskák eleven mozgása megnyugtatta lelkiismeretét. Szíve egész szeretetével egyenként kiemelte és sorban a hálózsákra rakta őket. Mellékjük ült, és kielégítette a három kis éhes szájat. Nem sietett, élvezte a percek örömét, amit az apró életek nyújtottak számára. Csak most érezte igazán, bár tudatosan még ekkor sem eszmélt rá, mi várható élete következő részében, azt viszont már tudta, hogy új fejezet kezdődött a számára.

Könnyű, kényelmes nadrágba búját, fölülre csak egy trikót húzott. Ha nem muszáj, nem megy le a föld alá, ha elkerülhetetlen, átöltözik.

– A legszükségesebbek már fent vannak, persze jó lenne mindent felhordanom, bizonyosan hasznát venném valamikor – gondolta. – Mindenre fel kell készülnöm, egy darab fa vagy a szőnyeg is jól jöhet még. Nem, nem, a nagy szőnyeg lent marad – Judit arca elkomorult... Tamás... Tamás fekszik rajta. Megjelent előtte a feldúltan otthagyott szoba képe, szinte orrában érezte a nyirkos, áporodott levegőt. Háborgott a gyomra.

– Lehet, hogy az éhségtől, hiszen a tegnap déltájban evett székelykáposzta óta semmit sem ettem – mondta, és kirázta a hideg a székelykáposzta gondolatára. – Pedig tegnap milyen jólesett még az a zsíros fölső része is... fúj – hessegette el Judit még a gondolatát is. Nem tudta, mit egyen, kutatott valami után... egy szem cukor vagy egy kis csokoládé. – Ez az, a csokoládé jó lesz! – örvendezett, és sietve kibontogatta a sztaniolpapírt, a tartalmát pillanatokon belül eltüntette, és ivott rá egy bögre tejet. Többet is kívánt, de nem lehetett, be kellett osztania. – Most ez így jó, elég kell, hogy legyen – állapította meg. Megakadt a szeme a nagy fűszertartón. – Jó lenne egy kis leves borssal, paprikával... egy kis meleg étel – ábrándozott, közben megnézte a fűszereket. – Élesztő! – fedezte fel Judit a kis zacskókat –, szárított élesztő! Kenyeret fogok sütni... de hol? – hűlt le első lelkesedése. – Meg kell oldanom, sikerülni fog, ki kell találnom a megoldást. Mindent ki fogok találni! – lelkesen visszarakta a kis zacskókat a fémdobozba.

– Óriási dolgokat vihetek véghez! – mondta határozottan, és rögtön nagy munkába fogott. Hihetetlenül erősnek érezte magát. Kijelölte a sátor helyét, bizonytalanul kezdte kibogozni a madzagjait. Beletelt pár fél órába, míg fel nem állította a sátrat. Elégedetten szemlélte munkája eredményét.

– Nyár van, ez egyelőre megfelel, később próbálok egy stabil kunyhót összehozni. Érzem, hogy sikerülni fog, fedelet teremtek a fejünk fölé – mondta, és megleste a kölyköket. Észre sem vette, hogy hangosan beszél, természetesen törtek föl belőle a mondatok. Gondolatban már pontosan, minden centimétert kihasználva berendezte a sátrat. Már összeállt a

sorrend. Végtelennek tűnt az elvégeznivalók listája, rengeteg dolga volt. Először is a lisztet, a cukrot, a sót, féltett fűszereit, az élesztőt, a pár csomag száraztésztát és a huszonkét csomag kilós rizst védett helyre rakta.

Eszébe jutott Tamás, a havonta végzett, kötelező bevásárlásai, a szórakozott mozdulatai, ahogy hónapról hónapra a valamikor egyszer összeállított listával a kezében keresgél a polcokon. Mindig ugyanabban az üzletben vásárolt, az élelmiszerek is mindig ugyanazon a helyen tartózkodtak, ő mégis mindig keresgélt... – Lehet, hogy Tamás szórakozottsága sem a véletlen műve? A hatalmasnak tűnő készlet egy égi kéz iránymutatásával jött létre? – Judit komolyan elgondolkodott a kérdésen. – Miért maradtam pontosan én életben? Hiszen nagyon úgy néz ki, egyedül vagyok. Igaz, hogy még nem volt erőm és időm szétnézni, de... lehet, nem is vagyok egyedül, hátha még valakik segítségre várnak! – hirtelen lelkiismeret-furdalást érzett, hogy ennyire a saját bajával foglalkozott, mióta sikerült felszínre vergődnie. – Mit vársz tőlem, Istenem? Segíts, hozd tudomásomra, adj jeleket, nehéz annyi mindenre gondolnom ebben a rendkívüli helyzetben – lelkének eme vergődése közben eszébe jutott a kerékpár. Magára húzta sáros, földes, igen megviselt pulóverét és futólépésben tette meg az utat a tátongó lyukig. Sietségében elfeledkezett a gyertyáról. – Nem érdekes – gondolta –, úgysem tudnám a kettőt egyszerre fogni, különben is a kerékpár könnyen elérhető helyen van a pincében.

Tudta, hogy félni fog, de próbálta leinteni képzeletét, és gondolatát egy másik mezőre terelte: – A kerékpárral könnyen fel tudnám térképezni a környéket... – és látta maga előtt, ahogy eljut a távolba, és felfedezi az új formát öltött hegyet.

Belevetette magát a föld mélyébe, nagy elszántsággal igyekezett lefelé. A pinceajtóhoz érve a tekintélyes kupac föld a sarokban ellenségesen feketének tűnt, szemei visszautasították a sötétséget. Tekintete akaratlanul is mindig visszatért a sarokhoz, a földhányásokhoz, fehér foszlányok jelentek meg

előtte, rosszul érezte magát. A nedves föld penészszagot árasztott, Judittal forgott a sötétség. Kicsit úgy érezte, mintha varázshatalmak közé került volna, fogva tartották, képtelen volt mozdulni. Behunyta a szemét, hogy ne lássa a szörnyekkel teli sötétséget, de hiába búját el csukott pillái mögé, félelme erősödött. Gyengülni érezte a lábait, feje mélyen belülről monoton zümmögésbe kezdett.

Ki innen! – gondolta, és kétségbeesetten kifelé irányította zsibbadt végtagjait, amikor útját állta a kerékpár. Nem tudta, honnan kölcsönözte, de temérdek erő robbant ki a testéből. Megragadta a kerékpárvázat, majd a küllőket, és csak húzta, húzta fölfelé. Hallotta az útjába kerülő rögök halk puffanását, ahogy leértek új helyükre a pincébe.

Fölért. A kerékpár is. Judit percekig csak ült a lyuk szájánál, ahogy felérkezésekor lehuppant, kezében a küllőket szorongatva. Így ülő helyzetéből tekintve a puszta táj végtelennek tűnt. Végigfutottak testén izmai lazító remegései, már nem félt, elérte a fényt, a világosságot. Úgy érezte, mintha örök idők óta ismerné ezt a pár napja átformálódott tájat, mintha ez lenne a valóság időtlen idők óta, és a másik, a múlt, pedig csak álom. Úgy tűnt, mintha Tamás is csak álmában létezett volna, mintha ő már egyszer mindent végigcsinált volna.

– Hol kezdődik a határ, a képzelet és a valóság határa? Az álom a valóság, vagy a valóság az álom? Ki dönti el, mitől függ érzékeink valódisága? – még számtalan ilyen és hasonló kérdés került felszínre tudatában. Megpróbálta tolni a kerékpárt, de az nem engedelmeskedett, a rárakódott sár megszáradt és fogva tartotta a lánc apró szemeit. Odacipelte a fa alatt árválkodó, sorsukra váró limlomok közé.

Judit otthon érezte magát ideiglenes hajlékában, elégedett volt, most semmi sem hiányzott.

A hídra ne építs várat! – jutott eszébe a mondat, amit valahol, valamikor olvasott. Milyen igaz, milyen közelinek érezte magához ezt az egyszerű mondatot. Benne volt a halandóhoz intézett figyelmeztetés. Meztelen mondanivalója egy elmúló árnyékvilágot sejtetett, a földi lét mulandóságát.

Milyen bolond is volt az ember, hajszolta magát, hajtotta a szerzés vágya, kínlódott, dolgozott a megvehető anyagért, holott valahol tisztában volt vele, hogy ő is, mint minden, mulandó. Elmegy és itt hagy mindent. Talán túl messzire ment el az ember, addig feszítette a húrt, amíg az el nem pattant.

Judittól mindig messze álltak a mély filozófiai gondolatok, úgy érezte, föntről és nem belőle törnek utat hozzá a gondolatok. A napokban átélt traumák ellenére is befogadó volt, és ez megnyugtatta belső égését.

Sietett megetetni a nyugtalankodó kölyköket, magába öntött egy bögre tejet, fölbontott egy háztartásikeksz-csomagot, tartalmát harsányan ropogtatta, miközben gondolatai messze jártak, az eltűnt város puszta képét kutatták. Alaposan szemügyre vette a kerékpárt, megállapította, hogy sok helyen javításra szorul. Judit gyalog indult el a hegy maradéka felé.

A városnak ez a része a hegy lábától úgy három-négy kilométerre ért véget valamikor. A valamikor szó olyan természetesen fészkelte be magát a gondolataiba, mintha az őskort emlegetné. Utaknak, utcáknak, kerteknek, házaknak semmi nyoma. Egy-egy letört vagy csak kis részében épségben megmaradt gyümölcsfa jelezte, hogy itt valamikor kertváros virágzott. Most életnek semmi nyoma sem volt. Elnyelte a föld a várost, és fogva tartotta fekete, nyirkos mélyében.

– Úristen! – sóhajtott mélyről Judit. – Mennyi ember fekszik lent élettelenül, és én itt mászkálok egyedül a felszínen – szorult el a szíve. Emlékezetében felidézte a város képét, hol mi állt, de pontosan megállapítani már nem lehetett. A természet tökéletes munkát végzett, alig hagyott nyomokat. Boldogan fedezett fel egy majdnem épségben megmaradt szőlőlugast, amelynek tartószerkezete itt-ott törötten meredt az ég felé. Szomszédságában egy műanyag homokozókészlet árválkodott... Juditnak elszorult a torka, szinte menekült a helyszínről.

Vitték a lábai a holdbéli tájon, rögökön bukdácsolt keresztül, mélyedéseket került ki. Tele volt a szíve melegséggel a természet iránt, hiszen épp olyan árvának és boldogtalannak

tűnt fel szeme tükrében, mint ő maga. Úgy érezte, ez az a pillanat, amikor kettőjük nyomorúságos élete itt a földön eltéphetetlenül összeforrt.

– Hányszor gyönyörködtünk az óriási hegy fenséges mozdulatlanságában? – jutott eszébe Juditnak. Tamás egyszer azt mondta, amikor még elérhetetlennek tűnt a csúcs: "Majd meglátod, egyszer a csúcs fog közelíteni hozzád." – Igaza lett, leereszkedett hozzám a hegy csúcsa, fenséges, mozdulatlan tartását elveszítette, megrogyott, elérhetővé vált számomra a legfelső szikla kifürkészése is – értette meg Judit férje különösnek tűnő kijelentését, és csak állt, nézte a megtört óriást. Itt-ott árnyalatokon játszadozott a júniusi napsugár. A hegy lábánál a vörös talaj úgy szikrázott, mint a vörösréz, amikor már nem bírja elviselni a nap eleven sugarainak támadásait, és kénytelen visszaverni őket. Mellette a hatalmas, eleven gyászruhába öltözött fekete föld. Az erdősávból sem maradt semmi, csak egy-két fáradt, kimerülten bóbiskoló cserje.

Judit kénytelen volt tudomásul venni a látottakat, azt a valós tényt, hogyha valaki esetleg túlélte volna a katasztrófát, annak ennyi idő alatt már jelt kellett volna adnia a létezéséről. Eszébe jutott, hátha csak az ő városuk tűnt el egy földrengés következtében, de hamar elvetette ezt a gondolatot... – Akkor itt már emberek lennének és kutatnának az eltűnt város után – feltételezte Judit. Érezte, hogy egyedül van, meggyőződése belülről fakadt, és megmásíthatatlanul, hajthatatlanul tartotta magát felállított hipotéziséhez.

Úgy gondolta, hogy egy kis kerülővel kellene hazamennie, de nem merte megkockáztatni, félt, hogy az egyforma kietlenségben eltéveszti az irányt, és nem talál haza a kölykökhöz. Ezt az egyet soha nem tudná megbocsátani magának, hiszen alig várta a pillanatot, amikor magához ölelheti a kicsiket.

Útközben eszébe jutott kedvenc költője, Goethe kérdése: "Állíthatjuk-e bármiről, hogy van, holott minden elmúlik." Mennyire időtálló és mennyire igaz. Próbálta felidézni a nagy Szellem többi tanítását. Sikerült felidéznie egy, a főiskolás korában számtalanszor elolvasott részletet: "Árva bolond, aki mindent lekicsinyel, mert maga is kicsi. Pedig a

megközelíthetetlen csúcsoktól a sivatagon át, ahol egy ember sem járt még, az ismeretlen óceánok határáig mindenütt ott lebeg az örökkön alkotó Szellem és minden porszemben kedvét leli, amely él, és megőrzi őt."

Judit maga is elcsodálkozott, hogy milyen pontosan fel tudta idézni e sorokat, de az eleje, a fejezet kezdete, bármenynyire is erőltette, nem került elő tudata tárházából. – Majd ha lesz időm, utánanézek, mert le kell szállnom értük a mélybe – terelte el kutakodó gondolatait, és észrevette az otthonát jelző, megritkult koronájával messziről integető fát.

A kölykök békésen, kedvesen lökdösődtek a láda mélyén. Judit nézte őket, és nyelte a feltörő sós cseppeket. Hihetetlennek és érthetetlennek tartotta a könnyeit most, amikor már megbékélt a sorsával. Szívét valami furcsa meghatottság öntötte el, érezte, nem a saját sorsán érzékenyült el, hanem úgy általában.

– A gyerekek, a csipogó gyerekeim... ahogy Tamás nevezte őket, a hivatástudat... a tenni akarás, a jövőre való felkészítés... – szipogta Judit, és hallotta a gyermekzsivajt, ahogy felidézte az iskolát. – A kis Juli a nagy, fekete gombszemeivel, hogy férhetett el annyi értelem abban a ficánkoló, fekete fürtökkel koronázott bájos kis fejében... – erőszakkal elnyomta a gondolatait, és ölbe vette a kölyköket. Sugárzott körülöttük a levegő. Bújtak, fészkelődtek a kicsik. Féltékenyen lökdösték egymást, mindhárom Judit simogató kezeit kereste.

Judit testét elöntötte a forróság, a csodálatos érzés egyre fokozódott, már csordultig volt, majdnem kiöntött. Megkínálta őket a fecskendőbe felszívott tejjel, boldogan elfogadták, majd apró, piros nyelvecskéjükkel elégedetten nyaldosták körbe a szájukat.

Judit elégtételt érzett, és elégedett volt. Lehanyatlóban volt a nap. – Neke is ennem kellene valamit – gondolta, de nem kívánt semmit, illetve amit kívánt, az most elérhetetlennek tűnt a számára. – Soha nem megy semmi sem simán, ezt már megszoktam, de mégis... annyira jól esne egy tányér meleg leves – sóhajtotta. – Bármilyen levest szívesen megen-

nék. A föld mélyében van a tartalék, a gáz, de azt nem... most nem, ma már nem akarom a lelkemet felzaklatni. Különben sem tudnám a gáztűzhelyet felcipelni. Képtelenség lenne. Másra kell gondolnom... nem hagyhatom, hogy a levesevés gondolata elhatalmasodjon rajtam – próbálta legyűrni a vágyát. Így birkózott benne az igen és a nem.

Egyenként megnézegette a konzerveket, szeme felcsillant: – Babgulyás! Ez hasonlít a levesre – dobálta Judit a konzerves dobozt a levegőbe. Izgatottan kereste a konzervnyitót. Amikor sikerült hozzájutnia a doboz finom tartalmához, az első falatot ízlelgetve megborsódzott a bőre: – Hogy én ezt mennyire kívánom – mondta, és csak ette, ette, mígnem a kanál üresen csengett a doboz alján. Letette a hokedlire a fölöslegessé vált fémdobozt, és kéjesen nyújtózkodott végig a tábori ágyán. Szeme figyelemmel kísérte a vonuló felhőket, gyönyörködött habos fodraikban, nem gondolt semmire. Jólesett a fejében kergetődző gondolatokat felváltó üresség. Percekig feküdt mozdulatlanul, észre sem vette, mikor billent át körülötte a világosság a lassan leszálló sötétségbe. A kismacskák már aludtak. Leterítette a hokedlit az ágyterítővel, és úgy, ahogy volt, belebújt a hálózsákba.

– Ma még kint alszom, majd holnap berendezem a sátrat, – mondta Judit ásítozás közben, és szabadon engedte száguldozni a fantáziáját. Tiszta és szabad tudat... értelem és űr... az értelem végtelen... nincs határ... gazdag, aki hisz... értelmesen jónak lenni... aki hisz, nem fél... Fel-feltörő kockák, a múlt megmaradt kockái. A képek keveredtek, lassan minden fakó ködbe olvadt...

VII.

Arra riadt, hogy kövér esőcseppek hullottak meg-meg rebbenő szemhéjára. Már rákösöntött a hajnal a kietlen tájra. Nem kísérte gyötrő álom az éjszakát, pihentnek, frissnek érezte magát. Mire Judit kikászálódott a hálózsákból, az esőcseppek már messze jártak.

– Bármikor visszajöhet az eső, be kell rendeznem a sátrat – nógatta magát, és kezdte behordani az ágyát. A hálózsákot igazgatta éppen, amikor a már megszokott, feszült csöndet valami megzavarta. Hallása élesen reagált a legkisebb neszre is. Állt a sátor közepén és hallgatózott. Semmi kétség, távoli motor zúgását hallja. Tompa zúgás. Már éppen indult ki a sátorból, amikor két szitakötőt látott közeledni, szárnyukat csapdosva szaggatták a levegőt.

– Motorzúgás? – mosolyodott el keserűen Judit. – Ezek szerint még mindig nem tudatosult bennem, hogy egyedül vagyok a világ végén? Örült a váratlanul felbukkanó élőlényeknek.

Tekintete megbabonázva csüngött a kölykökön. Büszkén, emelkedő szívvel gondolt a megmentésükre. Milyen elevenek, életképesek voltak, imádta és csodálta őket. Judit nem tudott betelni a képpel, ahogy a kismacskák először próbálkoztak a mászkálással, de igyekezetük hasztalannak bizonyult, mert mindig visszagurultak a láda aljára. Megetette őket, és ő is megitta szokásos bögre tejét, de nem tartotta elégnek. – Ennem kellene még valamit – sürgette korgó gyomra. – De mit? Nem kívánok semmit, pedig éhes vagyok... Még ehető állapotban van a sajt, megpróbálkozom vele – úgyahogy jólesett neki, de egy idő után kikívánkozott belőle.

Judit mélyeket sóhajtott, beszívta és kifújta a levegőt. A sajt bent maradt, viszont szédülni kezdett. Végigfeküdt a fa alatt, csak úgy az ágyterítőre. Hasra fordult, hogy ne bántsa szemét a nap égető sugara. Gyomra pár perc múlva megnyugodott, Judit folytatta a pakolászást.

A sátor elég komfortosnak bizonyult, már a ruhái is bent voltak, minden elfért, persze úgy, hogy igencsak élével kellett közlekednie. Az üres ládákat, a szekrénypolcokat egymásra rakta a fa alá, hozzájuk támasztotta a kerékpárt, nem tudta, kié lehetett, nem is töprengett rajta, fölösleges a kérdés, a múlt elmúlt, nincs többé. Valahol mélyen, a lelke alsó sodraiban érezte, ez így lett elrendelve, neki tovább kell mennie.

– Most én vagyok az első ember... nem, ez így nem igaz, – javította ki magát Judit –, új történelem kezdődik az embe-

riség életében, és abban én vagyok az első ember. Éva is az első volt a régiben, de neki volt párja. Mennyivel könnyebb helyzetben volt, hiszen nem volt egyedül, Ádám gondoskodott róla... vagy nem? Tamás igen, ha ő is itt lenne..., ha nem lennék egyedül..., ha... – Judit lehajtotta a fejét, talán azért, hogy a Nap ne lássa szemében a szomorúságot. Neki most azt kell mutatnia, hogy erős.

Közel is, távol is hallgatott a csönd. Judit világtalanul merült magába. Merengéséből a szitakötők halk zúgása zökkentette ki. Körülötte köröztek, mintha fontos és sürgős üzenetet kellene átadniuk.

– Víz! – szinte kirobbant Juditból a szó. – Ha szitakötő van, valószínűleg víz is van! Soha nem örült még hírnek ennyire, életét megmentettnek érezte. Szemében felcsillant örömmel követte az apró, finom művű, fátyolszerű, szivárványszínű szárnyak csapdosását. Már hárman voltak, kettő elszállt, de nem arra, amerre ő tegnap járt. Az ott maradt egy szitakötő a feje fölött körkörös, légi mutatványnak is beillő, időnként mélyzuhanásos légiparádéba kezdett.

Judit állt, elbűvölten nézte a produkciót. A szitakötő váratlan és hirtelen kanyarral megindult társai után. Judit ösztönösen követte. Lábai alatt lomhán feszengett a föld, már csak sejtette az apró pontok repülését a vibráló meleg levegőben. Menet közben megfordult, még látta a semmiségből kiemelkedő fát, az otthonát. Bemérte a légvonalban vett irányt, hogy visszataláljon, hirtelen megfordult... lába megcsúszott a talajon...

Meglepetésében leült. Hatalmas tó fodrozó tükréből bámult rá a nap, szétdobált sugarait éppen a hűs habokban fürdette. Judit kétkedve érintette meg a vizet. Káprázatosnak tűnt a látvány, képzelete szüleményének tulajdonította, de nem, ott ült a parton, egy tónak a partján. Hatalmas, tiszta vízű tó. Ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy az ismeretlent egy fürdés erejéig igénybe vegye. Ledobálta a ruháit, ott állt meztelenül a semmiben, mégis a mindenségben. Aranyló koronát vont feje fölé a nap. Szép testét senki sem láthatta, csak a természet, az a természet, amely megteremtette, befogadta, és életben tartotta.

Lábával óvatosan kitapogatta a partközelben a víz mélységét. Öt-hat méter után kezdett a melléig érni. Szelíd csobogással vette körül az átlátszó, tiszta víz. Törődött testével belemerült, elfeküdt a vizen, és élvezte a hullámok lágy, ringatózó simogatását. A napsugár úgy tört meg a víz csobbanó cseppjein, mint kristályon a fény játéka. Hagyta elsuranni feje fölött a szelet, majd amikor már jobban mutogatta az erejét, akkor jött ki a vízből. A szél melegen lehelgette, szinte szárazra törölte a testét, majd tovatűnt.

Megint egy helyben állt a levegő. Judit sietve felöltözött, és elindult a fa irányába. Szemével a szitakötőket kutatta, de azok eltűntek a tó fölött, belevesztek a messzeség légüres terébe.

Visszaérve szétnézett a felhordott limlomok között, vízhordásra és -tárolásra alkalmas edényeket keresett. Csak fazekakat és egy nagy műanyag lavórt talált. – Ezek használhatóak, de csak víztárolásra – állapította meg, és keserűen gondolt rá, hogy megint alá kell szállnia a mélybe, ez elkerülhetetlen.

A kölykökre rásütött a nap, csillogó bundájuk szelíd vonaglását látva már nem is tűnt olyan nehéznek, félelmetesnek újra lemászni a föld alá, de előbb megetette őket. A kölykökkel való foglalatosság megnyugtatta lázadozó idegeit.

Judit nem vesztegette az időt, elindult a mélybe az alagúton át, csak egy gyertya bizonytalan fénye kísérte a szunnyadó, feketén sötétlő világba. Könnyen megtalálta a kamrában a két, szögre felakasztott műanyag marmonkannát, mellettük egy dobozra lett figyelmes, amelyet eddig elkerült eltompult tekintete. Kíváncsian nézegette a tartalmát. Karácsonyi díszek, csillagszórók, maradék szaloncukrok lapultak a sötétben... és gyufa, nem tudja hány, de sok. Judit megörült a talált kincsnek, nem törődve a kísértő, fehér árnyfoszlányokkal, majd sietősen a felszínre küzdötte magát.

Alaposabban szemügyre vette a nagy doboz tartalmát: tű, cérna, ragasztó, olló, mérőszalag, rágógumi, három csomag cukorka, öt csomag erős cukor, pattogatott kukorica maradványai, amelyeket a fenyőfára szoktak szétszórni, hogy a havat idézze a fűtött szobában. És több tucat gyufa! A pattogatott kukoricáról eszébe jutott a madáreledel.

– El fogom vetni egy részét! Vegyes, ez is, az is van benne, ki fog kelni, miért ne! – lelkendezett Judit a felismerésre, hogy megteremtheti magának a lét feltételeit. Boldoggá tette ez az ötlete. Judit rögtön kinézte a helyet, hol lesz a legalkalmasabb, és azzal az ösztönök diktálta, nagyfokú intelligenciával kezdett tervezgetni, amit józan paraszti észnek szokás nevezni.

Sápadoztak a nap sugarai, estébe hajlott az idő. Judit nézegette a kerékpárt, hogy mit tudna vele kezdeni. Nem értett hozzá, mindig távol érezte magát a műszaki megoldások bonyolult összevisszaságától, de megpróbálta megjavítani. Levakarta a rárakódott sarat, így már többet látott belőle. A láncot sikerült helyreraknia, egy-két meglazult csavart megszorítania. A küllőket úgy próbálta kiegyengetni, hogy teljes ötven kilójával ránehezedett. Az első sárvédő a kezében maradt, nem tudott vele mit kezdeni. A gumikkal nem volt gond, stabilan feszültek a kerékre, ülése oldalvást elferdülve maradt, sehogyan sem sikerült kimozdítania a helyéből. Talpra állította a kerékpárt, kirázta belőle a még maradék földet, próbálta tolni..., és sikerült.

Judit elégedettsége nőttön-nőtt, csodálkozott magán, hogy mi mindenre képes, amiről eddig nem tudott. Eszébe jutott a szó, hogy muszáj, és így már érthetővé váltak rejtett képességei. Fáradtnak, elcsigázottnak érezte minden porcikáját. Nem csoda, hiszen a hajnal ébresztette. Sötétedő homályt terített már az est nagyasszonya a kihalt tájra. Judit érezte, hogy éhes, de semmit sem kívánt. Bevitte a kölyköket a sátorba, behúzta a cipzárakat a bejárat két oldalán, könnyű pizsamájába bújt, és eltűnt a hálózsákban.

VIII.

Az igyekvő hajnal Juditot már ásás közben érte utol. Soha nem csinálta, mégis tudta, hogy kell, kezei már hozzászoktak az ásó nyeléhez, tenyerét hatalmas bőrkeményedések tették érzéketlenné. A dereka viszont nem szerette ezt a mun-

kát, meg-megingott ásás közben, gyakran meg kellett állnia. Egyengette az engedetlen gerincet, hajlott jobbra, balra, de csak nem akart elmúlni az a zsibbadó fájdalom, ami beleszorult. Erőltette, amíg bírta, egy idő után viszont pihenőt kellett tartania. Jólesett a bögre tej, amit egy hajtásra megivott. Kívánta a füstölt kolbászt, jó lenne hozzá kenyér is... de nem volt... érezte a kenyér friss illatát, érzékei csábosan kísértették étvágyát. – Még nem tudom, hogyan, de sütni fogok, azért is ki fogom találni, hogy hogyan – tervezgetett örömmel, miközben kétszersültjét jóízűen ropogtatta, nagyokat harapvav hozzá a kolbászból. Ült a megtépázott fa alatt, és elégedetten nézte a felásott, feketén virító területet. Úgy találta, most elég volt, elveti a magokat és az ásást majd később folytatja.

Gyenge, elhaló könyörgés hallatszott a sátorból. Judit sietve ment a hívó szóra. A kölykök türelmetlensége, éhersége meglepte, hiszen még korán volt, a nap tüzes félkorongja alig-alig látszott a felhőtlen ég alján. A sátor elejét felhúzva hagyta, hogy jobban járjon ki-be a levegő. Nem akart hinni a szemének. Öt kismacskát látott a három helyett. Hogy meggyőződjön valódiságukról, felkapta a ládát, és kivitte a szabadba.

– Istenem, adtál nekem két nyulat? – kiáltott fel. A három ficánkoló kismacska mellett két kis nyuszi lapult, olyan szorosan simultak félelmükben a takaróhoz és egymáshoz, hogy nem lehetett megállapítani, mi mihez tartozik.

– Istenem, mit adjak nekik enni... mit esznek egyáltalán a nyulak? – töprengett Judit izgatottan. Készített egy másik ládát a kis jövevényeknek, és afölé rakta a kölyköket. Alighogy a sátor kijáratához ért, úgy érezte, mintha egy tágra nyílt szempár meredne rá hátulról. Bőre megborsódzott, érzése egyre határozottabbá vált. Hirtelen mozdulattal hátranézett, így akarta meglepni a szempár tulajdonosát... de csak a fehér kiscica meresztette rá ijedt, világító tekintetét. Félig kilógott a ládából, sikerült feltornáznia magát.

Judit elmosolyodott a kismacska törekvésén és a saját gyávaságán. Szeretete teljes gyöngédségével megsimogatta a riadt kis jószágot, és kivitte a ládát a fényre, leterítette az

ágyterítőt a fa megmaradt árnyékába, és szabadon engedte a boldog kölyköket. Csodálkozva állapította meg, milyen sokat nőttek, eddig nem figyelt az idő múlására, számára ott és akkor, a föld nyirkos, sötét fogságában, azon a rettenetes napon megállt az idő.

Már teljesen besötétedett, amikor Judit befejezte az arra a napra szorosan előirányzott teendőit. A hold kicsattanó kövérségében elégedetten világított a kihalt világra. Nyugodt, hallgatag áradat mosta az éj csendjét.

Judit nem tudott aludni, szűknek érezte a hálózsákot, karjai szüntelenül útban voltak, szeretett volna szabadon mozogni. Lassan kibújt, érezte, hogyan szűnik meg körülötte az anyag, olyasmit érzett, mint amikor a hernyó kibújik szorosra font gubójából, és fenséges, szemet gyönyörködtető lepkévé változva próbálgatja sok színben tündöklő szárnyait. Judit teste már szabad, de tekintete nyugtalan volt, olyan, mint az űzött vadé. Egymásba fonódó gondolatai nem hagyták aludni.

– Megtalálom vajon, amit remélek... de mit remélek, remélhetek egyáltalán? – tette fel a kérdést a sátor csendjének. A csend most sem felelt. Közel érezte magához a Mindenhatót, támaszt remélt, életét megkönnyítő gondolatokat, sugallatokat. Hol van ő, honnan irányít és lát mindent, de hogyan? Egy távoli zónán éli a saját életét, és csak mellékesen figyel teremtményei sorsára? A messzeséggel is úgy vagyunk, mint a jövővel, képzeletünk előtt valamilyen távoli derengés, amit teljességnek hiszünk, de lassan belemosódik érzéseink silányosodó lerakatába. Reménykedünk, de ha az ott itté válik, csak a foszladozó remény szálaiba kapaszkodhatunk. Kevés! Egy embernek többre kell képesnek lennie.

Judit érezte, hogy lelke önálló életet élt, szinte röpdösött a mellében. Meleg sugarak járták át a testét a fejétől a lábujjáig. – Átérezni ezt az egyszerű, jámbor örömet... – karjait szétárva mozdulatlanul maradt, teleszívta tüdejét az éjszaka letompított, dús levegőjével. Így aludt el. Teste élő, eleven szoborként hatott a tábori ágyon. Őrt állt mellette a csönd, és egy, a sötétben megbúvó sejtelmes árnyék, aki álmaiba is elkísérte.

IX.

Judit férje hangjára és körülötte úszó leheletére ébredt.

– Ez nem lehet igaz...! – ült föl ágyában, tekintete kétségbeesetten kutatta a homályt. Határozottan emlékezett férje hangjára, szavaira. Valóságként élte át, amit álmodott.

– Itt volt, velem volt... Tamás, gyere vissza... ne hagyj egyedül! – kiáltott bele a sátor semmit sem értő csöndjébe. Próbálta felidézni a férje szavait, nem volt nehéz, hiszen ott lüktetett tudatában a figyelmeztetés: "Judit, vigyázz nagyon a kislányunkra, tudom, most úgy gondolod, hogy ez a teher meghaladja a képességeidet"... – emlékszem – érzékenyült el Judit, itt megszakadt Tamás mondatainak a fonala, és fátyolosabb hangon folytatta... "de te lettél kijelölve, vinned kell tovább az életet... Judit..., Juditkám, ugye érted, mit mondok? Sikerülni fog, ne félj..., ne félj..., ne félj!" Egyre elhalóbb hangon ismételte Tamás az utolsó két rövid szót. Judit ekkor riadt fel, még érezte férje puha jelenlétét.

Kirohant a szabadba, nem akart hinni az álom szavainak, érezte, hogy igaz, de nem akarta elfogadni valódiságukat.

A kietlen pusztába megérkezett a hajnal. Judit leült az ébredező fa alá, és igyekezett összeszedegetni a gondolatait. Megroggyanni látszott a rárakódó terhek alatt, végtelenül kiszolgáltatottnak, gyengének érezte magát a jövőjét illetően. Nem kérdezte a miérteket, tudta, magában hordozza a feleletet. Tudatosan próbált kitérni az álom elől, gondolatait szándékosan más irányba terelte. Tisztulni érezte tudatát, a ködös felfordulás kezdett eloszlani.

Készakarva kutatott Goethe szavai után, majd amikor rátalált, elmélyülten idézte fel a mondatokat: "Újra magamba fordulok, s egy világra bukkanok, bár ez inkább csak sejtelem és homályos kívánság, nem ábrázolat és eleven erő. Ilyenkor aztán minden csak úszkál a tudatomban, és csak álmodozva mosolygok bele a világba."

– De jó is lenne – gondolta Judit –, ha csak úgy bele tudnék mosolyogni a parttalan világba, bele a mindenségbe!

Ez nem megy ilyen egyszerűen... embernek lenni összetett feladat. Néha teher saját maga számára is... – Istenem, kérlek... kérlek, adj erőt, kérlek..., hogy boldog legyek..., hogy örülhessek..., hogy képes legyek ebben a képtelen helyzetben is szeretettel várakozni... kérlek, Istenem! – fohászkodott, és hagyta, hogy könnyei akadálytalanul áztassák meggyötört arcát.

Judit kimerült, mire elfogyott a feltörő áradat. Felidézte az elmúlt napokat, szokatlanul előtörő megnyilvánulásait a fáradtság, a kimerülés számlájára írta. A gyomrát felforgató émelygés, a székelykáposzta, a babgulyás, hogy annyira kívánta a levest, a derékfájás ásás közben, sőt, kétszer el is ájult. A különös szédelgések... Nem gondolt rá, hogy ez mind mind, a szédelgés is a másállapot jele. Mennyire boldog lenne most... emberi körülmények között a megszokott családban... Tamással. Együtt lesnék a boldog pillanatokat.

– Nem – riadt fel Judit merengéséből –, a múlt elmúlt, a kislányomnak jövőt építek, én egyedül – közölte a döbbent csönddel, és elindult a sátor felé, közben a kezdő gazda szemével végigmérte veteményeskertjét, de a sötétlő föld felszínén még nem látta zöldülő életnek a jelét. Körbenézett a kietlen tájon.

Fesledezett a reggel.

– Megcsinálom, amit a természet megkíván tőlem – gondolta, és nagyobb, feszesebb erővel kezdte el a napot, mint máskor. A gond szíve gyökerén tanyázott.

A kölykökkel kezdte, majd a szokásos kétszersültet ropogtatta, kimérten tejet kortyolt rá, közben eszébe jutott a kisnyúl, pontosabban a két kisnyúl, mit adjon nekik enni... nem tudja. Tegnap elrágták a kétszersültet, a tej is ízlett nekik, most sem tud mást adni.

Judit folytatta az ásást, reménykedve, talán még nem késő veteményezni... valami csak lesz belőle. – Kell az élelem, a zöldség, jövőre már ketten leszünk – biztatta magát.

– És nekem is jobban kell táplálkoznom, figyelnem kell magamra, tudatosan kell ennem, még ha nem is mindig kívánom. Egészséges gyermeket szeretnék, ez most a legfontosabb, fontosabb, mintha normális körülmények között

élnék. Nincs orvos, gyógyszer, nincs semmi... Minden jel arra utal, nekem kell az életet folytatnom, méghozzá az emberiség fennmaradásának íratlan, jól megfontolt szabályait figyelembe véve – idáig kalandozó gondolatai ösztönösen kutatták a jövőt.

Nem figyelt a mozdulataira, de jól csinálta, valahonnan irányítva érezte magát. Elvetette a tervezett mennyiségű krumplit, kialakított egy külön kis ágyást a fűszernövényeknek. Borsot, köménymagot vetett, eldugdosta a gerezdekre szedett fokhagyma egy részét, majd óvatosan elvagdosta a vöröshagymakészlet nagy részét, vigyázva, meg ne sértse a fölső részén keletkezett zöld csíraképződményeket. Ez volt minden, nem tudott mást vetni.

Újra elölről kezdte a szemlét élelmiszer-készletén: – A sót nagyon be kell osztanon. Óvni fogom a nedvességtől, és csak mértékkel, a legszükségesebb mennyiségben fogyasztom – érezte, hogy éhes, szemei előtt éhségkarikák cikáztak, vibráltak, EKG-görbéhez hasonlatos mozgást látott sűrűn elvonulni. A vonalak megfontoltan követték egymást, mindig csak oda. Vissza nem. Judit nem értette a jelenséget, de érezte, az éhség csúfolódik tekintete előtt. Letört egy darab csokoládét, hosszasan ízlelgette a szájában, utána küldött egy másikat, már sokkal jobban érezte magát... kisimult az EKG-görbe. Valószínűleg a vércukorszint esése okozta ezt a különös jelenséget, amit először tapasztalt életében.

– A szakkönyvek! – jutott hirtelen eszébe – és egyáltalán a könyvek... fel kell hoznom őket, társaim lesznek a magányban, ki sem bírnám nélkülük. Megmaradt, könyvbe zárt emberi gondolatok, szótlan, de a magányban mégis beszédes fehér lapok. A könyv jó barát – tört föl a gyermekkor. Színes lapokról az őzike bársonyos tekintete, öreg néne megfáradt, jóságos keze, Hüvelyk Matyi óriási elszántsága, Hamupipőke fapapucsos szorgalma, a törpék hupikék világa, az óriások szelídsége, a csizmás leleményessége, a róka állandó ravaszsága, Hófehérke jósága, Csipkerózsika álomvilága, a loncsos medve bugylibicskás kisfiúja, a szelíd, egyszerű, okos szegényember, Mátyás király igazságai, a boszorkányok, szellemek gonoszságai, a sárkányok tűzokádó fejei és Süsü,

a kis bugyuta, az embereket mind az egy fejével szolgálni akaró kedves sárkány, kedvencei egyike.

Párás szemmel, meleg szívvel gondolta: – Van tartalékom, könyvek nélkül is tudok mit mesélni majd a gyermekemnek.

A jótékony gondolat kiverte fejéből az egyre nagyobb teret betöltő kilátástalanságot. Fölbontott egy töltöttpaprika-konzervet, és mohón hozzálátott. Nem is gondolta volna, hogy ennyire jól tud esni. Persze megmelegítve jobban esett volna. Judit a júniusi forróság ellenére is vágyott a meleg étel gyomrot simogató íze után.

– Főzni fogok! Mindent megoldok! – gondolta, és ebben a termékeny pillanatban nem ismert lehetetlent. Elhatározta, ma mindent fölhord a föld alól, kivétel nélkül mindent, ami mozdítható, csak a nagy szőnyeget hagyja lent.

– A szőnyeg és Tamás... a szoba – gondolta. Megborsódzott, hideg veríték futott át bőre celláin, hűvös cseppek gyöngyöztek a homlokán.

Judit nem várta meg, míg gondolatai más irányba terelik, azonnal elindult a kötéllel és a megviselt ruháskosárral a nyirkos, félelmetes föld alá. A kicsi mécses fényénél a kosarat válogatás nélkül telepakolta könyvekkel. Nehéznek bizonyult, elszámította az erejét, a kosár nem engedelmeskedett. Felét visszarakta, így már nem ellenkezett. A halott Tamásra csak egy villanásnyi tekintetet engedélyezett magának, nem lenne jó, ha most elérzékenyülne. Orrát csavarta a fojtó, szúrós szag, ami a sötétben úgy lebegte körül, mint földöntúli segélykiáltás. Levegő után kapkodva sietett a felszínre.

Biztonságos helyre rakosgatta a könyveket, egy kiesett a kezéből, és szétnyílt. A következő, nagybetűkkel szedett rész vonta magára a figyelmet a vakítóan fehér lapról: Ige–hit–erő, a célért való küzdelemben.

– Köszönöm – mondta Judit, és helyrerakta a könyvet. – Nincs véletlen, minden rajtunk kívül áll, és céllal történik, velünk, az élet szereplőivel – Judit egyszerre kezdett a mélységekbe és a magasságokba látni.

Megújult remény költözött hasadó lelkébe, sejtelmes, sokat mondó üzenet, egy magát elhagyottnak hitt ember benső összeomlása kezdett újra egésszé épülgetni. Tudata egyre job-

ban felmérte a helyzetét, és hajlandó volt összhangban együttműködni a kiszolgáltatott testtel. Érezte, lelke dagálya lassacskán apad.

Judit újra lement, hősiesen tette a dolgát a poshadt leheletet árasztó, holttá merevedett otthonában, de bármennyire is igyekezett fenntartani józan ítélőképességét, a sötétség csendjében itt-ott fehér árnyak, rémképek születtek. A lélektelen, holt tér árnyakat szőtt köréje, nem tudott parancsolni rémült képzeletének. Igyeketett minél hamarabb végezni, és minél kevesebb keservet beszívni fáradó szervezetébe. Nagy-nagy erőfeszítések árán sikerült darabokra szednie a szekrények és a kamrában lévő polcok maradékát, de az ágy ellenállt az erejének. Feszítővassal és kalapáccsal felfegyverkezve tért vissza. Így már sikerült elemeire szétszednie. A matracokat egyenként a kötél fogságába csomózta, úgy vonszolta a felszínre. Ugyanezzel a módszerrel a két nehéz, óaranyszínű kárpittal bevont fotelt is a szabadba hurcolta. A lámpákat lent hagyta a mélyben, hiszen ilyen lepusztult, kezdetleges környezetben, amilyenben ő kénytelen volt új életet kezdeni, úgysem vette volna hasznát. Végül szétnézett a kifosztott lakásra nehezedő nyirkos sötétségben. A falhoz simuló televízió hangtalan némaságot sugárzott felé.

Nem búcsúzott el férje föld alatti maradványától, a testtől, amit annyiszor, de annyiszor megsimogatott, aki közös életükben védelmezője volt, ha szorosan hozzábújt. Visszahozhatatlan a múlt, hol volt már a megnyugtató meleget árasztó vigasztalást és vágyakat sugalló-nyújtó test!?

Már érezte az enyészet elnyelő szagát, az elmúlását, ami elkerülhetetlen lesz majd egyszer az ő életében is.

– Még létezem! – mondta Judit határozott nyomatékkal a hangjában. Nem is tudta, hogy ezt a két szót kinek vagy minek szánta, az enyészetet akarta magától elriasztani, vagy saját lelkiismeretét megerősíteni. Valószínű, hogy mind a kettőt. Utolsónak a beomlás esetére lent hagyott lapátot, vakolókanalat, és a hozzá tartozó kis kézi simítót vitte fel.

Ereje fogytán volt, hiszen nem is tudta, mennyi időbe telt, míg ezt a fárasztó munkát végezte. Fölfelé jövet maradék

erejét összeszedve kezdte maga után betemetni a föld tátongó száját.

Judit a felszínen fényben érezte magát.

– A lezárult kriptában honoljon örök békesség – mondta, és fáradt kezét felemelve keresztet vetett, amit azelőtt soha sem tett. Férje tetemét és Vicu maradványát végképp elnyelte a föld. Lassan tette meg a pár méternyi távolságot a fa irányába. A felhalmozott bútorok és egyéb lomok láttán úgy érezte magát, mint egy kilakoltatott, és ezt valahol igaznak is találta. A kölykök a fa alatt a lefedett ládában ébredeztek. Judit odavonszolta agyonhajszolt, erőtlen testét. Lekuporodott az ágyterítőre, maga mellé vette a nyivákoló kölyköket. Magába roskadt, de arcán fáradtsága ellenére is látszott a ki nem mondott szeretet.

A fa törött ágára akasztott falióra éppen a feje fölött ketyegve sürgette a perceket. Judit nem gondolt semmire, a levegő feszítő, meleg ereje elnyomta a képzeletét. Hagyta, ha csak pillanatokra is, hogy el-elnyomja az álom nyújtotta, pihentető bódulat. Szükségét érezte ennek a lazult állapotnak. Porfelhő kavargott, kellemetlenül érintette az arcát. Száraz földet kergetett a levegőben a szél.

Judit fölállt, az égre emelte fénytelen tekintetét. Nem látott semmi különöset, csak a futkározó, játszadozó, fehér felhők gombolyagjai törték meg az ég vakító kékjét. Enni adott az immár öt éhes szájnak, majd maga is ennivaló után kutatott. A ládából az almák ingerkedően integettek feléje. Elhatározta, hogy körültekintően szétválogatja őket, közülük először a kissé sérülteket fogja elfogyasztani. A fotel óarany mélyébe kuporodott, fogaival jóízű darabokat hasított az almából.

Végiggondolta, mi maradt még hátra aznapra kitűzött terveiből, s megállapította, már eddig is erején felül teljesített. Fürödni vágyott, lemosni a föld alatt bőrébe ivódott enyészet szagát. Magához vette a kekszes zacskót, egy almát tett a zsebébe, és elindult a tó irányába, mellette a kissé eldeformálódott kerékpár, kormányára akasztva a két marmonkanna.

A tó szikrázó vize és a nap melege felforrósította az ereit, tekintete apróra szedegette a vízcseppeket, ahogy a kannákat megmerítette. Sietve ledobálta a ruháit, belevetette magát a csillámló fodrokba, amelyen a szél olyan finoman játszott, hogy Judit szinte hallotta a lágy zenét. Nem tudott betelni a fürdés adta gyönyörűséggel, vágyott beljebb, felderíteni az ismeretlent. Nem volt bátorsága hozzá, vonzotta, de taszította is a mélység. Alkonyodott. A nap izzó korongját félig már elnyelte a beláthatatlan, parttalan víz.

A csend megilletődötten állt Judit mellett, ahogy meztelen, vizes testét törölgette. Törölközőjébe burkolózva leült, megette az almáját, fáradt testét kinyújtóztatta. Pár méterrel arrébb szeme fölfedezett egy darab bársonyos területet. Fű, szép, zsenge, zöld fű! Eszébe jutott a két kisnyúl, teletömte a zsebeit, blúzát derekánál csomóba kötötte, telepakolta azt is.

A kisnyulak boldogan kapkodtak a fűszálak után. Judit olyan boldog volt, hogy majd kifutott a csordultig telt öröm, tud mit enni adni a két kis éhes szájnak. – Nincsenek véletlenek – győződött meg róla most is, mint az utóbbi napokban annyiszor.

– Isten küldött nekem kisnyulakat, és én megijedtem a felelősségtől, pedig csak szét kell néznem, mert valahová a fennmaradás eszközét is lerakta. Meg fogom keresni, hová rejtett nekem ivóvizet, és mindent, amit még tartogat a számomra – határozta el Judit, miközben kezét a hasán pihentette. Először érezte, hogy örül a méhében duzzadó kis rügynek. – A Mindenható tudja, mit csinál – ez az utóbbi gondolat szelíd belenyugvást hozott.

A kismacskák elkóboroltak a fától, összeszedte őket, ládájukba kényszerítette, és bevitte a sátor védelmező belsejébe.

Mire pizsamába bújt, már a gyengéd felhők között bóbiskolt a hold. Ellazult a csend, és Judit gondolatait messzire száműzte a bársonyos éj.

X.

Judit korán ébredt. A reggeli homály még ellepte limlomjait, de ő már szorgalmasan rakosgatott, csoportosított. Éppen azon törte a fejét, hogyan lehetne egy aránylag biztonságos hajlékot létrehozni, amikor a felkelő nap vörös fénye átvilágított a megmentett, árván kitárulkozó ablakkeret üvegtábláin. Szeme rátévedt a kerékpárra. A kerekeivel lehetne mit kezdeni, nagyobb hasznát venné, ha valahogy sikerülne egy jól vontatható kézikocsit összeeszkábálnia. Nem gondolta át részletesen a tervét, de már látta maga előtt a megvalósítás folyamatát. A kerekeket sikerült kiszerelnie, nagy hasznát vette Tamás szerszámainak. Összehamarkodott a polcokból egy nagy ládaszerűséget, a ruhásszekrény masszív fémrúdját aláerősítette, átfúrta, a végeket anyacsavarokkal rögzítette. Mindent úgy csinált, ahogy apjától és Tamástól látta.

Hunyorogva, jókedvűen mustrálgatta elkészült művét, pontosan úgy, ahogy egy értékes festményt illik szemlélgetni. Minden másról elfelejtkezett a nagy munkában. Egyengette engedetlen derekát, ekkor vette csak észre, hogy a nap már magasan jár az égen, és melegével tüzesen árasztja el a kopár vidéket. Eszébe jutott, ma még nem evett, de a kölykök sem. Még ki sem hozta őket a sátorból. Szinte futott a ládához, s bocsánatkérően rakta ki a cicákat a fa alá. Öntött nekik tejet, kis kétszersült darabokat úsztatott el benne. A kölykök mohón falták.

Judit szeretettel követte lefetyelésüket, boldog volt, erejét megsokszorozva érezte. Tudta, ez az étrend nem sokáig elégíti ki a szépen növekvő kismacskákat. Megígérte nekik, és persze magát is vigasztalta, hogy főzni fog. A kisnyulaknak is adott a tegnapi maradék fűből, igaz, hogy elfonnyadt, de táplálék, és az apró nagyfülűek szívesen megették. Ellenőrizte a konzerves dobozok dátumait, és újra átcsoportosította őket, alulra kerültek a tovább elállók és fölülre a lejáratosak. Fölfedezett köztük paradicsomos káposztát, amit perceken

belül el is tüntetett. Elrágott egy megszáradt sajtdarabot, majd biztonságba helyezte a kölyköket, és elindult a frissen szerkesztett kis kocsit maga után húzva a lesüllyedt hegy felé.

A hegy közelébe érve elszorult a szíve. A megtermett óriás roskadtan, összeesve kuporgott magában. Lábánál szikladarabok hevertek szanaszét, megtépázott csúcsára könnyedén fel lehetett látni.

Hol van a hajdani megközelíthetetlen, fenséges, sziklásbozótos csúcs? Judit nézte, és teljes szívével meghatódva sajnálta a sok titkot rejtő, büszke óriást. Felkapaszkodott sebzett oldalára, a kettétört bokrok kókadtan bámulták igyekezetét. Judit ezeken kívül életnek semmi jelét nem látta. Feltornázta magát a csúcsra. Elmerengve nézett a semmibe, eszébe jutott Tamás. Ketten tervezték a megmászását, és most egyedül állt itt. Képek jelentek meg közös múltjukból, a képek alatt mint feliratot hallotta saját és Tamás hangját. Leült a sziklára, hagyta, hogy a múlt felderengő emlékei képzeletét elragadják. Merengéséből halk, közelinek tűnő csobogás hangja zökkentette ki. Feszülten hallgatta a neszt, a csöndet áttörő remény vonaglását.

Judit izgatottan járta a csúcsot, minden repedésében a csobogást hallotta. Figyelme tüzetesen végigvizsgálta a sérült szikladarabokat, és... megpillantotta a repedésen áttörő víz gyenge sugárban kiomló, kristálytiszta forrását. A felfedezés határtalan örömöt zúdított rá, úgy érezte, boldogabb már nem is lehetne. Az öreg hegy csúcsa, a mindig vágyott csúcs megmentette az életét. Hálával nézett fel az égre, kiterjesztette szívének szárnyait a végtelen magasság felé. Mozdulatlan boldogsága az egekig röpült. Megmosta arcát a friss hegyi forrásban, majd ivott belőle. Csak lassan csillapult a szomja, az utóbbi időben kevesebbet ivott a kelleténél, takarékoskodott az ásványvízzel. Miután sikerült szomját oltania, a csúcs legmagasabb pontjára felállva körbenézett a pusztaságon. Valahol a messzeségbe nyúló ég alatt csillogott a tó, látott egy-két kiemelkedő dombszerűséget, csak sejtette, hol lehet az otthona, hogy melyik az a fa a ritkásan emelkedő koronák közül, amelyik a holmijait és a kölyköket rejti. Judit

aprónak látta a megmaradt világot, összefolyt a puszta az ég peremével.

Elindult lefelé, nemet közben száraz fadarabokat gyűjtött, majd a hegy alsó peremén egy kupacba rakta. Egyszerűen összebarkácsolt kézikocsija hűségesen várt rá a hegy lábánál. Megpakolta ölét fadarabokkal, és igyekezett a kocsi felé, amikor megbotlott egy szikladarabban. Nem esett el, de az elpotyogtatott vastag gallyakért le kellett hajolnia. Úgy járt, mint a kisgyermek, aki ha elesik, mindig talál valamit. Judit is talált. Formás, fehér kődarabokat, mintha csak neki csiszolta volna téglalap formájúra valaki. A titokzatos természet... Judit örömében köszönetet rebegett a hegynek. Közelebb húzta a rögös, törmelékes úton a kézikocsit, és felrakott rá pár darabot.

Hajlékot fogok építeni. Judit lelke röpdösött örömében. A nap már lefelé bukott az ég alján. Gyorsan rádobálta a kövek tetejére a gallyakat, meg is telt a tákolmány. Csipegetett a sziklák között kiserkenő zöld fűből, és boldogan, fáradhatatlanul húzta pótolhatatlan terhét hazafelé, a kiszáradt föld porában követte a megmaradt guminyomokat. Mire hazaért a fához, már alkonyi homály ölelte át a sátrat.

– A mai nap boldogságát bearanyozza az a tudat, hogy holnap hosszú idő óta először főzni fogok, mégpedig levest – mondta Judit, és összefutott a nyál a szájában.

Gyorsan tejbe dobált egy kis kétszersültet a kismacskáknak és magának. Kihozta a kölyköket és a nyuszikat a sátor sötétedő sarkából, lerakta az ágyterítőre, melléjük ült, és együtt fogyasztották el az igen egyszerű vacsorát. A csöndben hallani lehetett a friss fű ropogását, ahogy a kisnyulak szorgalmas szájmozgással éhesen falták.

Judit még elüldögélt így egy ideig. Hogy meddig, nem tudta, de nem is érdekelte az idő múlása. Nem sietett sehová, nem volt senki, aki várja vagy sürgesse.

– Egy tenyérnyi hely a földgolyón, és én kénytelen vagyok otthon lenni benne – mondta hangosan gondolkodva.

Összeszedte kis állatait, akik rögtön hozzábújva melengették egymást, pedig nem volt hideg, csak jólesett a lélegző közelség.

Átlátszó sötétség... a kilátástalanság messze eltűnt a homályban. Van vize... az élet folytatódhat. Megmosakodott a hold kukucskáló világánál, és mélyen belebújt a hálózsákba.

Elszabadultak a gondolatai, úgy kergették egymást, mint az őszi szél a lehullott, sárguló faleveleket. Közel volt az álom, mégis sokáig nem tudott elaludni.

XI.

Judit hányigerre ébredt, alig volt ideje kikászálódni a hálózsákból. Kegyetlen inger kínozta, majd fokozatosan megszűnt. Gyorsan kiment az álom a szeméből. Már jócskán reggel volt, világosság uralta a teret. A kölykök nyugtalankodtak a lefedett ládában.

– Reggeli – csapta össze a tenyerét Judit, mintha az osztályában, a gyerekek között lenne. A kismacskák ijedtükben három felé szaladtak a fa alatt. Judit a látványon jóízűen elnevette magát, holott megsajnálta a riadt kis árvákat.

– Jöhet a reggeli – mondta, ezúttal már taps nélkül. A kölykök úgy követték, mintha az anyjuk lenne. Juditnak egyre jobban tetszett a ragaszkodásuk. Játékosan megkerülte a fát, a kölykök utána mentek, majd gyors mozdulattal elébük került. A kismacskák úgy néztek rá világító gombszemükkel, mintha most látnák először.

Közös étkezésük egyre jobban tetszett Juditnak, gyönyörűnek találta a cicákat, és büszkeség töltötte el a szívét, hogy ő lehetett a megmentőjük.

Délig kétszer fordult kővel és fával megrakott kocsijával. A második fordulóban vizet is hozott az ebédhez. Pár perc alatt összeütött egy tábori tűzhelyet, két felállított kőre rátette a pléhtepsit és a rőzséből alágyújtott. Pillanatok alatt forrt a megálmodott, ételízesítőből készített és sok tésztával telerakott leves. A kölykök is megkóstolták, szokatlan volt nekik, de azért ízlett.

Judit úgy kanalazta a levest, hogy levegőt is alig vett. Amikor kiürült az edény, elégedetten rakta félre. Vizet melegített, hallgatta a csöndben a békésen hamvadó tűz nyöszörgését. Már nem látta kilátástalannak az életét. Azzal teltek a napjai, hogy követ és fát hordott a hegyről, és lejárt az ezüsttóra fürdeni.

Amióta felszínre törte magát, azóta még nem esett az eső. A tó vizével locsolta veteményeskertjét. Már megjelentek az élet jelei, kidugták kíváncsi, zöld fejüket a kis növények az olykor kicserepesedett, kemény földből. Napról napra magasabra kúsztak, kapaszkodtak az ég felé.

A kölyköket már nem tudta a ládába kényszeríteni, hagyta őket szabadon kószálni, ismerkedni a kietlen vidékkel.

Judit jócskán belefáradt a dupla teherbe, mire annyi követ összehordott, hogy elkezdhette a hajlék építését. Keserves munkával megásta az alapot és kőtörmeléket hordott bele. Napokig rakta a falat a nehéz kövekből, fájó derekát gyakran egyengette. Beállította az ablakot a hegy felé néző oldalra. Sietnie kellett, hiszen a szárazság sem tart örökké, és előbbutóbb beköszönt az esős, hűvös ősz. Nehezére esett a szétnyitható létráról le-föl mászkálnia, mázsás súlynak érezte a kődarabokat. Kezei érdesek, cserepesek lettek, akár a szikkadt föld. Korábban elhatározta, ha terhes lesz, állandóan beszélni fog magzatához. Nem tudta megtenni, gondolta keserűen, annyira fáradtnak, kifacsartnak érezte magát, hogy nem volt hozzá ereje. Azzal vigasztalódott, hogy ő érte is teszi azt, amit tesz.

Judit esténként már nem gondolt semmire, megvárta, míg a kölykök elhelyezkednek a hálózsákján, és rögtön mély álomba zuhant. A hajnal pírja már munkában találta. Még nem tudta, nem látta tisztán, hogy a tetőszerkezetet hogyan fogja megoldani, de majd csak elkészül vele.

Nem sokat gondolkodott a dolgokon, hanem cselekedett. Többszörösen is sürgette az idő. Terhessége előrehaladtával már nem lesz ereje a munkához, és az idő is bármikor roszszabbra fordulhat, már így is duzzogott időnként a levegő, és éjszakánként behallatszott a sátorba a kóbor szél mozgása.

Szeretett volna minél hamarabb biztonságot nyújtó fedelet a fejük fölött tudni. Judit már nemcsak a kölykök miatt gondolkodott többesszámban, hanem a kislányára is gondolt. Igaz, hogy nem így képzelte, igaz, hogy nem örült, amikor megtudta, de most már boldogan várta... hogy fogadhassa gyermekét. Végül a tetőt is megoldotta.

– Igaz, hogy nem szép, de stabil, és ugyan ki látja? – elmélkedett Judit hangosan, amikor lazításképpen körbejárta a hajlékát. Csak szusszanásnyi időt engedélyezett magának, közben átgondolta a következő lépéseket. Hordott száraz füvet, kórós szárú növények száraz maradékát, és alaposan beledolgozta a sárba. A vakolókanál és a kis simító segítségével ügyesen felhordta a falra alaposan betömve a kíváncsiskodó lyukakat. Egyenletesre simította a falakat. Ugyanezt a tetővel is megcsinálta, úgy, hogy a közepétől kúpszerűen haladt lefelé abból a meggondolásból, hogy az esővíz így nem áll meg a tetőn, hanem lefolyik az oldalaknál. Fekete, vastag fóliát feszített ki duplán, majd a pincében talált lécekkel stabilan lefogatta. Úgy dolgozott, mint az a tetőfedő, akit hajt a határidő. Szerencsére szög volt bőven, Tamás gondoskodott róla, hogy mindenféle méret megtalálható legyen, ha váratlanul szüksége lett volna rá. – Hát most szükség van rá – zárta le Judit gondolatmenetét hangosan. Éppen végzett a tetővel. Kialakult a végleges formája. A kölykök, akik már nem is voltak annyira kölykök, a lába alatt téblábóltak, amikor lemászott a tetőről.

– Éhesek szegények, kevés időm jut rájuk – mondta csak úgy magának. – Persze én is éhes vagyok – toldotta meg a mondatot. Hogy jól gazdálkodjon az élelemmel, a konzervet fel szokta hígítani, ezúttal is ezt tette. Vizet öntött a babgulyáshoz, hogy kiadós bableves készüljön belőle. Rakott bele még egy kevés száraztésztát, és forralás után már kész is volt az ehető, laktató táplálék.

– Csak ahhoz, hogy kész legyen, előbb még tüzet kell gyújtanom – mondta, és nehézkes mozdulatokkal hozzálátott. Pillanatokon belül asztalra került a gőzölgő finomság. Elfogyasztása sem tartott sokáig, hiszen alaposan megéhe-

zett a nagy munkában. Pár perces pihenő után mint a szorgalmas fecske, úgy folytatta a munkát, rakosgatta a fészkét. A falra vert sárba sűrűn gallyakat nyomkodott, majd átlósan lécdarabokat rögzített olyan sűrűn, ahogy meglévő készlete engedte.

Aznap este is, mint mostanában mindig, bezuhant az ágyba. Nem hagyott időt gondolatai burjánzásának.

Judit már régen nem tudta, milyen napra ébred, de azt sejtette, hogy lassan, de biztosan közeleg az ősz. Talán már szeptember eleje volt, nem sok száraz napra számíthatott, ha számíthatott egyáltalán. A tüzelőjét is fedett helyre kellett menekítenie. Amikor köveket hozott, minden alkalommal fadarabokkal rakta meg a kis kézikocsi tetejét. A ház építése közben, lazításképpen, na meg muszájból, apró darabokra vágta a gallyakat és a vastagabb fadarabokat, száraz gyökereket. Külön-külön csoportosítva kupacokba rakta őket.

A garázs és a kamra közötti vasajtó jó szolgálatot tett a farakást eltakaró egyik oldalnak, hátulját pedig kövekkel rakta be. Közvetlen a ház oldalához építette, így megspórolt egy oldalfalat és némi meleget is talán, hisz a ház ezen oldala nem volt közvetlenül kitéve a természet elemeinek. A fáskamra tetejével viszont sehogyan sem boldogult. Számba vette limlomjait, nem akadt használható valamire. Pár darab léc... a vastag fürdőszobai függöny, a tusolófüggöny! – jutott Judit eszébe hirtelen, a mérete éppen megfelel! Boldog volt a felfedezéstől. Lécekre feszítette, alája keresztbe ládákból szétszedett fadarabokat ácsolt, majd az oldalakhoz erősítette a tákolmányt. Szépen elrendezve rakta be a tüzelőjét, fele részben felhasogatott fát, fele részben apró gallyat, szorosan a tetőig, úgy, hogy minél kevesebb helyet foglaljanak.

Mire végzett, lila és arany színekbe öltözött a horizont. Juditot a látvány lenyűgözte, egyben óvatosságra is intette: – Mi lesz, ha szélvihar támad kicsi, védtelen tanyájára? – tette fel magában a kérdést. A fáskamra tetejének kritikus helyeire óvatosságból kődarabokat rakott nehezékül.

Rohantak a napok egymás után, nappalok és éjszakák egyforma sebesen száguldottak el mellette. Elkészült a házikó.

Kívülről. Belsejében a földet egyenletesre döngölte, szétszedett, durva zsákszövettel beborította, csak az ajtó melletti részt, a sarkot hagyta szabadon. Oda kályhát fog építeni, méghozzá kőből és sárból: – Ez még várhat egy pár napot – gondolta. Áthordta a sátorból a szükséges holmikat, ideiglenes helyükre rakosgatta. A sátorban maradtak azok a használati eszközök, limlomok, amelyeknek most még nem tudta a sorsát. Egyelőre arra koncentrált, hogy nagyjából minden fedett helyen legyen.

Apránként felszedegette a kert terméseit, felfűzte nagyra nőtt hagymáit, fokhagymáit, és felakasztotta a sátorba, egyelőre odakerült a három láda krumpli is. Judit úgy döntött, hogy a napraforgó nyújtogathatja még egy ideig megszáradt nyakát a fény felé. Valamiféle vegyesgabona-termése is volt, nem igazán tudta, micsoda, de tény, hogy több termett a madáreledelből, mint amennyit elvetett. – Végszükség esetén jó lehet, sosem lehet tudni, ha ráérek, kifejtegetem – gondolta, és elraktározta a várakozásra ítélt dolgok közé.

A bejárati ajtót is sikerült valahogy megoldania, erre a célra a felcipelt szobaajtó tett jó szolgálatot. Szerencsére pácolt fa, egy ideig ellenáll az idő romboló szándékának. Igaz, hogy nehezen faragta ki, nem is igazán faragta, inkább véste a zár nyelvének a helyét a szekrényből lefűrészelt ajtófélfába. Nagyjából még a zár is stimmelt. Talált a szerszámosládában egy stabil tolózárat, nem tudta, Tamás hova szánta, már nem volt jelentősége, ez is az előre megvásárolt titkok közé tartozott, mint annyi más. Belülre került az ajtóra. Nem mintha félnie kellett volna bárkitől is, ez volt az a veszély, ami nem fenyegette, csak megszokásból, csak a szélvihar ellen, csak... maga sem tudta, miért. Tény, hogy már az ajtóra került, és akkora, hogy keresztben megvasalódott tőle az ajtó.

A kölykök Judit gondjaival mit sem törődve lustálkodtak, élvezték a nap egyre gyengülő sugarainak a simogatását. Amikor megéheztek, békésen várakoztak a tábori konyha körül. Közös volt az ebédjük, Judit próbált a lehetetlenből is jót főzni.

– Ma ebéd után megcsinálom a tűzhelyet – jelentette ki csak úgy a macskáknak, és képzeletében már megvalósítva látta a képet, ahogy a sarkot kitölti a mestermunka. Sarat csinált, ehhez már nagyon értett, olyan szakértelemmel gyúrta, mintha előző élete napjait ez a szakma töltötte volna ki és nem a katedra. Egymásra passzintotta a köveket, kívülbelül betapasztotta. Nem lehet tudni, meddig bírja a törekes sár, de nincs más. A tetejére egy régóta használaton kívüli, széles, rozsdásodó, öntött vasdarabot épített be, és erre került a pléhtepsi. Az ajtó megoldásán sokáig gondolkodott, végül a szétnyíló kenyérpirító egyik szárnya éppen megfelelt. Nagy erőfeszítésébe került, míg a fémet átfúrogatta, de végül is az anyag engedelmeskedett. Hogy a kifelé vezető nyílást hogy lehetne biztonságosan megoldani, arról fogalma sem volt, azt majd másnap fogja kitalálni, most már fáradt, érezte, szétesnek a gondolatai, pihennie kell.

Belenézett a tükörbe, hosszú idő óta először, csak sejtette, hogy ő az... idegen, meggyötört, elhanyagolt arcot látott, egy itt felejtett női fejet... befőttesgumival összefogott, zsíros, ápolatlan hajjal... – Förtelmes, mindjárt elbőgöm magam a saját látványomtól – mondta Judit, miközben kiszedte gabonaszőke hajából a gumit. Most látta csak, hogy vállára omló haja milyen hosszú és szép. Szép, annak ellenére, hogy zsíros és ápolatlan. – Hová rakjam a tükröt? – töprengett, még semminek sincs meg a végleges helye. Lerakta az ágya mellé, a földre. A kölykök óvatosan közelítették meg, meredt szemmel vizsgálták a jövevényeket, a tükörképüket. Mögötte keresték az új társakat, körbe-körbe kergették egymást, persze csak ők hárman.

Judit leült a hokedlire, szemben az ággyal, figyelte a kölykök öntudatlan, suta mozdulatait, és jóízűen, mindent feledve felnevetett. Szemében felcsillant a szeretet könnye. A már kicsit domborodó hasára tette a kezét, és meghatódva gondolt a magzatára, miközben a kismacskák futkározását követte a tekintete. Eszébe jutott a két kisnyúl, amelyek időközben már olyan nagyra nőttek, hogy nem sokáig férnek el együtt abban a kis ketrecben, amit összefarigcsált nekik.

– Szegények, most is szinte csak a füvön kénytelenek élni... mi lesz velük télen? Mi lesz, ha rákényszerülök, hogy levágjam őket? – tette fel a kérdést Judit magamagának, közben megpróbált felállni, lábai ólomsúllyal húzták lefelé, amikor kiment megetetni a nyulait. Megsimogatta a selyemfülűeket... – Nem, biztosan nem tudom majd megtenni – motyogta maga elé, s messzire űzte magától a gondolatot.

A lemenő nap a látóhatárt ismét sűrű piros színnel festette meg. Tiziano bíborából áttörő tüzes sárga keveréke csillogott az ég alján. Judit összehúzta magán a kardigánt, hűvösen simogatta testét az esti szellő. Mire bement, a kölykök már elhelyezkedtek a hálózsákján, úgy kellett őket egyenként arrébb rakosgatni, hagyták magukat áthelyezni, nem ébredtek fel. Végigsimogatta a három árvácskát és jó éjszakát kívánt nekik.

A Hold belépett a függöny nélküli ablakon, megvilágította a parányi szobát, kíváncsian méregette a szegénységet, majd megpihent a mennyezeten, ami még nem igazán volt befejezve, mint ahogy a falak sem. Judit megpihentette kezeit magzatát rejtő hasán, már csukott szemmel, álmosan mondta: – Jó éjszakát, kicsikém!

Odakint tompán zúgott a szél a kis hajlék körül.

XII.

Nedves, barna reggelre ébredt a táj, ködös pára lebegett a kietlen, kopár vidéken. A kölykök még lustán nyújtózkodtak, Judit már a kályha kivezető nyílásán törte a fejét, használható megoldást keresett. – Az elszívó fémcsöve jó lenne, de hová és hogyan? Ha ide teszem, ha ott kifúrom és kivezetem, ha itt és ott...nem jó – törte a nehéznek tűnő feladaton Judit a fejét. Próbálgatta a csövet, iderakta, odarakta, sehogy sem volt jó. – Mindenképpen a tetőn kell kivezetnem – győzködte magát. Nem volt kedve a tetőn lyukat

vágni, örült, hogy végre befejezte. Ha nem sikerül azt a lyukat pontosan kivágni, arra rossz rágondolni – sóhajtott Judit – a kályhára pedig szükségem van.

Előhozta a kétágú szobalétrát, a falazáshoz is ezt használta, elég volt ez, hiszen nem sokkal volt magasabb a háza, mint ő maga, kinyújtott kézzel is könnyen elérte, azért létráról mégis kényelmesebb volt a munka. Újságpapírral körberakta a környékét, az előző nap elkészült tűzhelyet is lefedte. Kis kézifűrésszel kezdett a munkához. Óvatosan elkezdte farigcsálni az előzőleg körberajzolt kis területet. Hamar elfáradt a karja, fölfelé dolgozni nem is volt olyan egyszerű, mint gondolta. Már látszott, hogy lesz valami a lyukból, de a keze nem bírta tovább, a nyaka is megmakacsolta magát. A létra alatt három kíváncsi szempár követte a mozdulatait.

Leszállt a létráról, a kölykök követték, erőteljes nyávogással adták tudtára, hogy éhesek. – Én is – jegyezte meg Judit kurtán. Szétnézett, mi az, amit ehetnének. Egy kevéske tejet mindennap megengedett maguknak. A kölykök boldogan nyalták a szájukat már a bögre láttán is.

– Milyen szerencsénk van, hogy létezik tartósított tej, és hogy Tamás minden hónapban három kartonnal vett – mondta a kölyköknek. – Tamás... – fátyolosodott el a hangja –, drága, édes, egyetlen... ugye, bárhol is vagy, vigyázol ránk? Tudom..., érzem, mellettünk vagy, azt is érzem, ahogy fogod a kezem. Ugye segítesz, hogy bírjam? Tamás, mondd, jól csinálom? – fohászkodott Judit az ágyán ülve, tekintete pedig a nehéz semmit kutatta.

Megnyugodva állt fel, folytatta a lyuk fúrását. Magához tért benne a remény, erőt merített a lelke az előbbi beszélgetésből, még ha az egyoldalú volt is. A mennyezet fáját sikerült szépen, ívesen körbevágnia, közben föld potyogott a nyakába. A fekete fólia is lehullott, megnyílt a rés a tetőn. Beillesztette a csövet, belülről és kívülről egyaránt körbetapasztotta sárral. A tetőn körbeszigetelte vastag fóliával a lyukat.

– Sikerült! – Judit boldogsága túlszárnyalt az alacsony mennyezeten, a messzi-messzi végtelenbe küldött hálája

annak szólt, hogy amit csinált, mindazt egyedül tudta megcsinálni. Kiállt az ajtó elé és felnézett. Az ég gyöngyházfehér felhőcskéi sütkéreztek az őszi napsütésben. Kedve kerekedett elmenni a tóhoz fürdeni. Összekapkodta a szennyesét, soha nem ment üres kézzel, ott szokott mosni.

A műanyag lavór már indulásra készen várta a kétkerekű kocsin. Judit beledobálta a ruhákat, törülközőt terített a nyakába. Irány az ezüst tó. A kocsi, ha Judit nem húzta volna, talán egyedül is oda talált volna. Hányszor tették meg már együtt ezt az utat, és mindig megpakolva. Vizet mindig hozott a mosakodáshoz, a sárhoz, a veteményesnek és füvet a nyulaknak. Megszárította a maradékot, friss szénától illatozott a sátor, szinte most is érezte az orrában a természetnek ezt a semmivel sem összetéveszthető, fenséges illatát, ami a szájban szinte ízzé válik.

Elindultak. A kölykök úgy követték Juditot, mint három hűséges, apró alattvaló, soha nem maradtak le mögötte. A tóhoz érve első dolguk az volt, hogy megnézzék magukat a víz tükrében és hasonmásukat keresve játékosan meg-megpaskolják a vizet. A várt eredmény a cicák számára mindig elmaradt. Eltűnt a játszótárs, a víz egyenletes tükre felborzolódott, a tükörkép darabokra, azaz vízcseppekre törött. Sehogy sem fért az okos cicafejekbe ez a csalóka folyamat.

Judit már hidegnek találta az átlátszó, kékesszürkés vizet, de nem tudott ellenállni a kísértésnek, ahogy a tó szelíden hívogatta. Bevizezte lemeztelenített testét, a szélénél tovább nem merészkedett, inkább frissítő mosakodás lett a vágyból, mint fürdés. A kölykök gombszeme a lehető legtágabbra nyílt ilyenkor, sehogyan sem értették, Judit mit csinál a vízben, ahová ők még véletlenül sem mentek volna be. Nem tehettek egyebet, türelmesen, macska módra várakoztak a parton.

A tó engedelmesen tűrte, hogy Judit megmerítse a kannáit, halk csobogással vette tudomásul, hogy kimosta a ruháit, nem szólt hozzá más, csak a szél. Csönd és némaság volt körös-körül. A tóra leereszkedő fényfonalakon hintázott a megszürkült, őszi levegő.

A kétkerekű megpakolva várakozott, az utolsó fűcsomó is felkerült rá. A kölykök nem tágítottak, lesték minden mozdulatát, mintha tudták volna, hogy egyedül képtelenek lennének életben maradni ebben a kipusztult világban. Amikor Judit megfogta a kocsi rúdját, a cicák előre indultak. Játékosan tették meg a hazafelé vezető utat, de kereső pillantásuk hátra-hátrafordult.

Judit hazaérve kiteregetett, az őszi szél bizalmasan simogatta a ruhákat, megtöltötte friss, telített illattal. – Éhes vagyok – gondolta, eszébe jutott, jó lenne főzni valamit. Aznap még nem merte kipróbálni a kályhát, úgy gondolta, jobb, ha a sár szárad még egy napot, nehogy kárba vesszen fáradtságos munkája. Tejjel kínálta meg a kölyköket, amibe kekszet darabolt, ő is azt evett, pedig nem kívánta. Amit ezekben a pillanatokban kívánt, az elérhetetlen volt a számára. Egyszerű zsíros kenyér, hozzá vöröshagymakarikák... a világ legegyszerűbb eledele, mégis...

– Istenem – mondta –, miért szántad nekem ezt az embertelen életet? Apró munkadarabokban élni, megfosztva a társtól, az emberi közelségtől, a szeretet sugárzó nyugalmától – faggatózott Judit a hegy felé tekintve. A késő délutáni pára kezdte beburkolni az óriást, hogy eldugja a nem létező szempárok elől.

Judit átlátott a párán. Látta a hegy sziklás rezdüléseit, hallgatta a megmaradt fák susogásait, a gallyak halk, fájdalmas reccsenéseit, a repedések mély, üreges sóhajait, a forrás csobogását.

Hirtelen jött ötlettel a még kertjében ácsorgó napraforgókat kezdte levagdosni. Barnásan sárguló, nagy tányérfejek, egészséges szemek. Judit óvatosan egymásra fektette a levágott fejeket, majd behordta a sátorba. Egy keveset kimorzsolt a markába, leült a fa alá és eszegetni kezdte. A kölykök mint mindig, ezúttal is köréje gyűltek. Mancsukkal bátortalanul piszkálták a kezét, jelezve, hogy szívesen megkóstolnák az ismeretlen csemegét. Judit elmosolyodott, kibontott egy pár szemet és tenyeréből kínálta őket. Elfogadták. Jobbra-balra dőltek a cicafejek, úgy rágcsálták az egy szem magocskát. Még kértek.

Feltámadt a szél, fölgombolygatta a kiszáradt föld felszínét, és gurította a port egyre közelebb a fa felé. A kölykök rémülten futottak be a házba. Judit követte őket. Esőt kémlelve nézett fel az égre, de nem látta semmi jelét, csak az első csillag bágyatag hunyorgása törte meg a fáradt, sötétedő kékséget. A kölykök az ajtóban várták. Tett-vett még a szobában, de már nem látott, a sötétség ráült a kicsi hajlékra. Nem volt kedve gyertyát gyújtani, egyébként is nagyobb szükség lesz rá, amikor már ketten lesznek.

Ült a sötétben a hokedlin, ölébe kéredzkedtek a kölykök. Már alig fértek el hárman együtt, vigyáznia kellett, le ne csússzanak. Judit szeretettel ölelte át őket, hálás volt a ragaszkodásukért. Mély áhitattal pihentette két kezét a cicákon. Halk, egyenletes, nyugodt dorombolás törte meg a fekete csöndet. Elaludtak.

Ott, ahogyan ült a hokedlin a kölykökkel az ölében, váratlan, eddig nem ismert érzés vette hatalmába. Úgy érezte, ő csak egy csendes szemlélő. Kívülről látta magát, az elmúlt napokat, mintha nem is ő lett volna, aki hordta a hegyről a köveket, a gallyakat. Furcsa gondolatok foglalkoztatták a homloka mögött, arca merengővé vált. Goethe gondolatai keveredtek agyában töprengése forrásaként.

– Valaha az ismeretlenbe vágytam tudatlanságomat megtörni – sóhajtott, majd a feltörni kívánkozó gondolatsort így folytatta: – gyermekkoromban az óriás hegyet bámultam, szüntelenül odavágytam, de nem mehettem egyedül... lelkem felölelte a szántóföldeket, völgyeket, minden lépés újabb meglepetést hozott. Tudtam, hogy a folyónak folynia kell, de hogy miért, azt már nem. Követtem a folyását a képzeletemmel és titkos utakon jártam vele együtt. Mit ér az, ha tudom, hogy a föld gömbölyű, de nem láthatom? A láthatatlan messzeség kutatása... Az álmodozó napok most valósággá válnak. Minden nap járok a hegyen, és egyedül. A végtelenség most tud kiterjeszkedni bennem. A folyót, a hajdani vékony folyócskát tóvá változtatta a varázsló? Már tudom, a mindenséget úgy érhetem el, ha néhány négyzetméter elég, hogy meghúzódjak. Nem is kell több. Ennyi elég

– zökkent vissza Judit a merengésből. Nem lett szomorú, ellenkezőleg. Elégedettséget érzett, megbékélt a sorsával. Óvatosan próbálta csokorba szedni az alvó macskákat, nem sikerült, fölébredtek és ijedten fölfelé kapaszkodtak a vállára, szemük remegve világított. Lerakta őket a hálózsákra, melléjük bújt, fáradt kezeit megpihentette magzatán, mély zuhanással tört rá a pihentető álom.

XIII.

Másnap is korán ébredt. – Szeretem a kora reggel kékségét. Lassan, fokozatosan töri át a szürke, alvó homályt ez az eleven kékség – mondta Judit nagyokat nyújtózva hajléka előtt. Megmozgatta még alélt izmait. Testét, tudatát megzsibogtatta, jólesően jelezte erejét az új nap, az új kihívás. Szétáradt benne a hála az Ismeretlen iránt. – Milyen nap lehet ma? – kérdésére nem tudta a feleletet. – Hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat vagy vasárnap van ma? Igaz, hogy a faliórát minden nap felhúzta, így az engedelmesen ketyegte az időt, de a napok kiestek még akkor lent, a borzalomban.

Hirtelen szétborzolta a gondolatait, nem akart emlékezni. Már kezdett kibontakozni a hegy a reggeli párából. Judit elhatározta, éppen ideje, hogy kipróbálja a lehetetlent: kenyeret fog sütni. Gyors mozdulatokkal fogott az előkészületekhez. Elővette a szalvétába csomagolt, féltve őrzött száraz kenyérsarkot, vízbe áztatta, a tábori tűzhely árválkodó, megfeketedett ölében gyenge tüzet gyújtott, csak úgy rátette a félfazéknyi vizet, éppen hogy meglangyosította, elkeverte benne a kis tasak szárított élesztőt. Míg az élesztő felébredt mély álmából, addig előkészítette a hozzávalókat. A fa alatt elhelyezett hokedlin sorakozott a liszt, a só, amikor eszébe jutott, hogy napraforgómagot is tesz bele. A kibontogatott magokat beleszórta a vízbe. Az élesztő már felébredt, halványbarna, duzzadó fodrok jelentek meg a víz színén.

Találomra sót rakott hozzá, beleszórta a lisztet, a szétázott kenyérvéget, és két kézzel elkezdte dagasztani. Úgy engedelmeskedtek a kezei, mintha mindig ezt csinálta volna.

Szorgalmas munkáját a koronájában itt-ott sérült fa kíváncsian figyelte. – Különös – gondolta Judit –, a kenyérsütés ösztöne is bennünk lapul, és szükség esetén a felszínre tör, mint a hajléképítés és más egyéb elengedhetetlen dolog, ami csak szükséges az életben maradáshoz. Úgy lettünk megteremtve, hogy bennünk van, belénk van táplálva a fennmaradás kódja. A számítógép... talán azért pusztult el az emberiség, mert elmerészkedett a végső határig? Azon a helyen kezdett el kutakodni, ahol már nem lett volna szabad? Eljutott ahhoz a ponthoz, amikor már mesterségesen próbálta előállítani saját magát. Értelmes gépeket alkotott, utánozni akarta a teremtést. Megkísérelte földeríteni saját memóriaegységeit és átültetni az érzéketlen anyagba, s azt képzelte, az anyag majd őt fogja szolgálni. Mekkorát tévedett, amikor a természettől elfordulva, rombolás árán is alkotott!

Az ember... hatalmasnak, mindig is legyőzhetetlennek tartotta magát..., és elégedetlen volt, mindig elégedetlen, másokkal, a tegnapokkal, a mákkal, és előre is, a holnapokkal..., csak saját magában nem kereste a hibát. Mindenről más tehetett, azért volt rossz neki, mert másnak jó volt, mert mások hibáztak. Versengett, hogy neki is legyen, no nem azért, mintha annyira szüksége lett volna rá, nem, csak azért, hogy neki is legyen. Hajszolta a holnapot, nem élt a mának, és elment mellette az idő.

Mire Judit a hirtelen fakadt, emberek feletti nekrológot végiggondolta, elkészült a dagasztással. Elérzékenyülve szedegette le a kezére ragadt tésztadarabokat, vigyázva, hogy semmi se vesszen kárba. Nem vette észre, hogy a kölykök mikor ülték körbe a hokedlit, annyira elmerült a gondolataiban. Egyetlen odapillantásától a kölykök a lábához simultak. Puha melegség járta át Judit lelkét: – Milyen óriási hála lakozik ezekben az apró jószágokban – gondolta, és eszébe jutott Timót, az öregúr.

– Hány Timót lehetett a világon? – kérdezte hangosan. – Hányan nem tudták közülük, hogy az állatokban több em-

berség lakozott, mint bennük?! Már nincs szükség válaszra, eltűntek a Timótok... sajnos az emberséges emberek is..., mert ilyenek is voltak – összegezte Judit a történteket, mert nem akart belemenni a részletekbe. A jók elvesztésének gondolata így is fájdalmasan nyilallt a szívébe. Igyekezett elraktározni ezt az időszakot, hogy majd akkor vegye elő, amikor az idő már jótékonyan feldolgozva tálalja elé a múltat.

– Az örömök és a bánatok forrása maga az ember – jutott eszébe ez az igaznak látszó gondolat, de hogy hol olvasta, arra már nem emlékezett. – Ha csendesedni kezd körülöttem a munka, majd olvasni fogok – határozta el. Ám feltörő igényének kielégítésére egyelőre még várnia kellett.

Gyenge áramlással járt a levegő a fa körül. Megmosta a kezét, konyharuhába csomagolta az élettel teli tálat, az ágyára rakta és gondosan betakargatta a párnával.

Elkészítette egyszerű reggelijüket, a kölykök hálásan falták. Judit még elrágcsált egy almát, összeszedte a megszáradt ruhákat, érezte, egyszerű örömök sarjadnak a lelkében, és ez a boldogító lüktetés kifényesíti a napjait. Újra sarat kevert, a ház belső falai még a végleges megoldásra vártak. A szoba közepére húzgálta a lomokat, hogy szabaddá tegye a falakat. Nagy gyakorlattal, vastagon vitte föl az egyszerű vakolatot, hogy minél jobban visszatartsa a meleg gyorsan elillanó leheletét. Talpalatnyi hajlékát képzeletében már praktikusan berendezte, tudta, mit hová fog rakni. Az ablaknál nagy körültekintéssel tömködte be a lyukakat és a réseket, apró, fehér köveket süllyesztett sűrűn a friss sárba. Ez a kis kiegészítés tetszetősen foglalta keretbe az ablakot.

– Szép – állapította meg Judit –, egyedi színfolt az egyhangú, szürke sáron. Ez a rész itt szabadon marad... tapéta híján mit rakjak rá? – elmélkedett. Szeme beleakadt egy durva vászonra hímzett, négyszögletes terítőbe. – Ez jó lesz! – csillant fel Judit szeme. Az ablak alá, a friss sárba simogatta a fehér anyagot, a piros virágmotívumok élénken hajladoztak a fal itt-ott görbére sikeredett felületén.

Megleste a kenyér duzzadó tésztáját. Nem késlekedhetett, sietnie kellett a tűz meggyújtásával. Ismét gallyakat

rakott a tábori tűzhely ölébe, majd a tetejét vastag fadarabokkal pakolta meg. Alaposan kezet mosott, megtisztította a nyújtótábláját, a fa alatti hokedlin elkészítette a helyet. Boldog könnyek csillogtak a szemében, ahogy kifordította a tálból a lüktető tésztát. A nap még mindig kellemesen meleg őszi sugarai szeretettel követték a mozdulatait. Három rúdra osztotta a tésztamennyiséget, és alufóliába csomagolta, lágy mozdulatokkal megpaskolta a csomagokat, és lerakta őket pihenni. Türelmetlensége megtréfálta, már szájában érezte a friss kenyér ízét, illatát.

Eszébe jutott a nagyapja, akinek annyi, de annyi mindent köszönhetett, akitől akaratlanul is nagyon sokat tanult. Mindig volt számára készen egy története, amit ő apró gyermekként lenyűgözve hallgatott, nagyapja előadása olyan volt, hogy vele nevelői szándék nélkül is nevelt.

– Amikor nyafogtam, mert nem, illetve csak egy szem mokkacukor volt otthon, és kakaót szerettem volna inni – emlékezett Judit kissé homályos tekintettel –, nagyapám a következő történettel próbált vigasztalni: a háborúban orosz fogságba került. A hadifoglyok nem kaptak elég élelmet. Kockacukorból havi egy szem volt a fejadagjuk. Ez nyilvánvalóan nagyon kevés volt. Hogy egész hónapban édesnek érezzék a ki tudja miből készült teát, azt találta ki valaki közülük, hogy rakják az orruk hegyére a kockacukrot, és szemüket ráirányítva fogyasszák el a teát. Ivás közben koncentráltan nézték az orrukon lévő cukordarabot, és ettől édesnek érezték az amúgy kesernyés löttyöt. Annyira bevált az ötlet, hogy a körletben mindenki ilymódon ízesített teát ivott. Amikor eljött a következő szem ideje, boldogan áldozták fel az egy hónapon keresztül illúziót kiváltó cukrot a valóságos ízek asztalán, de az mindig csalódást okozott. Nem volt nagy különbség a valóságos és a látvány kiváltotta édes íz között.

Judit kezefejével letörölte kibuggyant könnyeit. A fa parázslott. Szétkotorta az izzó tömböket, és közéjük helyezte az alufóliába csomagolt tésztarudakat. A kölykök kíváncsian közeledtek a tűzhöz, de azért tisztes távolságból követte

tekintetük a szikra pattogásait. Két fémrudat helyezett Judit a tűz fölé a kövekre, rá egy kis lábast, amelyben fele arányban víz és tej volt, búzadarát szórt bele, egy icipici cukrot, és pillanatok alatt elkészült ebédjük, a tejbegríz. Magának egy csipetnyi kakaót szórt a tetejére, csak az illúzió miatt, a kölyköknek anélkül is ízlett. Sokáig szedegették bajuszukról a ráragadt grízszemeket.

Judit kikaparta a tálba ragadt tésztamaradékot, gondosan kis tálkába rakta, és biztonságos helyre rakta a leendő kovászt. Megforgatta a parázsban a fóliarudakat. Orrát megcsapta a valódi kenyérillat. Behunyta a szemét és nagyokat szippantott a tűz körül terjengő fenséges levegőből.

– Kenyeret sütök, és az élet megy tovább – ujjongott, és erősnek érezte magát, lelke elsimult és megtelt magabiztossággal. Már nem érezte a keserű kiszolgáltatottságot. Sült a hőn óhajtott kenyér, és a világ békés csöndben pihent körülötte. A kölykök is. Ő maga is lepihent a fa alatt, szabadon engedte a gondolatait, és várta a rég áhított emberi eledelt, a kenyeret. Tekintete az égre tévedt, most túl nagynak és titokzatosnak találta így fekvő helyzetben, és mintha haragudott volna... morcosan vonultak a sötétszürkén összefüggő felhők.

A hamvadó tűz nyöszörgése, a friss kenyér illata, az ólomszárnyú magány... Össze-vissza kavarogtak gondolatai a fejében. Hosszasan ült a fa alatt, kezét ölébe ejtve várta, hogy kisüljön a kenyér. – Pedig millió fontos dolgom lenne – gondolta –, nem, most semmi sem fontosabb, mint ez, hogy átélem a pillanatok örömét, belélegzem a kenyér illatát, és pihenünk... mi ketten. Gyengéden megsimogatta magzatát, már egyre élesebben érezte, hogy anya lesz. Felkelt a leterített földről, kivette az erőtlen, fényevesztett tűz közül az elfeketedett fóliacsomagokat és a nyújtótáblára rakta. Repeső szívvel bontogatta az égett fóliát.

– Gyönyörű! – kiáltotta olyan hangosan, hogy a kölykök felriadtak, talpra ugrottak, és értetlenül szegezték Juditra álmos gombszemüket. – Gyönyörű, szebb nem is lehetne! – örvendezett ismét hangosan. Kedve lett volna rögtön bele-

harapni, enni, falni. Meleg volt, várnia kellett, és be is kellett osztania. Ahogy Judit hideg vízzel kenegette a kenyeret, annak göcsörtös, itt-ott feketére sült héján megcsillant a morcos felhők mögül néha-néha kikandikáló, erőtlen napsugár. A kölykök is éhesen szippantgattak az illatozó levegőbe.

Judit képtelen volt tovább várni, türelmetlensége hónapok óta fogva tartotta, a kenyér utáni vágya tetőfokára érkezett. A sátorból zsírt, vöröshagymát hozott ki, a kés és a só már elő volt készítve. A kenyeret, mielőtt megszegte, szájához emelte, és kívánós, forró leheletével megpecsételte. Levágott belőle két szeletet és megkente. A zsír rögtön beleolvadt a meleg kenyér lyukacsos celláiba, azok pedig mint a szivacs, úgy szívták magukba az olvadt levet. Judit megsózta a szeleteket, sűrűn beborítotva hagymát karikázott rájuk. Annyira vágyott ezután már hónapok óta, talán időtlen idők óta... Amikor az első falatot ízlelgette, forgatta a szájában, nem merte azonnal lenyelni, félt, hogy rögvest elfogy és megint sokáig kell várnia. Környezetéről teljesen elfeledkezve ette az étvágyát kielégítő kenyérszeleteket. Amikor elfogytak, akkor hallotta csak meg a kölykök kéregető hangját.

Elszégyellte magát, bosszantotta a falánksága, de... Újabb két szelet kenyeret kent, most hagyma nélkül. Leült a fa alá, kezéből kis falatokat osztogatott a kölykök szájába. Szemmel láthatóan nekik is ízlett. Amikor az utolsó darabka is cicaszájba került, hálás macskaszemek köszönték meg a gondoskodást. Judit párosodó szemmel simogatta meg a rábízott, kiszolgáltatott és hűséges kölyköket.

Fölállt, összébb kotorta a megszenesedett famaradványokat, egy fémbögrébe vizet rakott, felforralta, csipetnyi teafüvet tett bele, és cukor nélkül, amúgy forrón szürcsölni kezdte. A nagyapjára gondolva édesnek érezte. Szíve színültig telt a pillanattal. Aztán folytatta a fal belső munkálatait, mire az alkony szürke ruhájában megjelent, végzett a sáros munkával. A dereka megelégelte a mai napot, nem volt kedve bútorait tologatni, rendezgetni. Meglátogatta a nyulait. A hosszú fülűek állandóan éhesek voltak, szinte mindent megettek, amit Judit itt-ott fellelt nekik. Külön ketrecre lett volna

szükségük, ebben már fordulni is alig tudtak. Elszánta magát, hogy másnap szerkeszt még egyet, és külön rakja őket. Hogy később mi lesz velük...? A kölykök most is, mint mindig, körülötte lábatlankodtak, még a WC-nek kijelölt helyre is követték, kíváncsiságuk, ragaszkodásuk nem ismert határt.

A hajlékban még kivehetőek voltak a tárgyak, sötét foltokban jelezték hollétüket. Judit aznap korán pizsamába bújt, elhatározta, mától kezdve minden este elmeséli a nap történetét a kislányának. Tudta, hogy nem érti még, mégis jólesik majd valakinek kiönteni a nap történéseit, még ha azok annyira eseménytelenek is, mint amilyenek.

– Minden este – gondolt vissza Judit szeretettel a férjével töltött évekre – megbeszéltük Tamással a nap örömeit vagy problémáit. Ömlött belőlünk a szó, jó volt alámerülni egymás örömeibe, megkönnyebbülést jelentett a kimondott szó, tudtuk, hogy megértésre, együttérzésre számíthatunk. Tamás ritkán hozta haza munkahelyi gondjait, vagy talán az a helyesebb kifejezés, hogy nem is nagyon voltak munkahelyi gondjai. A bűnözés, a bűnözők, az más. Sokszor elmesélt egy-egy esetet, voltak köztük kemény bűnügyek, furfangos csalások, ezek Tamás szemében és a rendőrség szempontjából nem voltak eget rázó ügyek. De emberileg igen. Sokat vitatkoztunk egy-egy gyenge ítéleten, egy-egy felmentésen. Az én magánvéleményem ritkán egyezett a hivataléval. Soha sem tudtam megérteni, felmenteni, még egy lelki problémákkal küszködő, örökösen megalázott, kiszolgáltatottságba kényszerített, életét önkezűleg eldobó ember életellenességét sem, azt meg végképp föl nem foghattam, honnan meríti a bátorságot egy ember, hogy egy másik ember ellen bármilyen apró vétséget is elkövessen, legyen az akár egy egyszerű pofon. A bíróságot sem értettem. Azt mindig is elfogadtam, hogy egy társadalomban, ahol sok ember kényszerül együtt élni, legyenek törvények, de ezek az ember alkotta törvények sarkukból kifordíthatóak voltak, minden bíró a képességéhez mérten alkalmazta őket, mivel ő is csak ember volt, ítéletének az érzelmek voltak a mozgatórugói.

Egy másik bíró ugyanazt a törvényt valószínűleg másként alkalmazta volna, más szemszögből lett volna képes rálátni az ügyre, vagy éppen a politikai befolyás volt az, ami hatással volt az ítéletre, nem beszélve az ügyvédekről, tisztességes ügyvéd alig akadt, s mivel annyira a pénz dominált, hogy nem is nagyon akadhatott. Ha a bűnöző fizetett, az ügyvéd a felmentéséért kapálódzott. A pártelvek, az elvtársi, kollegiális kézmosások... Tamás mindig azt mondta, nem tehetünk ellene semmit. Nevetett rajtam, amikor a témával kapcsolatos vitánk lezárásaként határozottan leszögeztem: „Majd én megmutatom. Nem garantálhatom, hogy a felnövő generáció minden tagja más igazságokat fog magáénak vallani, mint ma, de az én gyerekeim egyedi igazságok birtokában lesznek. Az iskolában már most is meg lehet különböztetni az én gyerekeimet." – Úgy legyen, ámen – végszóként mindig ugyanez a mondat hangzott el Tamás szájából. Judit mélyet sóhajtott.

– Egy pillanat alatt lett vége mindennek...az egyetlen, az igazán illetékes ítélkezett felettünk... véglegesen. Hol vannak a gyerekeim, azok a remek kis emberkék, akik úgy itták a tudást, a megismerést?! Hálásak voltak egy-egy meséért, tarkított elbeszélésért, szemükben apró tudatuk érdeklődő fénye látszódott. Láttam bennük magamat, éreztem a bizalmukat, és most egyre jobban érzem a hiányukat. Nem kérdezem, miért... mindennek oka van... az okot úgysem tudhatom meg soha – forgatta megint a gondolatokat fejében Judit.

Judit körül már teljes volt a sötétség. A hold megfogyatkozva bóbiskolt jobb időkre várva a fekete, komor égbolton.

XIV.

Új nap érkezett új elképzelésekkel, új tennivalókkal. Igaz, hogy még vastag ködréteg borította a végtelent, de ez Juditot nem keserítette el. – Lehet ebből még szép nap – gondolta. A kölykök félénken húzódtak vissza az ajtóból, életük folya-

mán először találkoztak ilyen tejszerű képződménnyel. Nem tudták mire vélni a változást, csak akkor merészkedtek ki, amikor Judit megindult a sátor irányába. Szorosan a lába mellett haladtak, centimétert sem tágítva a közeléből. A nyulak társasága nyugtatólag hatott rájuk.

Judit összeszedte az anyagot a ketrec ácsolásához, szerencsére az összes, kisebb-nagyobb ládát és faanyagot felhordta a pincéből. Hogy mennyire hasznosak az évek óta félrerakott, hánykolódó limlomnak titulált egykori fölösleges holmik, azt csak most tudta igazán. – Milyen igaz a mondás, hogy szükség törvényt bont – állapította meg Judit. A kölykök nagy igyekezettel paskolták a ketrecet, de a nyulaknak semmi hangulata nem mutatkozott a játékhoz. Judit átrakta az egyik nyulat az új ketrecbe, az gyanakodva vette birtokba, csak akkor nyugodott meg némiképp, amikor átrakta a másikat is abból a megfontolásból, ha már úgy is körülöttük foglalatoskodik, a régi ketrecre ráfér egy alapos nagytakarítás. Kivitte a kertbe, a trágyát szétszórta az ágyásokon. Alaposan kimosta, a továbbiakat a maradék ködön átkandikáló napra bízta.

Mire végzett, alaposan megéhezett. Közös reggelijük most már a szobában zajlott. Elővette a féltve őrzött kenyeret, ezúttal is zsíroskenyeret kent magának, de most nem hagymával rakta meg, hanem pirospaprikával szórta meg. Soha életében nem tudta volna elképzelni, hogy ennyire meg lehet kívánni valamit. Mivel terhessége kiváltotta étvágyát nehezen tudta kielégíteni, éhségérzete körül járkáló gondolatait muszájból el kellett magától hárítania. Sok-sok mindent kívánt, köztük olyasmit is, amit – ha visszagondolt – előzőleg nem szívesen evett volna meg. Ilyen volt például a spenót, talán gyerekkorából eredően, amikor vérszegénysége miatt sokat kellett belőle ennie. A spenótnak ez a túlfogyasztása oda vezetett, hogy a zöld színnek az étkezések során előforduló bármilyen árnyalata undort váltott ki belőle. Most egészen más volt a helyzet, a spenótot pontosan a zöld színe miatt kívánta meg, akár marékszámra, nyersen is megette volna, ha lett volna.

Aggasztotta a súlycsökkenés, a ruháin vette észre, hogy fogyott. Picit pocakosodott, de még így is akadt olyan ruhája, amelyik lötyögött rajta. Nem ehetett eleget, pedig szeretett volna.

– Ő is vashiányos lesz, mint én voltam, és akkor mit csinálok? – tette föl Judit a kérdést önmagának. – Nincs sem orvos, sem gyógyszer, semmi segítségre sem számíthatok. Ki kell találnom a szűkös körülmények ellenére is a helyes, megfelelő táplálkozást. Az alma és a szög! – jutott hirtelen eszébe gyerekkora és a bölcs nagyapa. Egyedül ő állt ki mellettem abban a rémes spenótkorszakban. Nagyapa számtalan jól bevált módszert ismert, de a modernnek nevezett korban az elavultnak tartott gyógymódok alkalmazását nagy ívben kikerülték.

– Nagyapa egy szépen megpatkolt piros almával állított be a gyerekszobába – most úgy emlékezett vissza Judit a történtekre, mintha tegnap vagy legalábbis a közelmúltban játszódott volna le a jelenet. A nagyapa kedvesen jelentette ki: – Vége a spenótkorszaknak, kisunokám, mától kezdve mindennap megeszel egy szép, mosolygós almát. Egyenesen neked termett, ezt ő maga mondta, nekem elhiheted – és csak mosolygott hófehér, pödrött bajusza alatt. Nagyon tetszett az alma, amiből tüskék módjára álltak ki a rozsdás szögfejek. Olyan volt, mint egy elvarázsolt sündisznócska. Nagyapám hagyta, hogy buzgó szorgalommal én huzogassam ki a szögeket az almából. Már éppen befejezéshez közeledett a játékos hadművelet, amikor anya benyitott. Anya ritkán kiabált, de akkor nagyon. Nagyapa értette, én nem, abban viszont megegyeztünk, hogy a viharra mind a ketten mélyen behúztuk a fejünket a két vállunk közé. A kiabálásra apa is ott termett, ettől kezdve a következő percek már nem nekünk szóltak. Anya apának esett? "Mert az apád..." Nem értettem, mit követett el a nagyapám ellenem, föl nem foghattam, miért kellett akkora cirkuszt csinálni egy sündisznóvá átvedledt alma miatt. A lényeg az volt, hogy nem ehettem meg, továbbra is szembe kellett néznem zöld ellenségemmel, a spenóttal. – Most megtehetem azt, amit akkor nem! Én is anya

leszek, és most az én felelősségem a gyermekem, csak az enyém, és a józan ítélőképességem azt diktálja, ezt kell tennem. Hiszem, hogy nagyapa nem véletlenül hagyta rám összegyűjtött praktikáit. Minden szánt szándékkal történik. Azért adta át annak a kisgyereknek, hogy felnőtt korában, ebben a kőkorszaki helyzetben hasznát vegye – fejezte be Judit a jóleső és hasznos emlékezést, és pár perc elmúltával már kereken hat, rozsdás szögekkel teleszurkált piros alma mosolygott rá.

A köd odakint már feloszlott, a nap őszülő erejét próbálgatta a tisztán kéklő égen. – Délután meglátogatom az óriást, a víz is fogytán van, és a társasága is hiányzik – gondolta Judit, és folytatta a szoba falainak a tapasztását. Nem volt sok hátra, délre végezni fog. – A mennyezet még várhat, elég nagy munkának ígérkezik ez az én állapotomban. Majd holnap. Ma nem foglalkozom már ilyen nehéz munkával. Ma laza napot tartok, úgy érzem, szükségem van rá, a legszükségesebbek már készen vannak, a lényeg, hogy a tél nem ér váratlanul – ezekkel a gondolatokkal keverte a sarat, majd szeretettel tapasztgatta a maga készítette falakat.

Az ablak alatt ideiglenesen meghúzódó falióra elütötte a tizenkettőt, mire a szoba falai elkészültek.

– Most pedig kipróbáljuk a kályhát – szólt Judit a szoba közepén ücsörgő kölykökhöz –, ebédet főzök, nem is akármilyet: paprikás krumplit füstöltkolbász-karikákkal. Láthatóan tetszett az ötlet a kölyköknek, még ha nem is tudták igazán, hogy miről volt szó, de a szemükben felcsillant valami.

Judit apróra vágott gallyakat és száraz gyökereket hozott. Mindig a legnagyobb körültekintéssel járt el, ha tüzet gyújtott, a lehető legkisebb papírnak és egy szál gyufának elégnek kellett lennie a művelethez. Ezúttal is sikerült, lángra kapott a gally, felnyalábolta a gyökereket is. Már mindent előkészített a főzéshez, a feldarabolt hagyma a lábasban várt a sorsára. Perceken belül régen elfelejtett illatok keltek életre, és úgy terjengtek a szoba levegőjében, mintha örökké benne szerettek volna maradni.

Jól üzemelt a felavatáskor a sok ötlettel és fáradsággal beépített kályha.

Judit ünnepélyesnek érezte a pillanatot. Az új helyen megfőzött paprikás krumpli tiszteletére megterítette az asztalt. Két terítéket tett szembe egymással. Gondolatban meghívta Tamást ebédre. Jól tudta, hogy formális a dolog, lelkének mégis jólesett az ötlet.

A kölykök nehezen bírták elviselni a várakozást, hiszen az illatokból következtetve nem akármi jut majd nekik is aznap ebédre. Judit hűtötte, fújta nekik az ínycsiklandozó ételt, mint türelmetlen kisgyereknek az édesanyja. Végre ő is hozzáláthatott az érzékszerveit alaposan felcsigázó ételhez. Az első falat után megállapította, jobban sikerült, mint várta. Az ízek egymásba olvadtak a szájában. Aki nem volt még hasonló helyzetben, az ezt nem értheti, nem is érezhette még az ízek eme csodás orgiáját, amit egy egyszerűen, de szívvel készített paprikás krumpli tud nyújtani halandó ember számára.

Judit egy pohár ásványvízzel koronázta meg az ünnepi ebédet. Amíg a mosogatóvíz melegedett a maradék tűzön, ő eltűnt a fotel óarany ölelésében. Kényelembe helyezte magát a kölykök társaságában. Öten ültek a fotel puha karjai között, és mind az öten elfértek. Judit lecsukott szemei mögött békésen szunnyadt a valóság. A kézikocsi indulásra készen várakozott. Az ásványvizes üvegek üresen sorakoztak a kannák társaságában. A kölykök őrizték a kézikocsi rúdját, nehogy nélkülük induljon el az érdekesnek ígérkező kirándulásra.

– Annyira kopár, kietlen a vidék, hogy nem tévedhetek el – mondta Judit, ahogy a látóhatárt méregette. – Ma egy kis kitérővel közelítem meg a hegyet. Olyan képzeletbeli egyenest választott, amelyen még nem járt.

Száraz rögök állták az útját, ezeket kerülgetve haladt tovább. A kölykök Juditot meg-megelőzve hancúroztak, elbújtak a rögök mögé és onnan ijesztgették egymást. Hatalmasokat ugrottak, pofozkodtak, birkóztak. A por lábra kelt a földről körülöttük. Judit tekintete boldogan követte játékos mozdulataikat. A hancúrozás váratlanul megszakadt. A kölykök szaglászni kezdték a földet. Mire Judit odaért, már mind a

hárman lázas munkával kaparták, ásták a kiszáradt rögöket. Nem gondolt semmire, megállt, hagyta, hogy a kölykök nyugodtan kielégítsék vadászösztöneiket.

Nagy meglepetésére egy megrongálódott halkonzerv került lázas munkájuk eredményeképpen a felszínre. Nem kezdték el enni, mint ahogy Judit gondolta volna, hanem csak körbeszaglászták, majd otthagyták. Már éppen tovább akart menni, amikor a nap játékos sugara megcsillant egy másik fémdobozon, ugyanott, ahol a kölykök ástak. Judit felemelte, egy sértetlen halkonzervet tartott a kezében. Alaposan megnézte, a jól olvasható lejárati dátum szerint még négy évig volt fogyasztható.

Sebes szárnyakon kezdett el száguldozni a képzelete. Képzeletében megjelent a városnak ezen része, ami körülbelül félúton a volt lakásuk és a hegy között. Látta maga előtt az utcákat, a házakat, ez a rész az aránylag új negyedhez tartozott, itt nem volt nagy üzlet, csak egy-két kis vegyesboltszerűség, amelyeket azért nyitottak élelmes vállalkozók, hogy a környéken lakók gyorsan elvégezhessék bevásárlásaikat. – Talán itt lehetett az egyik – gondolkodott el Judit, de hiába kutatott a múlt barázdái között, nem lett okosabb. Felrakta a kocsira a konzervet, egy közeli fának a letörött ágát beszúrta a földbe a sérült konzerv mellé azzal a szándékkal, hogy másnap vagy egy másik időpontban ásóval visszajön és átkutatja ezt a területet. Ábrándozva ment tovább a hegy felé. Gondolataiban minden lehetséges megfordult, legjobban annak örült volna, ha a vegyesbolt maradványaira bukkanna. Már majdnem elérte az óriást, amikor hirtelen egy tökéletesen épségben maradt kertben találta magát. Annyira elgondolkodva húzta maga után a kocsiját, hogy csak akkor vette észre, amikor már ott volt.

Judit ámulattal nézte, varázslatnak tűnt a látvány ebben a halott világban. Gyümölcsfák lepotyogott termése érintetlenül várta, hogy összeszedje. Alma, szilva, körte, kordonra futtatott szőlő várta a szüretet.

– Spenót! – Judit hangosan ujjongott örömében. A felmagzott szárak alatt a zöld levelek harsogva invitálták: íme,

itt vagyok, szedjél le! A petrezselyem, a sárgarépa, a borsó, a bab csörgősre száradt hüvelye... ez maga volt a paradicsom. Judit szíve hangosan dobogott az örömtől. – Paradicsom! – kiáltott megpillantva az épségben maradt, pirosló, telt bogyókat a karóhoz kapaszkodó töveken. Pontosan tizenhárom szemet gyűjtött be róluk. Itt-ott apró fekete foltok éktelenkedtek rajtuk. De mit számított ez a kis szépséghiba!

Judit elfelejtkezett róla, hová indult. Szüretelt. Mindent felrakott a kocsira, ami még ehető volt. A petrezsemgyökérből a zöldje miatt egy párat a földben hagyott, a többit a sárgarépával együtt felszedte. Olyan szorgalmasan gyűjtögette kocsijára a termést, hogy észre sem vette a lopakodó szürkületet. A kert végében nagy, lila fejű karalábék hívogatták, mellettük a megbarnult levelekből kikukucskáló káposztafejek biztatták, hogy őket is szedje le.

– Majd holnap, most már vissza kell indulnom – szólt izgatottan. Fáradtságot alig érzett, sebesen vitték a lábai. Mire a faággal megjelölt helyre ért, a leszálló homály jelezte az est kezdetét. Fokoznia kellett a tempót, szinte repítette a mögötte lévő kocsit. A kölykök érezték az idő sürgetését, szaporán szedték apró lábaikat. Útközben Judit bele-belenézett a világító macskaszemekbe és még kétségbeesettebben rótta a még éppenhogy látható utat.

– Soha többet, soha többet nem maradhatok ilyen későig, sötétedésig mindig haza kell érnem – fogadkozott könnyekkel küszködve. Már csak sejtette az irányt, csak remélni tudta, hogy nem téveszti el. Úgy látszott, mintha az út nem akarna elfogyni, szeme már megszokta a sötétet, de ahhoz, hogy hazataláljon, ez kevésnek bizonyulhat.

Végre feltűnt a sötétben egy még sötétebb folt. Judit hatalmasat sóhajtott, lábai a kimerültségtől most kezdtek el remegni, sápadt homlokán veríték gyöngyözött. Borzongató érzés reszketett át a testén. Mióta a felszínre törte magát, nem gyújtott gyertyát, most remegve várta, hogy megfoghassa. Meggyújtotta, körbevilágította a szobát, maga sem tudta, mi történt, hetek óta először félt. A gyertya apró fényében az árnyak megnőttek, a pislákoló láng bizonytalanul veszett el a szoba sűrű sötétjében.

Judit becsukta az ajtót, hajlékát még egyszer körbekémlelte, megmagyarázhatatlan, idegen jelenlétet érzett. A szíve nem vert, csak reszketett. Gyengének érezte magát, olyan érzés tört rá, ha nem fekszik le rögtön, rosszul lesz és elájul.

Ágyához vonszolta fáradt, alélt testét. A kölykök riadtan húzódtak félre.

– Egy kicsit jobb – sóhajtott, kezével megtörölgette gyöngyöző homlokát. Fázott. Nyirkos verejték ütközött ki a bőrén. A szobában komor hideg és sötétség volt, csak az asztal közepén látszott egy apró, meleg fény.

Bebújt a hálózsákba, reszketve húzta össze magát. Roppant hosszúnak tűntek a másodpercek. Már hideg napok jártak, főleg az éjszakák. – Be kellene gyújtani – gondolta, de nem volt ereje a cselekvéshez. A fázós feszültég lassan engedett, tagjai veszítettek merevségükből, lelke felmelegedett, kezeit a hasán pihentette. Gondolatai magzata körül jártak, szerencsétlennek érezte magát és a kislányát is.

– Nem szabadna így gondolkodnom, el kell fogadnom a sorsomat – térítette magát jobb belátásra. Kezeit a hasán összekulcsolva tartotta, kétségbeesését szerette volna messze elkergetni. Erősítést remélve el-elcsukló hangon könyörgött:

– Nézz le rám, Istenem, és szólalj meg bennem! Könyörgöm, jelezd, hogy vagy, jelezd, kérlek, hogy higgyek! Adj erőt és... bátorságot, adj hitet!

A még mindig összekulcsolt kezei alatt furcsa, gyenge hullámzást érzett... feszülten figyelt,... megint és még egyszer. Nem merte a kezeit megmozdítani, félt, hogy elmúlik ez az érzés. Testét egyik pillanatról a másikra jóleső melegség öntötte el, ágyát a boldogság fénylő sugarai aranyozták be.

– Él... megmozdult! – suttogta Judit a csöndnek. – Istenem, mennyire vártam ezt a pillanatot, egyszerre vártam és féltem is tőle, de most... Judit úgy érezte, boldogabb már nem is lehetne. Elfújta a parányi lángot, közelebb húzta magához a kölyköket és szinte rögtön mély álomba zuhant.

XV.

Mire Judit felébredt, az utolsó ködfoszlányt is felszívta a nap, álmos sugarait pókhálószerűen kezdte szövögetni a magányos mozdulatlanságba dermedt tájra. Kocsija mozdulatlanul állt az ajtóban úgy, ahogy tegnap este otthagyta, türelmesen várta, hogy Judit kiürítse. A párától hamvas gyümölcsök és zöldségek halmazán a jövő ígérete tükröződött.

– Tegnap este... soha többet... – mondta Judit, és beleborzongott az átélt szörnyű valóságba. Első útja a nyulakhoz vezetett, hiszen tegnap este... A sárgarépa megmaradt zöldjével kárpótolta őket. Figyelte az apró szájak gyors mozgását, úgy ettek, mintha egész életükben erre vártak volna. Ő is megkívánta. Megpucolt egy sárgarépát ott a ketrec mellett, a héját egyenként bedugdosta a fülesek ketrecébe, közben nagyokat harapva ropogtatta.

Boldog volt. Igazán boldog volt, tele volt lázas tervekkel. Zsíros kenyér és paradicsom! Az ő reggelije! Megterítette az asztalt, elhatározta, hogy aznaptól kezdve mindig így tesz. Maga miatt... Éreznie kell, bármilyenek is a körülményei, hogy megmaradhat embernek.

Az ablakon át betévedt egy őszi napsugár, megpihent a paradicsom pirosan fénylő oldalán, majd lecsúszott róla. Judit figyelte a nyalábot, aztán hirtelen mozdulattal féltékenyen a markába rejtette a paradicsomot. Őrizte egy ideig, amíg vágyának ellent tudott állni, persze ez nem tartott sokáig. A kölykök tejbe aprított kenyeret lefetyeltek, közben hálásan villogott a szemük háziasszonyuk felé.

Judit behordta a sátorba a gyümölcsöket, gondosan betakargatta, a szőlőfürtöket felfűzögette, közben egy-egy szép szemet bekapott. A többnyire már aszalódott fürtök szép látványt nyújtottak. Megkóstolta az összefonnyadt szilvát, kellemes, sűrített ízt hagyott maga után a szájában.

Végleges helyére tologatta a bútorait, így a szoba közepén kicsi, tágas tér nyiladozott. A kölykök kíváncsian szemlélték a változást. Judit csoportosította a ruháit, külön

szedte a meleg, téli holmit, a nyáriakat egy másik kupacba, és belekötötte egy nagy terítőbe. A polcokból mennyezetig érő állványt ácsolt, arra zsúfolta a ruháit és a könyveket. A bejárati ajtóba nagy szögeket vert, rájuk lógatta a dzsekijét, a kabátját, és jó meleg overállját. Az óra is felkerült a falra, fél kettőt mutatott.

Ma már nem megy sehová, gondolta Judit, korán esteledik, nem szerettte volna, ha a tegnapi borzalom megismétlődik. Folytatta a pakolászást, minden a helyére került, még a padló volt hátra, amikor eszébe jutott a mennyezet. A mennyezet még nincs kész! Judit fájdalmas pillantásokat küldött felfelé, azért is felejtkezett el róla, mert nem volt hozzá kedve, mindig csak halogatta.

– Na tessék! Hiányzott ez? Most kezdjem elölről a rakodást? – bosszankodott, de hirtelen eszébe jutott egy mentő ötlet. – Amennyire lehet, mindent letakarok... Most rögtön hozzálátok, hogy minél hamarabb túlessek rajta, úgysem csinálja meg helyettem senki – sóhajtott. Ebben igaza volt. Csak magára számíthatott. Kedvetlenül bekeverte a sarat.

– Fogytán a víz – mondta bosszankodva –, holnap semmi nem jöhet közbe, hoznom kell. Hogy engedhettem ennyire kifogyni, hiszen most már bármilyen idő beállhat...? – ezzel felmászott a kis létrára és módszeresen pakolta, ragasztotta a sárcsomókat egymás mellé. Fárasztó munka volt, nemhiába félt belekezdeni. Karjait időnként lefelé lógatta, hogy helyrehozza a felfelé tartott kezétől megzavart és zsibbadást okozó vérkeringését. Jól haladt a munkával, szorgalmának vagy inkább kitartásának köszönhetően szürkületre be is fejezte. Gyomra hangosan jelezte az éhséget, a kölykök is le-föl sétáltak türelmetlenségükben.

– Várnotok kell! – mondta nekik Judit. – Főzni fogok. Szeretett volna leülni, egy kicsit pihenni, de tudta, akkor nehezen kezdene hozzá bármihez is, inkább azonnal begyújtott.

Pattogott a tűz, otthonossá vált a kicsi hajlék. Végre spenótot szeretett volna enni, de annak elkészítése hosszadalmas lett volna, ezért úgy gondolta, egy tányér egyszerű leves is megteszi. Már forrt az ételízesítővel elkevert víz, kevés tésztát és darát szórt bele, a petrezselyemzöld leveleit

apróra vagdalta, megszínesítse vele a tetejét. A kis szobában terjengő illattól még jobban megéhezett. Gyorsan asztalra került a teríték és a gőzölgő finomság. Mint mindig, most is fújta, hűtötte a türelmetlen kölyköknek az ételt.

Vacsora után Judit felpillantott a mennyezetre, szakértő szemmel méregette. A frissen feketéllő, matt anyag láttán azon gondolkodott, hogy mi hiányzik még róla. – Igen, megvan, a szétszedett zsákdarabokat még bele kell nyomkodnom a sárba!

Judit örült az ötletének, perceken belül barátságos, fehér színben pompázott a mennyezet. A műanyaggal kevert, kissé lyukacsos anyag megtörte a komor, fekete árnyalatot, egészen különleges hangulatot kölcsönzött a szobának.

Kellemes meleget lehelt a kicsi kályha, a kölykök elégedetten gömbölyödtek a hálózsák tetején. Kint egyre sötétebb kékbe öltözködött az ég.

Juditnak fáradtsága ellenére még nem volt kedve lefeküdni, belekuporodott a fotel bársonyosságába, és gondolataiba mélyedve kutatta szeme a szoba egyre süppedő homályát. Szilaj száguldás vette kezdetét az agyában. Megpróbálta féken tartani, de gondolatai nem engedelmeskedtek, egyre mélyebbre süllyedtek a múlt elraktározott ingoványában. Hirtelen vad sötétség lepte el a szobát...

Tátongó fekete lyuk... emberek özönlenek... le-föl, összevissza. Ő valahol lent várta, amíg eltűnnek. Egyedül szeretett volna maradni. Bármennyire szerette volna, nem tudta megtenni. Az embertömeg nőtt, a szeme láttára osztódással szaporodott, gonosz emberi arcok...a félelem megbénította, nem volt ereje menekülni. Sátáni vigyor villant be az ablakon, Judit sikoltott, de sikoltása nem hallatszott, csak tehetetlenül tátongott, torkán rekedt a hang... fojtogatta... fogyott a levegő, szemei egy pontra meredtek. Kitágult pupillával, bénult testtel csak ült. Fehér árnyak röpködtek a szobában, és szaporodtak. Osztódással. A levegőben. Igen, látható volt a szaporodásuk, kettő összeölelkezett és a másik pillanatban néggyé váltak. Kinyílt az ajtó és... Judit félelmében a hálózsákba próbált menekülni, de az ágyán szörnyképű emberek ültek. Nem volt hová menekülnie, pedig már elmúlt a bénult-

sága, izmaiba visszatért az erő. Az éjszaka feketéjét váratlanul fény törte meg... a fény hadakozott az embertömeggel, időnként lesújtott. Judit összehúzta magát. Vér vette körül. A halálra rémült kölykök megpróbáltak a lábához úszni a vérben, de csak egy helyben kalimpáltak tehetetlenül... világító szemükben félelem, segélykiáltás bújt meg. Judit szeretett volna, de nem tudott segíteni, egy hatalmas árny a fotelhoz szögezte. Nem érzett fájdalmat, csak azt, hogy egyre üresebb lett. Könyörgő tekintetét az ég felé emelte, szavai elcsuklottak, esengve panaszkodott: – Istenem, ezért, csak ezért hagytál életben, hogy ezt a második borzalmat is átéljem?

Nem volt segítség, még remény sem. A fény, ahogy jött, eltűnt, újra sötétség és félelem uralta a szobát. A vér... nem látta, csak érezte... macskatetemek úsztak a tetején, a kölyköké.

XVI.

Judit a fotelban arra ébredt, hogy fázik. Nem engedelmeskedtek rögtön zsiborgó, elgémberedett tagjai. Már messze járt az álom, magával vitte az összes borzalmat, ettől függetlenül örült a körülötte táguló világosságnak. Egy pillantást vetett a hálózsákra, a kölykök még aludtak. Halvány köd ült a tájon, a nap sugarai bátortalanul próbálták áttörni a tejszerű foszlányokat.

– Ébresztő! Reggeli után indulunk! Rajta, rajta, nincs lustálkodás, meglátogatjuk az óriást, és hozunk vizet! – szólt Judit a lustálkodó kölykökhöz. Ahhoz képest, hogy a fotelban aludt, és álma olyan volt, amilyen, jókedvűen kezdte a napot.

Gyorsan végeztek a reggelivel. A kézikocsira felkerültek a szükséges holmik, a kannák mellé a fejsze és az ásó is. Judit most a már jól ismert utat választotta, hogy semmiféle kísértés ne állítsa meg útközben. – Visszafelé majd megnézem a

faággal megjelölt helyet, most a víz a fontos – gondolta, és mintha kirándulni indult volna, nekivágott az úttalan útnak. A rögök semmit sem változtak, csonttá száradva csikorogtak a kocsi kerekei alatt. Már hónapok óta nem áztatta eső a szomjas, kietlen földet, egy-két csepp esett csak, de az még szolíd nyári zápornak sem volt nevezhető. Az őszi esőzések elmaradtak, mintha a világgal együtt az időjárás is felborult volna.

Judit gondolatai puhán, boldogan röpködtek ide-oda, mint egy tarka lepke röppent volna virágról virágra. Együgyű zsongása elégedettséggel töltötte el kiszáradó félben lévő lelkét.

A roskatag óriás lábához érve a legurult köveken bukdácsolva megpillantotta az emberformájú sziklát. Úgy állt a kopár hegy oldalán, mint egy időtlen idők óta őrködő katona, aki belemerevedett az állandó figyelésbe. Kiálló oldalrésze olyan, mint egy a levegőbe figyelmeztetően lendülő kéz. Felső részének határozott fejformája van, sőt, mintha mosolyogna is. Erőt és biztatást sugalmaz. Szimbólum az átmenet és a valóság között.

Ez a látvány mindig titokzatos érzéseket váltott ki Juditból. Most viszont úgy érezte, a titokzatosság mellett már baráti szálak is fűzik hozzá. Ebben a pillanatban annyira közelinek érezte magához, hogy bizalma és barátsága jeléül megsimogatta a természet alkotta kőszobrot. A nap olvadozó sugarai mély részvéttel pihentek meg a szobor felemelt kezén. Szinte szikrázott a kő. Judit megpecsételte a barátságukat, hűsége jeléül kis kendőjét a szikla nyakába kötötte.

Igyekezett a csúcsra. Elgondolkodva álltak a fák, ahogy elhaladt mellettük, megmaradt ágaikról már leperegtek az ősz színeiben pompázó, fáradt levelek.

Judit leült egy barnuló mohával borított lapos kőre, szemben a kitartóan sugárzó nappal, és pihentetésképp kinyújtotta a lábait. Elővett zsebéből egy megpatkolt almát és ráérősen húzogatta ki belőle a kiálló kis tüskéket, a rozsdás szögeket. Jóízűeket harapott, miközben lelke megtelt a természet friss leheletével. Eggyé vált a lüktető természettel. A kölykök ráérősen sütkéreztek mellette.

Kószáló gondolataiból alig hallható morajlás zaja zökkentette ki, amire a kölykök is felfigyeltek, ijedten húzódtak közelebb. A következő pillanatban irtózatosan fájdalmas robaj szakította meg a pihenő csendet. Egy sziklatömb ledőlt, és maga után füstölgő kőtörmeléket hagyva zuhant a mélybe.

Judit állt és nézte, átérezte az óriás fájdalmát, ahogy nyögve vette tudomásul újabb csonkulását.

Felért a forráshoz, megmosta az arcát, mint mindig, teletöltötte a kannáit. Szeretett a csúcson időzve hallgatózni, a víz csobogása beszédessé tette a hegyet. – Most nincs időm, mennem kell, nem maradhatok tovább – ezt mondogatva maga elé, lecipelte a kannákat, karjai már megszokták a nem nőnek való munkát. Felpakolta őket a kocsi közepére, majd a baltával apróra hasított száraz fadarabokat is melléjük rakta, legfelülre pedig az összetördelt gallyak kerültek.

Indulni készült, szólította a kölyköket. Nem mozdultak, ültek, mereven figyeltek egy pontra. Judit közelebb ment, hogy megsürgesse az elmélázó macskákat, szeme rátévedt egy száraz ágra, ahol egy kis zöld hernyó, egy araszoló vándor haladt rendületlenül, mintha nem tudott volna pihenni. Néha elbizonytalanodott, és fölágaskodva tapogatódzott a levegőbe. – Olyan, mint egy darabka zöld fonál, mint amely saját magát varrja – gondolta Judit elérzékenyülve a megmaradt apró élőlény láttán. Sietnie kellett, összeszedte a kölyköket és felrakta őket is a kocsira. Nem tiltakoztak. Még búcsút intett a sziklaszobornak, és a kis rakomány elindult hazafelé.

A kert fái már messziről integettek. Odaérve marasztalóan hivalkodott a kert megmaradt kincseivel. Nagy volt a kísértés, a maradék krumpli még igencsak csalogatta.

– Nem hagyhatom itt, hogy a fagy elnyelje – gondolta Judit, és ásni kezdte a krumplisorokat. Egymás után fordultak ki a földből az egészséges, barnás-vöröses gumók. A kocsi egyik sarka még üres volt, igaz, azt az élelmiszereknek tartotta fönn arra az esetre, ha a megjelölt helyen ásás közben használható ennivalóra találna... ha... de az nem biztos, ez viszont már kézzel fogható. Szorgalmasan folytatta az ásást.

Olyan sok gumó gyűlt össze, hogy a kocsiról le kellett pakolnia a fát, hogy elférjen.

– Ezek itt megvárnak engem, ha legközelebb erre jövök, majd felszedem őket, nekik nem árt a fagy. Ezzel telepakolta a kocsit az eleven gumókkal. A maradék karalábét és a két fej káposztát is felrakta. Más már nem félt fel rá.

Nehezen mozdult a kocsi, szerencsére csak az indulás volt körülményes. Az utat kiegyenesítve tartott hazafelé. A kölykök éhesen csillogó szemmel követték.

Bágyadtság tartotta fogva a testét, mire hazaért. Sejtelmesen sustorgott körülötte a levegő. Kipakolt a kocsiból, sietős mozdulatait egyre erősödő, hideg szél kísérte, sűrű, fekete borulat ijesztgette a tájat.

– Itthon vagyok, sikerült időben hazaérnem – mondta Judit, és boldogan csukta ki hajlékából a fekete borulatot. A tűz gyorsan lángra lobbant, gyors mozdulatokkal nyaldosta körbe a kis kályhakövekkel kirakott oldalát.

– Az otthon melege, az én otthonom melege – mondta Judit –, na és a tiétek – nézett szeretettel a kölykök türelmetlen szemébe. Sűrű krumplifőzeléket készített. A babér különleges illata fennakadt a levegőben, csak lassanként ereszkedett alá, mint a korai szürkület odakint.

A finom vacsora tiszteletére Judit sokáig ült az asztalnál, s nézte az ablakon keresztül beosonó, lassan feketébe burkolódzó estét.

Az edényben a víz megmelegedett. Hokedlire rakta a lavórt és a bútorok sötét árnyékában megmosakodott. Sokáig ült az ágyán, kezét ölébe ejtve bújt el gondolatai mögé. Eszelős, komor sötétség... az éjszakának mindig bomlásszaga van...

Csak lassan érezte, hogy pilláit le-lehúzza a gondolatait beborító, színjátszó, fájdalom nélküli álom.

A kölykök már békésen, fáradtan doromboltak új helyükön, az ágy mellé rakott ruháskosárban. Bundájuk meg-megvonaglott a hold bekukkantó, sápadt fényénél.

Még mindig nem tűnt fagyosnak a hajnal, annak ellenére, hogy Judit számításai szerint már november közepe felé jár-

hatott az idő. Beszürkültek a nappalok és egyre rövidebbé váltak. Úgy tűnt, múlnak a napok, de az idő egyhelyben állt... mégis, a múlt visszafordíthatatlanul vonszolta valamerre. Nyálkás, nyúlós köd ült a tájra, fogva tartva a kilátást.

Judit a sátorban próbált rendet rakni, megetette a nyulakat, szeretettel simogatta hosszú fülüket. Kívánta a húst, fokhagymával megtűzdelt, ropogósra sült combot, de tudta, nem lenne szíve levágni őket. – Joguk van az élethez – mondta, és becsukta a ketrecajtót. A krumplisládákat és a gyümölcsöket gondosan betakargatta, egy tálba almát, körtét, aszalódott szilvát rakott és bevitte a házba a felfűzött szőlőfürtökkel együtt.

A szoba padlója, nyirkos földje még végleges formájára várt, egyelőre egyszerű, vastag hullámpapírt terített rá, a szőnyeget kímélni szerettte volna... nagyobb szükség lesz rá, ha a baba megérkezik.

Képzeletében kislánya jelent meg, ahogy a szoba közepén mászik, próbálkozik. Mi legyen a neve? – jutott eszébe, hiszen erre még nem gondolt... csak most először... akkor sem gondolt erre az egyszerű, hétköznapi kérdésre, amikor Tamástól megtudta, hogy kislánya, kislányuk lesz. Tamás...

Talán az első asszony is így érzett, mint én most? Csak hogy Éva sokkal könnyebb helyzetben volt... neki volt társa. Olvastam valahol, Ádám földet jelent. Éva? Nem tudom. Ádám biztosan vadászott, elhalmozta Éváját szeretettel, és gondolom élelemmel. – Szeretet – mondta Judit, és összehúzta a vállát, mint aki a maradékot próbálja visszatartani erőszakkal, nehogy kiszökjön a lelkéből. Körülfogta a mély, mozdulatlan csönd, ült a hokedlin és gondolkodott...

– Viktóriának fogom nevezni – szólt határozottan. A Viktória név győzelmet jelent, és mi ketten győzni fogunk. Le fogjuk győzni a keserű lehetetlent, a kilátástalanságot, a holnapokat. Vidám, győztes napokat fogunk átélni... mi ketten. És... mi lesz, ha megöregszünk? Meghalunk... előbb én, később ő is. Hiába győztük le a holnapokat, nem lesz folytatás. Az én kislányom soha nem fogja érezni ezt a boldogságot, amit most én érzek. Keserű boldogság... – Judit elszo-

morodott aggodalmaskodó gondolataitól, a kilátástól, ami máris gyermekére nehezedik, pedig még meg sem született.

Sajnálta a kislányát, de saját magát is, mert nem tudott teljes boldogságot biztosítani a számára. – Azért szülöm meg, hogy magányos és boldogtalan legyen? – a kérdés dermesztően hasított belé. Könny szökött a szemébe. Homályos könnyfüggönyön keresztül derengett kettejük valósága...

Az egyik kölyök az ölébe ugrott, dörgölődzött, mintha vigasztalni akarná. Jólesett. A lelkébe szorult szeretetet Judit hálásan adta át a felkínálkozó élőlénynek. Megnyugodott.

– Téged hogy hívnak? – kérdezte az értelmes macskaszemektől –, talán te vagy a Maróka. Látod, hiába adtam nektek nevet, már nem tudom. Nem is fontos – tette le a macskát és felállt, hogy begyújtson. Kezdettől fogva ti vagytok a kölykök és azok is maradtok.

– Ma már a reggelihez késő van, igaz, hogy az ebédhez meg elég korán, ezért a kettőt összevonjuk – szólt Judit a kölykökhöz, akik finom falatokra várva lesték a mozdulatait, miközben a sátorban a konzervek között kutatott. Húsételt kívánt, bármit, csak legyen benne hús. Egy székelykáposzta került a kezébe. – Ezt megesszük – mondta, és örömmel nyugtázta –, még van kettő.

Hogy az az egy konzerv elég legyen, felöntötte vízzel, és rizst főzött bele, így dupla adagot oszthatott szét. Hihetetlenül finomra sikerült, a kölykök szeme is ezt tükrözte, ahogy ráemelték bajusztisztogatás közben.

A nyirkos köd eloszlott, igaz, hogy nagyon bágyadtan, de sütött a nap. – Kölykök! – terelte össze Judit a macskákat –, felfedező útra indulunk! Szokatlanul könnyű volt a kocsi, csak az ásó himbálódzott benne.

Az ég annyira közelinek tűnt, hogy szinte rátelepedett a tájra. Judit azelőtt nem figyelte az időjárást megváltoztató égi jeleket, most viszont akaratlanul is olvasott belőlük. Ösztönösen felismerte a jeleket, valamiféle változást érzett. Sietősen gurult a kézikocsi, hamar elért a céljáig. A faág ott várakozott a megjelölt helyen. Judit körbejárta a területet, megpróbált újra visszaemlékezni, mi lehetett itt. Most is úgy

rémlett, hogy az egyik vegyesbolt. Ásni kezdett a halkonzerv mellett. A kölykök lázas sietséggel szaglásztak, szemmel láthatóan tetszett nekik a munka. Judit homlokán gyöngyözött a munka párája, kis idő múlva már a hátán is érezte a kiütköző izzadtságcseppek hűvös tapadását. Gyakran pihennie kellett, fárasztotta őt másállapotában az ásás. Egy műanyag láda fordult ki a földből. Judit óvatosan körbeásta, sikerült kiemelnie a féloldalra billent ládát. Tartalma első ránézésre nem árult el semmit, nehéz fekete föld töltötte ki a láda tetejét. Felfordította, és kiszabadultak fogságukból a konzervek. Judit örömében leült a ládára és kíváncsian forgatta a fémdobozokat. Nagy, ovális konzervek... Löncshús! – kiáltotta boldogan –, ebből bármit csinálhatok! Húslevest, fasírozottat, rizseshúst, sőt, töltött káposztát is!

Boldogsága a végtelennel ért össze. Felhevült kíváncsisággal kutatott tovább. Fáradozása hiábavalónak tűnt, egykét elkóborolt halkonzervet talált és semmi egyebet. Megtörölte izzadt homlokát és felnézett az égre. A felhők sietve takarodtak hazafelé. Szokatlanul szürkéknek, színteleneknek tűntek.

Judit be akarta fejezni az ásást, de feltűnt, hogy a kölykök egy kartondoboz csücskét ráncigálják. Judit melléásott a doboznak, az hamar kifordult... egy karton, azaz tizenkét liter tartósított tejre lelt! A dobozokra bélyegzett dátum alapján úgy számította, még egy bő hónapig érvényes a tartalmuk, és a dobozok sértetlenek voltak! Judit örömében a sietősen vonuló felhők között járt.

– Kölykök! Kölykök! Minden nap tejet iszunk! – úgy süvöltött a hangja a pusztában, mintha golyó társaságában röpítette volna messze. Kecsegtette a remény, hogy még több is van. Újult, sőt megkétszereződött erővel ásott tovább. Az eredmény nem maradt el, két újabb és sértetlen karton tej került elő a kiszáradt föld fogságából.

– Gazdagok vagyunk! Csak tejet fogunk inni! – újságolta Judit a kölyköknek, akik éhesen szaglászták a dobozokat.

Judit nem bírta abbahagyni a kutatást, felfedező vágya kitartóan hajtotta. Perceken belül előkerült egy megviselt,

szájáig földes, de sértetlen cukroszsák. Tíz darab kilós csomagolású kristálycukor! A boldogság tetőfoka, gondolta, ha most mellette lett volna valaki, megkérte volna, csípje meg! Álmodott? Nem! El kellett hinnie, hogy ez valóság! – Mi minden lehet itt ebben a föld alatti raktárrá alakult üzletben? – gondolta izgatottan.

A boldogság sem tudta feledtetni, hogy fáradt, nagyon fáradt. A dereka is megfájdult, nem akart tovább engedelmeskedni, mereven elzárkózott a munkától. Másnap, gondolta, majd másnap, talán nem lesz késő, talán nem lesz még fagy, talán még holnap is engedi a föld, hogy kikutassa. A kölykök kissé távolabb valamivel játszottak. Egyikük szájában papírdarabbal rohant feléje, a testvérei próbálták tőle elszedni, de sikertelenül. Judit megnézte, papírpénz volt. A legnagyobb értékű bankjegy, ami akkor létezett. Forgatta a kezében, majd összegyűrve messzire hajította. Értéktelen szemét. Gondolataiban felidéződött a fizetések napja, amikor... Színes papírdarabok, amelyek különbséget tettek ember és ember között, hatalmat adtak egyesek kezébe. Ennek hiányában éheztek szerte a világban, sőt, öltek is érte. Ez a jelentéktelen papír jelentette az értéket... ?

Az egyik kölyök visszahozta az összegyűrt pénzt, Judit elvette, feldobta a kocsira. – Igazad van, nem szemetelünk, holnap ezzel fogok begyújtani, legalább méltó helyére kerül – mondta, és felszegett állal, a győztes büszkeségével húzta maga után a kocsit hazáig. Útközben ódon szagú, öreg szél simogatta az arcát.

És most elérkezett a kánaán! Napok óta nem ittak tejet, saját készlete elég sokáig kitartott, de már elfogyott. – Most van! Minden napra egy liter! Pazar! – gondolta Judit –, most rögtön fél litert meg fogok inni. A másik felét a kölykök egy szemvillanás alatt eltüntették. Elégedetten bújtak össze a ruháskosár ölében.

A falakon túl egyre mérgesebben sziszegett a szél. Judit kinézett az ablakon, ki a távoli látóhatárra. Semmi sem akadályozta a kilátásban. Látta a messzeségben az óriás homályosodó körvonalait, azon kívül semmit. Mindent szó szerint elnyelt a föld. Magába fordított mindent és mindenkit.

– Csak én nem emlékszem semmire. Mi történhetett? Ez nem egy szabályos földrengés volt, az biztos... akkor maradt volna még valaki, vagy maradtak volna valakik életben. És az állatok? Eltűntek. Hogy menekült meg a két nyúl? Miért éppen kettő? Mindent elnyelt a föld, házaknak még csak nyoma sincs... semmi, sehol semmi. És Tamás, Tamás mitől halt meg?... Oxigénhiány nem lehetett, hiszen én túléltem. Külsérülési nyom nem látszott. Belülről? Mitől, Vicu az asztalon feküdt, szinte kikészítette magát a műtétre. Mit érzett meg előre? Mitől volt más az a bizonyos megelőző nap, mint a többi? – Judit hangosan fogalmazta meg kérdéseit, de a körülötte ólálkodó csönd most sem válaszolt.

Állt az ablaknál, elmélyedve nézett a mindenségbe. A gondolatok elszabadulva keringtek a fejében. Fárasztónak érezte az eljövendő napokat.

XVII.

Kocsonyásan remegett a reggel. Didergő napvilág. Közönyös, múló idő halmaza, súlyos szag, a múlt szaga terjengett. – Tananyag lesz, legenda. S addig? – elmélkedett Judit. Nem talált szavakat a hangulatára. Belenézett a tükörbe. Egy álmos, csapzott, dagadt szemű, ismeretlen arc nézett vissza rá. – Ez nem lehet igaz! Ez én lennék? – nem hitt a szemének. Közelebb vitte a tükröt az ablakhoz, de a látvány még vígasztalanabbnak bizonyult. Elkeseredetten simogatta zsíros, összefogott haját, petyhüdt arcbőrét. Tátott szemmel bámult magára. – Ez így nem mehet tovább – szögezte le határozottan –, törődnöm kell magammal, akkor is, ha egyes-egyedül létezem az elpusztult világ romjain, akkor is, ha nincs kinek öltözködnöm, akkor is, ha nem lát senki, magamért, nekem, a jó közérzetemért. Elhanyagolt lelkemmel elsüllyedt a testem is. Nem, nem, ennek véget vetek! A mai nap az én napom lesz! Levágom a hajamat, frizurát csinálok, sőt, be is lakkozom! – Judit dühösen dobta a tükröt az ágyra –, holnap

már újra én leszek, a régi Judit, a mindig ápolt tanító néni – mondta, és villámgyorsan összekapkodta a szennyesét, földobta a kocsira a kannák mellé, és megindult a tó irányába. A kölykök szótlanul követték, pedig most még csak rájuk sem nézett.

Súlyos csendben pihent a tó, kísérteties szellő hajtotta a hullámokat, a víz ennek ellenére szelíden nyaldosta a partot. Hideg volt már, de Judit még mindig mosott. – Idén ez az utolsó alkalom – gondolta, miközben kivörösödött, zsiborgó kezeit dzsekije zsebeibe süllyesztette. Hideg nedvesség járta át a testét, már nem volt alkalmas az idő a kinti mosásra, dühös volt magára, hogy ez nem tudatosult benne hamarabb. – Most már mindegy – legyintett, és hamarosan befejezte. Pocsék hangulatban, saját életének kelepcéjébe szorulva érezte magát.

Felpakolta a megmerített kannákat, a mosott ruhát, dühösen elkapta a kocsi rúdját, és megindult hazafelé. Pár méter után jutott eszébe, hogy a nyulaknak nem szedett füvet. Ingerülten ledobta a kocsi rúdját, visszasietett a partra és tépkedni kezdte a még itt-ott zöldellő, erőtlen fűcsomókat. A kölykök szemmel láthatóan nem értették Judit szokatlan viselkedését, ijedten várakoztak a kocsi mellett ücsörögve. Amikor Judit visszatért, tekintete beleakadt a riadt macskaszemekbe. Most lett igazán dühös magára!

– Hogy viselkedhetek így?... Magammal van bajom, és... és... – majdnem sírva fakadt, a belső feszültség a szemébe sürítette a könnyeit. Szégyellte magát a kölykök előtt, saját maga előtt. Ő, aki mindig higgadt, nyugodt, megfontolt volt! Ő, akit nem lehetett kiborítani! Most egyszerre elvesztette az egyensúlyát, hagyta kicsúszni a talajt a lába alól egy... egy tükör miatt, vagy amiatt, amit benne látott. Teljesen mindegy, mi miatt. Akármilyen ápolatlan, az az igazság, nincs rá mentség, hogy ilyen durván viselkedett. – És... és egyáltalán... – mondta, és hagyta bugyogni a könnyeit.

Lehajolt a még mindig mozdulatlanul várakozó kölykökhöz, egyenként megsimogatta őket, mintegy jelezve, hogy nem rájuk haragszik.

Mire hazaért, a feszültség haragos szemekből szőtt hálója lepattogott róla, ismét könnyűnek érezte magát.

Langyos tejet adott a kölyköknek, vizet melegített, és megmosta a haját. – Ez volt az utolsó adag sampon – jegyezte meg csöndesen. Fejére tekerte a törölközőt, előkészítette az ollót, a fésűt, a tükröt az asztalra állította és kitámasztotta egy bögrével. A hokedlire ült, hirtelen mozdulattal levágta összefogott haját. Nem nézett a tükörbe.

Csak most kezdte el fésülni. A fésű fogai könnyedén szántottak a vizes, szőke barázdákban. Jólesett fejbőrének az ismétlődő, masszírozó mozdulat. Eligazította, kezével végigsimogatta, frufrut vágott, még mindig nem nézett a tükörbe. Amikor úgy gondolta, jó lesz, a kályha melege fölé hajolva szárítgatta, ujjaival bele-beletúrt száradó, megkurtított szőkeségébe. Haja könnyű lett és szellős. Megmosta az arcát, a krémet alaposan beledörzsölte, körkörös mozdulatokkal masszírozta, kényeztette megviselt bőrét. Előkészítette a hajlakkot, a flakon még majdnem tele volt, ritkán használta, nem tartotta fontosnak, ő e nélkül is ápolt és a külsejét tekintve figyelemre méltó jelenség volt. Most jött el a pillanat, amikor szükségét érezte, hatáskeltésre volt szüksége, saját maga miatt...

Leült a hokedlire, szemközt a tükörrel, csak most nézett bele. Tetszett az új arc! Szembemosolygott magával. Nem a régi tanító néni, nem is a reggeli, morcos Judit, hanem egy teljesen új arc nézett vissza rá. A tükör varázsa – gondolta –, nem, nem, ez most már én vagyok! Elégedett volt az eredménnyel.

Csillogó, egyenes szálú, szőke haja félig előrebukott a fülénél, amit csak a közepéig takart, hirtelen vágott frufruja dúsan omlott alá, és megállt a szemöldökénél. Szeme alatt nyoma sem volt a reggeli utálatos, dagadt táskáknak, arcbőre szinte hallhatóan lélegzett.

A tekintete... igen, a tekintete változott a legtöbbet. Edzettebb, kihívóbb lett.

– Soha nem volt még ilyen frizurám... na, most mit szólsz hozzám? – motyogta Judit a tükörnek, belemosolygott, és az

a másik visszamosolygott rá. Belakkozta, közben azon gondolkodott, minek nevezték azelőtt ezt a frizurát. – Bubifrizurának? – Talán. Egy kicsit hasonlít hozzá. Vagy Kleopátra rövid változata? Judit belegrimaszolt a tükörbe, felhúzta a vállait, ezzel a mozdulatával fejezte ki, hogy nem tudja, de bármi is az elnevezése, tetszik.

A hajlakk kellemes parfümillatot árasztott a kezdetleges odúban. Judit egyenként felemelte a kölyköket, játékos mozdulatokkal közeledett hozzájuk, mutogatta nekik új frizuráját, nagyon boldog volt. Hónapok óta először nőnek érezte magát. Magzata, mintha osztozni szeretett volna boldogságában, elszántan ficánkolt, hol az egyik oldalon rúgta ki az oldalát, hol a másikon. Le kellett ülnie, hogy élvezhesse a visszahozhatatlan, örömteli perceket. Kezét lazán a hasára helyezte, és követte gyermeke erőteljesen hömpölygő mozdulatait. Egyedüli tulajdonosa a perceknek, nem osztozott rajtuk senkivel. Kislánya elfáradt, vagy megunta a mocorgást, békés szendergésbe ment át.

– Én vagyok az első asszony – úgy törte át a gondolat tudata élénk falát, mintha meg akart volna szilárdulni.

Nagybetűkkel kiíródott a levegőbe, és ott lebegett a szeme előtt a szobában. – Ez jelent valamit – gondolkodott el Judit. Hitt a jelekben, olvasott a neki szánt üzenetek kusza sorai között. – Hogy feladatom van, az már kiderült, nem lehet nem észre venni. Én fogom újra benépesíteni a világot? Nem, ez képtelenség... a biológia másként működik, egyedül kevés vagyok ehhez a dologhoz! Talán a kislányom? Azért maradtam az utolsó lehetséges pillanatban várandós, hogy ne szakadjon meg a folytonosság? Nem, ez is képtelenség. Talán élnek még valahol mások is? Nem tudhatom, én csak a környéket jártam be, nem jutottam messzire. Földrészek nem maradhattak épségben, de ha csak egyes részeket nyelt el a föld... nem, érzem, nincs így. Különben is, a modern technika segítségével ennyi idő alatt bárhonnan eljutottak volna hozzám. Fel kellett volna tűnnie az életben maradottaknak, hogy a Földnek ezen a részén egyik napról a másikra megszűnt a kommunikáció. Hozzám hasonlóan azért maradhatott még valaki életben... igen, szándékosan,

úgy mint én... és.... Időbe telik, míg ideér. Lehet, hogy ott van a tó túlsó oldalán? A tó egyáltalán tó? Egyszer sem sikerült a túlpartot felfedeznem, az ég eddig mindig beleúszott a tóba, a tó az égbe, és valahol a látóhatár végén összeértek ketten. Létezik-e túlsó part? Lehet, hogy a katasztrófát követően tenger keletkezett? A tavak vize édes... igen, ennek a tónak a vize viszont enyhén sós – Judit mély lélegzetet véve fejezte be hangos töprengését. Nem tudta megmagyarázni magának, milyen érzések futottak át a fejétől a lába ujjáig, gondolatai nem vitték sehová, legfeljebb az eddig felmerült kérdéseit erősítették meg. – Ez nem sok – jegyezte meg, és kinyitotta az ajtót. Friss, nedves illat hömpölygött be a szobába. A benti, meleg pára összegömbölyödve hullámzott ki az éles szél tarkította, a késő délutáni, homályosodó szürkületbe. Magára terítette a dzsekijét, fát hozott be, aztán visszament a sátorba megetetni a nyulakat.

Éppen nyúlt a ketrec ajtajához, amikor rendhagyó mozdulatokra lett figyelmes: a nyúl a szőrét tépkedte. Judit kikerekedett szemmel nézte a szokatlan jelenséget. Nem tudta mire vélni a látványt, arról már hallott, hogy az állatok tavasszal vagy nyáron vedlenek, de hogy ilyenkor? A nyúl szorgalmas mozdulatokkal tépkedte tovább a hasa alatti apró szőröket, a pihék puhán landoltak a ketrec alján. Judit nem mert hozzányúlni, a réseken keresztül dugdosta be a száraz füvet, de a fülest mindez nem érdekelte. A másik eleven mozgásokkal jelezte, hogy ő viszont éhes. Mohón kapkodta a neki szánt füvet, alig tudta csillapítani az étvágyát. A másik ketrecbe dugdosott széna érintetlen maradt.

Judit magához vett egy nagy, ovális konzervet, a kis kosárba krumplit és egy gerezd fokhagymát rakott. Ma ünnepi vacsora lesz – gondolta boldogan –, ma van az én napom, az újjászületésem napja.

A vízmelegítéshez meggyújtott tűz már elhamvadt, a fa nem sokáig tartotta a parazsat, újra be kellett gyújtania. Gyakorlott mozdulatai nyomán a tűz ismét pattogni kezdett a kis kályhában. Két kölyök a lába alatt ténfergett, a harmadikat nem látta, viszont keserves nyávogás hallatszott kívülről, tompán, távolról jött a hang. – Persze, biztosan becsuktam a

sátorba – emlékeztette magát, és sietett vissza az "elveszett" kölyökhöz. Lépteit jeges fuvallat kísérte.

A parányi kéményből a füst fölfelé szállt a tiszta, súlytalan levegőben. Odabenn a löncshúsból fasírozott készült Judit módra, hozzá krumplipüré, a kölykök és persze Judit nagy örömére.

Ünnepi asztalterítő, a szokásos két teríték és egy szál gyertya elegáns tartóban. Pompás látvány, de majdnem kifelejtett valamit. Ismét kiment a sátorba és egy üveg vörösbor társaságában tért vissza. Kiválasztotta a két legszebb poharat, az egyiket teleöntötte és csillogó szemmel ült az asztalhoz. Olyan hangulatos lett a kis hajlék, mint egy a modern korba beillesztett, de mégis nosztalgiát árasztó étterem.

Úgy helyezkedett el az asztalnál, hogy kilásson az ablakon. A messzeségben az ég alján erőteljes, bíborszínű kontúrok olvadoztak egymásba. Rövid időn belül már egy lángoló, vörös hegy emelkedett az ég alján, amely bátran, dölyfösen kúszott fölfelé a kék sötét árnyékába. Az óriás már nem látszott, elnyelte az est sötétsége.

Judit pohárral a kezében gyönyörködött tovább a színek pompájában. Jól érezte magát a bőrében. Az igazán finomra sikerült vacsora és a pohár bor hamar elnyomta, elszokott már a nagy evések nyújtotta teltségérzettől. Bort azelőtt sem sokszor ivott, pedig mindig volt otthon. Tamás szerezte be a különleges palackokat egy-egy útja során.

– Ez most különleges alkalom, különleges palack illik hozzá, és különlegesen jólesett. Úgye, bogaram? – mondta, ahogy a hasán pihentette a kezét. – Bogaram? Ezt mondtam? – tette fel a kérdést magának. – Lehet, hogy így foglak hívni? – legyintett. – Majd meglátjuk, minden jön magától.

Ezúttal olyan hangulatban volt, hogy bátran rábízta magát a sorsára. Bízott a titokzatos jövőben, amiben ő most nagy szerepet játszik. Igazi főszerepet. Az ablaküvegen keresztül az éj sötét hátteret festett tükörképe alá. Nézte a különös megvilágításban a sejtelmes képet, és elmosolyodott. Ezekben a pillanatokban minden nagyon könnyűnek tűnt.

– Judit... – jegyezte meg hangosan a képmását mustrálgatva. Neve megismétlődött, mintha mögüle hallotta volna,

pedig belőle jött. Csak ő hallotta... Tamás hangja volt. Az a szelíd férfihang volt, amit annyira irigyeltek tőle a kolléganői, ismerősei. Bársonyos férfihang. Egyedi. Csak Tamásra volt jellemző. Olyan barnán hullámzó volt a hangja, mint a haja. Micsoda fürtök omlottak az arcába!

Judit képzeletében megjelent a férje. Elegáns öltönyben, az imádott sárga nyakkendőben, amely annyira, de annyira jól állt rajta... sötétbarna, csokoládé fényű öltöny, törtfehér ing... és a sárga nyakkendő, rajta egyetlen, kávészemszerű barna pöttyel, ott, ahol a nyakkendőtűt szokták átbújtatni. Erős, férfias áll, közepén picinyke bemélyedés... és hiába borotválkozott rendszeresen, mindig borostásnak tűnt. – Büszke voltam, hogy Tamás az én férjem. Most arra vagyok büszke, hogy a gyermekem Tamás gyermeke... és várom, nagyon várom, hogy megszülessen, hogy itt legyen velem, és meséljek neki. Az apjáról, a világról, ami eltűnt, a szüleimről, a nagyapámról, a gyerekkoromról, az eltűnt állatokról, mindenről, mindenről, ami engem körülvett, de ő már nem láthatja – merengett el Judit.

Lassan felállt, elfújta a gyertyát és végigfeküdt az ágyon. Csak úgy. Még nem volt álmos. Különös, most nem kavarták fel lelkének folyton áradó folyóját az emlékek, ellenkezőleg, letisztulva, a jelent tudomásul véve kezdett beleépülni életébe. Lelkében a hála... könnyűnek, súlytalannak érezte magát, mint aki valahol a világűrben lebeg egyedül, teste szabadon kitárulkozott, és tudta, nem fog leesni, vigyázó, láthatatlan szemek kísérik figyelemmel életének útját.

XVIII.

Süvítve érkezett a tél. Rázta az orkán a hajlék bátortalan tetejét. Birkózás nélkül is látta, hogy ő az erősebb, gondolt egyet és békén hagyta. Nem illik a gyengébbet bántani. Tovább állt méltó ellenfelet keresni.

Judit hunyorogva kémlelte a tájat. Végtelen, vakító gyémánttengerként csillogó zúzmara borította a pusztát. A fe-

szítő csillogást erős karjaiban tartotta a mély, mozdulatlan csönd.

A kályhában már duruzsolt a tűz, melegbe burkolta a kicsi szobát. Az aznapi adag tejből tejbegríz készült finom, édes, olvadó kakaóval a tetején. A kölykök nem szívesen kerültek ajtón kívülre, már a hegyre sem kísérték el Juditot. Fáztak a macskatalpak.

Ma is itthon maradtak, az ágyon lustán elnyúlva vették tudomásul, hogy Judit rájuk csukta az ajtót. Felkerültek a kannák a fejsze mellé a zúzmarás kocsira.

Judit, mint egy eszkimó a sarkvidéken, az örök hó birodalmában, úgy bandukolt a vakító, ezüstfehéren csillogó sivatagi pusztaságban. A kocsi kerekei fel-felnyögtek, fagyos rögök akadályozták a sima, egyenletes gurulásban. A hegy lábához érve, a kőszobor – mint mindig – ezúttal is ismerősként integetett feléje. Szomorúnak látszott, fázósan húzta össze magát. Rátelepedett a szikrázó zúzmara, a kis kendő a nyakához fagyva simult a kőhöz. Judit viszont gondtalan volt és vidám. Megsimogatta, leheletével próbálta játékosan életre kelteni.

Szerette a friss, csípős hideget, a zúzmarát is, ami nemcsak a pusztát, hanem a kopasz faágakat is beborítva remegett. A csend recsegett-ropogott, ahogyan fölfelé kapaszkodott az óriás oldalán az őt éltető forráshoz. Már hallotta a csobogást. Lihegve állt meg a csúcson.

A forrás mit sem törődve az időjárás viszontagságaival, vígan csörgedezett, olvadozó párává változtatva a körülötte sustorgó hideget. Judit türelmesen várta, míg a kannákat telecsorogta a halkan bugyborékoló forrásvíz. Megborzongott, a hegytető megkopaszodott sziklái nem nyújtottak védelmet az egyre erősödő jeges fuvallatokkal szemben.

Igyekezett lefelé. A kannák egyre nagyobb súllyal nehezedtek karjaira. Szerencsére hótaposó csizmájában biztonságosan közlekedett a csúszós, zúzmarás avaron. Mindezek ellenére többször meg kellett állnia, mint máskor. Rövid pihenője alatt megmozgatta a karjait, megdörzsölgette a hidegtől égő arcát, csak ezután folytatta útját.

– Még nem lehet késő – gondolta Judit –, hiszen időben indultam. Mégis, mintha enyhe, szürkülő homály szállt volna le a hegyoldalra. Elhagyva az óriást, kitárult a tér a szemei előtt, ekkor tűnt fel az ólomszínű ég.

Judit ijedten kémlelte, olyan nehéznek tűnt, mintha le akarna szakadni. Sietségében elfelejtkezett a fáról, pedig a fejszét is magával hozta. Visszaforduljon? Nem, nem, érezte, változás közeleg, nem kockáztathat, az időjárás kiszámíthatatlan. Eszébe jutott a kertben lerakott fa, még nem volt módja hazavinni. Megfordította a kocsirudat, irányt változtatott. – Nem hagyhatom itt, ki tudja, milyen lesz a tél, kell a tartalék – nyugtatgatta magát, és megduplázta a lépteit, gyorsan felpakolta a felaprított fát, még a maradék fejeskáposztát is a gallyak közé süllyesztette. A kiegyenesített úton haladt hazafelé. A kocsi kerekei fájdalmasan nyikorogtak a teher súlya alatt.

Félúton járt, amikor az ólomszínű ég szétpattant. Apró, fehér hópelyhek kezdtek szállingózni a fagyos levegőben. Judit szerette a hóesést, de most nem hiányzott. Egyetlen nap alatt köszöntött be a kemény, didergető tél, minden figyelmeztetés nélkül. Egyre nagyobb pelyhek hullottak alá a megereszkedett, egyenletesen szürke égből. A pihék megültek overallján, kesztyűjén, a kocsi rakományán. Hajléka ajtajából visszanézve már egyenletesen vékony hóréteg fedte az ezüstös zúzmarát.

A kinti zord, maró hideg után a kicsi hajlékban puha meleg fogadta. Fagyos arcát selymesen simogatta a még mindig tejbegrízillatot árasztó szoba levegője. A kölykök összegömbölyödve durmoltak az ágyon, észre sem vették, hogy megérkezett, csak amikor a nyíló ajtón beáramló hideg hullám elérkezett az ágyhoz, akkor kezdtek lustán nyújtózkodni. Judit jókedvűen rázta rájuk levetett sapkájáról az olvadozó hópihéket. A kölykök nem értették a tréfát, prüszköltek és sértődötten vonultak el a kosárba.

Judit lehajolt, megsimogatta fényes, bársonyos bundájukat, nem akarta bántani őket, hiszen szerette őket, nélkülük... Szögre akasztotta overallját, tüzet gyújtott. Helyet

csinált a tüzelőnek, most már bent is tartott fát, hogy szorult helyzetben ne kelljen kimennie. Kakaót kívánt, jó forró, habos kakaót. Gyorsan felforralta a tejet, beleszórta a kakaót. Judit megosztozott a száraz kenyérdarabon az éhes kölykökkel. Ült a hokedlin, nézte az ablak üvegén egyre szaporodó jégvirágokat. Kellemes meleg áradt szét testében a forró, édes italtól. Gondolatait hétköznapi dolgok foglalkoztatták, elsősorban is a kenyérsütés. Valahogy meg kell oldania. Amíg az idő engedte, a szabadban, a tábori tűzhelyen, fóliába csomagolva sütötte a rudacskákat, de a körülmények most más megoldásra kényszerítették.

Ronda dolog, de ma megfeledkezett a nyulairól. Felállt, belebújt a dzsekijébe, sapkáját mélyen a szemébe húzta, nem kívánta a hóvihar jeges közelségét. Nem akart hinni a szemének, a ketrecben megmozdult a pihekupac! – Kisnyulak születtek – ért el Judit tudatáig a valóság. Hát ezért tépdeste az apró, finom szőröket... ezért nem evett! Érezte a szülés idejét! Szegénykém, teljesen egyedül hagytalak, és még féltem is tőled, azt hittem valami betegség, kór... ne haragudj rám! – simogatta meg a nyuszimamát –, nem magamat féltettem... a gyerekemet...

Judit belegondolt, mint már annyiszor, mit fog egyedül csinálni, ha eljön a szülés ideje. Bizonytalan, aggodalmaskodó gondolatai soha nem kerültek nyugvó szintre, de most érzett valami bátorítást. Itt a nyúlketrec mellett kezdett világosan kibontakozni benne a folyamat, ami várt rá.

– A szülés lefolyása az embernél éppen úgy természetes folyamat, mint az állatnál. Ezt eddig is tudtam, mégis... Ez a szegény nyuszimama is megszült egyedül, minden segítség nélkül, a többi állat is csak magára számíthat, számíthatott az erdőkben, a mezőkön, csak az ember alakította úgy, talán gyávaságból, félelemből, mindegy, milyen okból kifolyólag, rábízta magát egy másik emberre ezekben a sorsdöntő pillanatokban. Léteztek olyan törzsek, ahol az asszonyok a szülés idejére elvonultak, és egyedül segítették világra a gyermeküket. És kibírták. Természetes környezetben, csak az ösztöneikre hagyatkozva. A civilizáció hozta magával a mestersé-

ges környezetet. Melyik a jobb? – tette fel a kérdést hangos eszmefuttatása közben. Judit először érezte, lesz ereje, ha eljön az idő. – Talán példának szánta őt a Teremtő súlyos élethelyzetében? Ha az állat ösztönösen képes erre, márpedig képes, itt van előttem a kézzel fogható példa, akkor az ember fejlett tudatával miért ne lenne képes hasonló helyzetben megfelelően cselekedni? – elmormolt mondatai hallatán egyszerre volt büszke a nyuszimamára és saját magára.

Judit gyorsan tejet langyosított és megkínálta a kismamát. Az hálásan nézett fel rá, ahogy mohón, apró szájmozgásokkal szippantotta magába a fehér folyadékot.

– Milyen jó a Teremtő hozzánk, tudta, mire van szükségünk...adott nekünk tejet – mondta elgondolkodva Judit –, és remélem, ezután sem fog elfeledkezni rólunk, ő akarta így... hogy itt maradjunk. Bízom benne... egyre erősödik bennem az érzés... minden előre el volt rendelve velünk kapcsolatban.

Hosszan elidőzött a sátorban, tett-vett, de pillantásai mindig visszatértek a kettrechez, meg-megállt előtte és gyönyörködve nézte a pihekupac hullámzását. Az ő keble is hullámzott édes terhe fölött, egyre határozottabban tört föl az érzés, hogy anya lesz!

Világos volt az este és sejtelmes. A hó szüntelenül hullott, az orkán lefelé hulltukban szétszakította a hópihéket, majd sebes forgataggal tölcsér alakú örvénybe kényszerítette őket. A kölykök kikéredzkedtek. Magasra emelkedtek a macskatalpak az ismeretlen, fagyos fehérségben. Süppedten lépegettek, óvatosan, minden egyes tapogatózásból meglepődve húzták ki lábukat a hóból.

Judit szerető pillantásai követték az első havas lépéseket. A végtelen, érintetlen fehér lepel kiemelkedett a sötét, homályos mindenségből. Elsöpörte a havat a hajlék és a sátor környékéről. A fáskamra tetejéről is leparancsolta az összeállt havat, nehogy beszakadjon a vastag hótömeg alatt a kezdetleges tákolmány. Teljesen felélénkítette a hóesés, gyúrt egy kis labdát a friss, tapadós hóból, majd görgetni kezdte, egészen addig játszadozott, míg összeállt a hóember. Boldogan

nézte, mikor elkészült, nem rakott rá semmit, nem volt sem orra, sem szeme, sem szája.

– Ez így szép, ahogy van, így az igazi, hó a hóban – szólt, és lerázogatta magáról a fagyos pihéket. A kölykök az ajtóban várakoztak, valószínűleg fáztak már, vonzotta őket a szoba, a meleg kosár.

Ajtónyitáskor kicsapott a hajlék melege, Judit zsigereit kellemes érzés járta át, nemcsak a meleg miatt, hanem azért érzett büszkesége miatt is, hogy ezt ő építette, hogy képes volt otthont teremteni maguknak. A kölykök gyorsan befészkelték magukat a kosár melegébe, csak akkor jöttek elő, amikor Judit tejet melegített. Aznap is elfogyott az egy liter tej.

XIX.

Judit nehezen kászálódott ki az álomból. Hunyorogva kukkantott ki az ablakon.

Jégvirágok szőtték át meg át az üveget. Az apró hópelyhek és a kikristályosodott formák a legszebb emberi kézimunkát is megszégyenítve tündököltek az ablaküvegen. Vonalzó és egyéb segédeszközök nélkül született szabályos, mértani szerkesztésű csillagminta, a természet apró csodája. Judit olyan elmélyülten nézegette a kikristályosodott csodát, mint gyerekkorában. Akkor sem és most sem értette, hogyan kerülhet ilyen tökéletes mestermunka az ablakra. Változnak a különleges csillagok, de mégis, az összecsengés szabályos. Mintha itt járt volna valaki, míg ő aludt, és egész éjjel azon fáradozott volna, hogy mire felébred, elkészüljön a művével. Mintha magába az üvegbe lettek volna az aprócska csillagocskák belevésve. Nem tudott betelni a látvány okozta csodálat érzésével. Sietve felöltözött, szerette volna a friss hóban megmosni az arcát.

Odakint nagy kupacokban torlódott a hó. Csizmája alatt csikorgott, recsegett a felületén eljegesedett hótömeg, amikor átment a sátorba. Lábai nyomát besüppedt lyukak jelezték. A kölykök először nézelődtek, majd nagyra nőtt szöcskék

módjára ugráltak a nyomokban a sátor bejáratáig. Száraz, pezsdítő hideg ült a mozdulatlan, havas tájra. Az ég most is súlyosan függött a táj fölött, mint mindig az elmúlt napokban. Már nem esett. Az érintetlen, kemény havon megtört a nap bágyadt, erőtlen sugara, csillámló kristályok, apró csillagocskák költöztek a vakító mindenségre.

– Öt kisnyúl, és mind más! – gyönyörködött Judit a kis állatok szépségében, selymességében. Már a száraz füvet és a konyhai zöldség maradékait is megették, de láthatóan még jólesett nekik az anyai közelség. Az apró fülesek bátortalanul kutatták környezetüket, míg Judit a ketrecet takarította.

Lisztet, krumplit vitt a szobába, majd begyújtott. A láng morogva ölelte át a nyirkos, vastag fadarabokat.

– Ma valami finom étek készül – mondta a kályhánál melegedő kölyköknek. – Még én sem tudom, mennyire finom, de hogy ehető, az biztos!

Már sokféleképpen megpróbálta elkészíteni a kenyeret, de soha nem sikeredett olyanra, mint az igazi. A kemény hideg beálltával a tábori tűzhelyet már nem használhatta, ám valami kenyérfélére mégis csak szükségük volt. Megszokta, hogy a sütéshez-főzéshez igen nagy fantázia szükségeltetik az ő helyzetében.

Judit most is segítségül hívta képzelőerejét, és ketten alkottak valami ehetőt. Megfőzte a krumplit, áttörte, összegyúrta a kovásszal, a vízzel, a liszttel, a sóval, a tűzhely tetejére alufóliát terített, majd ráhelyezte a vizes kezével ellapogatott tésztadarabokat. Pereceken belül elkészült a friss, illatos, ropogós kenyérlepény.

Judit egyik kezéből a másikba dobálgatta a forró, gőzölgő lepényt, alig várta, hogy megkóstolhassa. A tenyérnyi nagyságú különlegességen szétdörzsölt egy negyed gerezd fokhagymát és megzsírozta. A zsír szétfolyt a tetején, és eltűnt a tésztában. A pici szobába befészkelték magukat a mennyei illatok. Judit beleharapott, kéjesen forgatta a szájában a falatot. Nemcsak az illata, az íze is mennyei volt.

– A Judit módra készült krumplis lepény a legjobb kenyérfajta a világon – mondta a kölyköknek, akik tépték, cibálták egymás elől a lepénydarabokat. Ízlett nekik is a mestermű!

Judit a maradékot nejlonzacskóba bújtatta. – Elég lesz holnapra és holnaputánra – gondolta elégedetten, és a csuhéból font kosárba helyezte. A bögre forró tea is jólesett. Örömteli mozdulatokkal tapogatta egyre nagyobb és gömbölyűbb pocakját.

– Olvasni fogok – határozta el hirtelen. Hosszasan kutatott az összetákolt polcon a könyvek között. Melyiket válassza? Volt, amit még nem olvasott, volt, amit újra szeretett volna olvasni, nehezére esett a választás. Keresgélés közben eszébe jutott, hogy valamikor hónapokkal ezelőtt nem jutott eszébe egy Goethe-idézet folytatása, már nem tudta pontosan felelevéníteni, hogy mit, de a hangulata még benne élt. Végül azt a könyvet választotta.

Belemélyedt a jégvirágos ablak alatt a fotel kényelmes ölébe. Szemei mohón kutatva forgatták a lapokat, sebesen futotta át az oldalakat, igen, megtalálta a sokszor olvasott szövegrészt.

Judit belefeledkezett a könyv lapjaiba, csillogó szemmel olvasta: "Jó annak, aki ilyen lehet! Ha nem az, aki alázatosan fölismeri, hogy mindennek mi a végső célja, aki látja, hogy milyen takarosan nyesegeti paradicsommá a maga kertecskéjét a polgár, ha jól megy a dolga, sőt, hogy még szerencsétlenje is milyen rendületlenül liheg a maga terhe alatt a maga útján, és mindnek az a vágya, hogy csak egy perccel is tovább láthassa ennek a világnak a napfényét – nos az ilyen ember szótlan marad, és ő is megalkotja magából a világát, és szintén boldog, mert embernyi ember. Amúgy meg bármilyen korlátok között él, mindig ott van a szívében a szabadság édes érzése, az, hogy akkor hagyja el ezt a börtönt, amikor akarja." Judit ízlelgette a felovasott szövegrész szavait, jólesett hangokat hallania, még ha a sajátját hallotta vissza, akkor is. "Árva bolond, aki mindent lekicsinyel, mert maga is oly kicsi. Pedig a megközelíthetetlen csúcsoktól a sivatagokon át, ahol egy ember sem járt még, az ismeretlen óceánok határáig mindenütt ott lebeg az örökkön alkotó szellem, és minden porszemben kedvét leli, amely él és megérzi őt. Hányszor, hányszor kívántam magamnak a fölöttem el-

szálló darvak szárnyát, hogy a határa nincs tengerig szálljak, kortyoljak az élet mámorának habzó serlegéből, a végtelenből, a túláradó életörömből, és csak egy percre érezzem korlátok közé szorított erőmben csak egyetlen cseppjét annak az üdvözítő erőnek, aki egymaga teremt mindent, egymagából. Bizonyos, csak ezeknek az óráknak az emléke jó. Még az az erőfeszítés is, amelynek árán fölidézem és újra kimondom az elmúlt kimondhatatlant, lelkemben önmagam fölé emel."

– Az ember igazságai kezdettől fogva léteznek – jegyezte meg Judit, majd folytatta találkozását a nagy szellemmel:

"Állíthatjuk-e bármiről, hogy van, holott minden elmúlik?! Holott viharsebesen görög el, élő erejét oly ritkán őrzi meg, magával ragadja egy folyam, amelyben, jaj, elmerül, és ronccsá zúzódik egy zátonyon! Nincs perc, amely ne sorvasztana téged és tieidet körötted, nincs pillanat, amikor ne pusztítanál, ne kellene pusztítanod: hiszen egy ártatlan séta is férgek sokaságának az életébe kerül, egyetlen lépéssel széttaposod, amit fáradtsággal építettek a hangyák, egy kis világot tiporsz mocskos sírba. S engem nem ám a világ ritka nagy veszedelmei rendítenek meg, nem a falvakat elnyelő árvizek, nem a városokat elnyelő földrengések, engem az az erő váj ki és emészt el, amely a természet egyetemében rejtőzik, és még nem alkotott olyat, ami el ne pusztítaná a szomszédját, majd önmagát is. Így tántorgok hát szorongva! Köröttem ég és föld és működő erőik: nem látok semmit, csak egy örökké zabáló, örökké kérődző szörnyeteget."

– Bármilyen szituációban olvasom Goethe-ét, mindig szíven talál... ha jól belegondolok, hogy mennyire igaz, amit megfogalmazott, enni sincs kedvem, nem egy felemelő érzés az örökké zabáló és örökké kérődző szörnyetegek társaságában egynek lenni... hozzájuk tartozni! Ha körülnézünk, nemcsak az élőlények tették ezt! Az élettelen tárgyak is! Az autó attól kelt életre, attól kapott szárnyra, hogy falta a benzint, a televízió csak akkor továbbította a képeket, ha áramot fogyasztott, a kályha csak akkor árasztott meleget, ha valamivel felfűtöttük, nem is akármivel, hanem élőből holttá vált anyaggal, pl. fával, ami ezt megelőzőleg ahhoz, hogy életben

maradjon és fejlődni tudjon, a földből élt, sok elpusztult társából, az élőlények maradványaiból, na és a ragadozók... a saját kölykeiket, saját fajtájukat is fölfalták, és az a pók, amelyik párosodva társával, miután megtermékenyíttette magát, szemrebbenés nélkül felfalta őt, valószínű, hogy csupán hálából vagy szeretetből tette. Az ember sem volt különb, sőt, ő volt a legnagyobb ragadozó, a legveszélyesebb, gondolkodó, taktikázni képes ragadozó, aki mindent felfalt, ami az útjába került, tényleg, semmit sem kímélt, még saját magát sem, igaza lett Goethe-nek, végül elpusztította saját magát is. Valami nagyon nem jól működött, minden és mindenki a másikból élt. Undorító! De ha más szemszögből nézem, nem működhetett másként. A kiszolgáltatottság minden és mindenki fölött ott lebegett. Most ugyanez kezdődik elölről? Hogy kell viselkednem, hogy ne ártsak, de életben maradjak? Szelektáljak? Mit? A fennmaradás ösztöne vezéreljen? Azért sétáltak be pár hónappal ezelőtt a nyulak a macskák közé, hogy egyem meg őket? Azért kaptam őket, hogy szaporodjanak, és ne haljak éhen? A törvényszerű az, hogy nekem kell megennem őket, és nem fordítva! Most azt mondom, nem teszem, nem tudom megtenni, pedig a ragadozó ösztön, érzem, bennem is ott motoszkál, nem tagadhatom le, valóban szeretnék friss húsból készült ropogós sültet enni, de az irántuk érzett sajnálat is bennem van! Meddig vagyok, leszek képes ösztöneimnek ellenállni? A nyulak nekem kiszolgáltatottak, én pedig az ösztöneimnek! Melyikünk a kiszolgáltatottabb? Mindketten egyformán. A gyerekem nem is sokára enni kér, és ha nincs más, ölnöm kell, ha sírva is, de le kell vágnom a nyulakat! Döntéshelyzetbe kerülök: a gyerekem vagy a nyulak? Életbe lép az a normálisnak nevezett emberi reakció, hogy természetesen a gyerekemet tartom életben a többi élőlény halála árán! Mindig is ezt történt, most miért lenne ez másként? Istenem, borzasztó nehéz embernek lenni, embernek maradni! Nem tudom... nem értem, miért éppen én? Miért éppen engem választottál? Istenem, érzem, gyenge vagyok a rám háruló feladathoz! Nem lesz erőm végigcsinálni, amit elvársz tőlem, meghalad-

ja a képességeimet... gyenge vagyok, hogy mennyire, azt csak én érzem. Érzem, Istenem – szabadult ki Judit hosszúra nyúlt gondolatmenetéből.

Letette a könyvet. Eddig szorongatta, önkéntelen mozdulatokkal dörzsölgette izzadt tenyerét. Már az ablaknál állt, és az apró, sűrű, daraszerű hóesést bámulta, gondolatai elkalandoztak a múltba. Becsukta a szemét, igyekezett elkergetni váratlanul megszaporodó gondolatait. Várta, hogy az emlékek magára hagyják, de a múlt még erőszakosabban fészkelte be magát a fejébe.

Fájdalmasan élesek voltak a képek. Nem kívánta újra maga előtt látni őket.

– Lomtalanítás! – jegyezte meg hangosan, és elfordult az ablaktól, szája szögletében halvány mosoly bújt elő, amiről nem tudni, minek vagy kinek szól, valószínű, hogy az élet képtelensége csalta elő.

A kölykök ébredezni kezdtek, majd sorba álltak az ajtónál. Judit belebújt a dzsekijébe, és velük ment. Jólesett az élénkítő, friss levegő. Apró dara potyogott a vállára. A kopár fa féloldalas ágai rogyadoztak a tél nehéz súlya alatt. Olyan idilli képet festett a természet, hogy a korán érkező szürkület – bármennyire is igyekezett – nem tudott rontani a hatáson.

Judit hiába feküdt az ágyán, nem tudott elaludni. Az emlékek továbbra is úgy kavarogtak a fejében, mint a szűnni nem akaró hófúvás. A kint elterülő havas rónaságon szánkó siklott, rajta gyerekkora és eddigi élete. Nem érte utol, gyorsabb volt, mint ő. Már nem tudta megállítani, elkésett és egyedül maradt.

A képek vibráltak, agya elfáradt, már nem tudta megkülönböztetni, mi mihez tartozik.

Képzelete álomba süllyedt.

XX.

Judit rideg és barátságtalan reggelre ébredt. Csak kicsire nyitotta az ajtót, mégis megrázkódott a jeges, mozdulatlan levegőtől. Csontig hatolt a zsibbasztó hideg. Még szerencse, hogy az olvadást kihasználva megjárta a hegyet, magával vitte az üvegeket is, sőt, kétszer fordult a forrástól a hegy lábáig, a mindig hűségesen várakozó kétkerekűig. A hó elolvadt, a rögök zsírosan fénylettek a végtelenben, ameddig a szeme ellátott, fagyos tetejükön félrecsúszott az erőlködő napsugár.

Prüszkölve szedegették sietős lábaikat a kölykök. Besurrantak az ajtónyíláson a szobába és letelepedtek a kályha közvetlen közelébe. A ruháskosár már szűknek bizonyult az időközben felnőtt macskáknak, többnyire már csak éjjel használták, talán csak azért, hogy melegítsék egymást. Igaz, a kövek sokáig megtartották a meleget, de reggelre már kihűlt a kicsi kályha.

Judit átnézegette a ruhatárát – amit csak jóindulattal lehetett annak nevezni –, batyukba kötött és szögekre felakasztott készletét. Napok óta készült erre a műveletre, használható ruhaanyagot keresett a baba számára. Kiválogatta, az asztalra rakta az alkalmasnak látszó ruhaneműket, a többi visszakerült a helyére. Szemei előtt gondolatban már nem is a régi, hanem az újonnan készített babaholmik sorakoztak az asztalon. Előkerültek Tamás fehér és halványkék ingei is.

– Tamás, ha lát... miért ne látna, hiszen itt él bennem, köztünk, állandóan érzem a jelenlétét – andalodott el Judit, és magához szorította az ingeket, miközben gondolatai a valóság elvont birodalmában cikáztak. A kislányunknak ezekből fogok ingecskéket varrni, pici rékliket, pelenkákat... és hogy a Tamásé volt... a kicsi legalább érezni fogja apja kisugárzását az átvarrt ruhák anyagán keresztül.

Judit kiváló kézügyességnek örvendett, az iskolában kézimunka-szakkört szervezett, aminek nagy sikere volt a lányok körében. Szerencsére válogatás nélkül mindent felhordott a lakásból, ami mozdítható volt, volt elég cérna, még apró színes szalagocskák és gombok is előkerültek. Ideje is

volt bőven, a kinti rossz idő amúgy is beszorította, fogva tartotta a szobában. Csak sejtései voltak, mekkora lehet egy átlagos újszülött, így csak találomra szabta ki az anyagot. Összeillesztette a világoskék darabokat. – Milyen tündéri és apró... jól fog állni a sötétbarna hajához! – Judit szeme ragyogott a gyönyörűségtől. Biztosan tudta, a férjéhez fog hasonlítani, nem is lehet másként. Nagy szüksége volt rá, hogy a férje vonásai megmaradjanak, hogy állandóan láthassa, együtt élhessen vele, s hogy a kis jövevény örökölje apja tulajdonságait, azokat a tulajdonságokat, amiket Judit annyira szeretett...

Képek jelentek meg képzeletében, furcsa, de mintha a jövő képei keveredtek volna a múlttal. Összemosódva valóságnak tűnt a képzelet. Keze gyorsan forgatta az anyagot, serényen táncolt a fényes, apró fémdarabka az ujjai között. Elkészült az első apró öltözék, Judit könnyes szemmel szorította magához. – Istenem, segíts át a szülésen... kérlek, add, hogy egészséges legyen a kislányom – könyörgött sírástól fuldokolva –, maradj velem a nap minden percében... kérlek, kérlek Istenem. Szükségem van rád, hiszen... te akartad, hogy így legyen.

Judit szorongatta az apró szalagocskákat és hullottak a könnyei. Egész nap fáradhatatlanul varrt és varrt. Érzelmek özöne zúdult rá aznap.

Ezúttal sem gyújtott gyertyát. Kinézett az ablakon, egészen közel hajolt az üveghez, hogy lássa a hegyet, de az óriás elbújt az éjszakában. A Hold későn kelt, nem sietett megvilágítani a kihalt világot, korom sötét volt az éjszaka.

Judit szemei hozzászoktak már a sötétséghez, mégis nehezen tudta kivenni a bútorok és az alvó kályha körvonalait. Ujjai tapogatózva keresgéltek, újra szerette volna éleszteni a tüzet. Sikerült megtalálnia az apró ajtót a kályhán, már csak langyosnak érezte a fém kelléket. Fölszisszent a merev csöndben, amikor a tövig égő gyufa lángja az ujjába harapott, de sikerült a művelet, keze nyomán üszkös hangon szólalt meg a tűz. Ropogni kezdtek a gallyak, a kiszűrődő fény barátságosra festette a parányi hajlékot.

– Reménytelenül hosszúnak tűnik a tél... létezek én egyáltalán? – merengett hangosan, majd az ablakhoz ment, a vastag sötétségbe meredt. Nem látott mást, csak saját reménytelen, tanácstalan pillantásait. Mennyi ideje lehet még? Mikorra várható a szülés ideje?

– Talán már karácsony is elmúlt, és én észre sem vettem... most van január tizenegyedike – váratlanul, a többi gondolatot félretéve tört elő ez a dátum. – Miért éppen január tizenegyedike? – tette föl a kérdést magának, valakinek, hátha választ kap a határozott dátumra, ami úgy pattant ki az agyából, mint egy jól irányított gumilabda.

– Jó, elfogadom – Judit továbbgondolta a lehetségest –, teszem föl, ma van január tizenegyedike, valószínű, hogy június elején lettem állapotos, akkor most – leült az ablak alá a fotelba, és elővette az ujjait. –, most vagyok héthónapos. Igen, ez elképzelhető. És ha nem igaz a január tizenegyedikét jelző sugallat, akkor sem lehet sok az eltérés, legfeljebb plusz-mínusz egy-két hét a katasztrófa előtti időszámítástól.

– Tehát ma van január tizenegyedike. Holnaptól lejegyzem minden egyes nap eseményeit, nem is tudom, miért nem tettem meg eddig?! Talán a naptár miatt – komorult el a tekintete, ahogy a tűz vörösesen kiszivárgó pásztáit nézegette. Vicu miatt. Vicu ráfeküdt az asztalon lévő naptárra... – és ő ott végezte el a műtétet, segítette világra a kölyköket, ott a naptáron. Később Vicut áthelyezte a naptárról közvetlenül az asztalra..., Tamás pedig ott maradt azon a helyen...

A sírboltot lezárta. Örök pihenőjüket haláluk eredeti helyszínén élvezhették, mint annyian mások, milliók, lehet, hogy milliárdok. Az utóbbi a valószínű.

– Ez a naptár története, ez az idő története, ez az emberiség jelképes története, ez az én fájó történetem – Judit sokszor gondolt rá, szinte mindennap, vajon tényleg elpusztult-e a világ? Valahol mélyen, lelkének legeldugottabb csücskében bízott benne, hogy él még valaki hozzá hasonló helyzetben, vagy esetleg valakik, nem tudhatta, mint ahogy más egyebet sem tudott. Nagyon sok mindent nem tudhatott, azt viszont határozottan érezte, ha így van, találkozniuk kell, ez így sorsszerű, csak idő kérdése az egész.

Lelke tépelődéséből a kölykök hozták vissza a mába, abba a bizonyos január tizenegyedikébe. Szeretettel dörgölőztek a lábaihoz. Judit feleszmélt. Igazuk van a kölyköknek, ma elmaradt a vacsora. Az utolsó adag tejet meglangyosította és odaadta nekik.

A későn érkező Hold fénye beszőtte az ablakot.

XXI.

... január 12. Nehezen írom le a szavakat, hónapok óta nem vettem tollat a kezembe. Hol kezdjem? Előzmény? Az van is, meg nincs is. Elpusztult a világ. A föld magába fordította a házakat, bekebelezte, majd örökre bezárta őket. Én felszínre törtem magam. Férjem, Tamás örökre lent maradt. Vicu is. Vicu a macskánk volt. Megmentettem a kölykeit. Minden mozdíthatót fölhordtam, hajlékot építettem, minden ehetőt összehordtam, amit lehetett, elvetettem. Álmomban Tamástól megtudtam, hogy gyermekem lesz. A katasztrófa június közepén történt. Tegnap január tizenegyedike volt, bár nem biztos, hogy pontos a keltezés. Ettől függetlenül a mai naptól kezdődik az időszámításom, illetve folytatódik, nem is tudom, talán a kezdődik az igaz rám nézve. Újra megjelent a Földön az első asszony, és az én vagyok, de nem Éva a nevem, hanem Judit. Tanítónő voltam, de ez már nem fontos. Itt vagyok egyedül az elpusztult világban.

Judit becsukta a naplónak kinevezett füzetet. Tegnapi elhatározását, miszerint ezentúl minden egyes napot felvázol benne, egyszer sem mulaszthatja el. Röviden fog fogalmazni, megpróbál csak a lényegre törekedni. Megbeszélte önmagával, hogy érzelmeit félretéve nem hagyja, hogy elragadják fájó emlékei vagy kitörő örömei, mert azt reméli, valamikor ilyen érzésekben is része lesz, a gyermekével kapcsolatban bizonyára... Nem szabad, hogy fölöslegesen teljenek a lapok, hiszen nincs sok belőlük. Sűrű, apró gyöngybetűi is azt bizonyítják, hogy takarékoskodik a papírral, és sorai megfontoltságot tükröznek.

Gyerekkorában írt utoljára naplót, ákombákom betűkkel, elég hézagosan. Be is telt hamar. – Első osztályos voltam – emlékezett –, a betűk úgy ágaskodtak a füzetemben, mintha mind tótágast állt volna félelmében. Egymás után sorakoztak a lapokra gyorsan, kapkodva odavetett betűim, túlságosan bíztam a kezem ügyességében, a végeredmény pedig mindig gyászosra sikeredett – elmosolyodva idézte fel első naplóírási próbálkozásait. – A nagyapám ákombákom nagykabátja, a nagyapám elszórta a mákom, a nagyapám zsebét kirágta a rákom. Nem, előbb kirágta a rákom, és csak utána szórta el a mákom. Istenem, mennyire szerettem azokat az estéket, amikor vele együtt tanulhattam, amikor kisajátította magának az ákombákom versikét, hogy játékossá tegye a tanulást. Boldogan somolygott a bajusza alatt, amikor rájött, hogy megértettem valamit. Dicséretnek szánta, mikor azt mondta: "Ha így haladsz, nemsokára itt is hagy az ákombákom". De én akkor nagyon nem akartam, hogy elhagyjon az ákombákom, mégis elhagyott – szomorodott el egy kicsit.

Újra gondolkodóba esett: – Nagyapám haláláig őrizte a hirtelen betűkkel megtöltött, apró kis lakattal díszített naplómat. Tizennégy évesen láttam utoljára, mint ahogy őt is. Az ágya melletti fiókos szekrényben tartotta éveken át. Fogtam a naplót és remegő kézzel lapozgattam. Az ákombákom betűket újralátva határoztam el véglegesen, ott, akkor az ágya mellett, hogy tanítónő leszek – Judit fejében kattogtak a képek...

Hallotta a koporsóra zuhogó földet, ahogy visszahozhatatlanul zuhant alá az élet, sötét döbbenettel dübörgött a fán, vissza-visszaverődve... Szerette, nagyon szerette a nagyapját.

Állt az ablaknál, szeme tele volt könnyekkel, szavak tömörültek értelmetlen kérdésekké. Nem zokogott hangosan, befelé sírt, csak a vállai rázkódtak a súlyos érzelmek terhe alatt. Végtelen elhagyatottság fogta el. Elfogytak a könnyei, szeme szótlan és kövér volt, mint eső után a föld.

Belebújt az overalljába, fölvette a hótaposó csizmáját, összeszeterelte a kölyköket, és becsukta maga mögött a hajlék ajtaját. Kellemes volt az idő, a rögök kicsit kiszabadultak a fagy

fogságából, az ég ólomszínével terhesen lógott rá a földre, de ezt már megszokta.

Határozott léptekkel megindult a tó irányába, a kölykök hűségesen követték. Nem húzta maga után a kétkerekűt mint máskor, nem vízért ment, csak úgy vitték a lábai. Feltűnően sápadt volt, kicsapó lehelete hidegen ült meg az arcán.

Kékesszürke, halvány derengésben úszott a tó. Judit elnézett a végtelen víz tükrén, nem voltak gondolatai. A kölykök szorosan, mozdulatlanul álltak mellette, ők is a vizet, a messzeséget fürkészték, pedig nem értettek semmit.

Percek teltek el csendes szemlélődéssel. Megfoghatatlan remegésben morajlott a csönd. A kölykök még mindig egyhelyben álltak, nem moccantak mellőle. Messzire néztek a macskaszemek, a távolba, bele a remegésbe. Teljesen váratlanul, szinte egyszerre emelték föl a tekintetüket, mint akik összebeszéltek. Judit megérezte. Három bizonytalan, kiszolgáltatottan várakozó szempár nézett a szemébe...

Könnyezve engedett a feszültség... leomlott a lelke mögötti válaszfal.

Magához ölelte a kölyköket, olyan szorosan simogatta őket, mintha eddig felgyülemlett összes fájdalmát szeretetre átváltva akarta volna mind rájuk zúdítani. A kölykök boldogan tűrték... talán sírtak is... Lehet. Mert ha az állatok sírnak, azt az ember nem látja... legfeljebb érzi, mint ahogy most életében először Judit is megérezte.

Apró, jeges szilánkokban kezdett hullani a hó. Megindult a parányi csapat a feketén szikrázó rögökön az otthon felé. Messze a pusztában nem látszott más, csak egy erősen gömbölyödő alak, és három pár szaporázó macskaszem.

Judit kiemelte a szépen sorakozó könyvek tarkaságából a Bibliát. Ez idáig nem nagyon forgatta, csak úgy volt, rájuk maradt, örökölte a nagyapjától, helyesebben ő ragaszkodott hozzá, amikor a kacatok között fölfedezte.

– Miért volt az, hogy ami az egyik embernek fontosnak számított, az távoztával a másiknak kacat, fölösleges lom, eltakarítandó szemét lett csupán? – fogalmazódott meg a kérdés Juditban, most fogalmazódott meg igazán benne, most

érett meg teljesen a gondolat, most vált igazi kérdéssé. Az ember egyedi értékrendje. – Nem biztos, hogy jó, ettől függetlenül mindenki kialakítja magában. A szürkeállománytól függ az ember igénye – ezzel belesüllyesztette magát a fotel mélyébe és olvasni kezdett, össze-vissza, rendszertelenül lapozgatva, érzéseire, igényeire hagyatkozva.

– Kiszabadulhatnak-e az emberek a pokolból? Van-e egyáltalán pokol? Szerintem nincs – mondta, és gondolatai belevesztek a lapok kínálta ismeretlen megismerésébe... Jónás esetét olvasta, amikor Isten lenyelette őt egy nagy hallal, hogy megmentse a vízbefúlástól. Jónás könyörgött a hal gyomrából, azt képzelte a pokolban van, persze nem a pokol gyomrában volt, de sírja az lehetett volna. Jézus azt mondta önmagára vonatkozóan: "Mert miként Jónás három nap és három éjjel a hatalmas hal hasában volt, úgy lesz az Emberfia három nap és három éjjel a föld szívében." Jézus meghalt és három napig volt a sírjában. Az ő lelke nem hagyatott a sírban... Ezt a Jézust feltámasztotta az Isten, Jónást pedig kivettette a hallal a szárazra. Isten így mentette őt meg a biztos haláltól, a vízbefúlástól. Judit ölébe ejtette a Bibliát, hangosan elgondolkodott: – Jézus három nap volt a föld sötét szívébe zárva... én is. Nem azonosítom magam, ez csupán véletlen, de annyira rejtélyes előttem minden... nem, nincsenek véletlenek... minden előre megfontolt szándékkal történik. Akkor mi múlik az emberen? Nyilván az apróságok, azok az apróságok, amiknek nincs sorsdöntő jelentőségük – válaszolt Judit az önnönmagának feltett kérdésre, majd élénken folytatta gondolatmenetét: – A szándék a lényeg, úgy gondolom, a szándékot valósítjuk meg mi, emberek, ki-ki értelmi képessége szerint. Vannak Jónások, vannak célzott egyéniségek, Jézus is létezett, sok bizonyítékot felkutatott a kíváncsi ember. Én miért lettem kiválasztott? Mivel érdemeltem ki ezt a páratlan sorsot? Ha néha imádkoztam, az is csak... olyan hétköznapira, olyan formálisra sikerült. Szégyelltem is magam miatta, de... annyira nehéz egy ismeretlenhez, egy létező valakihez szólni, akit nem látunk. Nagyapám mondta, az ember az érzéseivel lát tisztán. Kinőttem

volna ezeket az érzéseket, ne lett volna már rá szükségem? Én is a szememre hagyatkoztam... igen, mások is azt mondták: csak azt hiszem, amit látok. Hányszor hallottam ezt a rövid mondatot?! Saját szeme csapta be az emberiséget?... A magabiztos tudat, a felsőbbrendűség kevély érzete ölte volna meg az eredendőt? Nem tartoztam közéjük, az igaz, de azokhoz sem, akik naponta fohászkodtak, elkeseredett perceimben persze néha én is megpróbáltam... nem mindig találtam rá a megfelelő szavakra. Hol rontotta el az emberiség? Még az elején? Vagy fokozatosan, amikor azt hitte, hogy fejlődik? Élő lélek? Itt a Bibliában az van írva: a lélek fizikai táplálék után vágyakozik, és az a lelked te magad vagy. Jézus így beszélt: "Boldogok, akik hallják és megtartják Isten szavát. Én mindig azt teszem , ami neki tetszik."

– Miért van az ember? Hogy teljes, boldog élete legyen Isten akaratától, szándékától vezérelve. Mivel Ádám tökéletlen lett, összes gyermekeire átszármaztatta ezt a tökéletlenséget, vele együtt a halált. Ádám Isten törvényének megszegésekor vált tökéletlenné, így a tőle született gyermekek mind magukon viselték a hiba, a bűn és a tökéletlenség jelét. A bűn miatt szenvedett annyit az emberiség – Judit próbálta feleleveníteni és felfogni, megérteni az itt-ott olvasottakat, ám fejében csak egyre nőtt a káosz... A Biblia eleje olyan elődöket sorakoztat fel, akik tízszer, sőt hússzor tovább éltek, mint mi az általunk civilizációs kornak nevezett, fejlett világban. Hogy volt ez? Jézus utolsó éjszakán, amelyet együtt töltött tizenegy hű apostolával, rámutatott arra, hogy ők vele együtt uralkodni fognak majd Isten királyságában. Isten másokat is kiválasztott az emberek közül, hogy e királyságban Jézussal együtt uralkodjanak? De miért az emberek közül választotta Isten ezeket az uralkodókat? Mert így volt próbára téve az ember Isten iránti hűsége. A tízparancsolat betartása...

Judit rendszertelenül forgatta, ízlelgette a szavakat, nem tudott csendre jutni magával, úgy érezte, az egész emberiség bűnét most egyedül viseli, kénytelen viselni, az összes teher rázúdult, csak éppen azt nem érti, hogy miért.

Hosszasan gondolkodott az olvasottakon, végre megmozdult valami fény, egy gyenge sugár, és már nem is érezte mások bűneit, a sajátját pedig képtelen volt elkülöníteni. Összefolyt minden.

– Nem is várható, hogy egyszerre fogjak fel mindent – mondta, és visszarakta a Bibliát a könyvek közé. "Maradj meg abban, amit tanultál." Judit úgy érezte, ez a mondat még nem igazán szól neki, tájékozatlan és könnyen elveszhet a lapok forgatása közben.

Ma még föl kell mennem a hegyre! – vágott át gondolata hirtelen hétköznapi gondjaihoz –, jobb, ha a kölykök nem jönnek – ezzel becsukta maga mögött a szelíd meleget, fázósan húzta be nyakát az overalljába. Az idő olyan volt, amilyen, el kellett indulnia, másnap még rosszabb idő lehet. Felkerült a két kanna a fa alatt várakozó kétkerekűre. Egyszer-egyszer fagyos rögök himbálták ütemesen a kannákat, üres belsejük úgy kongott, mint Judit vajúdó lelke, nem tudott szabadulni az olvasottak alól, kételyek zargatták a gondolatait, nem tudta őket tisztába tenni. – Nehezen megfogalmazhatók ezek a dolgok – fojtotta el magában tépelődését.

Rászabadult a mindenség. Versek jutottak az eszébe teljesen váratlanul, ahogy baktatott a pusztában. Fennhangon, szinte eszelősen kezdte szavalni: "Kiáltok, vagyok még – De sejtjeim osztódnak, szétszóródom, ketrecek, kalitkák, cellák, négyzetek, hatszögek összefognak... mégis érzem, szétszóródom. Feszül a látszat, szűk az anyag, lelkem szenved, a szorításból a végtelenbe, a valós valóságba vágyik. Testem egyben van, tudatom diktál – mégis érzem, szétszóródom!" Judit ezt a verset egykor teljesen más hangulatban olvasgatta, akkor még nem igazán érezte át, most viszont ez a pár soros vers belőle szólt. Érezte, minden szó az ő szenvedését kiáltja a végtelenbe.

Jól esett belekiabálni a már terhesen hallgatag semmibe, lelke körülményes fájdalmát. Szerette a verseket, mert a költő megfogalmazza azt, amivel milliók tudnak azonosulni, azt a valamit, ami felszabadít.

Judit húzta maga után a kocsit, lépteit a hideg levegőben előre szállva előzte meg a lehelete, a fehér pára úgy gomolygott előtte, mint egy kicsiny füstfelhő. Gondolkodott. Már nem a saját káosza foglalkoztatta, hanem a vers mondanivalója. Valahol megvan a kiáltással teli, apró verseskönyv. Ahogy Tamás fogalmazott, mikor beleolvasott új szerzeményébe, érzelgősségmentes, tömör emberi érzéseket közvetít és ezáltal szabadít fel. – Hogy mennyire jól ragadta meg a lényeget, ezt csak most érzem. Mint ez is... A rettegés: Félelem, te kísértő sötétség-éjfekete köpenyed vonszolod magad után – figyelsz, majd lecsapsz – ránk borulsz, elöntesz, agyonnyomsz – elfogy a levegő körülötted, fuldoklunk! – létünk megpecsételed, jelenünket megkeseríted – izzó parázsban vajúdunk veled – eressz el, szűnj meg, törlődj! – félelemmentes szabad világot szeretnénk – kísértő sötétség nélkül, Nélküled!"

Judit meglepődött, hogy kívülről, gondolkodás nélkül tudta idézni a sorokat. – Szavakkal megérinteni a megérinthetetlent... minden esendőségünk benne van abban a kis könyvben – csodálkozott el nyugodt, kiegyensúlyozott gondolatain. Mire az óriás lábánál elterülő sziklatörmeléket elérte, helyrerázódott zaklatott lelke.

A kőszobor látványa most is különös hatással volt rá, vonzotta a hideg kő, kisugárzása érezhető közelségbe vonta, minden alkalommal az volt a benyomása, hogy egy élettelen ember megkövesedett maradványa.

– Mintha szólna hozzám, kérdezné, hogy vagyok, nem is tudom... furcsa, még a tekintetét is érzem... és azt is, hogy vidám, nem szomorú, látom a hangulatváltozásait a kövön, ahogy megcsillan vagy beszürkül...

Judit nagy igyekezettel ostromolta a hegyoldalt, nem időzhetett sokáig a szobornál. Az ágakon még itt-ott megmaradt, megjegesedett hótömböcskék meg-megtörték a végtelennek tűnő, hallgatag csöndet, úgy zuhantak alá.

Megtöltötte kannáit a forrásnál, tétova tekintete bejárta a környéket. Fázós remegés futott át a hegyen. Egyre nagyobb tehernek bizonyult a kannák cipelése, de vinnie kellett, közben gondolatai előterébe került minduntalan a félelem a

kiszámíthatatlantól. Igyekezett más irányba terelni őket, semleges dolgokra gondolni, de nem ment. Nem tudta a szülés pontos időpontját. – És ha itt, és ha most? Mi van, mi lesz, ha véletlen elcsúszom, ez a veszély mindig fenyeget, csúszós az avar?! Ha nem bírok tovább menni... ha a cipekedéstől váratlanul megindul a szülés?... – Szeme előtt állandóan ott lebegett a ha lehetősége, fenyegetése. Kétségek gyötörték, nem szívesen indult el otthonról, csak a hajlékban érezte magát biztonságban, akármilyenek is voltak ott a körülményei.

– Végre, hogy leértem – sóhajtott.

– Nem eshet bajod – sugallta felé a kőszobor. Judit elmosolyodott, jólesett a nyugtató szó, bárkitől is érkezett.

A hazafelé vezető út gyorsan elfogyott, a hajlék megmaradt melege barátságosan köszöntötte, mint ahogy a kölykök is, szemük szelíd kifejezése hitet adott, nyugalommal töltötte el. Judit gyorsan elintézte szokásos teendőit, hamar elkészült a vacsora, még korán volt, de az ebédet pótolnia kellett, szédelgett az éhségtől. Elfáradt, tényleg nagyon megterhelő volt számára a vízhordás. Amennyire lehetett, takarékoskodott a vízzel, a havat is összegyűjtötte, hogy legyen mivel mosnia, mosakodni az is jó, s ha majd megindul a tavaszi esőzés, az esővizet is összegyűjti.

A szokásos két teríték már az asztalon volt, a töltött káposzta izgató illatától felhős vált a szoba, a tegnapi maradék felmelegítve gőzölgött a tálon. Kicsit különbözött a megszokottól, friss hús híján löncshúsból készült és savanyú káposzta helyett a kertben talált fejes káposzta leveleiből, amit gondosan megőrzött a sátorban, és még őriz is négy darab egészséges fejet a maga és persze a nyulak örömére. Szétdarabolta a tölteléket, nem válogatta ki a káposztát, a kölykök mindenevők voltak, még a spenót is ízlett nekik, amit a kertből szedett. Most is éhesen lesték minden mozdulatát.

Végre ő is hozzáláthatott. Judit tekintélyes pocakjától alig fért az asztalhoz, most ő volt a kisbíró, ahogy gondolatban magát nevezte. Mosolyogva evett, jó volt a közérzete, meleg volt a hajléka, ennivaló is mindig került az asztalára. Kívánhatott ennél többet? Pillanatnyilag nem, megelégszik ennyi-

vel, de mégis, a társ... Ami az anyagot illeti, korábban sem volt sok igénye, most pedig már meg is tapasztalta, hogy nincs szükség többre az élethez, a sok csak zavart kelt, megbontja a természetes egyensúlyt, különbséget tesz ember és ember között. Ezeket a szavakat sokszor hallotta a nagyapjától, és még azt is, hogy a szegény emberre az Isten maga vigyáz, de a gazdagnak fizetett őrt kell állítania, hogy nyugodt álma legyen.

Ez már mind a múlté...

XXII.

Még az álom mezsgyéjén szántottak a gondolatai, érzései megteltek azzal a simogatással, amit a kezén érzett. Judit az álom és a valóság határain evickélve eltelt a meleg pillanatokkal.

Tamással táncolt. Lassan, összebújva, érezve a mellét, ahogy hozzábújt. Zajos volt a társaság körülöttük, mégis úgy érezték, hogy csak ketten vannak. Halk zene szólt fölülről, messziről jött, mégis közelinek tűnt. Tamás súgott valamit a fülébe, ő az ajtó felé nézett, ahol egy kopott, nem is kopott, inkább egy megtépázott külsejű férfi álldogált szomorúan. Őket figyelte. Judit közelebb búj Tamáshoz, pedig már annyira közel voltak egymáshoz, hogy szinte egybeolvadtak. Tamáson barna öltönye, sárga nyakkendője, Judit a téli overalljában volt. Eltűnt a társaság, csak ők hárman maradtak a feldíszített teremben, Tamás, Judit és az idegen. Judit nem mert még egyszer az idegen felé tekinteni, szemeit behunyva táncolt tovább az andalító ritmusra, nem vette észre, hogy Tamás tánc közben az ajtóhoz vezeti, ahol a torzonborz, szakállas férfi még mindig mozdulatlanul állt és őket figyelte. Tamás forrón magához ölelte Juditot, néhány pillanatig szerelmesen fogva tartották a karjai. Az idegen türelmesen várt tovább. Tamás lassan kibontotta ölelő karjait, mélyen meghajolt a felesége előtt, forró csókot lehelt a homlo-

kára, majd a kezére. A következő mozdulatával átadta a feleségét a várakozó idegennek, aki a forró kézcsókot megismételte. Ebben a pillanatban már csak ketten voltak, Judit és az idegen. Tamás eltűnt, olyan érthetetlenül, mint ahogy a társaság. Ketten folytatták a táncot, az andalító zene közel hozta őket egymáshoz...

Judit felriadt álmából. Puha, sejtelmes, tiszta világosságban úszott a szoba. Magára kapta a köpenyét, tett egy pár lépést az ablak felé. Kint nagy pelyhekben hullott a hó, gyönyörű, vakító fehérségben tündökölt a táj.

Testében lüktettek az idegek, bizsergett az ébredés szétszakította álom. – Különös, hogy nem tiltakoztam – mondta hangosan, és idegesen beletúrt a hajába. – Tamás szelíd, nyugodt mozdulatai, ahogy átengedett az idegennek... és én nem tiltakoztam – ismételte meg Judit a mondatot, kereste az összefüggéseket. – Ha Tamás álmomban megjelent, annak eddig mindig sorsdöntő jelentősége volt... ennek is biztosan van, csak rá kell jönnöm, hogy mi – képzelete össze-vissza járt, kutatott, de eredménytelenül. Senkihez sem hasonlítható az idegen, képtelen őt bárkivel is azonosítani. Megpróbált gondolatainak parancsolni, mégis...

Judit felélénkülve vette észre, hogy a kölykök ki szeretnének menni, akárcsak ő. Megmosta arcát a frissen esett pihés hóban, nem volt hideg, kellemes látvány volt a hóesés. Nem sietett be hajlékába, szemeit a hóval borított látóhatáron pihentette, gyönyörködött az apró pihék aláhullásában, ahogy a sok apró, bolyhos, fehér pihe szikrázó egésszé vált.

Friss mozdulatokkal söpörte el a hajlék környékéről a havat, megetette a füleseket, akik már heten voltak, mint a gonoszok. – Gyorsan nőnek a kicsik is, ha a szaporulat... nem, nem vágom le őket, nem tudnám megtenni, már határoztam, ha kizöldül a határ, elengedem őket – zsongtak benne kegyes gondolatai.

Forró teát főzött, elmajszolta hozzá a szokásos lepénykenyeret, a kölykök ugyanazt ették, csak tea helyett forralt, ételízesítős vízbe áztatottan, hogy az illúzió is meglegyen, és jól is lakjanak.

... február 13. Különös álmom volt. Él még rajtam kívül valaki? Esik a hó. A körülményekhez képest minden rendben van – jegyezte be Judit, majd becsukta a naplót, mindennap bejegyzett pár kurta mondatot, már megszokta, hogy semmi olyan nem történik körülötte, amit érdemes lett volna feljegyeznie.

Előszedte a babaholmikat, számba vette őket, szeretettel sorakoztatott fel minden darabot a nagy körültekintéssel megtisztított asztalra. Kis ing volt bőven, a pelenkát is megoldotta, lepedőt hasogatott szét, beszegte, egy krémszínű, vastag puha anyagból készült szoknyáját csíkokra szabdalta, ezt fogja belehajtogatni a vászonból készült pelenka közepébe. Kipróbálta, jó volt a nedvszívó képessége. A guminadrág hiánya viszont gondot okozott, megfelelő anyag hiányában kevésnek bizonyult a fantáziája. – Egyelőre vékony, műanyag csomagolófólia is megteszi, míg a baba nem nagyon ficánkol. Hogy akkor mit csinálok, ha bekövetkezik ez az időszak...? – sejtelme sem volt a dologról.

Az egyik párnából pólyát szerkesztett, egy kicsit eltért a szokásostól, talán a kezdetleges pólyákhoz hasonlított. – Ebben is toll van, legalább jó meleg, majd huzatok varrására is sort kerítek a napokban. Mi hiányzik még? – Judit elgondolkodott, de nem jutott az eszébe semmi, illetve sok minden, de ez a sok minden nem volt elérhető a számára. Cumi, ami még nagyon fontos lenne, az sem volt. – Muszáj, hogy legyen tejem – simogatta Judit duzzadt melleit, néha már észrevett egy-egy csöpp folyadékot, ami foltot hagyott a trikóján.

– Meleg holmi! Abból még nincs elég! – jutott eszébe. Szétnézett a pulóverek között, mit lehetne szétfejteni, hogy kis sapkákat, kis kabátkákat kössön. Három darab, kézzel kötött holmit talált, ami szóba jöhetett. Tamás nagy, halványzöld pulóvere és két saját pulóvere, az egyik halvány, narancsos színű, a másik törtfehér. Úgy döntött, Tamás pulóverét megtartja, hordani fogja, igaz, hogy a térdéig ér, és kétszer belefér, de ez őt soha sem zavarta, régebben is sokszor kölcsönvette a szekrényből. Soha nem szerette a testéhez

simuló ruhákat, most is zavarta, ha igencsak gömbölyödő pocakján a ruha megfeszült. Hordta, nem válogathatott, mert nem akadt más, kénytelen volt elviselni a szűk ruha okozta kellemetlenséget. – A két pulóverből még kisnadrág is kitelik, és ha a baba kinövi, mindig lefejtem és újra kötöm – gondolta boldogan, és már el is kezdte a szétszedést az összedolgozásnál, a legkisebb szálat is megmentve.

Ebéd után hozzá is fogott az apró darabok kötéséhez, egy parányi sapkát el is készített. Forgatta a kezében, ráhúzta ökölbe szorított kezére, úgy gyönyörködött az egyszerűségében is tündéri kis holmiban. Már elállt a hóesés, a fehér végtelen újra mozdulatlanná vált, az ólomszínű ég sötét, komor árnyéka ráborult a pusztára, gyászkeretbe vonta a holt mindenséget.

Judit állt az ablaknál, szemei a szomorú látványon időztek. Nem messze a hajlékától, az óriás irányában fehér, idomtalan árnyak keringőztek a fázós levegőben. Nyomorék formájuk a fekete háttérben nem éppen jámbor lelkekhez voltak hasonlatosak. Néhány percnyi lebegés után elnyelte őket az éjszaka.

Judit megdörzsölte duzzadt szemeit – nyilván fáradt vagyok – jegyezte meg halkan, de úgy érezte, a csend körülötte is megtelik a lebegő, félelmetes alakokkal, akik az ő idegrendszeréből táplálkoztak, megpróbálták lehetetlenné tenni oly keservesen megteremtett nyugalmát. Tapogatózva az ágyához ment, fejére húzta a takarót, és egyetlen támaszához, Istenhez folyamodott, elfehéredett arccal arra kérte a Mindenhatót, szabadítsa meg a mindig kísértő, megmaradt kevéske reményét beárnyékoló szörnyektől.

XXIII.

... február 20. Normális mederben folynak az események – írta Judit a naplójába, és becsukta. Pedig tudta, hogy nincsenek események és normálisnak sem nevezhetők, és egyáltalán, az egész nem így van. A technika századából itt felej-

tett embernek, még ha megelégszik is a körülményeivel, nem könnyű ilyen őskori díszletek között élni, ami pedig a medret illeti, semmi sem folyik benne, az eseményeket pedig kirekeszti az egyhangúan múló idő. Vegetáció. Üres, csöndes elmúlás, kopasz nappalok, kopasz éjszakák. Csak úgy telik az élete.

Más lesz, ha a kislánya megszületik... tudta, hogy még a mostaninál is nehezebb, tudta, már most érezte a felelősséget, de legalább történik valami... szólhat valakihez. Néha már némának érezte a száját, elsorvadtak a szavakat mozgató izmok, mindig csak várni, várni..., számolta a napokat, lehet, hogy nem is pontosan, de legalább tudta követni az időt, és volt minek elébe néznie.

A babaholmik készen sorakoztak, a pulóvereket is felbontotta. A nyulaknak új ketrecet ácsolt, kettőt is, már négy ketrec sorakozott a sátorban, az élelmet is sikerült beosztania, úgy számított, egy ideig még kitart, a tél talán már véget ér, a fagyos béklyóból hamarosan felszabadul a kietlen világ.

Egyhangú gondolatai keserűen csengtek vissza tudatába, alig voltak érzései, csak a fáradtság terült szét a sejtjeiben. Körülményesen felállt, a könyvespolchoz igyekezett, kiegyengette a derekát, hasán még jobban megfeszült a ruha. – Mitől vagyok fáradt, szinte semmit sem csinálok, mégis...? – kérdezte magától, és leemelt egy Pascal gondolatait tartalmazó könyvet. Befészkelte magát a fotel ölelő mélyébe... emberi gondolatokra vágyott. Mindig szerette ezt a parányi könyvet forgatni. Ezek az évszázadokkal ezelőtt leírt emberi gondolatok, bölcs emberi gondolatok súlyos századokon át kísérték az emberiséget a mindig alakuló történelmen át egészen a végig, mostanáig.

Régi ez a kis könyv, Judit kereste a kiadás évét, de nem találta. Visszaemlékezett, egy antikváriumban bukkant rá teljesen véletlenül, szánalmasan kínálta magát megvételre ez a rongyos, megsebzett kis jószág kövérre hízott, nagy terjedelmű, gőgös társai között. Na nem sajnálatból vette meg, nem, neki volt rá szüksége. Pörgette az üzletben a sápadt lapokat, hogy a bizonytalansággal szemben meglelje a bizo-

nyosat. Most is ezt tette, szemei pásztázták a sorokat, míg ráakadt az őt érdeklő és érintő bölcseletekre: "Oly gyarló az ember, hogy nem tud semminek feltétlenül örülni: minden öröméhez hozzákapcsolódik az a fájdalmas érzés, mely reményeink nem teljesülése esetén elfogna minket. A szabad akarat, ha korlátlan hatalmú lenne, soha sem elégíthetne ki bennünket: de mihelyt lemondunk a korlátlan akarat uralmáról, azonnal elégedettek vagyunk. Szabad akarattal csak elégedetlenek, nélküle csak elégedettek lehetünk. Ha eszünk, kifárad az igazság kutatásában, jólesik megpihennünk a hit karjaiban. Az észnek legutoljára oda kell jutni, hogy belátja, miszerint a végtelennel áll szemben, melyet meg nem érthet. Csak akkor gyenge az ész, ha el nem juthat odáig, hogy ezt belássa. A hit sok olyan dologról szól, amit érzékeinkkel fel nem foghatunk: de soha nem szól annak ellenkezőjéről, amit érzékeinkkel felfogunk. Mert a hit az érzékek fölött áll, és így sokkal magasabban van, semhogy az érzékek ellenségévé akarna válni. Aki hitetlen, az legjobban hisz. Nem hiszi azt, amit kellene és könnyen elhisz olyat, ami csak látszólag igaz. Sok ember a fülével hall, mivel nincs szíve." – Sok ember csak a szemével lát, mert nincs lelke. Ezt már nem Pascal, hanem a nagyapám mondta – tette hozzá Judit –, ő is bölcs volt, csak éppen bölcsessége mások számára ismeretlen maradt.

– A léleknek megvannak a maga sajátságos igényei, nincs összhangban az ésszel, az elvárásokkal, a külvilág akaratával, még ezt is hozzá kell tennem – mondta Judit.

Tovább olvasva eljutott ahhoz a részhez, ahol Pascal a szeretetről írt bölcseletet, hangosan, elgondolkodva olvasta: "A szeretet érzése már velünk születik, s annál inkább kifejlődik a szívünkben, minél tökéletesebbé, műveltebbé válik a szellemünk. E velünk született szerelmi ösztönünk arra késztet, hogy szeressük azt, ami nekünk szépnek tűnik fel: de nem mondja meg nekünk soha, hogy mi az, amit szeretünk, és miért szeretjük azt. Ki merné tehát tagadni, hogy mi csupán azért vagyunk itt a földön, hogy szeressünk? Valóban, akármint igyekeznénk is érzelmeinket elfojtani, folyton, szü-

net nélkül szeretünk. Még oly dolgokban is, amelyekből száműzni reméltük a szeretet érzését, amelyet nem tartunk összeegyeztethetőnek a szeretet érzésével, ott él elrejtve, titkon a mi szeretetünk. Az ember egy pillanatig sem lehet szeretet nélkül." – Mennyire igaz – rakta le Judit a vékonyka, kifakult borítójú könyvet az asztalra. – Ha a kölykök nem maradtak volna életben, és nem lennének velem, már én sem lennék, számtalan veszélyes, sötét szituációból ők mentettek ki, nélkülük nem bírtam volna a hónapok terhét elviselni. Szerethettem őket és ők is szerethettek. Ez csak oda-vissza működőképes, tökéletes összhang, adok-kapok – Judit nagy, mélyről föltörő sóhajjal felállt, befejezte eszmefuttatását. Odakint dühös táncot járt a szél.

A sátorban a három kölyök a lába körül sündörgött, míg pár szem krumplit pucolt a vacsorához. A héját rögtön a nyulaknak adta, pillanatok alatt eltűnt örökmozgó szájukban, állandóan ennének, nehezen tudja igényüket, étvágyukat kielégíteni.

Rémesen hosszúnak tűnt a tél, és úgy általában minden. Mire végzett a sátorban, eleredt az eső. Nehéz cseppek kopogtatták a sátor tetejét, az égi áldás nem is esett, ömlött. Kirakta a vízfogó edényeket a szabadba, szüksége volt minden cseppre, már nem mert elindulni vízért a hegyre. Ivóvizet begyűjtött, volt elég, az üvegek megtöltve sorakoztak.

– Csak már esnék túl a szülésen! Ez a várakozás! Félek a zavaros gondolatokat kiváltó üres óráktól, melyek kikészítik az idegrendszeremet, ami most érthetően elég ingatag. Próbálok, persze, hogy próbálok uralkodni magamon, a gondolataimon, de érzem, a végtelenségig nem megy... – mondta, és szeme könnyel telt meg, éppen csak ki nem csordult az arcára.

Erőltetett nyugalommal kezdett a főzéshez. Igazán már nem is kívánt semmit, inkább csak a kölykök kedvéért főzött. – De hát nekem is ennem kell! Nem magam miatt, ha csak én lennék, egy szál magamban, már rég nem lennék. Csak tudnék valami hihetőbe vagy valami együgyű semmiségbe kapaszkodni, hogy ne gyötrődjek. Úgy érzem, minden erő-

feszítésem erőtlenség, ez a siralmas egyhangúság felőrli az idegeimet. Nem tudok mit kezdeni magammal. Csak vagyok.

Aggodalom gyötörte a szülés miatt, pedig százszor, ezerszer átgondolta, mit fog csinálni, néhányszor már úgy tűnt, meggyőzte magát, hogy sikerülni fog. Miért mégis a visszatérő aggodalom?

– Gondolj az őserdőre – biztatta magát –, ahol hiába voltak többen, mégis egyedül szült a nő. Kibírta, én is kibírom, de mi lesz, ha történik velem valami a szülés közben? Haltak már bele szülésbe, nem is kevesen! – Judit hangos gondolatai sírást váltottak ki.

– Mi lesz akkor azzal a tehetetlen csecsemővel... aki az én gyermekem... az enyém... elpusztul nélkülem – ömlöttek a könnyei, fuldoklott a sírástól, fojtogatta a félelem.

A kölykök szeme..., azok az érző macskaszemek, ahogy rátapadnak... Judit kifújta az orrát és ölbe szedte a kölyköket. Mint már sokszor, érzelmei tömegét zúdította rájuk: – Ti... ti vagytok az élő lelkiismeretem, nélkületek... – szipogta, és nem folytatta. Egyenként arcához emelte a látszólag semmit sem értő macskákat, de ő tudta, érzik az ő nagy fájdalmát, és tisztában vannak a bensőjében hadakozó, birkózó tehetetlenséggel.

Kinézett az ablakon, ez volt az egyetlen hely, ahol szabadnak tűnik a pillantása, és kiöntheti tekintete keserveit a mindenséget alkotó semmiségbe. Szakadt az eső, a föntről jövő áradás homályos függönyt vont a szeme elé, monoton, célirányos mozgással záporoztak, gyöngyöztek az esőcseppek.

Judit ellépett az ablaktól, ismét egyedül volt fárasztóan gyötrő gondolataival. – Ma még mindig február huszadika van – viszolyogva gondolt az ételre, nem kívánta, mint ahogy mást sem, semmit.

Nyílt az ajtó, a torzonborz férfi megállt, kopott egyszerűségében bebocsájtásra várt. Ebben a pillanatban hasonlított a sziklaszoborhoz, idomai, karjai, lábai, tartása a jól ismert barátot idézték. Még mindig nem mozdult, állt a küszöbnek kinevezett deszkadarabon és várt. Judit mondott volna valamit, de nem tudott, szája nem engedelmeskedett szólásra.

Nem lepődött meg, hiszen várta, tudta, érezte, hogy el fog jönni, Tamás akarta így, nem lehet rossz ember, ha Tamás küldte. A férfi alig észrevehetően megmozdult, jelre várt. Mögötte az eső csörgedező leple beleveszett a fátyolos szürkületbe. A kölykök a lábához dörgölődzve adták tudtára az idegennek, hogy szívesen látott vendég, sőt, örülnének, ha nem csupán vendégként lenne jelen.

Judit felállt, elindult a még mindig az ajtóban ácsorgó férfi felé, kezével intett, bátran jöjjön beljebb, a férfi elindult felé... Hatalmas robajjal kivágódott az ajtó, Judit ijedten ült fel az ágyában. A pillanat tört része erőszakos meghasonulása volt az álomnak és a valóságnak... Az orkán körbejárta a szobát, erejével megérintette az ágyában ülő tehetetlen, megdöbbent testet, majd úgy, ahogy jött, elviharzott, becsapva maga mögött a hajlék ajtaját.

Judit kikászálódott az ágyból, kidörzsölte szeméből az álom utolsó morzsáit, és kanyargós járataiban sebzett lelkének maradék erejével elindult az ajtó felé.

Megint meghorzsolta az idő. Kint a pusztában tombolt a vihar, behallatszott az ereje, ahogy a sátor vásznával birkózott. Először fordult elő, hogy elfelejtette a hajlék ajtaját bezárni, még szerencse, hogy az orkán nem tépte le az ingatag ajtót, és nem sodorta magával. Látogatása különösebb kárt nem okozott, legfeljebb annyit, hogy a hajlékban dermesztően hideggé vált a levegő.

A kölykök előmerészkedtek rejtekeikről, nyilván őket is sokkhatásként érte a szobába betörő vihar hatalmas ereje. Nem mozdultak gazdasszonyuk mellől, csak akkor nyugodtak meg, amikor már barátságos meleget lehelve duruzsolt a kicsi kályha.

– Az álom mindig felkavar – mondta Judit, ahogy tekintetével megpróbálta az ablaküvegen keresztül az óriást közelebb hozni. – Most is ... nem tudom, mi az álom és a valóság között a különbség... valóságnak, élethűnek tűnt az egész, ahogy ott állt mozdulatlanul a küszöbön, olyan árván, elhagyatottan, mint én. El fog jönni hozzám? Mikor? Bár így lenne... Színt hozna keservesen vánszorgó életembe, életünkbe. Lenne segítségem. Egy erős férfikéz...

Judit elhallgatott, együtt lélegzett az őt körülvevő csönddel, áttetsző képek sorakoztak, valóságosan jelent meg a torzonborz férfi, tisztán látta maga előtt, ahogy ott állt az ajtóban.

– Nem, Tamást soha nem fogom elfelejteni..., de mégis, a sorsom így fog kiteljesedni, beteljesedni, nem tudok és nem is akarok védekezni ellene. A teremtés ereje, a természet kialakult rendje sodor magával, csak egy szereplő vagyok a több millió éves folyam hömpölygésében. Tudomásul veszem, ez a legokosabb, amit tehetek.

... március 1. Fészkelődik a tavasz. Ennivaló még van, de meddig?

... március 2. Kínlódva telnek a napok. Semmi...

... március 3. Esik az eső. Félelmetesek az éjszakák.

... március 4. Boldogtalan percek jönnek-mennek.

... március 5. Közeleg az idő, félek.

... március 6. Néha fájdalmat érzek, de semmi.

... március 7. Süt a nap, lágy szellő simogatja a tájat. A kölykökkel sétáltam, az ébredő természet javított a hangulatomon, ez valami különös érzés.

... március 8. Ma szépnek tűnik a világ. Lehet világnak nevezni?

... március 9. Ma is fájt itt-ott, már majd szétfeszülök, semmi.

... március 10. Rózsaszínes-fehér nyálkás valamit észleltem.

XXIV.

... március 12. Nem félek! – csukta be Judit a naplót.

– Átgondoltam újra az egészet, ami rám vár, meg fogom tudni csinálni! Már nagyon, nagyon várom, hogy végre túlessek a szülésen, hogy megszabaduljak a terhemtől... nem, nem a kislányom a teher, hanem a szüléssel járó nehézségek. Várom a kicsiny életet, őt, az apró emberkét, aki Tamásból és

belőlem fakad, aki az én megmentőm, aki az én egyhangú napjaimat kitölti... – Judit összekulcsolt kézzel nézett a megfoghatatlan semmibe.

– Bocsáss meg, Istenem, hogy önző vagyok, még meg sem született, és már is kisajátítom, szükségem van pici lényére, emberi közelségére, szeretetére, hogy ne érezzem magam egyedül. Köszönöm őt neked, Istenem, köszönöm! Kérlek, vigyázz ránk, kérlek, legyél velünk, add, hogy mindent jól csináljak, kérlek, nyugtasd meg háborgó lelkemet!

Judit felállt, egyengetni próbálta a derekát, két lépést tett az asztal felé és... alhasában nyilalló fájdalom, hosszan elnyúló, nyilalló fájdalom! Érezte, ki kell mennie, de nem, nem, már nem is tudott volna, sürgős volt a dolog, előkapta az erre a célra bent tartott, éjjelinek kinevezett edényét, amire eddig még nem volt szüksége, most igénybe kellett vennie, nem volt más lehetősége. Idegesen hámozta le testéről a ruhát... Megkönnyebbült. Szokatlan, ismeretlen folyadékkal telt meg az edény... – Ez a magzatvíz! – állapította meg rémülten.

Judit az első pillanatban valóban megrémült a felismeréstől, de ijedtsége nem tartott sokáig, leült, megpróbálta higgadtan átgondolni a szükséges teendőket: a hajlékban nem szabad a tüzet kialudni hagyni, a fazékban meleg víznek kell lennie, legyen tiszta a lavór, az asztalt az ágy mellé kell húznia, hogy rárakhasson minden szükséges holmit. – Lássuk csak, mire lehet szükségem! Az üvegbe zárt ollóra – amit előzőleg gyertyalángon fertőtlenített és az üveggel együtt kifőzött –, törölközőkre, lepedőre, a pólyában elkészített babaholmikra – sorolta.

Rakosgatott, gondolkodott, az arcán, a mozdulatain nyoma sem látszott a félelemnek. A kölykök valószínűleg érezték a változást, félrehúzódtak, nem zavarták háziasszonyukat teljes összpontosítást igénylő foglalatosságában. Judit érezte, hogy közeleg az idő, a rendszertelenül jelentkező fájások is erre figyelmeztették. Leült, nem volt jó, felállt, az sem volt jó, végül le-föl sétált a pár négyzetméteres szobában, közben a falióra ütemes ketyegését figyelte, hogy a fájásokat rendszeres, tizenöt perces kihagyások követték. Még nem volt

dél. Eszébe jutott, a szülés után valószínűleg nem tud azonnal felkelni, és nem is tanácsos, amennyire tudja, kímélnie kell magát, hisz nincs segítsége, senkire nem számíthat, neki kell helyt állnia, most még nem késő, megeteti a nyulakat, addig is telik az idő.

Óvatosan kisétált a sátorba, mintha hímes tojásokon járna, nehogy hirtelen következzék be... nem ismerte pontosan a szülést közvetlenül megelőző időszakot, ebben nem volt tapasztalata. Ösztönei azt súgták, az éjszakát már nem egyedül tölti, kislánya pár órán belül meghozza a boldogságát. Alapos gondossággal megetette a nyulakat, két-három napra elegendő élelmet rakott ki nekik arra az esetre, ha nem tudna kijönni. Így biztosan nem viseli meg őket az éhség.

Három konzervet vitt be, egy pár almát és egy üveg ivóvizet is rakott a kosárba. A kölyköknek felbontott egy löncshúskonzervet, adagolt belőle, hadd lakjanak jól, ne érezzék, hogy ma már nem tud többet törődni velük. A macskák hálás pillantásai követték mozdulatait.

A fájások most már tíz percenként követték egymást, Judit nyugodt volt, de mégsem találta a helyét. Egy üveg vizet, egy poharat és tiszta, kifőzött zsebkendőket rakott az asztalra, megigazította az ágyát, kisimogatta a gumilepedőként használt vastag fólia fölött a lepedőt. Tiszta volt az ágya, az ágyneműt most még ki is vasalta, igaz, hogy nem tökéletesen, de a kályhán melegített hajdani villanyvasalótól többet nem várhatott.

A szabadba vágyott. – Talán még van időm, megkockáztatok egy sétát a hajlék körül – jólesett neki a járkálás. A fájások pár percenként megállították, ilyenkor mélyeket sóhajtott, teleszívta tüdejét friss, tavaszi levegővel, amiben már benne volt az újraéledés üzenete. Elsétált a csonka fáig, észrevette a maradék ágakon megbúvó, apró rügyeket, a tavasz megannyi apró jelét.

A kölykök most sem hagyták magára, lépésről lépésre követték, szorosan a lába mellett sétáltak abban a tempóban, ahogy ő, katonásan, vele egyszerre fordultak meg, a hajléktól a fáig, a fától a hajlékig. A nap teljes pompájában ragyogott, csakhogy sugarai még erőtlenek voltak.

Judit most nem gondolt semmire, meg-megállt, ilyenkor tekintete az eget fürkészte. Megállás nélkül úsztak a végtelen kéken a hófehér, habos felhők, hogy hová, nem tudta, és most nem is érdekelte, csak a nyugtató látványban gyönyörködött.

A következő pár lépés után meg kellett állnia, érezte, nem maradhat kint sokáig. – Még egyszer oda-vissza –, gondolta, de csak egy "oda" lett belőle. A fától a hajlékig vezető út már nagyon hosszúnak tűnt, szinte egybefolytak a fájások. A kölykök aggodalmaskodó szemekkel lassították lépteiket, egy mákszemnyit sem tévesztve az ütemet.

Judit még egyszer rakott a tűzre, alaposan kezet mosott, már alig bírt állni, olyan erős fájások kínozták, mélyeket sóhajtott, sikerült eljutnia az ágyig. Ledobálta a ruháit, magára húzta a kikészített hálóinget, felsóhajtott... – Készen vagyok – és végigfeküdt az ágyon.

Meleg volt a szobában, mégis fázott, fogai összekoccantak, reszketett. Magára húzta a paplant, most meg melege lett és izzadt. A fájások szinte kibírhatatlanok voltak. Ki kell bírnom..., nemsokára kint lesz, megjön – biztatta magát –, más is kibírta, én is kibírom – mondta –, s hogy könnyítsen fájdalmán, felhúzta a lábait.

A következő pillanatban úgy érezte, csontjait óriási erővel feszíti szét a fájdalom. Kiszáradt száját benedvesítette, mélyeket sóhajtott. Csapzott, izzadtságban fürdő teste egy madár vergődéséhez hasonlított, azzal a nagy különbséggel, hogy itt és most a vergődés nem az elmúlás, hanem a születés előjele volt.

A hajlékra rátelepedő csöndben hallotta, ahogy recsegnek-ropognak a csontjai. Érezte, hogy fáradt, hogy egyre elviselhetetlenebbek a percek... A következő lökésszerű őrületnél megfogta a térdeit, és összeszorított fogakkal, maradék ereje teljes bevetésével nyomott, nyomott, így segítve a kis életnek a kijutásban.

A következő pár pillanat elsötétült, csak azt érezte, megkönnyebbült, nincs fájdalom, csak lebeg, nem az ágyon, hanem felette, de ez sem biztos, nem tudja, csak azt tudja, így jó, most már jó...

2. rész.

I.

Pár pillanatnyi roskatag sötétség után Judit szemeibe visszatért a fény. Teste kimerült, üres, fáradt maradt.

Összeszedte erejét, felült, és... az elmúlt világ összes létező ajándéka nem pótolhatta volna e perc örömét, ezt a legsajátságosabb, egyszerű örömöt, ami betöltötte a szívét, a lelkét, egész lényét, amikor a lepedőn a vértől maszatos kis testet megpillantotta. A kislányát. Sírva vonta magára, majd erőtlenül visszahanyatlott a párnára. Zuhogtak a könnyei, a boldogság könnyei, a megsemmisítő magára találásé.

Feküdt, mellén a kicsivel, az övével, és testének minden zegzugát átjárta egy eddig ismeretlen érzés, a tökéletesség érzése.

Hirtelen erősnek érezte magát, felült, elkötötte, elvágta a köldökzsinórt, vizet hozott és megfürdette síró, nyöszörgő kislányát, akit becéző kezei szeretettel simogattak.

– Sírjál kislányom, szabad. Ha te tudnád, mennyire vágytam már hallani a hangodat! Bebugyolálta egy frottírtörülközőbe, betakarta.

Pillantása az ágyra, a vérben tocsogó lepedőre esett. Beleborzongott a látványba. Szenvedés és vér... – Minél hamarabb el kell tüntetnem, hogy csak a tiszta, hófehér öröm maradjon meg emlékként – gondolta.

Mielőtt az élet szennyét összecsomagolta volna, alaposan szemügyre vette a keserves kilenc hónap élettelen maradékát. Nem igazán tudta, mit keres, keresett valamit, amiről azt sem tudta, hogy néz ki, rémlett neki valami a méhlepényről, ami a gyermek születése után szokott távozni...

Judit turkált a mocsokban, véres kezéből újra és újra kicsúszott az a nagy darab, vérömlenynek látszó, szivacsos valami, ami nem lehetett más, mint a méhlepény. Rosszul érezte magát, gyengének, tartása erőtlenné vált, szemei előtt egybemosódott az ágy és az eleven vértócsa, csak egy nagy, vörös, úszó foltot látott. Mélyeket sóhajtva nyugtatta magát: – Meg kell győződnöm a vörös tömeg épségéről...

Azt tudta, ha ebből a valamiből csak egy darabka is benn marad, az gyulladást okoz. Nem teheti ki magát ennek a veszélynek, alaposan át kell néznie ezt a valamit, meg kell győződnie az épségéről...

– Nem..., nem, nem bírom, le kell feküdnöm, ha pár percig is, de pihennem kell! – nyögte erőtlenül.

A méhlepény kiesett a kezéből és nagyot toccsant a lepedőn, ezt még hallotta. A következő pillanat a zuhanásé, majd a sötétségé volt. Összecsuklott az ágy mellett, keze görcsösen megkapaszkodott az asztal sarkában, majd erőtlenül hanyatlott mellé.

Hideg van, nedves hideg, fázom... – eszmélt Judit. Bőre nyirkos, hideg, teste ernyedt és erőtlen volt. Nem telhetett el sok idő, kislánya már nem sírt, békésen aludt a párnán. – Jó lenne megérinteni, erőt gyűjteni... – próbált felállni, de visszacsuklott a nedves földre, érezte, hogy szivárog belőle valami meleg folyadék, ami combjának belső felén folytatta az útját. – Talán vér..., nincs tovább! – Ismét fekete csíkok vonultak a szemei előtt..., majd teljes lett a sötétség.

Judit törékeny, eszméletlen teste egy olyan szárnyaszegett madáréhoz hasonlított, amely már nem vergődött, csak pihent az elmúlásban...

Halk kopogtatás hallatszott, majd ismétlődött a bátortalan próbálkozás... Judit szemei erőtlenül felnyíltak, halvány sugarai az ajtót pásztázták. Nem volt ereje bármit is mondani, nem volt ereje megmozdulni, pedig hallotta, hogy kislánya sír, hallotta az újabb kopogtatást, kimerült, végletekig kimerült, tagjai reszkettek, nem engedelmeskedtek...

Nyílt az ajtó, a küszöbön állt az idegen, szerencsétlenül, csapzottan, soványan, mint ahogy álmában látta. Judit feje hangosan lüktetett, az erek megfeszültek, kétségbeesett tusa dúlt lelkében az ébrenlét és az eszméletlen állapot között...,

már hallucinált. – Nincs tovább, itt a vég... – erőlködése kudarcba fúlt, ahogy karját emelni próbálta, ahogy még egyszer próbálta megérinteni a gyermekét...

Keze ernyedten hullt alá, újra elszakadt a fonál, eszméletlen sötétségbe zuhant a tehetetlen próbálkozás.

A férfi a perc töredéke alatt felmérte a helyzetet, hallotta a síró csecsemőt, látta az ájult, tehetetlen anyát, látta, hogy ebben a kicsi hajlékban az elmúlt percekben egy új élet érkezett erre a kegyetlen, kietlen világra, és mindezt ez a törékeny nő egyedül szenvedte végig.

Gyorsan megnézte az asszony pulzusát, kezet mosott, a bebugyolált csecsemőt a fotel mélyébe fektette, betakargatta, sietős mozdulatokkal megsimogatta, majd ledobta az ágyról az összefogott lepedőket, az asztalon talált friss lepedőt leterítette, tiszta, meleg vizet öntött a lavórba, bevizezett törölközővel letörölgette Judit véres testrészeit, ismét ellenőrizte a pulzusát, és óvatosan a friss, tiszta ágyba fektette. Előkeresett egy fehérneműt, belehajtogatott egy kis törülközőt, és felhelyezte a sápadt, eszméletlenségig elgyengült asszonynak, majd betakargatta.

Csak ezek után vette alaposabban szemügyre a fiatal nőt.

– Gyönyörű és anya... időben érkeztem – mondta, és könny szökött a szemébe. Megtörölgette Judit verejtéktől gyöngyöző homlokát, megsimogatta, ajkával éppen csak megérintette, tudta, még nincs joga hozzá, hogy heves csókkal érintse, csókja csak az anyának szólhat. A tiszteletet kifejező érintés, az más, azt szabad, nem élt vissza a fiatal nő kiszolgáltatott helyzetével. Újra ellenőrizte a pulzusát.

–Tökéletes, jó, nagyon jó, nem lesz semmi komplikáció – mondta fojtott hangon. Judit ájulását követően olyan mély álomba zuhant, hogy semmit sem érzékelt a körülötte zajló eseményekből, kimerült idegei készségesen süllyedtek el a jótékony semmibe.

A férfi az ablakhoz vitte a lepedő tartalmát, hatalmas tenyerébe borította a méhlepényt és szakértő szemmel vizsgálgatta. Semmi rendkívülit nem tapasztalt, a méhlepény friss volt és ép. A lepedővel együtt kivitte a fáskamrába, majd az ágy mellett a földről is minden nyomot eltüntetett. Fölélesztette a már hamvadó tüzet és vizet forralt.

Judit még mindig mélyen aludt, egyenletes szuszogása megtörte a hajlék ólálkodó csöndjét. A fa hamar lángra kapott, a meleg szétszóródott a szobában, megédesítve a levegőt.

A férfi kibontotta a törülközőből a megriadt csecsemőt, kezébe fogta, és ellenőrizte, minden rendben van-e nála. A köldöke, a szája, a légutak, minden a legnagyobb rendben volt, egy szép, egészséges kislányt tartott a kezében, de azért úgy gondolta, nem árt meg neki, ha még egyszer megfürdetik. A csecsemő szó nélkül tűrte a vizet és az erős kéz óvatos mozdulatait, hagyta, hogy megtörölgesse, s hogy mint egy gombócot úgy gömbölygesse szeretettel az asztalon.

A férfi érzései nyilvánvalóak voltak, már is szerette, sőt, furcsa érzés kerülgette, mintha mindig is szerette volna, már a létezése előtt is. – Megmagyarázhatatlan – gondolta –, de így van.

Gyakorlott kézzel öltöztette a csecsemőt, ráadta a pólyába készített, egyszerű pelenkát, az oly nagy szeretettel varrt világoskék kis inget, a parányi sapkát, majd pólyába kötötte az aprócska testet. A férfi magához ölelte és az ablakhoz lépett. A kis élet ott szuszogott a karjában... Gyönyörű pillanatok voltak ezek, félt, hogy felébred, véget ér az álom, félt, hogy elmúlik, és újra egyedül lesz, pedig azt nem akarta.

Messze, a leszálló alkonyban a hegyet bámulta, majd az eget, amit most mintha Tiziano ecsetje festett volna vörösre, nem is vörös, ez már bíbor... sehol egy felhő sem zavarta az ecsetvonásokat.

– A mester nem pihen az égi mezőkön, szép munkát végzett a tiszteletedre – szorította még közelebb magához a férfi a gyermeket.

A következő pillanatban simogatást éreztek a lábai, a kölykök voltak. Eddig a ruháskosárból figyelték, szemlélték az eseményeket, most már úgy érezték, előbújhatnak, újra az ismerős csönd népesíti be a szobát. A férfi lerakta az alvó csecsemőt az asztalra, és lehajolt a kölykökhöz. Dorombolva tűrték a simogatását.

A mozdulatlan, néma völgy...A férfi a hajlék előtt állt, a kölykök a lábánál ültek, nézték az estét, ahogy lassan-lassan

megérkezett, csöndesen átfestette az eget, Tiziano vörös nyomot hagyó ecsetvonásai lassan sötétkékbe tünedeztek, és a levegőben érezhetővé vált a sötétség.

– Békesség. Szép, most már szép. Nem vágyom többre – mondta a férfi és a megértő macskaszemek csak helyeselni tudtak. Nem mozdult semmi, nem hallatszott semmi, a nyugalom ült a világon. Öröknek tűnt a békesség.

Hűvösödött az este, megszokta a hideget, most mégis... Vágyakozott a megtalált melegségre, az otthont adó hajlékba, látni a sápadt, alvó fiatal nőt, akit még nem ismer, de érezte, közük van egymáshoz. Nem tudta, kit keresett, de most már tudja. Megtalálta. A sors akarta, hogy így legyen, hitt benne, és jól tette, idetalált, és időben. Már hosszú ideje tudta, akárcsak Judit, hogy irányítottan történnek a dolgok, de hogy ennyire, azt azért mégsem hitte.

– Nincsenek megfelelő szavak, ezt érezni kell... Ketten fogjuk érezni, az ittmaradottak, a sápadt hölgy és én. Vajon mit fog gondolni, érezni, ha felébred, még nem is tudja, hogy nincs egyedül, nem láthatott engem, nem fog emlékezni semmire, az izgalom, a vérveszteség kimerítette. Bátor nő és erős... és anya... és szép – gondolta a férfi, és óvatosan kinyitotta ki a hajlék ajtaját, még nem szerette volna megzavarni jelenlétével a kis szoba lélegző nyugalmát.

Csönd, meleg és békesség fogadta. A férfi meggyújtotta az asztalra készített gyertyát, és belesüppedt a fotel óarany bársonyába. Nézte egy ideig a kis lángot, ahogy bizonytalanul szórta a sugarait a körülötte ólálkodó jövőbe. Fáradt lábainál elnyúlva pihentek a kölykök, az álmos, lusta csöndet egy-egy mélyről jövő szusszanás zavarta csak meg.

A férfi éppen elmélyült volna a gondolataiban, amikor halk mocorgás hallatszott az ágy felől. Ébredezett a hajlék csöndje. A mocorgás ismétlődött, a férfi visszafojtott mozdulatlansága megállásra kényszerítette a fotel körül a levegőt. A sápadt nő felült az ágyban, szétnézett, majd visszahanyatlott a párnára. A férfi még nem érezte elérkezettnek a pillanatot, hogy felálljon, és megmutassa magát. Tudta, hogy a pár órai alvás megnyugtatja a sápadt hölgy idegeit, a sokk már nem térhet vissza, de mégis... Várt.

Judit szemeit a mennyezeten pihentette, és megpróbált visszagondolni a történtekre: – Fekszem az ágyban, körülöttem csönd, tiszta az ágyam, hogy mennyi idő telt el, nem tudom, nem fáj semmi, jól vagyok, pihentnek érzem magam... Ha most megmozdulok, felébredek, elmúlik az álom... Félek, hogy újra jön a sötétség, a vér, a fájdalom. A gyertya... Ha nem álmodom, ha valóban ébren vagyok, ki gyújtott gyertyát? Én? Nem, az ki van zárva! Amire emlékszem, a vér, az a vörös valami, hogy fáztam, és a sötétség az ágy mellett, a hallucináció!... Hogy az a férfi kopogott, és újra ott állt az ajtóban... Igen, erre határozottan emlékszem. A kislányom! Hol a kislányom? – tapogatta izgatottan maga mellett az ágy két oldalát, majd tekintete az asztalon pihenő pólyára tévedt. Hirtelen becsukta a szemét, jó erősen összeszorította, majd ugyanolyan hirtelen kinyitotta. Aztán megint. A látvány ezek után sem változott, kezdte hinni, hogy csoda történt, valaki segített az ő nyomorúságos, tehetetlen, törékeny kiszolgáltatottságán. – Az álombeli férfi? Nem, az lehetetlen... – gondolta, és éppen fel akart ülni, amikor megszólalt a pólya az asztalon. Nem kétségbeesetten sírva, hanem csak olyan vékonyan, kedvesen nyávogva, mintha azt jelezné: "Itt vagyok"!

Judit felült az ágyban, hogy magához vegye a csecsemőjét, de megelőzték...

A férfi fölvette az asztalról a nyöszörgő pólyát és az anyja kezébe helyezte. Judit kikerekedett szemmel nézte, nem tudott megszólalni most sem, mint ahogy az álombeli találkozáskor sem.

A férfi szótlanul állt az ágy mellett, feje súrolta az alacsony mennyezetet. A csend békéje aranykoszorút szőtt köréjük, hármójuk köré. A meglepetés percei némán lüktetve sercegtek a faliórán.

A férfi törte meg a hallgatag pillanatokat, mondott valamit, valami egyszerűt, valami kedveset, de Judit nem értette, csak nézett rá még mindig tágra nyílt szemekkel. A csodálkozás, a döbbenet, az álom és a valóság, hogy higgyen vagy ne higgyen, hogy hol van, hogy mi igaz és mi nem, a boldogság, a kislánya, hogy túlélte vagy nem élte, még semmiben sem volt biztos.

A férfi kérdezni szeretett volna valamit, rögtön arról a megnyugvásról beszélni, amit megtalált, de látta, hogy a sápadt hölgy nem érti, amit mond. Így nem szólt semmit, illetve másképp adta értésére érzéseit: kezével megérintette a csodálkozó hölgy kezét, megsimogatta... Az érthetetlen szavak helyett az érintő mozdulat beszélt. Judit átvette a rezgést, átjárta testét a rég nélkülözött szeretet forró hulláma.

Megállt az idő a kicsi hajlékban, a levegő telítődött, elfelejtett érzések keringtek szabadon a pár négyzetméteres zárt űrben...

A férfi a polcokhoz lépett, keresett egy hálóinget, elől gombosat, elvette az anyától a csecsemőt és mondott valamit. Judit most sem értette, csak a szándékot. Nem egy nyelven beszéltek, erre nem volt nehéz rájönnie. A férfi elfordult, míg Judit hálóinget cserélt, visszanyújtotta a csecsemőt, kezét felemelve jelezte, még várjon! A kályhához ment, egy kis üvegtálkába forralt vizet rakott, mellé egy gézdarabot, hogy szoptatás előtt Judit letörölhesse a mellbimbóit, majd a fotelra mutatott, amit, hogy Judit értse szándékát, meg is fordított. Leült háttal az asszonynak, szemben az ajtóval, amelyen pár órával ezelőtt betoppant ebbe a boldogságba, ebbe a rózsaszín világba.

Judit most vehette csak úgy igazán szemügyre csecsemőjét, eddig többnyire tudatán kívül történtek az események. Most, hogy kigombolta a hálóingét, a furakodó, apró fejecske... az a pici, piros száj, ahogy ösztöneitől hajtva, ügyetlenül kereste a mellét... most megértette, mi az élet. Kezével segítve helyezte a kutató szájacskába, amit a pici oly buzgón keresett.

– Boldog, kimondhatatlanul boldog vagyok! Úgy érzem, sok is ez egy napra, be kellene osztani, félek, máskorra nem jut, hogy megint lesznek silány napok... – nézte a csöppséget, aki éhesen kortyolgatott őbelőle. – Anya vagyok, igazi, boldog anya, aki nincs egyedül! És még valaki... ott ül a fotelban. És Tamás!? Tamás, Tamáskám, itt vagyunk, gyere, érintsd meg a kislányodat! Kérlek, vigyázz rá! Te ezt láthatatlanul is meg tudod tenni! Tudom, te mindent láttál, és te irányítottad az idegen lépteit, hogy időben idetaláljon hozzánk.

Mi lett volna velünk nélküle? Itt fog élni, így lett elrendelve, és... és így sokkal könnyebb nekem, hogy tudom, te akartad így és a Mindenható. Köszönöm nektek, hogy ezt a felemelő boldogságot átélhettem, hogy nekem jutott... – Judit nem akart sírni, csak nyelte kikívánkozó könnyeit, hiszen boldog volt, nem is hitte, hogy létezik ekkora erővel rátörő boldogság.

– Gyönyörű babám van! – suttogta –, sötét haj, sötét, íves szemöldök, apró, piros száj, bársonyos, kreol bőr, olyan, mint Tamásé. Tamás színei, vonásai, így szerettem volna, és így is lett! Istenem, köszönöm neked, köszönöm, hogy... – hangos cuppanás szelte ketté gondolatmenetét, melle kicsúszott az apró szájacskából, majd elégedetten csücsörített. Judit puha csókokkal árasztotta el, nemcsak az apró fejecskét, még a pólyát is. Felemelve karjában tartotta még pár percig, ismerőseitől látta, hogy így kell, majd maga mellé fektette.

A férfi megérezte, hogy vége a szoptatásnak, felállt, és az ágyhoz lépett. Két kezébe fogta Judit erőtlen kezeit, nem szólt, csak nézte a gyönyörű nőt, az anyát, a madonnát.

Judit nem tiltakozott, mint ahogy álmában sem tette, boldogan hagyta, hogy a kezek beszéljenek, elmondják érzéseiket, ha már a szavak itt és most, ezekben a megismételhetetlen, visszahozhatatlan pillanatokban nem értik meg egymást.

II.

Mire a kis család felébredt, az ég csodálatos kékségben reszketett. A föld türelmetlenül várta az igazi tavaszt, a zöld, buja takarót, a termékenyítő, meleg fuvallatokat.

Aznaptól, jobban mondva az előző naptól kezdődően bársonyosan meleg napok költöztek a hajlékba. A komor szürkeséget felváltották az élénk, boldog színárnyalatok. A levegőben a fátyolos kék járta fáradhatatlan táncát, az égő vörös szívekbe pedig beköltözött a reményt hozó harmatos zöld.

Az első közös éjszaka boldog nyugalomban telt, mindhármójuknak volt mit kipihenni, szerencsére csecsemősírás sem riasztotta fel az alvó csend nyugalmát.

A férfi kihámozta magát a hálózsákból, jó reggelt kívánt a saját nyelvén, és mosolyogva indult Judit felé, aki a feje búbjától a lába ujjáig végigmérte a lassan közeledő férfit. Torzonborz szakálla nem is volt olyan ijesztő, mint gondolta. Amit eddig a kényszer szülte ápolatlanságnak látott, valójában nem is volt az, a külső összhangban állt a belsővel, egyszerű természetesség sugárzott egész lényéből. Kimért, tapintatos mozdulatokkal megérintette Judit arcát, majd kézzel, mutogatással, beszédes szemével megmagyarázta, semmit sem kell szégyellnie, minden a legtermészetesebb módon történt, az emberek lemeztelenítve egyformák, és ilyen esetben a szükségleteik is azok. Csak jelezzen, és ő segít.

Judit elpirult, eszébe jutott, mennyire szégyellte magát, amikor felébredt, és észlelte a tisztaságot maga körül, azt, hogy alsónemű van rajta, benne egy összehajtogatott törölköző, még arra is gondolt a férfi, hogy ne legyen véres az ágy. Megmosdatta, lemosta a vért ott is... Valójában ezt még most is szégyellte, hiába tudta, ez természetes folyamat, és ő akkor magatehetetlen volt... – Felemelt a földről és kimosott a vérből, ezzel máris bizonyított! Most is mit csinál? Tisztába rakja a kicsit az asztalon! Milyen gyakorlott mozdulatokkal forgatja! Vajon volt családja? Elvesztette a gyerekeit? Honnan érkezhetett? Hogy talált ide? Milyen nemzetiségű lehet? Szavai nem hasonlítanak egyetlen olyan nyelvére sem, amit azelőtt hallottam. Mintha angolul is próbálkozott volna, de én angolul sajnos csak keveset tudok. Valamennyire járatos vagyok a németben, de úgy látom, az meg tőle áll távol. Mégis meg kell kísérelnem németül beszélni, az angol hasonlít a némethez.

A férfi bekötözte a pólyát, szalagjait megigazgatta és visszahelyezte a csecsemőt az ágyra. Judit jelezte, fel szeretne kelni, ki szeretne menni... Az idegen tiltólag mozgatta a kezét, nem, nem engedi, és hogy Judit még jobban megértse, már hozta is az ágyhoz a letakart éjjeliedényt. Judit elpirult a figyelmességtől, be kellett vallania magának, hogy jólesik

neki, de szégyellte magát. A férfi mosolygott a helyzeten, Judit zavartságán, s hogy ne feszélyezze tovább őt, kivonult a kölykök társaságában a szabadba.

Körbejárta a hajlékot, elismeréssel tapogatta az ügyesen felrakott kőfalat. Sejtette, hogy ez női kéz kemény munkája, a kedves, sápadt hölgyé. A kölykök a sátor felé vezették, ők otthon vannak, határozott léptekkel kalauzolták az idegent. A sátor belsejében is rend és tisztaság volt, otthonosság jellemezte. – Nyulak! – csodálkozott a férfi, nem számított más élőlényre, már a macskák jelenléte is meglepte ebben az összetépett világban. – Hét nyúl! Tenyészteni fogom őket! Meg vagyunk mentve az éhenhalástól, sőt, a körülményekhez képest még luxusban is lesz részünk. Ha szaporodni fognak, húst is ehetünk! – gondolta, és a gazda szemével mérlegelte a dolgokat. Van hét nyúl, ha várunk, pár hét múlva több lesz, és akkor egyet már megehetünk! Nemük szerint szétválogatva, párosával helyezte be a nyulakat a ketrecekbe, mindegyikbe egy nőstényt és egy hímet. A legöregebb hím maradt csak egyedül, habár ő sem volt a szó valódi értelmében öregnek nevezhető, csak egyszerű számszerűségi okból nem jutott neki pár. Egyébként két nőstényt gyanúsnak talált, úgy látta, hogy náluk már útban vannak a kisnyulak. Bár Judit előző nap teletömte a ketreceket szénával, mostanra mégis csak nyomokban volt látható, hiszen az örökké mozgó, apró nyúlszájak gyorsan őrölnek. Ellátta hát őket ennivalóval.

A férfi alaposan szétnézett a sátor homályában, és gondolatban elismerését fejezte ki a kedves, sápadt hölgynek, bizony, amit itt látott, az meghaladta a nők teljesítőképességéről alkotott eddigi elképzeléseit.

Megtalálta a felsorakoztatott ládákban a csírázásnak indult krumplit, a zöldségeket, alma is volt bőven, meg is kívánt egyet, de nem nyúlt hozzá, még nem, úgy érezte, még nincs joga, előbb...

– Reggelit fogok készíteni a sápadt hölgynek – gondolta –, utána rendbe szeretném hozni magam, hogy jobb legyen a közérzetem. Nem a szobában, nem! Nem zavarom meg a nyugalmukat, azt a gyönyörű idillt, ami most ebbe a parányi

hajlékba költözött. Igaz, szeretnék én is ebben a boldogságban részt venni.... Vágyom rá, nagyon vágyom.

Judit, míg a férfi kint tartózkodott, gyorsan rendbe szedte magát, volt langyos víz a kályhán hagyott fazékban, azzal a legszükségesebb helyeken megmosakodott, máris frissebbnek érezte magát, még a haját is sikerült elfogadható állapotba hoznia. Hiába fogadta meg akkor azon a csúfos napon, amikor a tükör olyan fájón mutatta meg a valóját, hogy mindig ápolt lesz, a saját maga kedvéért, mégsem került rá sor, mert nem volt hozzá kedve. Végül is érthető, nem volt kinek. Most van. – Fontos a megjelenés, még ha ágyban fekszem is – mondta csak úgy magának –, szimpatikus ez a férfi! Mi ketten?! – Judit elmosolyodott, miközben gondolatai a jövőt kutatták. Szeme viszont a jelent, az apró lényt, a kislányát leste örömmel, aki már a második napon úgy szopott, hogy majd megfulladt. Telt pofikája olyan ütemesen és fáradhatatlanul dolgozott, mintha soha sem akarta volna abbahagyni. De aztán mégiscsak lassult a ritmus, Judit érezte a melle súlyán, mennyit szopott, nem hiányzott a babamérleg. Mit is kezdhetett volna vele, csak bosszantotta volna, ha keveset mutatott volna. Érezte, úgy a legjobb, ha mind a ketten csak az ösztöneikre hagyatkoznak. A baba, ha éhes, eszik, mint ahogy a példa is mutatja. – Csak nevelés kérdése az egész! – mosolyodott el gondolatán, azon, hogy bár közös életükből még huszonnégy óra sem telt el, de már ilyen bölcsen hivalkodik a nevelési tehetségével. Ösztönök. Kihúzta mellét a már békésen szunyókáló baba szájából. A cuppanás mint befejező motívum, most sem maradt el.

– Ez olyan köszönömféle, ugye, kislányom? – suttogta a kislányom szót ízlelgetve. – Milyen csodálatos pillanatok! Az enyémek!

Judit éppen felkelni készült, amikor diszkrét kopogtatást vélt hallani. Nem volt biztos benne, jól hallotta-e, vagy sem. – Nálam ezt már nem lehet tudni, mikor álmodom, és mikor vagyok ébren – gondolta jókedvűen –, igaz, nem igaz, megnézi. Belebújt a papucsába, elcsoszogott az ajtóig. Szédült, nehéznek érezte a fejét, vagy inkább túl könnyűnek, nem lehet ilyenkor a két érzés között éles határt húzni, biztos, ami biztos, belekapaszkodott az útjába eső bútorokba.

Kinyitotta az ajtót, minden jel arra mutatott, hogy ébren van, folytatódik a minden tekintetben új nap, ez a valóság, a férfi ott áll az ajtóban, tartásában benne van a bocsánatkérés, a "nem akarok zavarni" szándéka, de a szelíd, barna szempár egészen mást fejez ki...

A pillanatok öröme boldogsággá érlelődött. Judit ránézett a küszöbre, a férfi most is ott állt, mint álmában, most sem mert beljebb jönni, hívásra várt. Judit elmosolyodott. A küszöb és minden, amire vágyott, valóra vált, csak éppen az egymás nyelvi megértésére szolgáló szavak hiányoztak.

Judit félreérthetetlen mozdulattal befelé mutatott, hogy megtörje az el nem hangzott szavak közéjük ékelődő csendjét, s egy Isten hozott kíséretében kicsit színpadiasan pukedlit lejtett. Az idegen legszívesebben ölbe kapta volna a sápadt hölgyet, de nem akarta mohóságával elriasztani. Értette a szíves invitálást, beljebb lépett, sutának érezte magát és a helyzetét, pedig az előző napon minden olyan magától értetődően történt.

– Tegnap, az más volt! A hölgy tegnap még rá volt szorulva a segítségemre, de ma már itt áll előttem, sugárzik róla a boldogság, az elégedettség – elmélkedett magában a férfi, de amit már nem vett észre rajta, a visszafogottság is. Mert Judit is szerette volna megsimogatni a kedves idegent, valahogy kifejezni a háláját azért, amit érte és a gyermekéért, azaz értük tett, és különben is... De nem merte. A játékszabályok! Azokat be kell tartania, várnia kell, nem lehet rögtön csak úgy! A beidegződés, a korlátozó, vérünkké vált képmutatás...

– Hasonló gondolatok foglalkoztatják az idegent is – jutott el Judit a felismerésig. Nem volt nehéz kiolvasni a meleg, sötét szemekből a vágyat. Közelebb lépett és megérintette a férfi arcát, ujjait végighúzta a remetéhez illő sötét szakállon... Most kezdett el igazán szédülni!

A férfi érezte az ujjak varázsát, erre nem számított... Váratlanul érte. Átfogta Judit vállait, remegést érzett, majd puha gyöngeséget, ahogy a sápadt hölgy a fejét mellkasán megpihentette, odabújt, mint egy fáradt, sebzett kismadár.

A bársonyos férfiszemekbe könny szökött, és kimondta, amit gondolt:

– Itthon vagyok!

Judit nem értette, de olyan szépen hangzott, bármit is mondott az idegen. Nem bírta tovább a boldogság könnyeit visszatartani. Az igazság az, hogy nem is nagyon akarta, jólesett az erős férfikezekben biztonságban lenni, jólesett, hogy neki is van már Ádámja. Percek teltek el ebben a megsemmisítő mozdulatlanságban...

A csukott ajtón kívül várakozó kölykök jelezték, most már szeretnének ők is bemenni, őket kint felejtették, és ez így nincs jól! A férfi hátra nyúlt, egyik kezével kinyitotta a hajlék ajtaját, másikkal fogva tartotta reszkető madárkáját.

A kölykök felváltva dörgölőztek a lábakhoz, Judit értette, éhesek. Ő is az, és biztosan a férfi is, nem tudni, mikor evett utoljára. Gyengének érezte a lábait, a feje sem volt a megszokott, vágyott vissza az ágyba. A férfi megérezte Judit elgyöngülését, erős kezeiben tartva az ágyhoz vezette, betakargatta. Legszívesebben az ágyra ülve őrizte volna a pillanatokat, hogy ne szökjenek el, de nem lehetett, hideg a szoba, be kell gyújtania, a csecsemőnek és a sápadt hölgynek melegre volt szüksége.

Kezei nyomán pattogott a tűz a kályhában, főtt a teavíz, megterült az asztal. Judit az ágyból nézte, hogy az idegen nem kérdezett semmit, mégis mindent megtalált, hogy a löncshúst átforrósította, megfűszerezte, karikákra vágott almával átpárolta, lefedte a lábast, aztán kicsit félrehúzva a nagy lángról, pihentette. Megtalálta a lepénykenyeret is, s az asztalra tette.

Judit kikívánkozott az ágyból, éhes volt, nagyon éhes! – Jó, már jó! – szögezte le magában. Nem vágyott többre, csak arra, hogy álljon meg az idő, most rögtön! Az illatok netovábbja, a boldogság netovábbja kisöpörte lelkéből a kilátástalannak tűnő jövőt. Kislánya békésen szuszogott mellette, nem is tudta, hogy lehet elviselni ekkora súlyú boldogságot, mint amekkora őrá órák röpke ideje alatt zúdult. Nézte az idegen mozdulatait, már elkészült a reggelivel, előbb a kölyköknek adott, úgy, ahogy ő szokta, és csak most...

Nem, nem szólalt meg, csak mosolyogva invitálta kezével az asztalhoz. – Boldogan – gondolta Judit, de mielőtt még

elhagyta volna az ágyat, az idegen zoknit hozott, ráhúzta a lábaira, vállára kardigánt terített, és kisegítette őt az ágyból.

– Ki ez a férfi? – kérdezte magában Judit, miközben helyet foglalt a terített asztalnál. Egy férfit megtestesítő földre szállt angyal, vagy valódi hús-vér ember? Különös, de még mindig úgy érezte, hogy nem ébredt fel álmából, de nem is akart!

Az idegen előbb Judit tányérjára szedett a párában úszó valamiből, aminek az illata jobb, csábítóbb már nem is lehetett volna, alul az átsütött löncshússal, fölötte a karikára vágott párolt almával, a tányér mellett pedig gőzölgött a forró tea. Az idegen intett a fejével, jó étvágyat kívánt, Judit is. Mosolyogtak egymásra, a mosoly sok mindent képes tolmácsolni.

A reggeli néma volt és mosolygós, a szempárok félve, megilletődve kutatták egymást egy-egy falat közben. Judit szólalt meg először:

– Finom volt, határozottan finom! Köszönöm! – Az idegen mosolygott. Tarkóján összefogott hosszú, sötét haja és csupa szőr arca különös hatással volt Juditra. Megérintette a férfi egyszerű, természetes viselkedése, de fogva tartotta feltörni készülő érzéseit.

Az idegen felállt, a fazékból vizet öntött, elmosogatta a pár edényt, mindent a helyére rakott, vizet öntött a forralóedénybe, és újra az asztalhoz ült. Kezét rárakta Judit asztalon pihenő kezére. Beszélgettek, így némán. Judit már éppen ott tartott, hogy nem bírja tovább a férfi égető kezét, érezte, hogy érintése egyre jobban perzseli, amikor jelzés érkezett a pólyából. – Éppen jókor! – gondolta. Legalább volt oka megpörkölődött kezét kihúzni a férfiéből. Felállt, hogy tisztába tegye csemetéjét, mielőtt megszoptatja.

A férfi nem mozdult, most nem segített, látta, hogy a sápadt hölgy babázni szeretne, egyedül óhajtja csecsemőjét ellátni. Judit boldog volt, visszafogott hangon beszélt kislányához, miközben a pólyát bontogatta. Jólesően simogatta bársonyos bőrét, szeretettel szorongatta a formás kis lábakat. – Ha hihetek az érzékszerveimnek, akkor valódiak! – nyugtatgatta magát gondolatban. A kislány most sem sírt, nyugodtan tűrte, bármit csinált vele, csak amikor hasra for-

dította, remegett bele a levegőbe. Apró kis karjait széttárta, mint aki fél a repüléstől.

Judit ijedten nézett az idegenre, aki követte szemével az anyai mozdulatokat. El szerette volna magyarázni – mondott is valamit –, hogy ez normális, minden csecsemő viselkedése hasonló, hiszen a számára már jól ismert közegből egy ismeretlenbe került, amit időbe telik megszoknia. A víz és a levegő közötti jelentős különbség élete első időszakában érthetően riadalmat okoz nála, ösztönösen támad benne ilyen reakció.

A férfi közelebb lépett, kezével végigsimogatta a hason fekvő csecsemő gerincvonalát, felemelte kis fejecskéjét, majd hátára visszafordítva elkezdte tornáztatni az apró lábacskákat.

– Ez a férfi ért a gyerekekhez! Mozdulatai biztosak, határozottak, nagy hozzáértésről tanúskodnak. – Judit csak szótlanul nézett, mert ámulatba ejtették a látottak. A férfi átadta az apró lábakat az anya kezébe, de mellette maradt, együtt rakták tisztába.

Az idegen jelezte, hogy kimegy, nem akar zavarni, Judit viszont ragaszkodását fejezte ki, hogy maradjon. A kölykök készségesen engedték át a fotelt, hogy beleüljön, de amikor a férfi kényelmesen elhelyezkedett, mind a három felugrott az ölébe, szétterültek a lábain és elégedetten doromboltak.

A férfi hallgatta a hajlék békéjét, a csöndet időnként megtörő cuppogást és dorombolást. Egyszerűen boldog volt.

Judit végzett a szoptatással, elhangzott az elégedettséget jelző cuppanás. A férfi egymás után lerakta földre a nyújtózkodó macskákat, és felállt. A víz már forrt a fazékban, szeretett volna megmosakodni, de hogy mondja meg ezt a kedves, sápadt hölgynek?

Az ablakhoz lépett. Kint márciusi szél tépte az árván, magányosan búslakodó kopasz fát. – Hamar meg lehet szokni a kényelmet – gondolta –, eddig akárhogy is jó volt, de most... nincs kedvem a szabadban mosakodni. Különben is, nemcsak mosakodni szeretnék, zavar az elhanyagolt külsőm. Jó lenne, ha rendbe szedhetném magamat, emberi külsőre vágyom, szeretném minél előbb elfelejteni a viszontagságokat, a keserűbbnél is keserűbb napokat, hónapokat.

Judit megérzett valamit a tépelődéséből, és biztatólag mosolygott rá. A férfi az ágyhoz lépett, nézte az álmában bájosan grimaszoló csecsemőt, majd Judit felé fordulva kezdte magyarázni, mit szeretne. Judit összekaparta német tudását, hátha a férfi ért belőle:

– Warten Sie, bitte! – mondta, és papucsába bújt. Leakasztotta a szögről az összekötözött batyut, és válogatni kezdett a ruhák között. Előkerült Tamás fehérneműje, ingje, nadrágja, egy steppelt mellény, sorba kirakta a cipőket, habár nem tudta az idegen lábméretét, itt van, felpróbálhatja, és ha jó, viselje, az idegennek igazán nagy szüksége van ezekre a holmikra. – Egy koldusnak is odaadnám, ha látnám, hogy fázik. Koldusnak? – időzött el magában a szónál Judit. – Hiszen csak két koldus van, illetve már három, akiről tudok, azok is mi vagyunk. A dolgok elnevezése már nem is számít, koldus ide vagy oda, én most királynőnek érzem magam.

A férfi hálásan emelte tekintetét Juditra, magához mérte a nadrágot, úgy tűnt, hogy a mérettel nem lesz gond. Judit a fotelba rakta a ruhákat, és értésére hozta, hogy ő most szívesen aludna, fáradt, jólesne pihennie, öltözzön, vetkőzzön, mosakodjon nyugodtan, őt nem zavarja, aludni fog. Hogy bebizonyítsa, sietve bebújt az ágyba, a fal felé fordult, és ahogy elhelyezkedett a kislánya mellett, rögtön el is aludt. Már azt sem hallotta, hogy csobban a víz a lavórban, ahogy a férfi beleöntötte a mosdóvizet.

Az idegen körbejártatta tekintetét a szoba falain, megtalálta, amit keresett. Leemelte a szögről az ollót, az asztalra rakta a tükröt. Rövidre nyírta a szakállát, formásra igazította, majd összefogott haja végéből is jócskán levágott.

– Már jobban érzem magam – jegyezte meg csendesen. Levágott haját és szakálla maradványait levetett, ütöttkopott, szegényes gúnyájába csomagolta, és lerakta az ajtó mellé. Hónapok óta először mosakodott szappannal és meleg vízzel. Tetőtől talpig átcsutakolta a testét, megmosta a haját, a kikészített törülközővel átdörzsölte a bőrét, érezte, hogy végre lélegzik eddig elhanyagolt teste. Maga köré tekerte a törülközőt, és a kályha fölött szárítani kezdte a haját,

ugyanúgy, mint Judit, bele-beletúrva szellőztette a fejbőrét, élvezte a lebegő hajszálak könnyedségét, selymességét.

Félve nyúlt a fotelba készített ruhákhoz, tudta, nem tehet mást, fel kell vennie. Akárkié is volt, a kedves hölgy szívesen adta, hát felvette. Lassan, kimérten öltözködött, bő volt rá minden, ez nem csoda, hiszen nagyon lesoványodott.

– A sült hal és a nyers hal éppen csak az éhenhalástól mentett meg. Sült hal? – mosolyodott el a nyomorán. – Halat sütnöm is csak kétszer sikerült az eltelt pár hónap alatt! Egyszer még a holland partoknál, másodszor hol is – gondolkodott –, már nem tudom, fogalmam sincs, mi a sziget neve, ha van egyáltalán neve, az is lehet, hogy mostanában keletkezett? Kövekkel szikrát pattintani nem nevezném jó játéknak – gondolt vissza a már szerencsére maga mögött hagyott elkeserítő hónapokra. – A nyers halat viszont csak úgy tudtam megenni, hogy közben másra gondoltam, vagy képzeletem evés közben ropogósra sütötte.

Megfésülködött, tarkóján újra összefogta a haját, más ember nézett vissza a tükörből, mintha az az előző nem is ő lett volna. Ez az arc ismerősebb, ez más hasonlít önmagára.

– A sápadt hölgy tud németül – jutott eszébe hirtelen –, a fontosabb dolgokat meg tudjuk beszélni. Megértem, amit mond, egyébként is jó a kommunikációs készsége. Művelt, értelmes hölgynek látszik, biztosan az is. Milyen nemzetiségű lehet? A nyelvből nem tudom megítélni, itt Európában összefolytak a kis országok, nem nagyon lehetett különbséget tenni közöttük, olyan egyformának tűntek az emberek, mintha egy nemzetséghez tartoztak volna, de ahogy a kedves hölgy beszél... Ezt a nyelvezetet még nem hallottam. Hiányos a műveltségem! – mosolyogta el magát, a tükör pedig visszamosolygott rá.

Így újjászületve fütyörészni lett volna kedve, annyira jól érezte magát felfrissült bőrében. Felvette a vastag, steppelt mellényt, óvatosan kinyitotta az ajtót. Vele együtt a macskák is kisurrantak.

III.

Szél fújt, a nap égi trónján ült, ő pedig hazatalált a Földön. Elsétált a fáig, mellényébe belebújt a makacs szél és kipúposította a hátán.

A férfi leült a fa alá, a tábori kályha felállított kövére.

– Mi lehet a kialudt tűzhellyel otthon, Indiában? Semmi, valószínű, hogy még a helye sincs meg – válaszolt magának. Az emlékek?!

– Ahhoz képest, hogy pár perce még fütyörészni volt kedvem... Kaszált a sors az élet mezején. Ennek így kellett lennie... Egy új élet kezdődött el. Tudomásul veszem, persze, tudomásul veszem, tehetek mást? Nem, de fáj! Az elmúlt világképet el kell homályosítani, az emlékeket átcsoportosítani, bedobozolni. Az árnyék és a fény...– elszorult a torka. A családjára gondolt, anyjára, testvéreire, akik szerették, és ő is szerette őket. A nagy család, amit édesanyja olyan békésen összefogott... a szótlan, csöndes, önfeláldozó anya.

– Ezért nem gondoltam még a nősülésre, húztam az időt, hogy minél tovább mellette maradhassak. Még felnőttként is jó volt gyereknek lenni mellette – a férfi csak nyelte a könnyeit, eddig erős volt, egyszer sem sírt, csak most... most már szabad, most már hazatalált.

– Szerelmes sem voltam igazán, valószínű, mert nem is akartam, de most itt van ez a kedves, sápadt hölgy... A sors őt szánta nekem, és én azt mondom, jól választott. A férfi könnyben úszó szemei elmosolyodtak, olyannak tűnt, mint eső után a napsütötte égre vetítődő gyönyörű szivárvány, ami hidat von a múlt és a jelen között, de fénylő színeiben már a jövő tükröződik.

– Vannak-e végleges dolgok? – kérdezte remegő szájjal. Senki sem felelt. – Remélem, ezután velem együtt történnek majd a dolgok... Úgy gondolom, talán megérdemlem, ha egyáltalán gondolhatok ilyesmire. Az elrongyolódott lélek foltozható vajon? Biztosan... Hányszor gondoltam vándorlásaim során apám mondására: "Fiam, a méltóságodat minden körülmények között meg kell őrizned, ezt soha ne felejtsd el!"

– Az emberi méltóságot? Próbáltam őrizgetni, de néha nagyon keserű volt ez a nekem jutott méltóság! Megsimogatta a lábánál ücsörgő kölyköket, beletúrt selymes bundájukba, jólesett ujjainak elkalandoznia, érezni, hogy élőlények vannak körülötte.

– A hálás macskaszemek... befogadtak, a kedves, sápadt hölgy is. Még nem éreztem így, mint iránta, senki sem kavart fel ennyire. Az érintése, a közvetlensége, az anyasága, az elhagyatottsága, ahogy ájultan feküdt az ágy mellett... felkavart, a kis hajléknak van valami eddig ismeretlen, de mégis ismerős kisugárzása. Boldog leszek itt, érzem, csak még fáj... Ki lehet-e tépni, át lehet-e lépni a múltat? Képes lesz-e helyreállni a lélek egyensúlya? Létezik csoda! Hiszen ez is az! Itt vagyok, megtaláltam őt, akivel az álom már összehozott! Így nézett ki, pontosan így, egy férfi adta át őt nekem tánc közben, talán a férje volt. Szegény, sápadt hölgy, úgy kapaszkodott a férfi karjaiba, nem akart rám nézni, a férfi mégis átadta nekem. A ruháját is, az élete folytatását is. Így kellett lennie! Már akkor éreztem, hogy közünk van egymáshoz... Az álom nem hazudik, igazi érzelmeket mutat. Mi a logika az életben, kereshető-e egyáltalán? Nem valószínű. A logika nem szereti a valóságot, jobban érzi magát az elvont világokban. A logika nem lehet egy megszokott emberi mérce, néha a gondolatok akadályozzák érvényesülését.

– Törekedj az ésszerű, következetes gondolkodásra, a dolgok közötti törvényszerű összefüggések megértésére! – mondta néha apám. A férfi aztán visszatért saját gondolataihoz: – Jó, ha az ember filozófus alkat, jobban megérti a dolgokat, az előzményekből következtetni tud a várhatóra, felkészültté válik. És hisz! A hit adott erőt, hogy eljussak ide – a férfi fázósan összehúzta magát az örökölt mellényben, pedig nem volt hideg. Réveteg szemei az előtte elterülő, éledező pusztában kerestek egy pihentető holtpontot, gondolatmenete szinte szándékától függetlenül folytatódott:

– Az események megértése, a mozzanatok összegzése, a valóság kiemelése a historikumból... Buddha, a Teremtő, az Isten dolga, mindegy, hogy milyen névvel illetjük őt, aki az univerzumot láthatatlanul irányítja, mindenkinek gondját

viseli, és éltet mindent, amit alkotott. Kezében tartja a mindenség megszámlálhatatlanul sok kis világát. Amikor az ember napi munkáját végezte, ha térdre borulva imádkozott, ha nyugovóra tért, ha anyám jóságos, mindig odaadást tükröző szeme ebédre hívta összes gyermekeit, vagy a gazdag a palotájában dúskálva élte életét, ő fönt életünk minden mozdulatát gondosan vigyázta. De jogában áll változtatni is... Most csak rajtunk őrködik. Egyetlen könnyet sem ejthetünk az ő tudta nélkül, és persze a boldogságunk sem kerülheti el a figyelmét.

– A kedves, sápadt hölgy vajon hasonlóan gondolkodik? Nem számít, milyen vallási csoporthoz tartozik, hiszen ő akarta így, ő, akit egyaránt nevezhetünk Buddhának, Istennek, Allahnak, hogy a vallások által kialakított kép egyesüljön a láthatatlan magasabb rendűben, a Teremtőben. Kétségtelen, hogy ezzel a Földet megrengető katasztrófával megszűntek a túl sok problémát, háborúskodást előidéző vallási viszálykodások. Vége az értelmetlen öldökléseknek, a haragnak és a gyűlöletnek, az emberi gyarlóságnak...

– A Buddha olyan megvilágosodás, ami a lelkek szabad szárnyalását teszi lehetővé. A Buddha tanításain alapuló ázsiai vallási rendszer magáénak vallja a reinkarnációt, azaz a lélekvándorlást, az új testi alakban való újjászületést. Nem szabad mélyen belegondolni, mert nagyon bonyolult...

– Egy orosz írótól olvastam valami ilyesmit: ahogy az álmok ezrein át élünk jelenlegi életünkben, úgy jelenlegi életünk is csupán egy a sok ezer élet közül. Életünk csupán egy álom, s végtelenül sokáig tart.

– A modern időknek nevezett elmúlt világban voltak Mahatma Gandhik, akik szerették volna az egész emberiséget nagy, baráti ölelésben részesíteni, igaz, nem voltak elegen ahhoz, hogy ezt elérjék, hogy győzzenek, pedig az egyszerű állampolgár irtózott az erőszaktól.

– Megszűnt az állampolgár, megszűnt a politika, megszűnt az erőszak, a vallások háborúja, csak a mi hármunk élete nem szűnt meg: a kedves, sápadt hölgyé, a csecsemőé, aki ebbe az újonnan alakuló világba nyilvánvaló céllal született bele, és az enyém...

A férfi felállt, megmozgatta az izmait, mélyeket lélegzett a friss, tavaszi levegő édeskés áramlásaiból, kitárta karjait az ég felé, és a földig hajolt.

Judit az ablakból figyelte. Kipihenten ébredt, a pár órai alvás kisimította a lelkét, elrendezte kusza gondolatait. Állt az ablaknál, és gyönyörködött a férfi megváltozott külsejében.

– Szép! – állapította meg boldog hangsúllyal. – Igazán nevezhetem szépnek, hiszen nemcsak egy nő lehet szép, a férfit is megilletheti ez a jelző, ha dinamikus és sugárzó! Az idegennek kisugárzása van, lényéből erő, intelligencia és nem utolsósorban férfiasság sugárzik. És a megnyerő külseje! A bőre színe, az a sötét, bársonyos árnyalat, az ébenfekete haja, sötét, de mégis lágy tekintete...

Judit bőrét végigszántotta egy már majdnem elfelejtett bizsergés. – Honnan vetődhetett ide? Milyen nemzetiségű lehet? Mi mindenen vergődhetett keresztül, míg eljutott hozzám! Még mindig nem állt föl, valószínűleg imádkozik – gondolta Judit, és ellépett az ablaktól, nem akarta kíváncsiskodásával zavarba ejteni az idegent. Rendbe szedte alvástól szétborzolódott haját, és köntösébe bújt. Éppen a kályhához indult, amikor az idegen nesztelenül kinyitotta az ajtót. Találkozott a tekintetük... Nézték egymást a vibráló, feltöltődött levegőben...

A férfi becsukta az ajtót, mosolyogva közelebb lépett, és zavartan rebegte el németül, hogy köszönöm. Judit megnyugtatta, nincs miért, különben is ő tartozik köszönettel. Sutává sikeredett a kölcsönös udvariaskodás.

A férfi a kályhához lépett, fát dobott a tűzre, majd intett Juditnak, aki a szék karfáját támasztotta, hogy üljön le. Judit kényelmesen elhelyezkedett az asztalnál, sejtette, most valamilyen fontos kérdés következik, a férfi szemének elszántsága, egész lénye ünnepélyes komolyságot sugárzott.

A férfi leült szembe vele. – Egy hivatalos tárgyalás, mondjuk két nemzet közötti diplomáciai kapcsolat felvételének a látszatát kelti közöttünk ez az asztal – mosolyodott el Judit ezen az ide nem illő gondolaton. A férfi bátorítást nyert a mosolyból, közölnivalóját németül kezdve szólalt meg: Ich möchte... – aztán angollal keverve folytatta a vallomást.

Judit mindent megértett: – Szeretne itt maradni velünk, szeretné, ha a felesége lennék, nem, nem most rögtön, de engedjem meg, hogy maradjon. Érzem, hogy szeretni fog minket, vigyázni fog ránk, boldoggá fog minket tenni, és szeretné, ha elfogadnám őt, és jelezném, hogy... de ha zavar engem, azt is közöljem, ő akkor tovább megy... Távol áll tőle minden rossz szándék, úgy gondolja, talán még nem késő elmennie, habár...

A férfi elhallgatott.

Judit zavarba jött a vallomástól, erre nem számított, hogy ilyen hirtelen és ilyen nyíltan kell szembenéznie a váratlan valósággal. Kereste a szavakat, hogy válaszoljon: – Természetesen akarom, hogyne akarnám, hiszen vártalak. Tudom, nem lehet másként, egymásra vagyunk utalva, és különben is... – belepirult a gondolatba.

Érzései az sugallták: – El tudom fogadni páromul az idegent, sőt... Máris szeretem... Dehogy hagyom elmenni! De mit mondjak, hogy az idegen megértsen, illetve ne értsen félre? Az anyanyelvemen egészen más lenne, de így?

A férfi csak most pillantott Juditra, eddig az asztalon mató kezét figyelte, a görcsösen babráló ujjakat, ahogy feszülten, mindent kifejezően érintésre vártak, vágytak.

A kis szoba meleget sugárzó lehelete köréjük fonódott, és komoly csöndbe burkolódzott. Judit kereste a szavakat, hogy meg tudjon szólalni, de... A férfi tekintete beléfúródott az övébe, most bénult le igazán... Az eddig keservesen összegyűjtött szavak elszálltak, kitörlődtek belőle, felülkerekedtek benne az érzelmek, már nem voltak gondolatai, lelke kitárult az idegen befogadására. Az ösztönök némaságának engedelmeskedve keze elindult az asztal fölött a férfi kezét keresve...

A férfi megértette. Maradhat, maradnia kell, összetartoznak. Felállt, Judithoz lépett, letérdelt elé, és fejét ölébe hajtotta. Szavak nélkül is értették egymást...

A két sokat szenvedett lélek egymásra talált.

A vibráló levegőben Pascal gondolatai lebegtek: "Vajon kell-e szeretnünk? Hasztalan kérdezzük ezt. Ezt csak érezni

lehet. Az okoskodás, a megfontolás itt ki van zárva: felkeresnünk itt nem lehet a szerelmet, hanem önkéntelenül ragadtatunk feléje. És ha eszünket hívjuk segélyül, hogy eligazodjunk, az mindig meg fog csalni minket.

A tiszta szellem csak tiszta érzelemre képes. Az emelkedett, tiszta lelkületűek hévvel szeretnek és öntudatosan.

Kétféle szellem van: az egyik biztosan, sokszor nehézkesen, de hajthatatlanul halad előre, a másik alkalmazkodó, hajlékony, s rendelkezik mindig változatos gondolatokkal, melyeket a szeretett lény sokféle tulajdonságaira alkalmaz: ezt finoman kiművelteknek lehetne neveznünk. Ez utóbbi egyetlen könnyed, futó tekintettel felismeri az embereket, a szem kifejezéséből, az egyes mozdulatokból következtet a szívre, a lélek működésére.

Ha valakinek a lelke e kétféle szellemi sajátságot együttesen bírja, akkor magáénak mondhatja a szerelem legnagyobb gyönyöreit! Mivel szelleme erős és hajlékony is egyszersmind: pedig e tulajdonságok mindegyike szükséges két szerető szív megszólalására.

A szerelemben a némaság többet fejez ki, mint a szó. A szótlanságra kárhoztatott szerelem ékesszólóvá válik. Megfontolás nélkül, pusztán csak az érzelem uralmának engedve, némaságunk, mozdulatlanságunk mindent kifejez."

IV.

Hogy mi a boldogság? Eddig erről fogalma sem volt, csak azt hitte, hogy boldog.

– Nem, ez így nem igaz! – gondolta Judit csukott szemmel, még egy kicsit álmodozva. – Inkább az lehet az igazság, hogy többféle boldogság létezik, de ha mégiscsak egy, akkor annak több fokozata létezik. Tulajdonképpen Tamással is boldog voltam, csak másként. A kezdet is más volt, lassan, fokozatosan alakultak át az érzelmeim, nem úgy, mint most, amikor hirtelen öntötte el testemet-lelkemet az érzelmek forró áradata... Ez más! Teljesen más!

Elmosódott képek tűntek fel emlékezetének mélyéből: egy erős férfikar, ahogy megöleli, Tamás karja. Jó volt hozzábújni, visszacsókolni, biztonságot nyújtott a jelenléte, nőnek érezhette magát mellette, gyenge nőnek az erős férfikezek oltalmában.

– Olyan távolinak tűnik az egész, annyira halványnak az ölelés. Miért van az, hogy minden múlandó? A test, a világ, az érzelmek, az élet?! Mi értelme van az egésznek?! Nem szabad elgondolkodni azon, mi miért van és miért nincs... a ma a lényeg, a mában boldognak lenni, örülni a napnak, ami, ha mi is akarjuk, bearanyozza az életünket. A vágy táplálja a lelket, kellemesen érinti a szívet, és jótékonyan felborzolja az idegrendszert. A szerelem pedig? Átnemesít, emelkedetté tesz.

A reggeli nap már fényben úsztatta a hajlékot. Judit első pillantása kislányára esett, aki ráérős mozdulatokkal nyújtóztatta apró testét a pólyában. Ébredezett. Valószínűleg megérezte anyja gyöngéd tekintetét, és kinyitotta a szemét, igaz, gyorsan be is csukta, szokatlan a mindent betöltő fény a szobában.

Nem moccant a csönd, az idegen még aludt, szokatlan módon még a kölykök is, akik máskor ez idő tájban már türelmetlenül szoktak az ajtónál sorakozni.

Judit, hogy ne zavarjon, csöndben felült. A hálózsák üres volt, a ruháskosár is, a kölykök sem voltak a szobában! Belebújt a papucsába, magára kapta a köntösét. A kályhában már égett a tűz, tetején forrt a teavíz.

Judit ki akart menni, de észrevette az ágyához készített éjjeliedényt. – Igaz, korai lenne még csak úgy kiszaladgálnom – emlékeztette magát. Elvégezte a dolgát, megmosakodott, megitta a teáját, frissnek és erősnek érezte magát, na és boldognak. Miközben tisztába rakta gyönyörű csecsemőjét, érthetetlen szavakat gügyögött neki, pedig valamikor megfogadta, ha egyszer gyermeke születik, ellentétben sok más szülővel, nem fogja elkövetni ezt a hibát. Ő mindig, már pólyás korától kezdve értelmesen fog beszélni hozzá.

– Most én is gügyögök – kapta rajta magát, és mosolygott –, ezt néha nem lehet másként csinálni. – Cuppanós puszikat nyomott a bársonyos popsira, nem tudott betelni a formás babaidomokkal.

Mivel jó meleg volt a szoba levegője, nem csomagolta őt vissza a pólyába. Maga mellé vette, betakargatta, és megkezdődött a boldog művelet, amivel szintén nem tudott betelni. Az a csöpp, piros száj, ahogy rátapad a mellbimbóra, és amilyen szorgalmasan szívja magába az éltető anyatejet, ez az ösztönösség! Az anyai érzésekre nehéz megfelelő szavakat találni...

Lassul a szájmozgás, már félig alszik a pici. – Most, most fog kicsúszni a szájából – mosolygott a boldog mama, egy hangos cuppanás halltszott még, a parányi száj összezárult. A világ egyedüli csodája a nagy munkától fáradtan, elégedetten elaludt.

– Minden csak álom és játék, vagy valóság, amit átélek? – Judit nem tudott válaszolni a saját kérdésére, úgy érezte, a föld fölött lebeg, nem tartja vissza a mágneses erő.

Fölkelt, elővette a naplóját és a következőt írta a naphoz. Boldog vagyok! Csak ezt a két szót, ami a lényeg, ami mindent kifejez. Így fog visszaemlékezni, ha majd évekkel később visszaforgatja a lapokat, ez egy boldog nap volt. Reméli, a többi is az lesz.

Tett-vett a szobában, mosnia kellett volna, de már nem volt elég víz, azonban még nem érezte magát elég erősnek ahhoz, hogy ilyen nagy munkába fogjon. Jó lett volna főzni valamit, de igazából semmit sem kívánt, nem tudta, mit fogyasztana szívesen. Készített egy pohár teát, a folyadék mindig jólesett. Gyorsan ürültek az ívóvizet tartalmazó üvegek. – Az óriást is meg kellene látogatni! – sóhajtott Judit.

Ült az asztalnál és gondolkodott a szavakon, hogy mondja el a férfinek, hogy mosáshoz, mosakodáshoz a tóról szokott vizet hozni, fogyasztáshoz pedig a hegyen található forrásból. Legegyszerűbb lett volna megmutatni, de még korainak érezte, hogy olyan messzire menjen, vízre viszont szükségük volt!

– Mit csinál kint ilyen sokáig az idegen? Miért nem jön már be? Talán elment, meggondolta magát? Nem, azt nem hiszem! Láttam rajta a boldogságot, és érzem, nagyon érzem, ilyet nem tenne, csak ha én küldeném el – tanakodott magában. Fölállt, kinézett az ablakon, talán meglátja a fa alatt vagy a környékén.

– Nincs, nem látom sem őt, sem a kölyköket. Judit kémlelte a lelógó eget, már amennyit az alacsony ablak látni engedett belőle. – Eső lesz, már a szél is fúj – állapította meg, észrevéve a szélben lengedező ágakat. Akkor tűnt fel csak neki, hogy a kétkerekű nincs a megszokott helyén, a fa alatt. Magára terítette a kabátját, zoknit húzott, közelebbről is meg akart győződni arról, amit az ablakból látott. – És a kölykök? Ők hol vannak ilyen sokáig?! – folytatta a töprengést.

Kinyitotta az ajtót, a szél belekapott begombolatlan kabátjába, összébb húzta magán, nem azért, mert hideg volt, jólesett a tavaszi fuvallat, még ha egy kicsit erősre sikerült is. Indult a fa irányába, amikor... nem hitt a szemének! Az idegen közeledett a tó felől a kölykök társaságában, maga után húzva a kétkerekűt, rajta a fehérlő műanyag kannákkal és még valamivel.

Judit csak állt, gyökeret eresztett a lába a meglepetéstől. A kölykök előrefutottak, mint a boldog gyerekek, amikor az anyjukat meglátják. Még a nap is kibújt egy pillanatra a sötéten kavargó felhők mögül, hogy rámosolyogjon az itt felejtett boldog kis családra. Judit büszkén ejtette ki a szavakat: az én Ádámom! A birtokos jelző annyira természetesen hagyta el a száját, mintha azt mondta volna: mindjárt esni fog.

Ami igaz is, már benne volt a levegő halk morajlásában, érezni lehetett a szagát, ahogy a tavaszi szelek kergették egymást a pusztában, felkorbácsolva a sötétedő borulatot.

A kölykök Judit lábához dörgölődzve szívesen elmesélték volna kora reggeli élményüket, de a macskák nem tudnak beszélni. Judit így is értette, nagy élményben volt részük, régen voltak a tónál. Az idegen is egyre közeledett, mosolygott, erős kezében féken tartotta a szélben meg-megbillenő kétkerekűt. Boldognak látszott!

Mosolyogtak a macskaszemek, mosolygott Judit, és mosolygott az idegen is. Judit azon töprengett, mit mondjon, egy kurta "jó reggelt" nem illett a helyzethez, és különben is, már közel volt déli tizenkettő. Tekintete rátévedt a kocsi rakományára.

– Ez nem lehet igaz! – csapta össze meglepetésében a két kezét. Mosott ruhák hajtogatott tömege a kannák mellett!

A férfi kiemelt valamit a kannák mögül a sarokból, s hogy Judit ne láthassa meg, gyorsan a háta mögé dugta, így közeledett feléje. Csak amikor előtte állt, akkor vette elő és mutatta meg.

Zsinórra felfűzött halak! Friss hús! Hát ezt szerették volna a kölykök elmesélni! Halászni voltak és mosni! Judit a könnyfátyolon keresztül már nem látta a halakat, a mosott ruhákat, csak azt érezte, feje az idegen mellkasán pihen, aki gyengéd mozdulatokkal simogatta a haját...

Nagy cseppekben kezdett hullani az égi áldás, az eső szétrebbentette a meghitt pillanatot. A férfi sietve bepakolt a sátorba, majd ő is befutott Judit után a hajlékba. A kölykök bosszúsan rázták le magukról a kóbor esőcseppeket, a macskák nem szeretik a vizet, legalábbis a bundájukon nem.

Az idegen kedvesen Judit tudomására hozta, bújjon vissza az ágyba, ő készíti el az ebédet. Egy büszke pillantást vetett a szunyókáló kicsire, mintha az övé lett volna, mintha ő lett volna az apja. Így is érezte. – Furcsa, ahogy először hozzáértem, amikor először megláttam... enyém! – gondolta, ahogy összeért pillantása Juditéval.

Az eső amilyen gyorsan jött, olyan gyorsan el is ment. A férfi még egyszer megmosta a tónál már előkészített halat, befűszerezte, tányérra rakta és kiment. A tábori tűzhelybe fát és apró gallyakat rakott, s hogy takarékoskodjon a gyufával, bentről villán egyensúlyozva kivitt egy égő fadarabot. A száraz gally hamar lángra kapott, pattogva nyaldosta körbe a nyársra húzott halakat.

A férfi a fa törött ágára tekeredett kötelet vett észre. Gyors mozdulatokkal kifeszítette. Pár perc telt el csak, és a ruhák szálltak, repdestek az eső utáni, friss, tavaszi levegőben. A hal

is elkészült, tányéron várakozott, míg a másik tányérra rákerült a szintén nyársra húzott, gyöngysornak tetsző néhány alma.

Judit első meglepetéséből még fel sem ocsúdott, amikor a második érte: a férfi az asztalra rakta az ebédet. Megterített, és egy kedves "Madam" megszólítással asztalhoz invitálta.

– Boldogan, kedvesem! – mondta Judit. Tudta, hogy a férfi nem értette meg köszönő szavait, nem baj, jólesett kimondania. Asztalhoz ült, nem nyúlt az ételhez, először az illatát szerette volna élvezni.

– Hm, ez az amit én kívántam, most már tudom, mikor azt mondtam, hogy nem kívánok semmit! Pontosan ezt kívántam, csak akkor még nem tudtam, hogy ezt kívánom. Ezt jól elmondtam – mosolyodott el.

A férfi most sem értette a szavakat, csengéséből viszont kiérezte, hogy sikerült örömet szereznie. A sápadt hölgy boldog volt.

Judit mostanában nem evett ilyen finom ebédet, és az, hogy csak úgy asztalhoz ülhet... Fantasztikus élmények halmazának bizonyult. Jóllakottan dőlt hátra a széken. Minden elfogyott, a sült alma is, csak a szálkák árválkodtak a tányéron fehéren. A kölykök! – jutott eszébe –, a kölykök nem kaptak ebédet! Hogy felejtkezhettem meg róluk?! Az ebéd előtti tányércsörgéskor mindig az asztal körül szoktak ólálkodni, nehogy kimaradjanak valamiből. Ma nem! Mi történhetett velük? – Judit egy pillantást vetett a kosár felé, már ott aludtak. Nem értette. – Valószínűleg nagyon elfáradtak. Máskor is voltak már a tónál, de azért akármennyire is kimerültek, az evésről még sohasem feledkeztek meg!

Az idegen értette Judit aggodalmát, nem lehetett nem megérteni, rá volt írva az arcára, ahogy a macskákat figyelte. A férfi megnyugtatta, semmi aggodalom, a kölykök a tónál már ettek, megették a halfejeket és a belsőségeket, méghozzá olyan örömmel, hogy érdemes lett volna látni, hogy cibálták, falták és nyelték a falatokat.

Judit minden idegszálával a férfi szájmozgását, arckifejezését, kézmozdulatait figyelte, hogy az élménybeszámolót

megértse, ha már a kölykök nem tudták elmesélni, mi minden történt velük ma.

A férfi csak mesélt, a főszereplők a kölykök voltak és a halak, hogy mekkorák voltak a macskaszemek, amikor az első halat kifogta, és utána, amikor észrevették a parton vergődő halat, három felé szaladtak, s csak lassan kúszva közelítették meg újra a helyszínt. Olyan szeretettel szőtte bele beszámolójába a kölyköket, hogy Judit úgy érezte, eleget tud az idegenről ahhoz, hogy megbízzon benne, aki pár nap alatt természetes egyszerűséggel tárulkozott ki, és minden helyzetben emberségről tett tanúbizonyságot. Judit két kezével az asztalra könyökölve, fejét tenyereivel megtámasztva figyelte az idegent, aki sugárzott, ahogy mesélt, s a könnyebb érthetőség érdekében mókás taglejtésekkel fejezte ki mondandóját.

Hirtelen elfogytak a szavak, csend ült közéjük. A férfi arcáról eltűnt a mosoly, ami az elmúlt fél órát bearanyozta, komor vonások jelentek meg a szép férfiarcon. Az idegen magába zárkózott.

Judit nem értette a hirtelen közéjük telepedett csend okát, nem sejtette, mi váltotta ki a hallgatást, de érezte, az ok mély és fájdalmas lehet.

Keze ösztönösen elindult a férfi kezét keresve az asztal fölött úszó csöndben... Nemcsak a kezek találkoztak, a tekintetek is. Judit mély fájdalmat, a férfi vigasztalást, együttérzést olvasott a másikában.

Az érintés a lelkek jelbeszéde, találkozása egy ponton, azon a ponton, ahol az emberi értelem már nem uralkodik, szabadon hagyja érvényesülni a lelkek akaratát, felemelően fűzi össze a láthatatlant, kizárja, de mégis befogadja a valóságot. A percek eddig ismeretlen érzésekkel teltek meg, a beszédes hallgatás...

Judit szólalt meg először. Bátorítóan szólt egy-két szót, majd amikor a férfi újra elmosolyodott, hogy kizökkentse kóbor gondolatai fogságából, megkérdezte, hogy mi a neve. Nem mintha annyira fontos lett volna, de azért szerettte volna tudni, hogyan szólíthatja.

A félénken kiejtett német szavakra a férfi magára mutatva, gombóccal a torkában így válaszolt: – Új ember.

– Und Du, Sie... – ám Judit megelőzte a kérdés befejezését, míg a férfi a megfelelő szavakat kereste, ő is közölte Új emberrel: – A nevem Judit, de nem fontos így nevezned, szólíthatsz bárhogy, ahogy tetszik, az igazi nevem engem is csak a múltra emlékeztetne.

Judit vidámsága előzte a férfi homlokáról a fellegeket, újra felszabadult a múlt feszítő nyomása alól, sikerült visszatérnie a gyönyörű, sokat ígérő mába. Megsimogatta Judit boldogságtól csillogó arcát és gyengéden kiejtett egy nevet: Éva. Judit gyorsan hozzátette: Ádám.

– Wunderschön Éva. – jegyezte meg a férfi, és mélyen Judit szemébe feledkezett.

A hangulat újra vidám volt. Ádámot és Évát, a két boldog Új embert követelődző csecsemősírás zökkentette ki, illetve vissza az idő múlásához. A baba időközben nagyon megéhezett, még azt sem vették észre, hogy már jó ideje fészkelődik a pólya tartalma.

A férfi, mielőtt még Judit körülményesen kikászálódott volna a szék és az asztal fogságából, már bontotta a pólyát, közben ismeretlen szavakat ismételt: – Szitár-Szitár... Judit megismételte a sokszor elhangzott szót és kérdőn nézett a férfira, aki változatlanul a kislányhoz beszélve magyarázta el, hogy a szitár egy hangszer.

– Egy, egy gyönyörű hangszer, akárcsak ez a kis bőgőmasina. Judit figyelte a határozott kezek munkáját: levetette a pelenkát, hasra fordította a babát, megigazította rajta a réklit, kicsit megtornáztatta, és máris jöhetett a tiszta pelenka. Végül átadta a pólyába visszacsomagolt kis emberkét a mamájának.

Judit szerette volna megkérdezni, honnan ez a nagy szakértelem, de nem merte, nem akarta megbolygatni a múltat, hátha kíváncsiskodásával újabb sebet szakít fel. Ezért nem tette fel hangosan egymás után tolongó kérdéseit. – Talán családja volt? És kisgyermekei is voltak, akiket elveszített? Esetleg épp azért komorult el az arca az előbb az asztalnál,

mert akkor is a családjára gondolt? Nem talán, biztos! Annyira szeretettel bánik a kicsivel, hogy ez még egy valódi apától is szokatlan lenne. Most is, ahogy nézi...

A férfi olvasott Judit gondolataiban, hogy megnyugtassa, halkan így szólt:

– Ich habe... nekem nem volt még gyermekem, de most már van. Ich möchte... szeretnék az apja lenni! Möglich? Lehet?

– Mélyen Judit szemébe nézett, amikor a szavakat kiejtette, tekintete az asszony lelkéig fúródott. Judit megsimogatta a szakállas férfiarcot, és csak annyit mondott: Danke schön! Köszönöm szépen!

Ez idő alatt a pólya mozdulatlanul figyelt, az aprócska szemek kutakodva vizsgálták a felette álló emberpárt, a szüleit.

Immár teljes a család. Judit még szeretett volna egyetmást megtudni, de várt vele. – Nem szabad siettetni a dolgokat, lesz idő mindenre, megvárom, amíg magától megnyílik – ezzel magához vette a kislányát és boldogan figyelte az icipici fej furakodását, ahogy ösztönösen kereste, türelmetlenül böködte a mellét, csak hát minél gyorsabban akarta bekapni a bimbót, annál kevésbé sikerült.

– Az élet így szép, ahogy van. Sőt! Szebb már nem is lehetne – állapította meg gondolatban megbékélten, boldogan Judit. Az a jóleső elégedettség, ami gyermeke táplálása közben átjárta, megbizsergette sok nehézséget átélt zsigereit.

V.

"Nem szabad fejlődni... ez a titok nyitja. Egyszer valahol meg kell állni. Voltak olyan állatok, amelyek addig fejlesztették a védőpáncéljukat, amíg az agyon nem nyomta őket. Voltak affélék is, amelyek olyan hatalmas izomkötegűekké építettek fel magukat, hogy emésztőrendszerük már nem volt képes őket megfelelően táplálni, és zabálva haltak éhen.

S voltunk mi emberek, daganattá duzzadt agyunkkal, amely a borzalomig nagyította a fájdalmakat, s amelynek az egyensúlyozhatón túlnőtt sejthalmaza áttekinthetetlen kapcsolatokat igényelt, nagyon ritkán kitermelt egy-egy géniuszt, de egyre gyakrabban őrülteket. Dagadt az agy, tágult a koponya... Már fájdalmas vált a szülés, elővetette árnyékát a túlságosan világos tudatban a Halál... A fejlődés ölt. Csak a mozdulatlanoknak, a pontosan ismétlőknek sikerült megállítani a homokórát."

Judit ült a kocsonyásan remegő, friss, zöld fűben, fölötte az ég valószínűtlen kékje terjeszkedett alábukva a végtelenbe, egyetlen bodor felhő sem zavarta mozdulatlan nyugalmát. A beteljesedett tavasz vidáman ontotta a szikráit, mezei virágok éledtek újra hosszú, mély, megrázó álmukból, csak állatok nem voltak... hiányoztak a madarak, hiányzott a levegőbe hasító röpdösésük, az énekük, egyáltalán a jelenlétük. Békés volt a táj, túlságosan is az volt, már-már zavarólag hatott a zavartalan csönd. Annyira némán nőtt a fű, hogy szinte már hallani lehetett.

Judit felállt, lerakta a könyvet, amit éppen olvasott, s az íróra, Lénárd Sándorra gondolt, aki elbeszélte a világ, a civilizáció előli szökését, menekült a már mindent ellepő bürokrácia elől a maga teremtette kis szigetre, a még egyszerű életet élő bennszülöttek izzadtságszagú világába, a mindent ellepő páfrányok birodalmába, ahol elveti a "hét kontinens" magvait, köztük hazait is, fákat ültet, és addig szeretne élni, míg a fák meg nem nőnek, mert szeretne árnyékukban még pihenni egy keveset. A mindent elborító neonfény helyett a gyertyafényt választotta...

Judit tekintete a tó fodrozódó tükrén pihent, míg gondolatai az író, az ember helykeresését idézték.

– Valahol a boldogságnak is van keserű íze – jegyezte meg. – A szabad akarat sem igazán szabad. Hogy is fejeződött be a könyv? – kérdezte elgondolkodva. Letérdelt a zsenge fűbe, és fellapozta az utolsó oldalakat:

"Élni azt jelenti, hogy túlélni. Csecsemő vagy s már vén, bölcs embereket élsz túl. Virágok jönnek, s túléled őket. Élsz,

amikor már elillant a tavalyi hó. Házakat, utcákat látsz eltűnni, és élsz. Állatfajok tűnnek el életed folyamán, nyelvek mondják ki utolsó szavukat, s te élsz. Erdők lesznek füstté, te túléled őket. Mindig máshol kaszál a Halál. Azt hiszed, nem érhet hozzád. Vigyázz! Sokáig lehetsz kivétel, végül szabály leszel. Töltsd napjaidat jobban! Számold a szaladó homokszemeket! Nézd a két kezet, amely szitálja őket! A szükségszerűség ujja mutatja irányukat, a Véletlen keze válogatja az egyformák között a soron levőt. Ananké és Tykhé csak egyben egyeznek meg: az egyik az utolsó lesz! Una ex illis ultima!"

– Boldogság, maradandóság, állandóság? Tények? Zöld a fű, kék az ég, változnak az évszakok. Ennyi! Még a folyó sem mondhatja el magáról, hogy állandó, bármilyen félelmetes néha, bármilyen erő lakozik duzzadó, rohanó árjában, az elmúlás őt is fenyegeti, kiszáradhat. A fennmaradás lehetősége földhöz ragadt világunkban csak az összesben rejlik, a tömegben, az összetett, csoportos megnyilvánulásokban. Ha egy szál fű kipusztul, azt nem vesszük észre, mert sokan vannak, mi a rétet látjuk, nem tűnik fel egy-egy szálnak az elhalása, zöld színe évről évre változatlan marad, és ez az összre vonatkoztatva tűnik csak fel. Az ember is csak a közösség, a család által tud fennmaradni.

Judit békés gondolatmenete átszűrte a tényeket, boldog volt, de boldogságában is megtartotta realitását, képes volt szembenézni a valósággal. – A port is elfújja a szél, mert nem tud mibe megkapaszkodni – érvelt magában.

Vastag hullámok nyaldosták a partot, tompa nyögéssel ütközött a víz a földhöz, feltámadt a szél. A kerekedő porfelhő mintha csak a gondolatai folytatására szolgált volna, igazolva utolsó gondolatának helyességét. Körkörös táncot lejtett a portömeg a levegőben, majd tekervényes szaltóval fogott talajt a földön. Körülötte a zsenge, eleven zöld tömeg szolga módjára, egyenként hajtott fejet a nálánál erősebbnek, a hódító szerepében tetszelgő szélnek.

Judit a kocsira rakta a könyvet, és mosolyogva várta a közeledő kis csoportot, az ő "erősségét." A férfi, aki már valóban Ádám, igaz néha Kasmír is, legalábbis ami a megszó-

lítást illeti, karján a csecsemővel, lassú léptekkel közeledett, mellette, mögötte a kölykök próbálták a ritmust betartani. A kölykök változatlanul nagy szerepet játszottak a kis család életében, jelentőségük semmit sem változott a megnövekedett létszám óta. Sőt! Ők voltak a dadák, ha a kicsit a fa árnyékába tették aludni. Őrködtek, el nem mozdultak volna mellőle.

Ragyogóan sütött a nap, szikrázott a boldogság. A kis menet megérkezett. Kasmír átadta Juditnak a kislányt, aki éppen ébredezett, hogy megszűnt a nyugodt alvását biztosító ringató járás. Amint kinyitotta a szemét, anyjára pillantva határozott mozdulatokkal rögtön a megszokott irányba furakodott, hogy frissen rátörő éhségét csillapítsa. Judit elnevette magát, hogy kislánya benne látja a táplálék kiapadhatatlan forrását. Leült a fűbe, ölébe fektette a csecsemőjét, és a természetben, a természettől átölelve adta át magát annak a bensőséges érzésnek, amiben egyedül csak a szoptató anyák részesülhetnek.

A férfi is mellé ült, a kölykök is elhelyezkedtek, egy maroknyi élőlény a megmaradt mindenségben, a megmaradt semmiben. A szél elállt, a tó megnyugodott, hullámai elpihentek, zavartalan, néma csönd honolt, csak a baba cuppogása hallatszott időnként, amitől néha önmaga is megriadt.

Judit, akinek már Éva is volt a neve, egy ideje a Káma névre hallgatott. Kasmír kedvesen elmagyarázta a nem mindennapi név eredetét, amikor megajándékozta őt ezzel a ritka szép névvel. A magyarázat pedig így szólt: – Most már te vagy a szerelem istennője, viseld hát istennőhöz méltóan ezt a nevet. Az, hogy te, Káma mikor vagy hímnemű, nőnemű vagy semleges, azt mindig az adott szituáció dönti el. Hogy eredetileg... az lényegtelen, ez az apró momentum csak szépíti a mát.

A szoptatás véget ért, a cuppogás előbb szendergésbe, majd alvásba fordult. Kasmír erre azt szokta mondani: – A nagy varázsló pókhálót varázsolt a babaszemekre, elzárta a gonosz külvilág elől, hogy senki se pillanthasson be az érinthetetlen álommezőn zajló eseményekbe. Annak ellenére, hogy

a gonosz külvilág megszűnt, a nagy varázsló továbbra is fenntartja ezt a szokását, a pókháló időtlen időkig a babaszemek álomőrzője marad.

Kasmír a bársonyos fűbe terítette az ágytakarót, átvette anyjától az alvó csecsemőt, és kettejük közé helyezte, védelmezően szülei is mellé feküdtek, az ágytakaró sarkait a kölykök foglalták el. Megtelt az ágytakaró. Mint egy kis gyámoltalan sziget egy zöld tengerben...

A csecsemő fölött két kéz és két lélek ért össze. Keveset beszéltek, nézték az eget, ami még mindig zavartalanul kéklett, a felhők valahol fönt pihentek, úgy, mint ahogy ők is tették idelent.

A föld közelében semmire sem hasonlítható, zöld illat terjengett, és ez az illat játékosan, de mégis ólomsúllyal nehezedett a szemekre. A hat szempár becsukódott.

Judit nem aludt, csukott szeme inkább alkalmat nyújtott a bezárkózásra, hogy meghitt kettesben lehessen a gondolataival:

– Szeretem... nem is lehet nem szeretni, hisz maga a testet öltött jóság. Jó vele, nagyon jó vele, hálás vagyok a Teremtőnek, hogy nekem szánta, és eljuttatta hozzám messze idegenből. Nem okoz sok problémát a megfelelő szavak hiánya, megértjük egymást. Már sokat tudok róla, tudom, hogy Indiából jött, illetve indiai származású, de Hollandiából vetődött ide, tudom, hogy népes család tagja, tíz testvére közül a két legkisebb gondozásába születésüktől kezdve besegített. Szüleit, főleg édesanyját nagyon szerette, és szereti most is, sok terhet levett a válláról, nehezen vált el tőle akkor is, amikor tanulni küldték. Először elhagyva a szülői házat, száműzöttnek érezte magát, nehezen tudott egybeolvadni a körülötte nyüzsgő társasággal, vágyott vissza az egyszerűségbe, a szeretetbe, ami az otthonához láncolta. A világot túl nagynak és túlságosan zajosnak találta. A diploma megszerzése után visszament a falujába, ahol a legszegényebbeket éppen olyan odaadással gyógyította, mint a tehetőseket, sőt, a szegényektől ritkán fogadott el fizetséget, mindig azzal érvelt, hogy helyettük a gazdagok fizetik meg a tiszte-

letdíjat. Fiatal kora ellenére hány és hány csecsemőt látott örök nyugovóra térni! Ahol nagy a szegénység, ott nagy a gyermekáldás, és nagy a halálozási arány is. Az ő családja nem éhezett, de a környezetében élők igen. Persze ők sem dúskáltak mindenféle földi javakban, annak ellenére, hogy édesapja éjjel-nappal, szinte pihenés nélkül varrt, varrta az egyszerű indiai viseletet, a szárit, aminek készítésébe sok házimunkája mellett az édesanyja is besegített. Legidősebb fiukat, Kasmírt születésétől fogva orvosnak szánták. Volt már egy orvos a családban az apai ágon, a nagyapa, aki ismerte az ősi indiai orvoslás zegzugos szálait, a természet kínálta milliónyi gyógyfüvet, a lélek rejtelmeit, az emberen keresztül a betegséghez vezető gyógyító utat, ami visszafelé szintén igaz és járható út. A nagypapa módszereit a modern világban már egyszerűen csak kuruzslásnak nevezték, holott gyógyítás volt a szó legtisztább, legvalódibb értelmében a háromezer évre visszatekintő orvoslás. A modern orvostudomány egyre inkább figyelmen kívül hagyta az embert, csak a betegséget kezelte, elvonatkoztatva a lélektől. Nagy hiba volt! A lélek egyre kevesebb szerepet játszott az emberek életében, kiszorította a szilárd anyag, a látható, a kézzel fogható, ami végül is megsemmisült az emberrel együtt. Kasmír még ismerte a nagypapát, kisfiúként sokat csetlett-botlott mellette. Sok mindent megjegyzett a módszereiből, ami most ebben a minden nélkülivé átalakult világban nem hátrány...

– Biztonságban érzem magam mellette – gondolta, és gyengéden megszorította a férfi kezét. Ő sem aludt, ő is csak merengett szemhéja védelme mögé zárkózva, és gondolkodott. Kezük megremegett...

A kék ég elhalványult, tompa, piros foltok jelentek meg a színtelenné vált boltozaton, de a nap továbbra is jólesően simogatta sugaraival a takarón szunnyadókat.

Judit nem emlékezett, mikor tört rá az álom, nem aludhatott sokat, hiszen a nap nem sokat haladt előre az égen. A pár percnyi mély, zuhanásszerű álmot hirtelen ébredés követte.

Kasmír a parton ülve szemlélte, ahogy a nap sugarai szürkén csillogóvá színezték át az előbb még kékeszöld vizet, s

ahogy a víz fölé szökkenő egy-két hal pikkelyeit színjátszóvá varázsolta az éppen rávetődő fény.

– Magyarország – gondolta Kasmír, Magyarországon vagyok, és egy magyar asszonyban leltem társra. Ennek így kellett lennie, ezért nem köteleztem el magam harminc éves koromig otthon... csak ezt nem tudtam előre. Korábban nem találkoztam magyarokkal, már sajnálom, hogy nem, kedves emberek lehettek. Ez a népcsoport közel állhatott az enyémhez. Judit legalábbis valami ilyesmire célzott, amikor rákérdeztem, hogy honnan származtak a magyarok. Nem lehetett tudni biztosan. Talán egyenesen az égből. Persze tudományosan, mint minden, ez a témakör is meg volt határozva, de az égből jövetel valószínűbbnek hangzik. Egy maroknyi nép, amely nem tartozott senkihez, a nyelve nem hasonlított egy nép nyelvezetéhez sem, kemény, kitartó, gondolkodó embereknek számítottak, és ahogy Judit mesélte, hányatott történelmük folyamán a világ minden részén szétszóródva is megállták a helyüket. Nagy, népes országokat megszégyenítően sok elismert egyedi gondolkodó, feltaláló, felfedező akadt köztük, még olyan is, akit Indiában, Darjeelingben temettek el, a neve nem jut eszembe, nehezen megjegyezhetőek az idegen népek családnevei...

A férfi csak ekkor vette észre csöndben, lábujjhegyen közeledő asszonyát, amikor az hátulról átkarolta. Judit melléje ült és szorosan hozzábújva kérdezte:

– Zavarok?

– Ugyan, hogy kérdezhetsz ilyet? Tudod, hogy soha. Éppen rajtatok, magyarokon, illetve hajdani népeden gondolkodtam. Nem jut eszembe a neve annak a felfedezőnek, akinek Indiában volt a sírja, nehéz az idegen neveket megjegyezni.

– Kőrösi Csoma Sándor – mondta Judit, és még jobban hozzábújt.

– Tudod, én meg azon gondolkodtam, hogyan lehetséges az, hogy te olyan messziről épségben ideértél? Hogy az az egyszerű, csónaknak sem nevezhető valami épp itt sodródott ki a partra, és te egyenesen az én kis hajlékomhoz jöttél, és éppen időben?! Mehettél volna más irányba is. Tudod,

hiába tudom, hogy így kellett lennie, ahogy történt, de mégis hihetetlen. Próbálom felfogni, feldolgozni, ami velünk történt, de nem értem, bármennyire is igyekszem, nem értem.

Kasmír megcsókolta Judit feje búbját, megsimogatta, és azt mondta:

– Ne is próbáld megérteni kicsi Káma, ezt nekünk nem szabad értenünk, Tudod, van egy határ, ameddig ránk tartoznak a történések. Nem tudunk gondolatban sem átmenni ezen a határon, és ez így van jól. Ne törd ezen a fejed, ne akarj többet megtudni, mint amennyit megtudhatsz. A lélek a miénk, de mégsem mindent árul el nekünk, pedig ő tudja. Sokszor született újjá, sok mindenen keresztülment, öreg lelkek vagyunk mi, még a kicsi Szitár is, pedig még csak pár hónapos. Az én vallásom egy ősi vallás, hiszek a reinkarnációban, hiszem, hogy újjászületünk, van következő élet, én mégis el tudom fogadni, hogy az előzőek el vannak zárva előlem, és a jelenlegi életemben az bukkan csak föl belőle cseppekben adagolva, ami feltétlenül szükséges ahhoz, hogy tovább tudjak lépni.

A férfi elhallgatott, nézte a fodrozódó vizet, jó érezni Judit puha melegségét, ahogy feje a vállán pihen. Szereti ezt a békés nyugalmat, erre vágyott.

Valójában mindig félt a párválasztástól, félt attól, hogy ő, akinek olyan jó anya jutott, nem fog hozzá hasonlóan jó feleséget találni... és inkább nem. A férfiak vagy elismerték, vagy nem, de mindegyik csak akkor volt boldog, ha az anyjához hasonlatos asszonyra talált, mert a férfiak többsége szorosabban, ezeregy szállal kötődött az anyjához, mint ahogy azt maga hitte volna, vagy tudatosult volna benne. Ha nem hasonlót választottak, el volt rontva az életük. Ezért volt a sok boldogtalan, a "bárhová, csak haza nem" kényszerérzésétől szabadulni képtelen, s ezért a fejét csavargásra adó férfi, a hozzá nem illő feleség meg az anyósát, a férfi anyját átkozta, pedig valójában a köztük levő különbséget nem tudta áthidalni... és nem érzett rá a lényegre, hogy nem a külső, hanem a belső számít, a belső az érték, az a belső, amit az anyatejjel szívott magába a férfi, még öntudatlan csecsemő korában. A nő, az más volt, biológiailag is más, ő kiter-

melte magának és magában az újabb fiúkat, akik ragaszkodtak hozzá. De egy férfi? Végig a világra hozatalához ragaszkodott, neki ez volt a biztos kiinduló pont az életében. Az anya jelentette a nőt és a nő az anyát, talán azért, mert a férfi képtelen volt egy új életet teste burkában kihordani. Úgy bolyongott anya nélkül a világban, mint egy meddőhányó...

– Folytasd– szólt Judit kizökkentve a férfit gondolatmenetéből – érdekel a vallásod története.

– Szeretnéd tudni, mi a hinduizmus? – kérdezte a férfi. Judit bólintott, minden érdekelte, ami még közelebb vihette hozzá, vagy vele kapcsolatos volt.

– A hinduizmus – kezdte Kasmír a tankönyvszerű meghatározást – a brahmanizmust, a buddhizmust és az ősi törzsi vallásokat egyesítő indiai vallás. A hindi nyelv pedig egy a sok indiai nyelv közül, amit hivatalosan is használtak. Az uralkodó vallás a buddhista, de ez ma már nem számít, nincs jelentősége. Az igaz, hogy a különböző vallások különböző ősi közösségekben jöttek létre, de akit tiszteltek, az egy és ugyanaz, csak másként szólították. A megszólítás miatt robbantak ki a vallási háborúk? Lehet, ha mélyen a dolgokba merülünk, az látszik valószínűnek. Ahogy a politikában is voltak pártharcok, mert nézeteik nem egyeztek. Ebből robbantak ki a háborúk, a bosszúhadjáratok, ami nem volt egyéb, csak a "majd én megmutatom, ki vagyok, vagy kik vagyunk" pökhendisége, emberi gyarlóság, ugyanilyen pártharcok lehettek a soknevű egyházak között is. Igaz, hogy ők lelket számoltak és nem embert, a politika viszont csak az embert vette számba, a lelket nem. A vallások és a mindenkori politika közös jellemzője az volt, hogy mindketten elfelejtették, az ember és a lélek egymástól elkülöníthetetlen.

Kasmír befejezte a magyarázatot, Judit felé fordult és mélyen a szemébe nézett. Tekintete megtalálta, amit keresett.

– Finom indiai gyapjúszövet, valóban az vagy, melletted a léleknek nincs szüksége másra, csak rád, elmerülni lelked meleget sugárzó áradásában... – mondta Judit őszintén, a boldogság szálait szavakká szőve. Már nem okozott nehézséget a szavak megértése, Judit sokat tanult az elmúlt pár hét alatt, az állandó együttlét a legjobb tanítómester. Keveredve álltak

össze a mondatok, az angol és a német szavak kiegészítették egymást, sőt, általában egy-két magyar szó is megbújt a mondat eldugott zugaiban.

Nem vették észre, mikor kezdett ébredezni a takaró, csak arra figyeltek fel, hogy csuklásszerű hangok hallatszottak a hátuk mögül. Mindketten egyszerre fordultak meg, és bűbájos látványban volt részük, a kölykök puha mancsaikkal kalimpáltak a takaró közepén fekvő csecsemő felé. Játékos mozdulataikkal jól elszórakoztatták a kislányt, aki már csuklott a nevetéstől.

– A kölykök, ezek a csodálatos lények... nem találok szavakat, nem találok rájuk megfelelő jelzőt – mondta Judit a takaróra térdepelve, miközben simogató mozdulatait próbálta négyfelé osztani. Elmondhatatlanul sokat köszönhetek nektek...

Kasmír felpakolt a kétkerekűre, megtöltötte a kannákat, most már sok vízre volt szükségük. Judit a mellén átkötött kendőben, testéhez szorosan simulva vitte a kislányát, akinek igazi nevet nem is adott, csak úgy Szitárkának nevezték. Illett hozzá ez a megszólítás, illett a sötét, göndörödő hajához, bársonyos, kreol bőréhez, vidámságához, úgy összességében apró lényéhez. Mi értelme lenne a szokásból kialakult neveknek? Semmi. Nekik már nem volt közük a hivatalosan előírt formákhoz, rájuk szabályok már nem vonatkoztak. A bürokrácia már a múlté, nem kell hatóságokhoz folyamodniuk, holmi fölösleges, az ember életét csak nehezítő engedélyekért, nem kell megfelelniük sok terhes követelménynek, úgy élhetnek, mint ahogy őseik az élet kezdetén, annak minden szabadságával, önállóságával, csak nagykorúbban, és ezt az előnyt kihasználva szerencsésebben, boldogabban.

Lassan, méltóságteljesen haladt a kicsi csapat a pusztában az otthon, a hajlék felé. Nyomuk benne maradt a fűben. Egy pár négyzetméter földig hajolt, apró zsenge zöld fűszál próbálta a fejét újra magasra emelni.

A nap sugarai így biztatták: Rajta, rajta, sikerülni fog, a természet mindig talpra tud állni!

VI.

Június közepe volt, legalábbis Judit naplója szerint, amibe most már felváltva jegyezték a napokat, a múló időt.

Forrt a levegő, izzott a puszta, mégis virult a hajlék melletti veteményeskert. Kasmír és Judit minden fellelhetőt elvetett, szívesen időztek a kis kertben, amit Kasmír a tóról naponta hozott vízzel megöntözött, és együtt örvendeztek minden egyes új hajtásnak.

Körülbelül egy év telt el a végzetes, szörnyű katasztrófa óta. A természet újra éledt, behegedtek a sebei, nem látszott nyoma a pusztulásnak a felszínen. A föld szívébe zárva pihent a múlt. A kis család élte boldog mindennapjait, nem elfeledve a fájó eseményt, lelkük apró zugában ott volt a múlt egy külön rekeszbe zárva, nehogy feltörjön. Gondoltak, persze, hogy gondoltak a szeretteikre, de az élet ment tovább, mennie kellett, nyitottnak kellett lenniük a mával szemben, meg kellett élniük a mát, így lett belőle múlt és így lesz emlék.

Judit és Kasmír már három hónapot megért szeme fénye mit sem sejtett a múltról, a megrázkódtatásokról. Vidám, kiegyensúlyozott, boldog baba vált belőle, mindig volt kire mosolyognia. Féltő szeretettel vették körül a szülei, na és a kölykök.

Időközben a hajlék is megváltozott, Kasmír fát hordott a hegyről, megerősítette a tetőszerkezetet, alaposan betömködte az időjárás miatt keletkezett lyukakat, megszüntette az ajtó és az ablak hiányosságait, és a fáskamrára is új tetőt készített. Ólat épített a megszaporodott füleseknek, így sok hely felszabadult a sátorban. Folyamatosan hordta a köveket a hegyről, még ezen a nyáron szeretett volna a hajlékhoz toldalékot illeszteni.

Kasmír simogató tekintetét munka közben hol jövő-menő asszonyán, hol a fa leveleit nézegető kicsi Szitáron pihentette. Szerette, nagyon szerette, érezte a kislány öntudatlan ragaszkodását, látta azt a dagadó örömöt, amikor ölbe veszi, ahogy mosolyra nyílik apró szájacskája, ahogy bújik mellkasára, mint Judit, ez a selymes boldogság...

– Az én gyönyörű gyermekem és tündöklő istennőm, Káma. Kasmír a nyulat nyúzta a fa közelében, ahol Judit a kicsit szoptatta. Boldog családi idill érződött a kiürült világ ellenére is. – Mindent meg lehet szokni, az ember képes alkalmazkodni a legszokatlanabb körülményekhez is, ha az élet úgy kívánja – gondolta Judit. Másként már el sem tudta volna képzelni az életét, csak így. Nem hiányzott a civilizáció, a technika, a nyüzsgés, az autók okádta füst, a hivatalok, a félelem a bűnözőktől, a mindennapi stressz. Teljesen kitöltötte napjait a gyermekével való törődés, akiről még mindig nem tudta elhinni, hogy az övé, hiába volt jelen a kicsi kézzel foghatóan az életében.

Szoptatás közben elmerengett, nem álmodozott, nem volt miről, hiszen számára még mindig álomnak tűnt a valóság, pedig tudta, hogy ébren van.

– Micsoda étvágyat ingerlő illatok! Rögtön kész a nyúlpecsenye! – mondta Judit nagyokat szippantva a füstös levegőből. – El sem tudtam volna képzelni, hogy legkedvesebb ételem a nyúlpecsenye lesz! Sajnálom a füleseket, szeretem őket, de... ez az élet rendje. Igaz, picikém, te is fogod szeretni? – beszélt Judit a kislányhoz, aki szopás után fürtös fejecskéjét a vállán nyugtatta, szemeivel pedig a távolt kutatta abban az irányban, ahol az óriás ült egymagában, kiemelkedve a környező pusztaságból. Szemhéja lassan lecsukódott, messze volt még neki a távol, és különben is nagyon finom volt a mama teje és tápláló is, ilyen jóízű evés után nem lehetett nem elaludni.

Judit lefektette a kiságyba, mert már az is volt, az ügyes papa készítette, a szépen megmunkált faágy két végére egy-egy madárfigurát faragott, ami nem hasonlított kifejezetten egy madárra sem, csak úgy általában a madarakra.

Kasmír volt a tábori tűzhely főnöke, most is ő készítette a nyársra húzott, illatozó nyúlpecsenyét. Judit engedélye csak a kenyérsütésre terjedt ki. Még mindig kenyérnek nevezték a lepényt, aminek ízesítését Judit már nagy gyakorlattal, mindig variálva végezte, de a krumplis volt az, amit a legjobban szerettek, na és a káposztás, de a káposztás már a múlté.

A parázs fölött sült a nyúl, a parázsba fészkelődve pedig a krumpli héjastól, amely különleges ízt kapott a sistergő, rácsöpögő pecsenyelétől.

Judit megterítette a fa alatt az asztalt, nappal ritkán tartózkodtak a hajlékban, mióta beköszöntött a jó idő. Kasmír forgatta a nyársat, és közben szemét a szeretett nőn pihentette. Büszke volt a feleségére és önmagára is, hogy rátalált. Boldogságban úszott a markáns férfiarc, amikor Judit közeledett feléje. Az egyik kezében a nyárssal, a másikban az istennő kezével lelke úgy parázslott a mellkasában, mint a tábori tűzhelyben a még mindig vöröslően izzó fa.

Az asztal körül a kölykök is megjelentek, holott már nyersen jócskán kaptak kóstolót a finom falatokból, de várták a desszertet jelentő sült maradékát, a csontokat, amelyeken órákig el lehetett rágódni. Meglátszott rajtuk a törődés, bundájuk fényes és tiszta volt, nem nélkülöztek, mint azelőtt, a férfi gondoskodott róluk, semmi okuk nem lehetett a panaszra.

A fa leveles ága legyezőként hessegette messzebb a meleget, árnyéka ráborult az asztalra, jó étvágyat kívánva az itt felejtett boldog emberpárnak. Minden volt. Étvágy is volt, boldogság is, finom falatok is akadtak. Ültek szemben egymással, ettek, mosolyogtak, nézték egymást. A szemek megállás nélkül beszélgettek, még evés közben is, mint ahogy a két kéz is mindig egymásra talált evés közben, evés után, asztalon, asztal alatt, séta közben, állandóan.

Hosszú percek múltak el szótlanul, a két szempár egymás tekintetét megigézve mohón falta, raktározta a forró pillantásokat.

A nap már magasan ült a gyöngyház fényű égen, észrevétlenül kúszott egyre feljebb, ereje egyre erősebben bódította el a Földet, a Földön maradt pusztaságot.

Judit megkínálta a maradékkal a kölyköket, persze hogy nem utasították vissza. Héja módjára csaptak le a csontokra, rágták, ízlelgették, hálás tekintetüket időnként a magasba, az asztal irányába emelték. Judit leszedte az asztalt, nem volt sok mosatlan, összesen három tányér és egy tálca, kettő, ami-

ből ettek, egy, amiben a héjában sült krumplit tálalták és a tálca, amin az egészben megsütött nyúl nyújtózkodott, amíg meg nem ették.

A kölykök már elfoglalták helyüket a fa alá terített ágytakaró sarkán, tudták, most a dologtalanság órája következik.

Judit a melegtől tikkadtan, lustán birtokba vette az egész takarót, míg Kasmír még egy szerető, féltő pillantást vetett a kiságyában alvó csecsemőre, aki éppen akkor húzta mosolyra apró rózsaszín szájacskáját, jelezve, hogy az álom háborítatlan birodalmában jár és mindennel meg van elégedve.

A férfi lassított léptekkel közeledett a takaró felé, ahol látszólag nem maradt számára hely. Judit kecsesen félrehajtott fejével, hosszú lábszáraival, a pólója alatt kidomborodó, a hőségtől és a vágytól zilálton és csábítóan, szünet nélkül le-föl emelkedő kettős halommal egy olyan nő látszatát keltette, mint egy megbúvó, szelíd vad, aki bújt, de várt is, aki sejtette, hogy áldozat lesz, elejti őt a vadász, de kívánta, hogy elejtse, kívánta, hogy felszentelődjék a feláldozás édes, megsemmisítő oltárán. A vadász már közel járt, puha léptekkel becserkészte a kedves vadat. A támadás ragadozó ösztöne gyorsította a szívverését, egy pillanatra még gyönyörködött a látvány szépségében, majd támadásra készen készült megfogni, soha el nem eresztve ezt a szép, szabad vadat, ezt a szelíd vadat... Kámát, az istennőt!

Judit karjait széttárta a közeledő férfi láttán, szemei azt súgták, itt vagyok, várok rád, ejts el, fegyvertelen vagyok... Ezt remegték idegei, melle továbbra is zihált, a kiemelkedő halmok a póló alatt ingerlő táncot jártak, le-föl, le-föl...

Hosszú, varázslatos percek következtek, oldódott az igézet... A vadász és az elejtett, szelíd vad egymás mellett pihegett. Mindketten úgy érezték, nincs elmúlás, csak megérkezés van.

VII.

Egy útjuk alkalmával Kasmír lábnyomokat fedezett fel a távoli kertben, abban, amely a hegy felé vezető úton szinte teljes épségben megmaradt. A száraz, puha, porhanyós föld megőrizte a friss nyomokat.

Judit is lehajolt, vizsgálgatta, nem voltak egyformák a lábnyomok, az egyik egészen kicsi, a másik nagyobb volt. Sehogyan sem értették. Rajtuk kívül sehol egy lélek nem volt ebben a szétterülő, tágas világban. Akkor hogy kerültek ide lábnyomok?

Gyakran eljöttek, gondozták az épségben maradt fákat, szükségük volt a gyümölcsre és az itt-ott újra kihajtó zöldségekre. Az elhullott paradicsomból szépen fejlődő tövek nőttek, rajtuk majdnem érett, szép, narancssárga színű, apró paradicsomfürtök fürdőztek a nyári nap fényében.

Kasmír gyakran hozott vizet a forrástól, öntözte, óvta a kiszáradástól a spenótot a sóska és a petrezselyem maradványaival együtt. Spenót otthon, a kiskertjükben is termett már, a tavalyi mag szépen kikelt, csak még erőtlen volt, meg kell várniuk, míg jobban megkapaszkodik a szűz talajban. Általában még innen került főzelék az asztalukra.

A spenótot a kicsivel is megkóstoltatták, de már az első kanál után kiderült, hogy nem igazán volt tőle elragadtatva, de a legutóbbi próbálkozáskor, amikor anyatejjel elkeverve kínálták, határozottan ízlett neki. Judit letépett pár darab sóskalevelet, és jóízűen rágcsálni kezdte. Elsétált az egyik terhe alatt roskadozó almafához, az almák még éretlenek voltak.

Kasmír a szilvafát nézegette éppen, amikor a pár lépésre lévő, feldúlt ágyásra tévedt a tekintete. Sárgarépa zöldje hevert szanaszét mindenfelé.

– Kedves! – szólította meg almafánál bámészkodó asszonyát.

– Nézd, a sárgarépa nagy része eltűnt! Ezt nem állat tette... – emelt fel a földről egy fonnyadásnak indult zöld csomót.

– Nem régen történhetett, valószínű, hogy él még itt valaki, nem is olyan messze tőlünk. Nézd! Itt is vegyes lábnyomok vannak! – mutatta a túrásba belemélyedt nyomokat.

– Nem, az lehetetlen, hogy emberek lennének a közelünkben, mert akkor már találkoztunk volna velük, különben is, ezek lehetnek állati nyomok is. Nézd csak, itt van például ez a nyom! Határozottan látszik a négy lába, elől két kisebb nyom, hátul két nagyobb. Látod? Körülbelül fél méter az első és a hátsó lábak közötti különbség, ami azt is mutathatja, hogy egy nagyméretű állat nyoma. Lehet például vaddisznó vagy házi... Mit tudom én, de szerintem nem emberé.

– Jó! Tegyük fel, igazad van, ezek itt állati nyomok, de hogy jön össze a feltevéseddel az, hogy a sárgarépa zöldje itt maradt letörve, és csak a gyökere tűnt el? – kérdezte hitetlenkedve Kasmír.

– Csak a szép, sárga színű, édes gyökér ízlett neki, a zöldje pedig nem, hát leszaggatta és itt hagyta. Nyilván gondolt a nyulainkra, jusson nekik is valami – mosolygott Judit, próbálta humorral fűszerezve megvédeni az igazát, holott ő is sejtette, hogy nem állat volt, aki itt dézsmált. Kasmír megvizsgálta a frissen kifordított, süppedős földben hagyott nyomokat, és tanácstalanul mondta:

– Nem tudom, milyen nyomok, igen furcsa állat lehet, a mellső lábai aprók, a hátulsók nagyok... hm. Mondj egy olyan állatot, amelyikre ez a jellemző! – szólt Judithoz fordulva. Judit a vállát vonogatta, semmi okos nem jutott eszébe, majd hirtelen megszólalt.

– Kenguru! – Kasmír hangosan felnevetett a nem várt válaszon, felállt, és megsimogatta Judit fejét.

– És mondd, hogy került volna ide kenguru? Gondolom, nem volt jellemző Magyarországon, hogy kenguruk állták volna el az útját az autósoknak, mint Ausztráliában, vagy igen?

– Úgy, mint te! – mosolygott Judit saját képtelen válaszán.

– No igen, lélekvesztőt ácsolt magának valahol az ausztrál partoknál, csorgott, ameddig a víz engedte, majd hátára vette a tákolmányt, és betájolta magát Európa felé, majd újra

vizes lett a hátsó lába, megint csorgott, közben, hogy éhen ne haljon, halat fogott, nyersen megette, kétszer még tüzet is csiholt kővel, könnyű dolga volt, hiszen ezt az őskori műveletet a könyvekből leste ki, sőt, nem is üres erszénnyel érkezett, a kisfiát is magával hozta, hogy ne legyen egyedül itt Európában, pontosabban Magyarországon – szellemeskedett a férfi.

Juditnak nagyon tetszett a kenguru elképzelt utazása.

– Bravó, ez valóban sziporkázó történet volt – megtapsolta a rögtönzött előadást. – Viccen kívül, tényleg nem tudom, mi lehet, a vaddisznót kizárhatjuk, időközben ugyanis rájöttem, hogy a disznó testhossza ugyan lehet fél méter, de a lábnyom akkor sem stimmel, mert a mellső és a hátsó láb a disznónál egyforma patában végződik, ezek a nyomok viszont nem egyformák – mondta Judit komolyságot erőltetve magára. – Viszont ha magad elé képzeled a nyulainkat... a nyúl hátsó lába, helyesebben talpa jóval nagyobb nyomot hagy, mint a mellső, a sárgarépát is szereti, nem beszélve a...

– Jól van, tanító néni! Ez is szép előadás volt, csak valami megint nem stimmel, mégpedig duplán. Egy: mutass nekem olyan nyulat, amelyik hosszabb fél méternél! Kettő: a nyúl a zöldet is megeszi, nem dobja félre. Na és a harmadik, a döntő tényező, az igaz, hogy a mellső lábnyoma kisebb, de ahogy emlékszem, a mi nyulainknak kis, párnás nyomuk van, márpedig akkor a többieknek is. Vagy tudsz valamilyen különleges nyúlfajtáról?

– Oké, oké! A tanító nénit legyőzték, helyesebben meg vagyok győzve! De akkor mi lehetett? – kérdezte komolyan elgondolkodva Judit.

– Nem mi, hanem ki vagy kik! Nézd, nem feltételezem, hogy emberként négykézláb járna, bár ha legyengült állapotban van, ez sem kizárt, de akkor a térde és a lábszára is nyomot hagyott volna. Ez itt például lehetne tenyérnyom, az ott hátrébb pedig lábnyom, de a térdé és a lábszáré hiányzik. Mindenesetre alaposan be kell járnunk a környéket, meg kell keresnünk, segítenünk kell rajta – mondta Kasmír, most már komolyan elgondolkodva a lehetségesen. – Gondolj csak bele,

egyedül, élelem nélkül átvészelt egy évet, az időjárás viszontagságait is túlélte, nem lehet túlságosan jó állapotban.

Judit is elvetette állatelméleteit, és mélyen átérezte, milyen szerencsétlen lehet az az ember, aki már a gyengeségtől négykézláb kénytelen járni... – Ha ez a feltevés igaz, és miért ne lenne igaz, valószínűnek látszik – gondolta elszorult szívvel az előbbi tréfálkozás után. – Orvosra van szüksége, rád! – mondta, és megfogta a férje kezét. – Meg kell mentenünk, lehet, hogy idős, és ráadásul legyengült. Ugye Kasmír, megmentjük?!

– Nem lesz könnyű megtalálni, a kutatásra fel kell készülnünk, ki tudja, ennyi idő után milyen az elmeállapota?! Valószínűleg bujkál, az is lehet, hogy már látott bennünket, csak fél mindentől, mindenkitől, ezért tőlünk is. Holnap kereséssel kezdjük a napot, ma már késő van, haza kell mennünk – mondta Kasmír, aki beszéd közben is szemmel tartotta a szőlőlugas mellé elhelyezett csecsemőt.

– Igazad van, Szitár már türelmetlen, majd holnap. Ugye, holnap korán indulunk? – nem várta meg a választ, elindult a kislány felé, aki nyűgös rosszkedvét félrerakva röpdösött, ahogy közeledő anyja a látóterébe ért.

Judit magára kötötte a hevedert, belehelyezte a ficánkoló kis Szitárt. Kasmír összeszedte a sárgarépa eldobált zöldjét, fölrakta a kétkerekűre a lehullott paradicsomok, a sóska és a spenót társaságába. Visszament. Egy pár szem eperrel szerette volna meglepni a kedvesét. – Káma nagyon szereti, vitamin kell a kicsinek is, amit csak tudunk, be kell csempésznünk az apró, fejlődő szervezetbe. Nincs! Ma egy érett szem sincs, pedig mindennap akad 10-15 szem a tövek között – csalódott a férfi. Üres kézzel baktatott hát vissza a kocsihoz, a kölykök megvárták, Judit már lassan elindult a türelmetlen kis Szitárral.

Kasmír hamar utolérte őket. Egy ideig szótlanul rótták a poros utat, mindketten azon gondolkoztak, hogy eddig hogyhogy nem vettek észre semmit, hogyhogy csak most tűnt fel, hogy ember van a közelben, a közvetlen közelükben.

Judit visszagondolt a katasztrófa óta eltelt időszakra, próbálta felidézni a napokat, hátha utólag eszébe jut valami szokatlan vagy feltűnő dolog, de semmi..., illetve...

– Kasmír! – szólalt meg Judit váratlanul. – Emlékszel, amikor idén először ebédeltünk a fa alatt? Tudod, aznap, amikor először ettünk nyulat, amikor hagytam magam meggyőzni, hogy azért maradt meg a két nyúl, hogy élelmünket biztosítsa, te kint nyúztad, én sajnáltam őt és nem tudtam rendesen enni belőle, csak kóstolgattam. Ebéd után bementünk, ám egy óra múlva, amikor már nagyon megéheztem, és szívesen ettem volna az asztalon hagyott maradékból, az már nem volt ott, szőrén-szálán eltűnt. Akkor te azt mondtad, biztosan a kölykök voltak, de én állítottam, hogy a kölykök semmihez sem szoktak nyúlnik, bármi előttük maradhat. Mivel akkor a kölykök éppen a fa alatt tartózkodtak, és őrizték a délutáni álmát töltő Szitárt, végül beláttam, tényleg nem lehetett más, csak ők. Csakhogy a kölykök napokig szoktak rágódni a csontokon! Hihetetlennek tűnik, hogy akkor az alatt az egy óra alatt a csontokat is eltüntették.

– Gondolod, hogy az az ember járt ott, és vitte el? – kérdezte Kasmír, majd hozzátette: – Most, hogy mondod, el tudom képzelni. A kölykök a tónál is csak őrizni szokták a halakat a parton, és nem nyúlnak hozzá, pedig nagyon szeretik, alig várják, hogy a tisztításukba kezdjek, és adogassam nekik a belsőségeket. Valószínűleg valaki járt itt akkor délben, csak az érthetetlen a számomra, hogy miért nem mutatkozik.

Hazaértek. Kasmír a fa alá tolta a kétkerekűt, kipakolta, a nyulak megkapták a sárgarépazöldet, hozzá a frissen szedett füvet is. Megszaporodtak a fülesek, szükségük is volt a bőséges nyúláldásra.

Judit félve ment be a hajlékba. Úgy szoktak elmenni, hogy sosem zárják be az ajtót. Miért is lett volna erre szükség, amikor úgy hitték, rajtuk kívül egy teremtett lélek sem él, és nem kell attól tartaniuk, hogy bárki is behatolhat otthonukba.

Most először érzett félelmet hónapok óta. A katasztrófa után többször megszállta a félelem, de az más volt, akkor árnyaktól rettegett, most pedig élő embertől kell tartania,

akit még nem ismer, és ráadásul könnyen lehet, hogy az ismeretlen idegrendszere megsínylette a viszontagságokat. Egy elméjében megháborodott ember kiszámíthatatlanná tud válni. Judit nem magát féltette, hanem a gyermekét és a férjét. – Habár – gondolta –, ha tényleg legyengült állapotban van, mint ahogyan azt Kasmír feltételezi, valószínű, hogy nekünk felnőtteknek nem árthat, de a kicsi Szitárnak igen – aggódó gondolatai rögtön kiültek az arcára, amit a férje észre is vett.

– Holnap megkeressük, bármilyen állapotban van, tudunk rajta segíteni, meglásd, nem lesz semmi baj. Nem fog idejönni, nem fog mutatkozni, ha ez lenne a szándéka, már megtette volna. Biztos, hogy fél!

– Én is! – mondta Judit. Dobogó szíve ki akart ugrani a mellkasából, annyira felizgatta az eshetőség, hogy nincsenek magukban.

– Ő jobban fél! Érted, Kedves? Csak akkor mutatkozik, és csak ott, amikor és ahol nem látjuk. Nyugodj meg, nincs okod a félelemre, itt vagyok melletted, mindig együtt vagyunk, továbbra is vigyázok rátok, hiszen tudod, mennyire fontosak vagytok nekem?!

– De Szitár, ő már hónapok óta mindig egyedül aludt a fa alatt, csak a kölykök vigyáztak rá! Eszembe sem jutott, hogy baj érheti, annyira biztos voltam benne, hogy rajtunk kívül nincs élőlény ebben a kietlen világban, és... és... bármi megtörténhetett volna – Judit sírni kezdett, folytak a könnyei, elelcsukló hangon folytatta: – Akkor is ott volt kint a kölykökkel, amikor a sült eltűnt az asztalról... – nem bírt tovább beszélni, záporoztak a könnyei.

Kasmír magához vonta megrémült asszonykáját, és vígasztalni, bátorítani kezdte:

– Látod, hogy nem történt semmi a kicsivel, nyugodj meg, Kedves, itt van, nézd, hogy mosolyog, nem érti, miért zokogsz. Ha félsz a holnapi kereséstől, nem kell velem jönnöd, megkeresem egyedül...

– Nem, nem! Azt nem! Nem maradok a kicsivel egyedül, veled megyünk, együtt leszünk, a tóra is veled megyek, a hegyre is! Amíg meg nem találjuk, mindenhová veled megyek!

Kasmír rámosolygott Juditra, nem egészen értette a hirtelen jött félelem okát, de aggodalmát jogosnak érezte.

– Valóban, nem szabad a kicsi Szitárt sem bent, sem kint egyedül hagynunk, ebben igazad van. Nem voltunk eléggé körültekintőek, most már óvatosabbak leszünk, addig, amíg nem tudjuk, kivel állunk szemben. Lehet, hogy egy ártatlan, legyengült öregember, akárki, de fél! Minden jel arra mutat, hogy tőlünk is.

Judit lassan megnyugodott. Megfürdette, megetette a kislányát, közben Kasmír könnyű vacsorát készített, hozzá teát. A kölykök is sorban álltak az asztalnál. Várták a teába aprított lepényt, ami megtölti éjszakára a mindig éhes macskapocakot, és nagyon még ropogtatni sem kell.

A nyári éj óvón borult rá a kicsi hajlékra, szelíden körülfogta és enyhítő fuvallatokat küldött a nyitott ablakon át a pihenni vágyókra.

A Hold teljes pompájában tündökölt a már-már feketének látszó égen, buján sütkérezve a végtelenül sok szikrát hányó csillagok fényében.

A varázsló köpenye szétterült, betakarta a nyugodalmas, végtelen világot.

VIII.

Reggel olyan korán ébredt a család, amikor még sima nyári párában úszott a táj. A kicsi Szitár kapálódzva követelte a neki kijáró fél órát, nem sírt, de hangos nyöszörgéssel adta tudtára a szüleinek, vele kell, hogy kezdődjön a nap.

Ez mindig is így volt, mióta megszületett, a reggelnek ez a fél órája szerető becézgetésekkel telt el. Ez aznap sem volt másként. Juditnak mégis olyan előérzete volt, ez a nap nemcsak abban különbözik a többitől, hogy korábban kezdődik.

Kasmír még korábban ébredt fel, de nem akarta megzavarni a még szunnyadó kis társaság nyugalmát, így hát továbbra is fekve maradt, nyitott szemmel várta, hogy a szélesre tárt ablakon végre bekukucskáljon a sötétséget felhasító hajnal vöröslő pírja.

Gondolatai filmkockaként peregtek az elvarázsolt mozdulatlanságban. Mindent gyorsan és pontosan végiggondolt, hol kezdik a kutatást, mi adhat biztonságot egy emberi lénynek a fennmaradáshoz, hol az a hely, ahol a legbiztonságosabban meghúzhatja magát az a valaki. Képzeletben bejárta a környéket, az óriás zegzugait, félrehajtotta az útjába kerülő bokrokat, és benézett a szikla repedéseibe is. Érezte az előttük álló nap felelősségét, lehet, hogy aznaptól meg kell osztaniuk hajlékukat és eleségüket egy emberrel, akin nekik segíteniük kell. Nehéz előre elképzelni, hogyan tudnak együtt élni vele, hiszen még nem is ismerik. Milyen hatással lesz vajon Juditra az együttélés? Hozhat-e változást a kapcsolatukban? Nem szerettte volna, ha túlságosan felborulna kis közösségük élete, nyugalma. A felmerülő aggodalmak ellenére is érezte, emberi kötelessége segíteni...

Húsos konzervet bontottak reggelire, az utolsó előttit. Fogytán volt a készletük, étrendjük elkerülhetetlenül szegényesebb lesz. A lepény tegnap készült, Judit rákente a löncshúst, friss hagymakarikákkal díszítette. A férfi szárított csipkebogyóból teát készített, amit Judit még tavaly gyűjtött. Most porrá tört formában szolgált C-vitaminigényük részbeni kielégítésére.

Amikor asztalhoz ültek, a kicsi Szitár már fel volt készítve az útra, szundikálva várta az indulást. Szótlanul ettek, gondolataik a várható események körül futkároztak.

Hét órát mutatott az örökké ketyegő időmérő, amikor a hajlék ajtaját Judit bezárta. A kétkerekűt nem vitték magukkal, csak a vizet, pelenkát, váltás bébiruhát és három lepénydarabot tartalmazó hátizsákot.

Friss felhők bomladoztak a virító kék égen, ahogy a kis társaság elhagyta a hajlékot. Judit mellén a hevederben alvó kislánnyal, Kasmír hátán a hátizsákkal, kezében egy hosszú nyelű esernyővel haladt, mellettük karéjban a kölykök bandukoltak. Érezték a Nap koronájának a súlyát, pedig jóformán még el sem kezdődött nap.

Az óriás felé vették az irányt, de most nem a már megszokott, kitaposott úton, mint ahogy a kétkerekűvel mindig

tették, hanem toronyiránt megcélozva, légvonalban igyekezték megközelíteni a hegyet.

Judit is régen járt már erre, el is feledkezett az útjukba eső élelmiszer-lelőhelyről, olyannyira, hogy Kasmírnak még említést sem tett róla. A helyszínre érve legnagyobb meglepetésére teljesen feldúlva látta viszont a terepet. Kiásott gödrök ásítoztak a korai órában. Mély, fekete szájuk láttán Judit lelkében újraéledt a múlt, emlékezetében váratlanul újrajátszódtak a félelmetes föld alatti események, azok a sötét történések, amiket magában már eltemetettnek hitt. Megingott körötte minden, le kellett ülnie.

Kasmír rögtön észrevette az arcára kiülő feszültséget, okát azonban nem értette, hiszen ezek a lyukak itt...

– Elmúlik hamar – mondta Judit, amikor észrevette Kasmír kérdő tekintetét. Mélyeket sóhajtott, ez az egyszerű művelet nehéz pillanatokban még mindig bevált, és amikor érezte, hogy lelkébe visszatér az egyensúly, felállt.

– Nem gondoltam, hogy a földbe vájt üregek ennyire feltépik bennem a múltat... belém markolt a félelem, ahogy megláttam ezeket a sötét lyukakat. Nehéz ezt szavakba önteni, azt hittem, sikerült elfelejtenem, de nem...

– Gyere, beszélj, ülj ide mellém – mutatott egy zsebkendőnyi megmaradt füves területre a férfi. – Mi ez itt? Judit engedelmesen leült, elhelyezte ölében alvó kislányát, a férfi vállára hajtotta a fejét, pár percig ott pihentette, majd megszólalt:

– Tudod, itt egy élelmiszerüzlet lehetett, el is felejtkeztem róla. Tavaly egyszer letértem a hegy felé vezető útról, és a kölykök felfedeztek egy halkonzervet. Elkezdtem ásni és sok minden előkerült. Pár karton tej, konzervek, az is, amit ma reggel ettünk. A tej sokáig kitartott, amiket itt találtam, azok mentették meg az életünket. Gondoltam, még biztosan sok ehetőt rejt a föld, de a télbe forduló időjárás már nem engedte meg, hogy tovább ássak, na persze a ház építése mellett erőm sem volt sok ehhez a nehéz fizikai munkához. Akkor már állt ugyan a hajlék, melynek megépítését elég sok megterhelő munkával tudhatttam magam mögött, de a belső

munkálatok még hátravoltak, és eközben a születendő magzat ott volt a szívem alatt...

Kasmír beletúrt Judit puha, lenszőke hajába, gyengéd mozdulatában benne volt az elismerés, a sajnálat, a bocsánatkérés, hogy nem jött hamarabb és az is, hogy most már itt van, és vigyázni fog rá, kímélni fogja, számíthat rá, és elmúlt számára a nehéz és erejét meghaladó idő, csak bízzon benne.

– Gondoltam – folytatta Judit –, tavasszal, ha enyhül az idő, előkaparom a többi, még használható, de jócskán mélyre került élelmiszert is, de nem került rá sor, elfelejtkeztem a dologról. Különben is, akkortájt volt várható a kis Szitár megszületése. Most, hogy ezek a lyukakat megpillantottam, ezek látványa váltotta ki belőlem, hogy ilyen hirtelen rámtört annak a pár napnak az emléke, amit a föld alatt, a sötétség fogságában töltöttem... .

– Lélektanilag ez mind érthető, normális jelenség. Túlestél rajta, most már nem fog kísérteni, ez jó, nagyon jó, hogy felszínre került. Nem fog megismétlődni a sokk, csak... ez a mai nap is hozzájárult, izgatott és feszült vagy, Kedves. Lazíts! Itt vagyok melletted, nem érhet baj sem téged, sem a kicsi Szitárt. – A férfi hosszan nézte az álmában csücsörítő gyermeket, majd felállt, körbejárta a terepet.

Judit szemével követte a lépéseit és a kölykök szaglászását. Múlt a feszültség, rémképei eltűntek, gondolatai visszatértek a mába. Jólesően gondolt a mára, arra, hogy van mellette valaki, és ez a valaki éppen ez a férfi, aki nélkül már nem is tudta volna elképzelni az életét, sőt, létezni sem tudott volna.

Kasmír visszatért, újra leült Judit mellé.

– Itt is vannak nyomok, ugyanazok, mint a kertben, csak itt több a nagyobb nyom, mint a kicsi. Valószínű, hogy a lyukakat az az ember ásta, és az is gyanítható, hogy talált élelmiszert. Ezt azért gondolom, mert ha nem talált volna semmit, akkor előbb föladta volna a keresést. Egészen mély, üregszerű lyukak is vannak. Nincs eldobálva semmi a környéken, tehát nem itt ette meg, amit talált. Valahol búvóhelyének kell lennie, elképzelhető, hogy épített magának egy kunyhót, de az a valószínűbb, hogy a hegyen, valamelyik

repedésben húzta meg magát. Egyébként lehet még itt valami használható, ha az időm engedi, majd szétnézek. Most menjünk tovább, Kedves!

Felálltak, a kölykök értették a mozdulatokat, ők is közelebb jöttek, és elindultak a hegy felé. A kertet elérve nem időztek ott sokáig. Judit leszakított pár szem epret, némelyiknek még csak az egyik fele volt piros, de az is jól esett.

– Tegnap óta nem járt itt senki – mondta Kasmír –, el is bújhatnánk a közelben, megvárhatnánk itt is a felbukkanását, mert biztosan ma is el fog jönni, de nem látok olyan helyet, ahol észrevétlenül elrejtőzködhetnénk, és különben is, meglehet, hogy a hegyről figyel bennünket, és nem mer idejönni.

A nap már erős sugarakat küldött a földre, oszlatgatta fényével a gyorsan kúszó bárányfelhőket. Tavasz óta nem sokszor esett az eső, porzott a lábuk alatt a sok kiszáradt rög.

Az óriáshoz érve, a szobor... Judit állt és nézte. Idén még meg sem látogatta, csak Kasmír járt a hegyre vízért, fáért, kőért, szinte kétnaponta megfordult itt, ám ő mindig otthon maradt, pedig gondolt rá, hogy ideje lenne felkeresnie a szobrot, de valahogy egyszer sem jött össze a dolog. Meglepődve vette észre, hogy eltűnt a kis piros kendő, amit még tavaly kötött a szobor nyakába. Határozottan emlékezett rá, hogy jó erősen megcsomózta, a szél tehát a szobrot nem szabadíthatta meg tőle.

– Biztosan az az ember – mondta csak úgy magának, nem vette észre, hogy Kasmír időközben melléje ért, láthatóan össze is rezzent. Megfogta a férfi kezét és folytatta:

– Ő az a kőszobor, akiről meséltem, csak azt nem mondtam el, hogy egyszer barátságom jeléül a nyakába kötöttem a kendőmet. Az a kendő eltűnt, nincs ott... magától, csak úgy, bármilyen nagy szél fújt is... nem... az a valaki vihette el. Egyébként hasonlítasz rá, vagy ő rád? – bújt Judit a férfihez –, amikor megjelentél az ajtóban, ugyanúgy álltál ott, mint most ő itt. Álmomban is egyek voltatok, talán azért szerettem meg, és... tudom, szamárság, de mindig úgy éreztem, vigyáz rám a magányomban.

A férfi mosolygott a hasonlaton, tetszett, hogy Judit őt az erős, hatalmas kőszoborral azonosítja, hízelgőnek tartotta magára nézve, és persze jól esett hallania, hogy várta.

A kicsi Szitár nagyokat nyújtózkodott a hevederben, jelezve, hogy ébredezik. Kasmír kiszabadította az átkötött kendő fogságából, feje fölé emelgetve becézgette a mindig mosolygó apróságot.

Judit kiválasztott egy füves, egyenletes területet, leterítette a kendőt, hozzákészült a kicsi tisztába tevéséhez. Kibontotta a nejlonnal burkolt pelenkából. A felszabadult, hurkás lábacskák vidáman kapálóztak a levegőben. Judit ölbe vette kicsinyét, és tett egy pár lépést a szobor felé. Tudta, hogy kőből van, tudta, hogy élettelen, mégis meghatódottan mutatta be a csöppséget, az ő büszkeségét, a most is merev mozdulatlanságban álló, kezeit széttáró kőszobornak. Kasmír mosolyogva nézte a csöndes jelenetet.

A kölykök pár méterrel arrébb a földhöz lapulva figyeltek, nem mozdultak, bundájuk szinte beleveszett a hegyet borító avarba, majd ijedten futottak vissza. A férfi ösztönösen a macskák irányába nézett, de semmit sem látott, ami ijedtségre adhatott volna okot. Felállt, lábujjhegyen lassan elindult a bokrok felé, majd megállt, hallgatózott, semmi.

Judit közben sietve rakta tisztába a kicsit, nem tudva, mi következik. Semmi... A kölykök megnyugodtak, de nem mozdultak el Judit mellől. Kasmír hallotta, ahogy tőlük távolabb megreccsentek az ágak, aztán megjegyezve a reccsenés irányát visszajött és leült Judit mellé, aki a kőszobor lábánál szoptatta a kicsinyét.

– Jártál már a hegy másik oldalán? – kérdezte Judit a férfitől.

– Nem, nem volt még időm teljesen bejárni, csak ezt, a forráshoz vezető oldalát ismerem. És te?

– Én sem. A hangok a hegynek arról az oldaláról jöttek, legalábbis úgy gondolom, ha egyáltalán ezt a halk reccsenést be lehet tájolni.

– Valószínűleg a túloldalon húzza meg magát, éppen azért, mert tudja, hogy mi merre járunk – felelte Kasmír.

A kölykök közben összeszedték a bátorságukat, és óvatos, vadászó tempóban újra elindultak abba az irányba, ahonnan pár perccel ezelőtt megfutamodtak. Judit és Kasmír feszülten figyelte őket, egészen addig, amíg a bokrok el nem takarták őket a szemük elől. Levelzizzenés hallatszott a puha tappancsok alatt. Mozdulatlan volt a levegő, olyan forró és mozdulatlan, akár a kőszobor.

A hegy lábánál kísértetiesen hajladozott a rétté nőtt fű, sehol egy szellő, de mégis...

Pár perc csönd és figyelem... a macskák kétségbeesetten csörtettek vissza a száraz avaron, port kavart a korhadó levelek egymásba fonódó sokasága, ahogy iramukat fékezték. Judit aggodalmas tekintete találkozott Kasmír határozott tekintetével.

– Mi lehet ott, ahonnan a kölykök elmenekültek? Vagy ki?

– Nem tudom, de azért jöttünk, hogy fényt derítsünk a titokra. Megnézzük. Együtt nézzük meg! – mondta bátorítóan a férfi.

Kezdtek összeszedelőzködni, amikor... Judit megfordult, ijedtében majdnem elejtette a kicsi Szitárt, szájához kapta a kezét, hogy sikoltson, amikor eléje lépett Kasmír...

– Csak egy kecske! – nyugtatta meg asszonyát, aki még mindig sápadtan méregette a békésen legelésző állatot.

– Hogy kerül ide egy kecske? És hol volt eddig? – kérdezte Judit szinte felháborodottan. Felháborodásának hangot adva próbálta idegeit megnyugtatni, hiszen teljesen váratlanul érte a látvány.

– Nem tudom, hogy került ide, azt sem tudom, hogy hol volt eddig, azt viszont látom, hogy most itt van, örüljünk hát neki. Hazavisszük, és ezentúl minden napra meg lesz oldva eddigi nagy problémánk, a tejhiány. Nézd, mekkora a tőgye! El leszünk látva tejjel, túróval, minden jóval, ami egy kecskétől csak kitelik! Hát nem gyönyörű?! – lelkendezett Kasmír.

– De! – felelte röviden és nem túl lelkesen Judit, szeme sarkából figyelve a kecske mozdulatait, akárcsak a kölykök. Kasmír a szelíd állatot a szobor melletti fához kötözte, amelynek elvadult hajtásait kedvére lelegelhette, míg ők vissza nem jönnek.

A hegy eddig ismeretlen túloldala felé vették az irányt. Elöl Kasmír elhajtogatta az út szélét övező és lépteiket zavaró bokrok új hajtásait, mögötte haladt Judit, a sort a kölykök zárták. Időnként megcsapta orrukat a gyökerek, lombok illata. Az elvadult természet buja, vegyes, édeskés ízt varázsolt a szájukba.

Kasmír figyelme mindenre kiterjedt, benézett a hasadékokba, az elhagyott üregekbe, néha megállt, hallgatódzott, és nem kerülte el figyelmét a fák lombos koronája sem. Egy tisztáson, egy kopár, sziklás résznél megpihentek.

– Háborítatlan, gyönyörű, vad táj... – mondta Judit, derekát egyengetve. Egy kissé megviselte a bokrok közötti bujkálva járás, ennek ellenére vidám és jókedvű volt, szemét boldogan legeltette a bársonyosan eleven, zöld mohás köveken.

– És nézd, virágok! Ott a hasadékban! Kékek és sárgák! Hát vannak életben maradt virágok! Hát nem gyönyörű? – lelkendezett a váratlan felfedezéstől. Kicsi Szitárt gyorsan Kasmír kezébe adta, hogy közelebbről is megnézhesse elveszettnek hitt, hívogató, pompás virágokat. Megcsúszott a mohás kövön, nem esett nagyot, csak lehuppant, és mint amikor a kisgyermek mindig talál estében valamit, hát ő is talált.

– Kasmír, nézd, kecskebogyók! Ez azt jelenti, jó irányba haladunk.

– Igen, ez valószínű. Eddig nem mondtam, már a forrásnál is találtam bogyókat.

– És miért nem szóltál róla eddig? Felkészültem volna a nagy találkozásra, a kecske fogadására, nem ért volna váratlanul a hátulról rám meredő, fehér szakállas patás – mondta Judit tréfálkozva. Lehajolt a virágokhoz, mézízű illatukat mohón szívta magába. Nem szakított belőlük, minden apró élőlényre szükség van a fennmaradás érdekében. Ez az alapelv vezérli, mindent megmenteni, ami az elmúlt világra emlékeztet. Ami régen jelentéktelennek tűnt, az most értékké lépett elő, habár az ő értékrendje azelőtt is különbözött a többiekétől.

Visszaült a férje mellé, pár percig együtt örültek kicsi Szitár kacarászó jókedvének, amikor...

– Lepkék! Kasmír nézd, lepkék! Ott! Látod? Leszállt kettő arra az odvas, mohásodó, ferde fára! – kiáltotta Judit örömét nagyon is kimutatva.

– Nézd, most szállnak a virágokra!

Kicsi Szitár elhallgatott, nem értette, mi történt, szemével követte a kölykök kíváncsi, kúszó mozdulatait. Judit visszahívta őket, nem hagyta, hogy megzavarják a pihe-puha szárnyú, királyi díszben pompázó pillangókat.

A lombok között beszűrődő délelőtti nap megpihentette szárnyaikon a sugarait, aranyló barnára festette a foltokat és a csíkokat a hol sárgának, hol kéknek tűnő varázslatos mezőben. Judit boldogan szorította meg Kasmír kezét, szemüket mindketten a festői látványon pihentették. Megrezzentek a környező fák haragoszöld lombjai, szél mart beléjük. Megdöngetve a védtelen ágakat, a lepkék apró szárnycsapásaikkal riadtan és sietve hagyták el a színeikkel felkínálkozó, szirmaikat széttáró, nektárt adó virágokat. Sajnálták, hogy elrepültek.

Jólesően enyhített a forróságon a hirtelen jött szél, felszárította a bőrre kiülő izzadtságcseppeket. Előkerült a hátizsákból a lepény, a kölykök is kaptak belőle, majd újra útnak indultak.

Egyre vadabb táj övezte az óriást, amerre haladtak. A férfi bokrokat félrehajtva bírkózott az elburjánzott ágakkal. Fészkeikből felröppentt madarakat is láttak, akik lármásan törtek maguknak utat a falevelek között az ég felé. Ijedt kárálással védték a fészekben kényszerből ott hagyott tojásokat vagy fiókáikat az idegen betolakodókkal szemben.

– Van életnek jele! – jegyezte meg Judit boldog elégedettséget érezve.

A férfi nem válaszolt, figyelt, egy alig látható, friss, keskeny csapást vett észre, neszt hallott, távolinak tűnő neszt. Hátrafordult, ujját szájához emelve jelezte Juditnak, maradjon csendben. Óvatosan lépkedve, csöndesen követte a keskeny csapás nyomvonalát, ami talán egy állaté lehetett, mert

embermagasságban az ágak sértetlenek voltak, nem látta nyomát, hogy széthajtották volna őket. Nehezen követték a nyomot, indák csapódtak minduntalan az arcukba, de kitartóan mentek tovább. Eddig szinte vízszintesen és egyenes irányban haladtak a csapáson, most a hegy csúcsa felé, meredek ívben kellett venniük az irányt. A kölykök le-lemaradoztak, de nem hagyták magukra sokáig a gazdáikat. Judit váratlanul megérintette a férje vállát:

– Nézd, ott!

Megálltak... nem messze tőlük egy riadt szempár figyelte őket. Az a kis szempár egy gyermekfejhez tartozott! Alig látszott ki a csapzott, nagyra nőtt fűből. Kasmír lassan elindult a gyermek felé, de Judit leintette.

– Majd én – súgta alig hallhatóan.

A férfi rögtön megértette, nagyobb az esélye annak, hogy a gyermek nem szalad el, ha Judit – mellén a pihenő kicsivel – , az anya közelíti őt meg. Judit határozottan, gyengéden mosolyogva tette meg lépéseit a fűben kuporgó, reszkető emberke felé. Az csak várt, nem menekült, tekintete mélyen fúródott Judit szemébe. Arca merev volt, körülötte minden a mozdulatlanságig élettelennek tűnt, pedig nagyon is friss és élő természet ölelte át a guggoló gyermeket.

Csak ne lett volna az a szemeiben megbúvó bizalmatlanság, ami mellett azért egy kis bizakodó, feszült várakozás is meghúzódott.

Judit melléje ért, leguggolt hozzá, keze simogatóan indult meg a riadt fejecske felé. A gyermek nem ellenkezett, lecsukta reszkető, előzőleg tágra nyitott, feszülten várakozó szemeit. Judit keze érezte a vonagló kis testet, nem hallotta, mégis tudta, hogy sír.

Kis Szitár ösztönösen közelebb húzódott az anyjához, melléhez szorította apró fejecskéjét, most már Judit is sírt. Meghasonlott, valószínűtlen pillanatok voltak ezek. Judit lélekben mindenre felkészült, csak erre nem. Anyai szíve rögtön befogadta a kis kóborló árvát. Az emberi ösztön gondolkodás nélkül is cselekvésre ösztönöz...

A gyermek hirtelen elkapta a fejét a simogató kéz alól, és mint egy szűkölő kiskutya, négykézláb igyekezett egy leve-

leit dúsan ontó bokor alá. Ekkor már Kasmír is ott állt a bokornál, széthajtotta az ágait, és...

Juditnak a feltárulkozó látványtól le kellett ülnie... A kisfiú egy csontig aszott holttestre borulva sírt – elfúló hangon, zokogva nyüszített... meztelen kis teste hullámozva vonaglott...

Kasmír elengedte az ágakat, hagyta, hogy a kisfiút a lombok újra elfedjék. Judit mellé ült, vállát átfogva magához vonta.

Judit nyelte a könnyeit, tudta, erősnek kell lennie, tudta, gyermekévé fogadja a kisfiút, megmenti és felneveli. Sajnálta viszont, borzasztóan sajnálta, hogy ez a találkozás nem hamarább következett be.

– Akkor, még akkor a katasztrófa után túlélők után kellett volna kutatnom, nem lett volna szabad olyan hamar feladnom – mély sóhajok törtek fel a lelkéből. Ez a kis szerencsétlen túlélt egy kemény telet itt a vadonban... Hibáztam, nagyot vétkeztem ellene, hogy nem kerestem meg – szipogta.

– De drágaságom, te nem tehetsz semmiről! Ez az egész nem a te hibád! Ne okold magad igazságtalanul! Én is hónapok óta itt élek, és én sem vettem észre eddig semmi jelet, semmit, ami arra utalt volna, hogy él még itt valaki. Nyugodj meg, Kedves, mindent megteszünk, hogy ez a kis élet boldogan cseperedjen fel mellettünk.

– A látvány, ahogy az a gyenge, csont és bőr gyermek ráborult a kiszáradt koponyára... és a nyüszítése, a menekülése, ahogy biztonságot remélt a tehetetlen holttesttől... És, és ahogy siratja, pedig már semmi nincs belőle a csonton kívül... Istenem! Miért kellett ennek a gyermeknek ennyit szenvednie?! Miért? Biztosan, egészen biztosan az édesanyja volt. Még mindig úgy jár vissza hozzá, mintha élne, mintha meg tudná óvni... Nem! Képtelen vagyok elfogadni az élet kegyetlenségeit, hogy most újra ilyet látok. Bocsáss meg, Istenem, de, de nem tudom felfogni! Miért?

A férfi hagyta, hogy Judit kisírja magát, tudta, hogy a könnyáradat enyhíti a feltörő fájdalmat. Ezért nem szólt, csöndesen fogadta a megnyugvást jelentő könnyeket.

Kicsi Szitár szinte mozdulatlan némaságban figyelt, görbítgette szájacskáját, szerencsére még semmit sem értett abból, ami körülötte történt. Kasmír kiemelte a Judit vállára kötött kendőből, és magához ölelte. Várt. Várt, hogy oldódjon a helyzet, hogy valahogy magától elrendeződjön, hogy Judit is és az anyja maradványaira boruló kisfiú is megnyugodjon.

Néma csönd borult a vadonra. A sírás abbamaradt, a bokorból nem szűrődött ki zaj. A levelek ritmikus átéléssel legyezgették a felforrósodott levegőt.

Judit a még mindig könnyben úszó szemeit törölgette, nem akart sírni. Kasmír átadta a kicsit, és óvatosan belesett a bokor homályos mélyébe. A kisfiú elaludt.

Oldalvást feküdt a holttest mellett, apró kezecskéjével a csontváz nyakát átfogva...

– Mi történt? – kérdezte halkan Judit a visszatérő férfitól.

– Megnyugodott. Elaludt, mélyen, egyenletesen szuszog a fűben. Most ne zavarjuk, jót fog tenni zaklatott lelkének, ha pihen – a férfi nyugtatóan ejtette ki a szavakat, nem tenne jót Judit idegeinek a látvány, ami a bokor szürke félhomályában fogadná. Nem szabad, hogy lássa. – Nekem is szorongatja a torkomat, marcangolja, feszegeti a mellkasomat a sírás. A sajnálat az érzések tömegét zúdította a lelkemre, de erősnek kell lennem, nem szabad elérzékenyülnöm, nem szabad, hogy a Kedves még jobban felizgassa magát, szegénykémnek éppen elég negatív élmény jutott osztályrészéül mostanában... és ráadásul magát hibáztatja – gondolta Kasmír, miközben a kicsit figyelte, ahogy az mohó szájacskájával kapálódzott, majd gyors mozdulattal ráharapott anyja mellbimbójára.

Kasmír elfordította a fejét, a szemközti sziklahasadékon állította meg a tekintetét. Nem bírta tovább nézni a csecsemőjét szoptató anyát... akaratlanul is visszatért a kép, a bokor alatti fájdalmas látvány: – Mindkettő anya, csak az egyik él, a másik nem. Az élő táplálja a csecsemőjét, a halott nem. Mindkettő gyermek, mindkettő búj ik, az anyjától remél támaszt... Nem, nem, az értelem nem tudja felfogni, feldol-

gozni a számára homályos, érthetetlen, kegyetlen miérteket! Ahogy az a vézna kezecske átkarolta azt, ami az anyjából még megmaradt... és alszik. Az anya már nem több, csak egy száraz csontváz, de a gyermek még mindig mellette találja meg a nyugalmát... Sok megrázó esettel találkoztam orvosi pályám során, de ilyennel... nehezen lehet kibírni – gondolatai egymásba kapaszkodtak, feszesen tartották egymást, hurkot kötöttek, a tudat tehetetlen volt, csak lüktetett a nyomás fogsága alatt, a mellkas feszítően kidomborodott...

A férfi felállt, csöndben, hogy ne zavarjon, tett egy pár lépést a fák között. Némán, hangtalanul sírt... Itt már szabad volt, senki sem láthatta eddig visszafojtott, záporozó könnyeit. Csak a levelek halk susogása törte meg az ólomsúlyú csöndet.

A nap úgy szórta tovább szikrázó sugarait, mintha nem is történt volna semmi, semmi olyan, ami szóra érdemes lett volna. A nap nem láthatta, mit rejt magában a sűrű lomb, sugarai nem tudtak áthatolni a buján burjánzó, méregzöld leveleken, ami halotti lepelként borult egy anyára, akihez egy apró gyermek még mindig "hazajárt", és csontos nyakát átölelve aludt a sejtelmes félhomályban...

IX.

A vadon továbbra is oltalmazó némasággal vette körül a döbbenetet. Talán egy óra telt el csöndes merengéssel, az életre ítéltek merengésével, felszakadozó sóhajokkal, az egymásba fonódó, oltalmat kereső tekintetekkel...

Judit ölében a kicsi Szitár már elaludt, amint teleszívta magát az éltető anyatejjel, kövér kis öklének szorítása már engedett. Judit szabad kezével a férjébe kapaszkodva ült, a sokk még nem múlt el. El innen! – gondolta, és ki is mondta:

– Próbáld meg óvatosan kihozni a gyermeket, és menjünk innen! Szemeiben kétségbeesett könyörgés fénylett, ahogy a férjére pillantott. A férfi nem szólt, csak a tekintetével válaszolt, és elindult a bokor felé.

A kisfiú változatlan mozdulatlanságban feküdt. Kasmír lefejtette az apró kezeket a csontváz nyakáról, óvatos mozdulatokkal a törékeny kis test alá nyúlt és felemelte. A bokor levelei megcirógatták a meztelen kis testet, de a gyermek arra sem ébredt fel.

Judit már indulásra készen várt, kicsi Szitár a mellére kötözve, lógó lábakkal aludt. A kölykök semmit sem értettek, kíváncsi tekintetüket ide-oda irányítgatták, érezték, hogy valami szokatlan, valami váratlan történt, de ők nem értik.

Elindultak. Most Judit ment elöl, szabad kezeivel ő hajlítgatta az olykor-olykor visszacsapódó, eleven hajtásokat. Hamar a keskeny csapás végére értek, már nem volt messze a mohás tisztás, ahol egy-két egy órával ezelőtt megpihentek.

Hogy mennyi idő telt el, nem tudták, de nem is számított, nem volt jelentősége az idő múlásának. A nap még magasan trónolt a vakítóan kék nyári égen. Meleg volt, igazi, hamisítatlan kánikula. Riadt madarak vijjogva törtek fészkükből az ég kékje felé, ismét felbolydult a vadon, másodszor kényszerültek magasba röpülni, otthagyva a tojásaikat vagy éppen kicsinyeiket. Kasmír erős karjai még bírták az alélt álomba zuhant kis testet. Egyszer csak megfordult álmában, fészkelődött egy kicsit, a férfi hozzáigazította a kezeit, így könnyebb vinni, a két test összesimult...

A tisztáshoz értek. Judit rögtön leült egy kinyúló, lapos sziklára. Elfáradt, sok volt ez neki mára. Nem mondta ki, amit gondolt, nem akart panaszkodni. – Nincs is panaszra okom – gondolta –, csak fáradt vagyok, és hát a mai nap, hiába edzett már a lelkem..., a példa azt mutatja, mégsem eléggé.

A férfi megfontolt mozdulatokkal a mohára fektetette a gyermeket, középre, hogy az árnyék és a fény egyformán érje. Kinyújtogatta elzsibbadt karjait, várta a bizsergést, amikor a vérkeringés visszanyeri szabad útját, áthatol zsibongó, alélt karján... helyreállt a körforgás.

Judit mellé ült, megsimogatta a fejét, az érintés, mindkettőjükre nyugtatólag hatott. Kasmír elővette a hátizsákból a vizet tartalmazó üveget, még nem sok hiányzott belőle.

– Kérsz? – kérdezte asszonyától, még mielőtt ivott volna belőle, és választ sem várva nyújtotta az üveget.

Tikkasztó volt a hőség. A kis virágok kókadtan hajtották le kék és sárga fejüket, megadva magukat a nap égető sugarainak és a levegő fullasztó forróságának. Judit elnézegette a bágyadt kis virágokat, eszébe jutott, meglocsolhatná, itt a kezében az üveg, még félig volt vízzel. Bármennyire is szerette volna, nem tette, messze volt fönt a hegygerinc, és még messze a hajlék is, szükségük lehet ebben a hőségben a maradék vízre. – Különben is, a növényeknek forró nappal nem tesz jót a víz, este kell locsolni, amikor már megszelídülnek a sugarak – nyugtatta meg minden apróságon háborgó lelkét. Visszaadta az üveget, a férfi is ivott egy keveset, éppen csak benedvesítette a torkát... szomjas tekintetek követték a víz útját.

– A kölykök is kérnek! – mondta Judit mosolyogva. Kasmír háromszor öntött a markába, a macskák sorba álltak, tikkadtan lefetyelték piros nyelvükkel a felkínált vizet a férfitenyérből.

A kisfiú ébredezni kezdett. Megfordult, nyöszörgött, belekapaszkodott az élénkzöld mohába, álmosan nyújtóztatta tagjait, apró izmai megrándultak, a szemét még nem nyitotta ki.

A kölykök közrefogták a nyújtózkodó gyermeket, aki hirtelen mozdulattal – akárcsak egy megriadt őzgida – állt talpra, és úgy nézett körbe, mint akit bekerítettek a vadászok.

Kasmír számított a gyermek ilyetén reakciójára, nem érte váratlanul a futásra kész izmok mozdulata. Térdre ereszkedett, és szinte észrevétlenül, a menekülés útját elzárva kúszott a kisfiú közelébe. Gyengéden körbeölelte a riadt kis vadat, várt, míg a gyermek megnyugszik, karjára ültette, és Judit mellé telepedett vele.

– A sírásra görbülő száj... ez a sokatmondó, mély, barna tekintet – mondta Judit, és szeretete minden rezzenésével simogatni kezdte a gyermeket... mindenütt, ahol csak hozzáfért, majd karjait kitárta, mellére vonta kislánya mellé a gyermekfejet. A madárcsontú kis emberi lény nem tiltako-

zott, megadóan hajtotta fejecskéjét az anyai test befogadó, meleg szeretetébe.

Mozdulatlan, mélységesen mély percek követték egymást a vadon kihalt csöndjében. A kicsi Szitár rezegtette meg a rájuk telepedő csöndet ébredésével. Nagy szemeit a kisfiúra emelte és rámosolygott. Párnás kis kezével a bozontos üstököt próbálta elérni, de anyja nem engedte. Kasmír kiszabadította a kendő fogságából, a puha mohára fektette. Kibontotta a pelenkából, hagyta, hogy a kölykök társaságában szabadon kapálózzon.

Kasmír először simogatta meg a még mindig Judithoz bújó kis árvát, és kezét nyújtotta felé.

– Gyere, gyere hozzám is egy kicsit! – mondta kedvesen.

A kisfiú kérdőn Juditra emelte szomorú tekintetét, mit csináljon, szabad-e, merjen-e?

– Menj, ne félj! Semmi baj nem érhet most már! Ezentúl mi vigyázunk rád! Ő és én! – mutatott Judit a mosolyogva várakozó Kasmír felé. A gyermek figyelte Judit szájmozgását, a hangsúlyból valószínűleg többet értett meg, mint a szavakból.

Félénk kis kezek nyúltak Kasmír felé. Judit félrefordult, és megszoptatta kicsinyét. Kasmír elővette a hátizsákból a megmaradt lepényt, a gyermek éhesen kapott utána. Kirántotta a kezéből, tömte vértelen kis szájába, ameddig tartott, de pillanatok alatt elfogyott! Kérdőn emelte nagy, kiéhezett szemeit a férfira.

– Nincs több, majd otthon eszünk. Vizet kérsz?

A kisfiú nem válaszolt a kérdésre, lesütötte szomorú, hosszúra nőtt, sötét pilláit, és mozdulatlanul ült a férfi térdein. Előkerült a hátizsák mélyéről az üveg. A gyermek szeme felcsillant, lassan, nagy kortyokban nyelte a vizet az üveg szűk szájából.

Csönd következett. Békés, meghitt csönd, semmi sem zavarta a múló időt, csak a levegőt rezegtető napsütés mocorgása.

Kicsi Szitár nem sokat evett, hamar elnyomta a tikkasztó hőség és az átölelő anyai szeretet.

Indulniuk kellett. Judit vállára felkerült a kendő, benne hozzásimulva az alvó csecsemő, mintha még mindig egyek lennének. A kisfiút Kasmír ölelte magához, és megindultak lefelé az óriás testén kitaposott, jól ismert úton.

A kőszoborhoz érve a gyermek, amikor meglátta a legelésző kecskét, hangos sivításba kezdett, örömsikolyok gurguláztak fel a torkán. Az elvadult hangokra a kecske ismerősen figyelt fel, próbált szabadulni a kötelékéből, hogy a gyermek felé siessen.

– Ismerik egymást! – mondta Judit –, talán a kecske tartotta életben.

A férfi lerakta törékeny terhét, aki a tengerként hullámzó fűben apró lábain botladozva, sikongva közeledett a fához kötött kecskéhez. A szelíd állat elfeküdve várta, hogy... A gyermek lefeküdt mellé, mohó szájával megkereste az állat feszes tőgyét, és szopni kezdett...

Judit és Kasmír meghatódva nézte a váratlan jelenetet. Egymást átölelve várták, hogy a gyermek kielégítse éhségét.

Bukdácsolt a nap tüzes korongja a bujócskázó felhők fehér fodrain. Erejéből semmit sem veszített, hiába próbálták a széllelbélelt, rohangáló felhők eltakarni, nem sikerült. Délibábot játszott a vibráló levegő, nehéz volt elviselni a szűnni nem akaró hőséget. Csak a kőszobor állt mereven, feszes, izmos, sziklaszilárd karját felemelve óvta a megmaradt világot.

Ült a kisfiú, a körülötte elterülő fűtengerből alig látszott ki, jóllakottan dörzsölgette fáradt szemeit. A kecske tovább legelt, állandóan járt a szája, őrölt, rágott, táplálkozott. Kasmír eloldotta a kötőféket, megszabadította az állatot az egyhelyben járástól, indulni készültek.

– Nem kötöm meg, nem fog elmenni – mondta a férfi Judit felé fordulva, akinek az előbbi jelenet láttán még mindig könnyes volt a szeme.

– Szerencsétlen kis árva... jó, hogy megtaláltuk. Ugye, szeretni fogjuk? – búját közelebb Judit a férjéhez.

Kicsi Szitár fojtottan sóhajtozott, kellemetlen, apró álom zavarhatta békés szunnyadását. A férfi kiemelte a fűből az

alig pislogó gyermeket. Ölébe vette, úgy indultak hazafelé a kétkerekű nyomát követve. A kecske mellettük baktatott, nem kellett hívni vagy nógatni, ment az magától.

– Szeretetre méltó, szelíd állat, csak még a kölykök tartanak tőle. Nézd, hogy szedik apró tappancsaikat, nem mozdulnak mellőlem. Próbáld hívni őket! – mosolygott Judit az ijedt szemű macskákon.

– Elaludt! – mutogatott menet közben Kasmír a kisfiúra. Apró, bozontos fejecskéje a vállára hajtva pihent. Félig nyitva maradt, csücsörítő szájacskáján kicsurgott az édes álom.

Mire a hajlékhoz értek, a nap lebukni készülő korongja lángoló vörösre festette át az ég aljának halvány tengerkékjét. Óvatosan próbálták a gyermekeket az ágyra helyezni, de nem jártak sikerrel, a puha mozdulatok ellenére mindkettő felébredt. A kislány mosolyogva, a kisfiú az idegen környezet láttán ijedten nézett körül. Még nem járt errefelé, nem látott házat, bútorokat, ágyat, csak az őt körülvevő vadont ismerte, a hatalmas, lombos fákat, a rejteket nyújtó bokrokat, a forrást, ami a kecsketej mellett a szomját oltotta néha, és egyszer volt valahol, ahol nem volt sok fa és bokor, mint a hegyen, ott finom ennivalót is talált. Persze kicsi volt még, alig kétéves lehetett, arra sem emlékezett, mi volt tegnap, de ami az asztalon volt, az ismerős volt a számára. Vézna karjait hangos nyögések kíséretében nyújtogatta az asztalon lévő konzerves doboz felé.

Kasmír eddig nem akarta elmondani Juditnak másik sejtését, eddig nem akarta felizgatni vele, de most már kénytelen volt megosztani az asszonnyal a gondolatait, ez elkerülhetetlennek látszott.

– A kisfiú valószínűleg nem volt, illetve nincs egyedül.

Judit felkapta a fejét a mondatra, miközben kislányát rendezgette az ágyon.

– Miből gondolod?

– Ismeri a konzerves dobozt, tudja, hogy ennivaló van benne. Nem hiszem, hogy ő ásta volna ki azokat a krátereket, ott a föld alatti élelmiszer-raktárnál! A másik pedig, emlékszel? Sokkal nagyobb lábnyomokat is találtunk a kertben,

azok a lábnyomok nem ilyen aprók... legfeljebb az elsők, amit mi tenyérnek vagy először mellső lábnak néztünk.

– Gondolod, él még másvalaki is? – rezzent össze Judit.

– Biztos, hogy van, lennie kell. Ha belegondolsz, így logikus. Nem hiszem, hogy az eltűnt maradék sültet ő vitte volna el, nem is éri fel az asztalt, és vissza sem talált volna a hegyre ahhoz a bokorhoz... – mondta a férfi, de máris megbánta, hogy a bokrot emlegette, nem akarta amúgy is megviselt lelkű asszonyának eszébe juttatni, a szó meggondolatlanul kisiklott a száján, és megállt a levegőben, ott lebegett Judit előtt, alatta a halott, kiszáradt anya, akit most már az ő személye fog pótolni...

Kasmír magához szorította, óvón átölelte.

– Ne gondolj rá, Kedves, nem tudunk változtatni... megtörtént, nem tudunk ellene semmit sem tenni. Tudod, felejtenünk kell, a múltat elmúltként kell kezelni ahhoz, hogy tovább tudjunk létezni – lágyan simogatta a fakó, szőke tincseket, sajnálta asszonyát a sorozatos, lelket facsaró megrázkódtatások miatt.

– Mi játszódhatott le ebben a törékeny gyermeklélekben a halott anyját látva?! Borzalom! – mondta Judit. Nem sírt, de közel állt hozzá, hogy kifakadjon az újra megáradt patak.

– Semmi Kedves, higgy nekem! Ez a gyermek még nem tudja, mi a természetes, és mi nem. Ezt nem volt módjában megtapasztalni. Anyja régen halott, és ahogy eszmélt, mindig úgy látta. Az élő anyakép már eltűnt, nem emlékszik, nagyon kicsi volt még ahhoz, hogy megmaradjon benne. A testhez ragaszkodott, az anyai testhez. Az, hogy mára egy lassú folyamat során már csontváz vált belőle, az neki fel sem tűnt, éppúgy, mint a végeredmény sem. Ösztönösen csak az volt a lényeg a számára, hogy oltalmat keresett, és talált is mellette. Ha nagyobb gyerek lenne, nyilván felfogta volna anyja halálának tragikumát, de a ő korában szerencsére még nem tudatosulhattak a szomorú történtek. Számára ez az állapot a természetes, mert ahogy nyiladozott, már ilyen állapotban látta az anyját. Kedves! Nézd, hogy néz téged, annyira megszeppenten, annyira szeretetéhesen...

Judit kibontakozott férje karjaiból, és a kisfiúhoz lépett, félretéve szomorú hangulatát, már mosolygott. Megölelte, megsimogatta őt, vigasztaló szavakat dünnyögött neki, amit a gyermek valószínűleg nem értett, de szeme felcsillant, a szeretet hullámai elérték kicsiny lelkét.

A férfi az udvarra sietett, amint tüzet gyújtott, máris ropogott a száraz gally, és melegedett a fürdővíz. A kecske zokon vette, hogy kint felejtették, böködte az ajtót, Kasmír kiválasztott egy fazekat, és kiment a fa alá. A kecske követte, hagyta, hogy megfejje. Pár perc elteltével friss tejjel telt meg az edény, tetején aranyló zsírcseppek úszkáltak, mint meganynyi apró csillogó sziget az óceán vizében. A kecske megkönnyebbülten kinézte magának a kétkerekűt, és aláfeküdt.

– A kecske helyet talált magának. Nem kötöm meg, szerintem nem fog elmenni. Nézd, mit hoztam! – mutatta lelkendezve Kasmír a fazék friss tejet. – Tudod, mi lesz vacsorára? Tejbegríz! – mondta, és a kályhára rakta a fazék tejet, mindet, úgy, ahogy volt.

– Ne! Még ne, meg szeretném kóstolni! – tartotta Judit a bögréjét.

– Gyertek! – szólt a kölyköknek –, kóstoljátok meg ti is, mivel örvendeztetett meg bennünket az új barátunk! Remélem, hamar összebarátkoztok, ugyanolyan szelíd jószág, mint ti vagytok.

A kölykök boldogan lefetyelték a hónapok óta nélkülözött tejet, körbenyalták a bajszukat, hogy egy csepp se vesszen kárba, és még kértek. Rimánkodó tekintetüket le nem vették gazdasszonyukról. Elkészült a fürdővíz és a tejbegríz.

Még mindig fojtó a meleg, pedig az alkony már fátyolként borult a tájra. Szelíd fuvallat köszöntötte az ébredező estét.

– Etetés vagy fürdetés? – kérdezte Judit.

– Kezdjük az etetéssel, a kisfiú éhes! – javasolta Kasmír.

Híg massza futott szét a tányérokban, ahogy Judit tányérra szedte a tejbegrízt. Megkóstoltatta a torzonborz csöppséggel, aki csodálkozva nézte a Judit kezében ide-oda mozgó

ismeretlen valamit, s amit rendre az ő szájába rakosgatott, a kanalat. Ette, mohón nyelte a meleg, édeskés, híg masszát, bármennyit a szájába lehetett volna rakosgatni, szorgalmasan nyitotta és csukta.

– Egy ekkora kisfiúnak egy ilyen nagy tányérral igazán elég lesz! – szólt Judit kedvesen, megsimogatta a hajkupacot a gyermek fején.

– Átadom! – szólt hátra a férjének. Fürdetheted!

– Na, gyere kicsim. Először is levágjuk a hajadat, aztán olyasmit csinálunk, amire te már biztosan nem emlékszel.

A ház előtt már várakozott a szék, rajta a lavórban a meleg víz. Kasmír leültette a gyermeket, és amilyen rövidre csak tudta, levágta a seszínű gubancokban lógó üstököt, aztán beletette a lavór meleg vízbe. A gyermek tűrte, bármit csinálhatott vele, nem sírt, nem tiltakozott, csak csodálkozott. Nagy, bánatos szemeit hol a lavóron, hol pedig a férfin legeltette.

Mire Kasmír kifürdette a hónapok óta rárakódott szennyből, Judit elkészítette az ideiglenes fekhelyet, ruhát is talált, egy rövid derekú pólót adott rá, a gyermek nagy-nagy örömére. Tetszett az élénk rózsaszín, rövid ingecske, ami így is a bokájáig ért. Botladozva vette birtokba új helyét, lefeküdt, de nem aludt, figyelte a felnőttek mozgását.

Kasmír kicsi Szitárt is megfürdette. A kicsi vidáman pancsolt, csapkodták az átlátszó, kék vizet az apró gödrös kezecskék, nevetett, kacagott a csiklandozó víztől, és Kasmír bohókásakat mutogató kezétől. A csillagok hunyorogva figyelték a rögtönzött előadást, amely a lavórban és a környékén zajlott. Kedves volt a jelenet, ahogy a messziről jött férfi szeretetével behálózta egy másik férfi gyermekét. Persze nem tudatosan, ilyesmi eszébe sem jutott, hiszen első pillanattól fogva magáénak érezte a bájos gyermeket.

Judit közben leguggolt a kis árva mellé, észre sem vette, hogy pontosan úgy beszélt hozzá, úgy becézgette, simogatta őt, mint ahogy a kislányát szokta. Anyásan.

Fáradtak voltak. Hosszú volt a mai nap. Már magasan terpeszkedett a fogyó Hold az ég tetején, amikor ágyba ke-

rültek. A keskeny, eredetileg egy személyre tervezett ágyon összebújva hallgatták a gyermekek mély, egyenletes szuszogását, egymás szeretõ szívdobbanásait és a hajlékra telepedett éjszakai, mozdulatlan, fekete csendet.

A gondolatok el-elkalandoztak, majd egyik pillanatról a másikra elenyésztek, helyükbe telepedett az álom, a varázslatos másvilág, ami óvta, vigyázta, pihentette az elmét, kisimította a nap folyamán keletkezett bõ ráncokat, és szabadon engedte szárnyalni a megviselt anyagba zárt lelket.

X.

Elsõként Juditra vetõdött a hajnal sápadt fénye, ahogy kíváncsiságtól hajtva bekukucskált a hajlék ablakán, majd pillantása lassan bejárta a szegényes szobát, és úgy döntött, bent is marad, megvilágítja az itt élõk hasadó reggelét.

Judit, ahogy kinyitotta a szemét, tekintete rögtön a pótágyra esett, csakhogy az üres volt! A gyermek eltûnt! A hálózsák elhagyatottan nyúlt el az ágynak kinevezett deszkákon! Judit mocorgására Kasmír is felébredt. Nehezen nyíltak ki fáradt szemei, az álom még ott ült a szemhéján, nem is nagyon értette Judit szavait.

– Eltûnt a kisfiú! Üres a hálózsák! – ismételte meg hangosan Judit vadonatúj felfedezését. – És még csak nevet sem adtunk neki!

– Az ajtó zárva van, nem lehet messze, valahol itt kell lennie a szobában – simogatta meg a férfi rögtön aggódó feleségét. Kidörzsölte szeméből a maradék álmot, felkelt, bejárta az apró szobát.

A kisfiú a ruháskosárba belegömbölyödve aludt. Kívül rekedt, lelógó bal keze az egyik kölyök fején nyugodott. A kölykök – kiszorulva a kosárból – körülötte aludtak. Kasmír mosolyogva ment vissza az ágyhoz.

– A kis Áron a ruháskosárban alszik... mint egy szárnya szegett kis angyal. Ezt meg kell nézned! Egyébként beleegyezel, hogy ezzel a szép bibliai névvel ajándékozzuk meg õt?

Judit is kikászálódott a szűk, agyongyűrött ágyból, belebújt a papucsába, és megnézte... Anyai szemei szeretettel úsztak, gyönyörködtek a korai látványban. Nézegette az apró test vonalait, ahogy a vézna kis lábak felhúzva, a törzs pedig ívben meghajolva igazodott az elnyűtt kosár formájához.

A kiszorult kölykök egymás után ébredeztek, nagyokat nyújtózva púposították hátukat a még éppen csak derengő hajnali hasadásban.

– Az az édes, formás kis kobakja! Mennyire más, mint tegnap volt! A tegnapi csupa haj, szurtos kis vadóc már nem is hasonlít a maira. Ki kell találnunk valami megoldást, hogy egyelőre ne aludjon egyedül. Később pedig... – mondta volna Judit, de a férfi kitalálta a gondolatát.

– Ki kell bővítenem a házat. Ennyi menekült számára már kevés a hely, kicsi a hajlék... és szeretnék egy kényelmes kis különálló konyhát építeni, ha idén az időbe még belefér. Majd meglátjuk.

– És még arra is kell számítani, hogy az a feltételezett valaki is itt fog lakni... őt is be kell fogadnunk. És... és nem is tudom, hol keressük. El fog bújni előlünk, nem lesz olyan egyszerű megtalálni, mint ezt a kis árvát. Nem is tudom, hogy fogjunk hozzá... A két gyereket cipelni, máris meleg van, kánikula várható. Én egyedül a gyerekekkel nem maradok itthon... Az a valaki már tudja, hogy eltűnt a kisfiú, lehet, azt is látta, hogy mi hoztuk el, ismeri a hajlékot, már járt itt, és ha te egyedül keresed, és ha nem vagy itthon, és ha... lehet, nem is beszámítható már, és... és, bármi történhet.

Judit csupa megszeppent feltételezés és kérdőjel volt. Ültek az ágy szélén és a lehetőségek gubancából próbálták kibogozni a legkedvezőbb megoldást.

– Itthon maradunk! – szólalt meg Kasmír. – Nem indulunk a keresésére, úgy gondolom, nincs értelme. Igazad van, elbújna előlünk. Tudja, hol van a kisfiú, vagy ha nem, keresni fogja. Előbb-utóbb idejön, megpróbálja elvinni. Az a legegyszerűbb, ha láthatóvá tesszük a gyermeket. Egész nap

kint fogunk tartózkodni, szemmel tartjuk a vidéket és a kisfiút. Nem lesz nehéz, hiszen ebben a pusztaságban minden mozgás feltűnik. Na, mit szólsz? Mit szólsz, Kedves a tervemhez?

– Egyetértek, logikusnak tűnik. Valószínű, hogy ide fog jönni, csak türelmesen ki kell várnunk. Hogy mennyire bonyolult az élet!? Pedig én már azt hittem, semmi izgalomra nem kell számítanunk ebben a csöndes kietlenségben, semmi sem zavarhatja meg nyugalmas napjainkat. Tévedtem! Még ebben a semmiben is érhetnek meglepetések, és a semmire is jellemző, hogy kiszámíthatatlan – Judit nagyot sóhajtott, mélyről és súlyosat, mint akinek az újra kezdődő világ összes bonyolult terhe nyomná nemrég behegedt, napról napra duzzadni kényszerülő lelkét.

A nyitott ablak alatt élesen behallatszó mekegés törte meg a hajlék csöndes, hajnali merengését. A kecske mellső patáit az ablak faragatlan, nyers párkányára rakva bedugta fejét a nyíláson, ezzel adva nyomatékot elmekegett kívánságának.

Mocorogni kezdett a kosár az ismerős hangra. Apró izmocskák feszültek, kilógó kezek, lábak nyújtózkodtak a szűkre szabott alvóalkalmatosságból. Judit megvárta, míg a gyermek teljesen felébredt, majd gyengéden kiemelte a kosárból, és kivitte az udvarra. Kasmír követte, sejtette Judit szándékát. A kisfiút rá kell szoktatni, hogy ott, azon az egy bizonyos helyen végezze el a szükségleteit, ezt most rögtön, az első napon meg kell értetni vele.

– Hagyd, majd én, ez férfinek való feladat, ehhez mi, férfiak jobban értünk, majd mi, férfiak együtt – mondta, és visszamosolygott Juditra. Kézen fogva vezette pár lépést a gyermeket úgy, hogy háttal legyenek a kíváncsi női szempárnak. A kisfiú érdeklődve figyelte a barátságosan mosolygó férfit, és minden mozdulatát leutánozta. A dolog végeztével a férfi lehajolt az apró emberkéhez, megsimogatta tüskés kis fejét, és megdicsérte.

Kicsi Szitár is felébredt, halk nyöszörgéssel adta tudtára szüleinek létezését a kiságy puha belsejétől. A rácsokba kapaszkodva félig sikerült csak felhúznia magát, hogy kikémleljen a szoba korai világába.

Nem mozdult a reggel, a nap is még csak gondolkodott valahol, hogy felkeljen-e, vagy sem. Végül is úgy döntött, felkel, ma is megkezdi sétáját az ég türelmes, kék kupoláján. Sietve kergette szét az első sugarainak útját keresztező szemtelen felhőket, és már ragyogott is, díszes pompájával megvilágítva az itt felejtett világot.

Judit a megnövekedett felelősség érzésével látott neki az új napnak. A munkája is több lett ettől kezdve, de ez nem számított, boldog volt, hogy a kisfiút kimentették zordon életkörülményeiből, bizonytalan életét fenyegető helyzetéből.

Kasmír friss tejet rakott a fa alatt megterített asztalra. Nem volt más. A lepény elfogyott, a liszt is fogytán volt, hiába spóroltak vele, nem tarthat örökké. Szerencse, hogy rábukkantak a kecskére.

– A magok szépen kikeltek, ki kell találnunk valami újdonságot, valami vegyes őrleményt a termésből – mondta Kasmír, miközben a friss kecsketejet szürcsölgette a csészéből, mint valamikor annak idején a reggeli kávéját.

– Tulajdonképpen mind ehető, ha a madaraknak megfelelt, nekünk sem fog ártani. Krumpli szerencsére terem elég, a másik kertben is van, egyik pótolja a másikat... – Judit gondolkodott, hogyan oldja meg. Sikerült a biztos receptet megtalálnia:

– Ha lesz őrlemény, nevezzük lisztnek, csak annyit használok minden alkalommal, amennyi a massza összefogásához feltétlenül szükséges. A krumplihoz is csak annyi lisztet keverek, hogy éppen összeálljon, alkalmanként kipótolhatom friss spenóttal, káposztával, almával, vagy éppen azzal, amink van. Ma például kipróbálom a spenóttal kevert krumplis lepényt – mondta lelkesen.

– Kíváncsian várom, milyen lesz, hogy ehető, abban már most biztos vagyok – mondta Kasmír cinkosan hunyorgó szemekkel, és hozzátette: – Nem is tudod elképzelni, milyen büszke vagyok rád! Az én asszonyom a legkülönb a világon!

– Köszönöm a bókot! Jólesik, még akkor is, ha tudom, hogy egyedül vagyok, és mivel nincs több asszony a világon, akik között a legkülönb lehetnék, tehát nincs összehason-

lítási alapod sem – mondta Judit, és beletúrt férje sötét, bozontos szakállába, aki erre elkapta a kezét, és diákos mohósággal csókolgatni kezdte.

– De van összehasonlítási alapom! Elfelejtetted, hogy én a múltban is tapasztaláson alapuló életet éltem?

A két szempár összemosolygott. Ezekben a meghitt pillanatokban a múlt felidézgetése nem ütközött fájdalmas gócokba. A fa árnyékában üldögélő harmónia... Az itt maradottak csodálatos egymásra találása, az emberi érzések kiteljesedése feledtetni tudott minden rosszat.

Judit arra lett figyelmes, hogy a fa alá kitett kiságy mellett kuporgó fiúcska valamiért elszontyolodott. Parányi szája görbülni készült, szomorú szemeiben bánat kíséretében gyülekeztek a könnyek. Mire Judit odaért, már eltörött a mécses. Akkora könnyár lepte el a meggyötört gyermekarcot, hogy mellkasáig eljutott a sós nedv. Judit szeretettel vonta magához a kis árvát. Amikor már megnyugodni látszott, szendergő kislánya mellé fektette.

– Az öblös kiságyban ketten is elférnek, nem szabad éreznie, hogy nem vér szerinti gyermekünk – mondta Judit mellette áldogáló férjének, és még hozzátette tréfás nyomatékkal: – Ne felejtsd el, van két gyermeked! Egy lányod és egy fiad!

– Értettem, sőt, meg is jegyeztem! Nem fogom elfelejteni, hogy az elmúlt néhány hónapban kétszeres apa lettem! – mondta Kasmír büszkén. – És mint minden rendes apának, nekem is sok a dolgom. Soroljam? Halásznom kellene, ma is szívesen ennék nyárson sült halat, télire is szárítani kellene valamennyit, víz kellene a tóról, a nyulaknak füvet kellene hozni, sőt, télire is kellene szárítani belőle, de ez mind kültéri munka, dehát nem hagyhatlak egyedül. A ház toldását is el kellene kezdeni... Tudod mit? Ez az! Elkezdem ma! Igaz, hogy még nincs együtt a szükséges anyag, de az alapot kiásom! – találta meg tennivalóinak hosszas felsorolása után lelkesen az aznapi feladatot az elfoglalt apa. – Ma nyulat sütünk ebédre!

Kasmír egy valóban elfoglalt családfő módjára sarkon fordult, és már el is tűnt a nyúlketreceknek ácsolt ólban. A

kölykök libasorban követték. Kasmír már nagy gyakorlatra tett szert, a nyulat pillanatokon belül megszabadította a bundájától, és a többi száradó szőrme mellé akasztotta.

– Még soha nem csináltam, remélem, sikerülni fog ezekből a szőrös bőrökből bundát varázsolni a gyerekeknek a hideg téli napokra – mondta annyira meggyőzően, hogy Judit képzeletében már életre is kelt a kép, ahogy a két gyermek szőrös bekecsben és szőrös sapkában bukdácsol a félméteres hóban... Ekkor jutott eszébe valami, amire eddig még egyikőjük sem gondolt.

– Kasmír! – kiáltotta fát hordó férjének –, lábbeliket is tudsz varázsolni a gyerekeknek?

– Látod, erre nem gondoltam – válaszolta fejét vakargatva a tevékeny apa. – Ezt a problémát is sürgősen meg kell oldanunk. Végül is a nyúlbőrből azt is lehet! Majd töröm rajta a fejemet, hogy hogyan.

Hamar elrepült a szorgalmas munkával eltöltött délelőtt. Judit a vízzel takarékoskodva mosott. Naponta kellett pelenkát mosnia, pedig már újabbakat is készített, de még így sem volt belőlük elég, ráadásul az előző napi mosás elmaradt. Igaz, kicsi Szitárt, amikor csak lehetett, pelenka nélkül fürdőztették a meleg levegőn. – Jobb, ha nem gyűlik össze a szennyes ruha – Judit már előre tartott a borús, csapadékos időtől, amikor majd nem tud hol szárítani.

A hús nyársra húzva sült a parázs fölött, a parázs egyik sarkába fészkelődve rotyogott a krumpli. Éhségkeltő illatok röpködtek, szálltak a vibráló, forró levegőben.

A gyerekek szinte egyszerre ébredtek a délelőtti alvásból. Kasmír kiemelte a kiságyból a fiúcskát, magasra tartotta és felnézett rá. A férfi szemeiben már az első közös napon igazi apai szeretet csillogott. Lerakta a földre, a gyermek megfogta a kezét. A férfi hagyta, hogy vezesse... A gyermek a reggeli közös dologvégzés színhelyére vezette, elengedte a nagy férfikezet, és elvégezte a kisdolgát. Kasmír boldogan kapta fel, csiklandozta, puszilgatta mindenhol, ahol csak érte a bársonyos bőrű, meztelen gyermeket. Apai büszkeséggel újságolta a házból kilépő Juditnak a történteket.

Judit elámult a csöppség okosságán és alkalmazkodóképességén. Félretette az asztalra a kezében lévő tányérokat, evőeszközöket, felkapta a kisfiút, és ő is elhalmozta dicséretekkel. A fiúcska gyermeki őszinteséggel, hálásan bújt hozzá, először csillant meg szemében az elégedett gyermeki boldogság.

Tálcára került a frissensült. Ropogósan, pirosan nyújtózkodott az asztal közepén. Judit a krumpli levét leöntötte egy másik fazékba. Nem szokta kiönteni a tartalmas levet. – Este majd egy kevés tésztát szórok bele, meghintem a tetejét petrezselyemzölddel, és máris kész lesz a finom leves – tervezte előrelátóan esti menüjüket, mert megszokta, hogy mindennel takarékoskodnia kell. Néha eszébe jutott az a civilizációs tékozlás, amikor a krumpli levét, a káposzta levét vagy akár a maradék száraz kenyeret kidobták, nem is gondolva arra, hogy tulajdonképpen a lényeget öntötték ki, és a lényegtelent, a kevésbé értékeset fogyasztották el. – Sok igazság volt abban a népi mondásban, ami így szólt: "A fürdővízzel együtt kiöntötték a gyereket". Milyen jól illett ez a megfogalmazás azoknak a semmivé vált civilizációknak a sorozatos pazarlásaira, amelyek azt hitték magukról, hogy nagy eredményeket könyveltek el. Én most mindent felhasználok, és ez így van jól – szólt elégedetten maga elé Judit, miközben forralt tejet öntött a gőzölgő krumplira és keveréküket pépesre habarta.

– Ma a pici is velünk eszik. Szerintem ízleni fog neki a tejjel kikevert krumplipüré – bizakodott, s ezzel ölébe vette kicsinyét, aki rögtön a forró nyári levegőben tovább sütkérező hús felé kalimpált gödrös kezecskéjével.

– Na nem! Az még nem neked való! Kezdjük a finom pürével. Nézd csak, milyen csábítóan finom! – fújogatta Judit a megmerített kanalat. Az első kísérlet sikerrel járt, a baba nagyokat cuppogott, kedvére volt neki a felkínált újdonság.

A fiúcska a férfi ölében ülve kapta az ebédet, a kanál szaporán vándorolt a tányér és az apró szájacska között oda-vissza, oda-vissza. Neki már a sülthús-darabokból is járt. Amikor kiürült a két gyerektányér, jókedvűen csapta össze kezecskéjét, huncut szemével újdonsült szüleire, hol édes-

anyjára, hol édesapjára tekintett. A fennkölt hangulat, az ízletes ebéd nemcsak őt, hanem a felnőtteket és a kis Szitárt is egészséges boldogsággal töltötte el.

A szülők lefektették a gyerekeket, most rajtuk volt a sor. Igaz, hogy elhűlt az étel, de szívükben annál nagyobb volt a melegség, és ez az érzés mindennél többet ért.

A maradék sültet Judit tányérral fedte le. Nem a legyek miatt, az szerencsére még mutatóban sem volt, de a kietlen pusztaságban hamar lábra kelt a por és mindenre rátelepedett, ami útjába került.

Rekkenő hőség volt, a gyerekek ruha nélkül hemperegtek a takarón, a kicsi úgy kacagott, hogy már csuklott tőle. Láthatóan jól megértették egymást. Judit egy szál ujjaszegett, hosszú, sárga pólóban szívta magába a nap forró sugarait, még ez is soknak bizonyult, de hát azért mégis...

Ma nem feküdtek le a fa árnyékába a szokásos délutáni pihenőjükre, bármerről feltűnhetett az a valaki, szükség volt az óvatosságra. Így hát ülve maradtak az asztalnál, vártak egy keveset, míg a nap arrébb vánszorog, átsétál a délután enyhítő zónájába.

– Most igazán a tónál érezném jól magam – szólalt meg Judit a sárga pólót lebegtetve. Izzadtságban gyöngyöző, lebarnult teste szívesen vette a legyezgetést és azt is, amikor a férje kedvesen ráfújt. Most még a férfi felhevült lehelete is hűvösebb volt, mint a tikkasztó levegő. A kölykök nem sokáig maradtak meg a takarón bérelt sarkaikban, most nem volt kedvük játszani, hiába volt a fiúcska kezdeményező mozdulata, elhúzódva, majd elvonulva tiltakoztak a háborgatás ellen.

– Meleg a macskabunda – jegyezte meg Judit. – A cicusoknak most semmihez sincs kedvük.

– Erről jut eszembe, ásás közben kitaláltam, hogyan készülhet cipő ősember módra nyúlbőrből. Figyelj, Kedves! – a férfi leakasztott egy kiszáradt bőrt, és megmutatta, hogyan képzeli el a gyermektopánokat a téli napokra. – Emlékszel a mikuláscsizmákra? Olyasmi lesz a fazon, csak alul varrás nélkül lesz, így kevesebb az esély a beázásra. Szóval, kifordítom a bőrt, így belülre kerül a meleg, szőrmés része. Itt hátul,

látod, csak egy helyen kell összevarrni, bokában összefűzzük valamivel, így nem jut be a hideg. Hosszúra hagyom a szárát, és térdig véd. Na, mit szólsz hozzá?

– Remek! Zseniális vagy! Az ősembermódszered szerintem is be fog válni. Előbb-utóbb mi is rászorulunk a csizmáidra. Csak azt nem tudom – gondolta Judit tovább az ötletet –, meddig fogja bírni a vékony bőrtalp a hólét...

– Ezt is kigondoltam! – vágott közbe Kasmír meg sem várva a mondat befejezését. – Talpakat fogok ráragasztani!

– Talpakat? Miből? Mivel? Nincs is hozzá ragasztónk?!

– Majd csinálok! A hegyen sok a nyírfa, egy párat úgy is ki kell vágnom az építkezéshez. A nedves kérgét lehántom, így kell kiszárítani a fát, hogy erős és stabil maradjon. Még szögeket is lehet belőle készíteni! Meglátod, olyan faházat fogok varázsolni, hogy mindenki a csodájára fog járni majd.

Judit eddig kerek szemekkel hallgatta az előadást a nyírfáról és a tervekről, de most elnevette magát azon, hogy milyen hévvel ejtette ki élete párja a mindenki szót.

– Nem tetszik az ötletem, Kedves? – zökkent ki terveinek ecseteléséből Kasmír.

– De, ez mind gyönyörű, amit felvázoltál, bár már készen látnám, csak "a mindenki csodájára jár majd"-dal van egy kis gond... és még nem tudom, hogy lesz a csizmácskákon talp, és hogyan ragasztod oda?

– Igazad van, elkalandoztam, de hát annyi mindent szeretnék egyszerre csinálni, tele van a fejem tervekkel, csak lenne elég idő a megvalósításukhoz! A ragasztó?! Igen a ragasztó! Nos, ősi módszer, mégpedig, ahogy az imént már elkezdtem, lehántom a nyírfa kérgét. Ez ilyenkor frissen még nedves, az a tulajdonsága, hogy olyan réteges, mint a bőr. Jól munkálható, később kemény, ellenálló, annyira, hogy régen edényeket is készítettek belőle. Képzeld, még konzervál is, és jól tartja a hőt! Legjobb tavasszal kivágni, de arról az idén már lekéstem. Ha tudnád, mennyi hasznos dolgot lehet nyírfából készíteni! Minden részét fel lehet használni, jól faragható, tüzelőnek is ő a legjobb, ő adja a legtöbb meleget a fák közül, mivel sokáig ég, sokáig is tartja a meleget, ha jól ki van száradva! A kérgéből meg?! Az edényeken kívül még

mennyi mindent! A kéreghulladékból gyújtóst, napokig égő fáklyát! Nyáron a hűs nyírfalé! Ittál már?

– Nem – felelte Judit nem titkolt mosolyba burkolva csodálatát férje nagy szakértelme iránt. Sietett is megjegyezni:

– Biztos, hogy te orvos vagy? Nem erdész vagy véletlenül, netán favágó vagy esetleg szénégető? – Kérdései után bájosan hunyorgott messziről idevetődött férjére, akiről – mint ahogy ez most is kiderült – még nagyon keveset tudott. Erről az oldaláról még nem ismerte, az igaz, azon is elcsodálkozott, hogy orvos létére a kicsinek milyen mutatós, kényelmes kis ágyat fabrikált. – Hogy érthet egy férfi ennyi mindenhez?! – ámuldozott. Őszintén csodálta a képességeit, hogy ugyanolyan szakértelemmel vizsgálgatta szülés után a méhlepényt, mint ahogyan a hegyen fürkészte a fákat. Mi mindenben tökéletes még? A pszichológia is erős oldala, ugyan az közel áll orvosi tudományához.

– Milyen kedves, mennyire imádom! – gondolta –, de még mindig nem tudom, miből lesz csizmatalp és ragasztó. Judit figyelt a folytatódó előadásra, az előbb éppen hogy csak elkalandoztak a gondolatai, de már ismét csodálattal hallgatta a férjét, ahogy most pont a szénégetésről beszélt, pedig amikor az imént ezt a lehetséges szakmát is megemlítette, nem is gondolta volna, hogy még ehhez is ért.

– A fának lassan kell égnie, különben nem lesz belőle szén. Egy hétig is eltarthat a füstölgés, de a végén ott a gyönyörű, feketén csillogó faszén! Képzeld el, Kedves, ettől lenne igazán jó meleg a hajlékunk! – Kasmír fekete szeme mint az általa taglalt, feketén csillogó faszén ragyogott Juditra, aki annyira beleélte magát férje előadásába, hogy a nyári forróságról megfeledkezve érezte bőrén a szoba duruzsoló melegét.

A férfi indulni készült, hogy folytassa a toldalék alapjainak a kiásását, amikor Juditnak eszébe jutott a csizmatalp. A témát ugyan alaposan körbejárták, de még mindig nem tudta, miből és hogyan lesz megvalósítva az a csizmatalp. Mosolyogva közölte férjével ismételt kíváncsiságát:

– Még mindig nem tudom, miből lesz a csizmatalp és a ragasztó.

– Ja, igen! Bocsáss meg, Kedves, hogy másról beszéltem, de végtelenül csodálom és tisztelem a természetet, annyira sokoldalú...

– Akárcsak te! Csodállak téged ... és tisztellek – jólesett Juditnak kimondania a szavakat, hadd érezze párja, milyen nagyra becsüli.

A férfi megölelte asszonyát, kezét hajába túrta.

– Szeretlek, Kedves, és köszönöm..., hogy ilyen vagy, hogy képes vagy rá, hogy kimondod, amit érzel!

A gyerekek békésen szunnyadtak a takarón, a két felnőtt pedig hosszú, forró csókkal forrt össze, bizonyítva egymásnak a lelkük mélyéről feltörő őszinte érzelmeket.

Pár perc telt el az időben, pár perc a végtelenben...

Kibontakozva az ölelésből, Juditnak eszébe jutott, hogy rákérdezzen-e újfent a csizmatalpra és a ragasztóra. – Nem, most nem – gondolta mosolyogva. A férfi szintén elmosolyodott a szórakozottságán, kitalálta felesége gondolatát, hogy a talpra vonatkozóan még mindig nem kapott magyarázatot.

– Szóval, a csizmatalpat friss nyírfakéregből vágom ki megfelelő méretűre, mert bármilyen hihetetlen, a hulladék arra is alkalmas. Pontosan úgy viselkedik, mint a vastag bőrtalp, csak egy kicsit talán merevebb, de meg lehet szokni. Szintén kéreghulladékból kátrányszerű masszát főzök, és ebből lesz a ragasztó, amit majd a háznál is jól tudok alkalmazni, különösen a tetőszerkezetnél tudom majd hasznát venni. A világ legszilárdabb természetes ragasztója, amit még a hólé sem képes kikezdeni. Na, mit szólsz, Kedves, mennyire felkészült vagyok szegénységből?!

Judit csak állt és szótlanul nézte élete párját, majd értesülésére adta:

– Tudod, néha arra gondolok, hogy ősember-mivoltodhoz képest kicsit sok is az ilyen magas szintű tudás! Komolyan mondom, le vagyok nyűgözve a találékonyságod és gyakorlatiasságod előtt. Honnan tudod mindezt?

– A szegénység sok mindenre megtanít... Aki olyan egyszerű körülmények között élt, mint én és az elődeim, az már a génjeiben hordozza ezt a képességet. És mennyi minden elfér a génekben! Igaz, sokat forgolódtam a nagyapám mellett, sokat ellestem orvosi módszereiből, de hogy mennyivel több

halmozódott fel bennem az egyszerű gyógyító praktikákból, azt csak akkor tudtam meg, amikor elkezdtem az orvosi pályát. Más az egyetem, és más az élet. Az igazi tudás nem az iskolában, hanem az életben szerezhető meg. És hát figyelni kell a gének hangjára, mert ha időben észrevesszük, hogy mit mondanak, rátalálunk önmagunkra, folytathatjuk azt a mikroanyagban lüktető nagyságot, amit elődeink tudatosan vagy tudat alatt kitermeltek. Ezek az információk benne vannak a génjeinkben, a többi információ, amelyek a mi saját, megélt tapasztalataink, amik az előző életeinkből a tudatalattinkban zsúfolódtak össze, és arra várnak, hogy előbányásszuk őket. Aki ezeket a lehetőségeket észreveszi, és ezek szerint él, nem él hiába. Bízhat benne, hogy egyszer eléri azt a pontot, amikor már nem kell újra megszületnie, végleg megszabadul a fájdalmakkal teli földi élettől... De ez fáradtságos és hosszú folyamat. Sok hibával él együtt az ember... Ennyit a csizmatalpról és a ragasztóról – mosolygott a férfi –, most már többet tudsz rólam, Kedves.

Judit nem tudott szólni, nem tudta meghatározni, szavakba foglalni az érzéseit. Kevés rá a "csodálat" szó, inkább az "imádat" a jobb. Nem, ez sem pontos, mert annál is több. Igen, ő... Nem megfogalmazható... de lehet, hogy mégis? Ő az!

Most sokkal közelebb érezte magához Istent, mint bármikor. Annyira közel, hogy érezte a leheletét, ahogy megérintette a szeretete, itt állt mellette és ő nem tudott mit mondani...

XI.

Egymást kergették a fekete felhők a beborult égen. Vörös, csattogó villámok cikázva ropták rémisztő táncukat. Az üstdobszerű, bombaerejű zengésbe időnként beleremegett a puszta. Úgy visszhangzott, mintha a pokol üres fenekét döngették volna a patás ördögfiókák, akik jókedvükben talán hordókat görgettek föl és le a pokol tornácán.

Még korán volt. Ha lett volna kakas a hajlék körül, talán most köszöntette volna kukorékolásával a hajnalt. De nem volt. Így hát a köszöntő elmaradt.

Óriási esőcseppek potyogtak az égből, megeredt a napok óta levegőben lógó, egyre növekvő sejteket burjánzó, dagadt felhőkké izmosodott égi áldás.

– Még éppen időben. Minden kiszáradóban, a kerti növényekben öntözéssel már nehezen lehetett tartani a lelket – gondolta Kasmír, aki a korai órák ellenére már a tóról tért vissza. – Még pár lépés a hajlék, remélem, nem történt semmi rendkívüli a távollétem alatt – bizakodott a férfi. Napok óta nem tette ki a lábát otthonról, várták a még kóborló, rejtőzködő idegen felbukkanását, de hiába. Teltek a napok, az idő sürgette őt, fel kellett készülnie a télre.

A férfi mindent előrelátóan megtervezett, hogy minél kevesebb esélyt adjon az általában rossz időpontban kopogtató váratlannak vagy a váratlan kebelbarátjának, a szükségnek.

A nyulak szépen, egyenletesen, a tervezett ütemben szaporodtak, de ez még nem elégítette volna ki fehérjeszükségleteiket, ezért a megfelelő mennyiségű halra is nagy gondot fordított. A sátor védelmező ponyvája alatt sorakoztak a kizsigerelt, füstön érlelt, csonttá száradt, felfűzött halak, de még nem elegen.

Ma jó időpontot választott. Ezek az órák a legalkalmasabbak a halfogásra, esőzéskor a halak közvetlenül a víz tükre alatt, tátogva várják az áldást, néha csapatostól bukkannak fel és tűnnek el újra a felkorbácsolt és az eső beköszöntével haragos színűvé változó víztömegben.

– Jó fogás volt ma, érdemes volt korán kelni. Víz is van most már bőven – gondolta, neki is jutott bőven belőle, míg kipakolt a kétkerekűből.

Kinyitotta az ajtót. A bent alvókat a biztonság kedvéért kulcsra zárta, mikor éjjel eltávozott. Csönd volt, aludt még a hajlék. Az apróságok a kiságyban összebújva melegítették, izzasztották egymást.

Kasmír lábujjhegyen lopódzott az ablakhoz, egyik szárnyát halkan kinyitotta. – Fülledt a levegő idebent – gondolta

–, de nem, így sem jó, bever az eső, beszivárog a hirtelen lehűlt levegő, a kicsik megfázhatnak – tanakodását újra csöndes lopakodás követte, és visszazárta az ablakot.

Judit riadtan ült fel az ágyban a halk motoszkálásra, majd férjét megpillantva nyugodtan dőlt vissza.

– Jó, hogy felébredtem, már-már elviselhetetlenül nyomasztó álmom volt – panaszkodott a férjének, aki már az ágy szélén ült, és gyönyörködött ébredező asszonyában.

– Képzeld! – folytatta Judit –, kecskéket hajkurásztam ki a szobából! Ahányszor nyitva maradt az ajtó, annyiszor bejöttek. Mindenhol kecskebogyó volt, még a kiságyban is. A nyitott ablakon, épp, mielőtt felébredtem, dugta be a fejét egy nagy kecske – Judit nagyot sóhajtott, akkorát, hogy beleremegett a férfi szakálla. – Megnyugtató volt, hogy te állsz az ablaknál és az egészből semmi sem igaz! Ja, és az volt a nyomasztó, hogy nem tudtam, hová raktam a gyerekeket. A kiságyban is kiskecskék voltak. És az a rengeteg kecskebogyó!

– Megnyugodhatsz, Kedves, a gyerekek a kiságyban összegabalyodva alszanak, nehéz lenne külön-külön elrabolni őket. Látod, minden rendben van, semmi sem történt, míg távol voltam, ha csak az nem, hogy végre esik az eső, és rengeteg halat hoztam. Füvet is a nyulaknak. Képzeld, az éjjel megint megszaporodtak! Nem számoltam meg, hány született, a kupacból ítélve hét-nyolc. Mit szólsz hozzá, ha az ember korán kel, reggelig mennyi minden történik vele!? Tényleg, hol lehet a kecske?

– Álmomban benézett az ablakon, azóta nem láttam – válaszolta Judit tréfálkozva.

– Komolyan mondom, nem láttam, amikor visszajöttem! Máskor jön utánam, mekegve reklamál a friss fűért, most nem jött elő...

– Talán mert nem akart elázni, féltette szép, formás, fehér szakállát!

Judit álma elszállt, újra boldog volt, kicsit lustálkodott. Jól kezdődött ez a nap. A szeretett férfi gondoskodása, a gyerekek halk szuszogása, végre esik az eső, szűnőben a napok,

sőt hetek óta rájuk telepedő száraz hőség, hízik a nyulaknak a rét, érik a kertben a gyümölcs és jól fejlődik a zöldség, talán még a vegyesgabona is szemesedik. Minden oka megvolt tehát a boldogságra.

Gyors mozdulatokkal bújt ki az ágyból, kedve kerekedett beleszippantani az esőcseppektől kitisztult, friss levegőbe. Amilyen gyorsan kinyitotta az ajtót, olyan gyorsan vissza is csukta.

– Kasmír! – szólt a meglepett férfihoz –, a kecskék!

– A kecskék? – kérdezett vissza csodálkozva a férfi. – Talán a kecske?

– Nem, nem! A kecskék! Ott voltak kint, álltak az ajtó előtt és be akartak furakodni, amikor kinyitottam az ajtót. Nem, ne gondold, hogy tréfálkozom, vagy továbbra is álmodom!? Nem, nem! Te ott ülsz az ágy szélén, én itt állok, a kecskék meg kívül, az ajtó előtt – mutogatott Judit önmagát is győzködve, hogy nem álmodik, hanem valóban ébren van.

Kasmír kétkedve indult felmérni a terepet, kinyitotta az ajtót... És tényleg! Nem egy, hanem három kecske bámult rá az esőverte ajtó előtt. Az anyakecske, aki a kisfiút táplálta, és még kettő. Fiatalok, de már nem gidák.

– Mondd, hogy csináltad? – lépett vissza Kasmír az ajtóból a még mindig a szoba közepén ácsorgó Judithoz.

– Mit?

– Hogy előre megálmodtad a gyors szaporulatot – mosolygott a férje.

– Tényleg többen vannak? Te is úgy látod? – kérdezte az asszony megkönnyebbülten, mert megfordult a fejében, hogy hallucinál.

– Hárman vannak! Az anyakecske elhozta a gidáit, amelyek már nem is annyira gidák. Ezért nem láttam, amikor megjöttem a tóról! Ekkora szaporulat egy éjszaka alatt?! Látod, Kedves, minden megoldódik saját magától! Egész életünkre biztosítva van a legfontosabb táplálék, a tej! – lelkendezett őszintén az újdonsült házigazda, majd kedvesen, pajkosan nézett Juditra.

– Kedves Káma, jöhetnek a gyerekek!

– Várhatnak még, ne siettesd őket, előbb...

– Előbb? – fogta át a férfi asszonya derekát.

– Előbb a tágasabb fészket kell megépíteni, hogy a kis madárkák elférjenek – fejezte be Judit a mondatot.

– Azon nem fog múlni! Ha az eső eláll, rögtön hozzáfogok! – ígérte Kasmír, és képzeletét már öt-hat gyermek népesítette be. Feketék, szőkék, lányok és fiúk, szelídek és bátrak, kedvesek. Az övéi!

Aznap még nem kezdhetett hozzá, hiába ígérte meg. Az udvaron kijelölt WC-t kellett befejeznie. A faanyagot már széthasogatta hozzá, de összeállítására még nem került sor. Fontos, hogy jól zárható legyen, nehogy a gyerekek odatévedjenek, és...

– Csak már előkerülne az a valaki! Mennem kellene fát vágni a hegyre, a kőtörmelék sem elég az alapba, hiába siettem kiásni – sürgette az eseményeket gondolatban.

Az eső elállt, a felhők visszahúzódtak rejtekükbe, nem jött több égi áldás. A több mint egy órán át intenzíven, tömören hulló esőcseppeket a szárazságtól megkérgesedett föld mind elnyelte. Felélénkült a táj, a kert. A napraforgó gőgös fejjel, egyenes derékkal tartotta magát, dölyfösen nézett el a sóska és a spenót fölött. Feltöltődött a föld szagával a levegő, maradandó, jellegzetes illat áradt.

A kölykök Kasmír nyomában elindulva tartottak a kecskének ideiglenesen felhúzott fészer irányába, hogy körmöt élesítsenek. Megálltak a kalyiba előtt és befelé bámészkodtak...

A férfinak feltűnt, hogy szokatlanul viselkednek, gondolta, utánanéz, hogy mi az akadálya a macskák reggeli edzőgyakorlatának.

– Talán újabb éjszakai szaporulat? – tette fel magában a kérdést. – Lehet. Ma már semmin sem lepődöm meg – ezzel fogta magát, és elindult az ól felé...

– De mégiscsak! – mondta halkan maga elé suttogva. A kecskének bekészített száraz füvön egy összekuporodva nyugvó gyermeket vett észre. Úgy nyolc-tíz éves lehetett, első ránézésre nehéz volt megállapítani a korát. Olyan mélyen aludt, hogy a fészerbe még most is becsöpögő víz sem ébresztette fel.

Kasmír tüstént visszarohant a házba, becsukta maga mögött az ajtót, nekidőlt, és izgatottságát mosolyával leplezve újságolta az ébredező gyerekekkel bajoskodó Juditnak:

– Eggyel több az éjszakai szaporulat!

Judit meglepett arccal bámult vissza rá a kiságy felől, majd felállt. Nem tudta eldönteni, hogy férje valóban igazat mondott-e, vagy csupán jókedvében ugratta. De Kasmír váltig állította:

– Igaz, tényleg igaz! A kecskeólban!

– Újabb kecskék?

– Nem, nem kecske, egy...

– Mondd, mi az, ne kímélj! – mondta Judit most már izgatottan.

– Egy gyermek! – nyögte ki végre a férfi.

– Egy gyermek a kecskeólban?

– Igen. Nem egészen kicsi, nyolc-tíz év körüli. Kasmír kézen fogta a már mindenre felkészült feleségét, és az ólhoz vezette. Valóban! Egy csapzott, földön kuporgó emberi lény, hosszú, kócos gubancokba összecsomósodott haja szétterült meztelen testén. Judit pár lépést hátrált, kezét még mindig a férje kezében tartotta.

– Lehet, hogy ők ketten voltak a kertben? Az övé volt a nagyobb lábnyom, és a kicsié a kisebb? És mi még azt hittük, négykézláb mászott valaki! – Judit kezdett mindent érteni... – Az anya valahogy életben maradt a csecsemővel és ezzel a kis szerencsétlennel. Azt nem tudom, miért, de az anya már röviddel a katasztrófa után meghalhatott. Borzasztó... – futott végig a hideg Judit hátán. – Ő, a nagyobb látta el a kicsit. Nem hiszem, hogy rajtuk kívül lenne még valaki.

– A lábnyomok stimmelnek, megtaláltuk a gazdáikat! Hányan is vagyunk immár, Kedves? – kérdezte a férfi Judit arcára csókot lehelve.

– Mi vagyunk ketten, és most már van három gyermekünk... Hihetetlen, hogy életben tudtak maradni! De ha tudták, hogy vagyok, miért nem jöttek hozzám, miért kerültek el? Miért bújkáltak? Nem értem, ez az, amit nem értek! Közben volt egy kemény, hideg tél, és...

– Most már itt vannak, és ez a lényeg! Visszamenőleg nem csinálhatsz vissza semmit, tudod, Kedves, tekints mindig csak előre! Gyere, hagyjuk aludni, ha magától idejött, nem fog elmenni – ölelte át felesége vállát Kasmír, és bementek a házba. A másik két gyermek már teljesen felébredt.

Kicsi Szitár legörbült szájjal várta az anyját. Judit rendbe szedte a gyerekeket. A férfi magával vitte a fiúcskát az udvarra, hadd legyen a felesége a szoptatás idejére meghitt kettesben a gyermekével, hadd adja át magát teljesen zavartalanul az anyaság örömteli pillanatainak.

Felkelt a nap is, a levegő olyan párás volt, mint amilyen eső után lenni szokott, ám a földön víznek már nyoma sem látszott. A száraz rögök elnyelték a temérdek lehullott esővizet. A kert felélénkült. A zöldségek esővíztől ittasan nyújtogatták nyakukat a Nap vöröses-sárga korongja felé, amely nem fukarkodott a sugaraival, szorgalmasan, önzetlenül küldte őket az áhítozó növények felé.

A kecske türelmesen álldogált a fa alatt, fejésre kínálta tejtől duzzadó, feszes tőgyét. Kasmír nem sokat várakoztatta, közelgett a reggeli ideje, éhes volt ő is, nagyon korán kelt, sok minden történt már azóta.

Éppen elkészült az asztal, már a krumplis lepény is a friss tej mellett várakozott, amikor a körülötte sündörgő fiúcska hirtelen boldog üvöltésben tört ki. Artikulátlan, vinnyogó üvöltéssel szaladt a kecskeól felé...

Kasmír és Judit szinte egyszerre érte utol az ól ajtajában. Judit karján a semmit sem értő kicsi Szitár hatalmasra nyitott szemekkel kémlelte a szokatlan eseményt. Párnás, gödrös kezecskéjével úgy kapaszkodott az anyja hajába, mintha valaki erőszakkal el akarta volna szakítani tőle, és most az élete függ attól, hogy feszesen tartja-e azt, vagy sem. Judit nem érezte a fájdalmat, nem érezte a kicsi ököl szorítását. Sírt. Potyogtak szeméből a sajnálat és az öröm egymással keveredő könnyei.

A két testvér összeborult, ölelték egymást, úsztak a boldogság könnyeiben. A kitörő öröm a sebtiben összeeszkábált fészer falait már-már szétfeszítette...

Kasmír leguggolt az egymást szorító gyermekek mellé, kezei mindkét gyermek fejét szeretettel simogatták. A könnyfátyolon keresztül nem látta, inkább csak érezte a gyermekbuksik hollétét. Szelíd mozdulatokkal szétválasztotta a síró, hümmögő árvákat, kézen fogta mindkettőt és a fa alá, az asztalhoz vezette őket.

A meghatódottság csöndje ölelte át a természetbe ágyazott asztalt. Felettük az itt felejtett fa diszkréten susogtatta a leveleit, olyan halkan, hogy alig-alig akasztotta meg a szétáradó, boldog, halványkék csöndet.

A testvérek ették, mit ették, falták az ételt, közben beszédes szemeikkel sűrűn egymásra tekintgettek. Hogy mit akartak elárulni a sokatmondó pillantások, a felnőttek csak sejtették. Az viszont egyértelműen kiérződött, hogy egyre inkább elégedettek. Minden elfogyott, még morzsák sem maradtak a lombok között kíváncsiskodva belopodzó napsugaraknak. Judit máris szerette volna megmosdatni, megfürdetni újabb fiacskáját, megszabadítani őt lompos, hátát csapdosó, gubancos hajától, de érezte, hogy várnia kell vele, mert a gyermek könnyen megriadhat a gyors változásoktól.

– A kicsi, az más, ő már az első nap itthon érezte magát, de ez a nagyobb fiúcska problémásabbnak tűnik, jobban megviselték őt az átélt szörnyűségek – mondta Judit a férjének, mikor ketten maradtak az asztalnál.

– Az átélt szörnyűségek? Hm... ez a gyermek már mindent felfogott, már tudatos lényként élte át a borzalmakat... Az anyja halála, a korai felelősség, amit kisöccse iránt érezhetett, a vad, embertelen körülmények, és nem beszélve az első sokkról, a katasztrófáról. Csoda, hogy volt ereje ezt mind végigcsinálni! Mi mindent vitt véghez ez a gyermek, hogy életben tarthassa kisöccsét és saját magát! Felmérhetetlen, amit a sors rámért... és kibírta, túlélte. Valószínű, hogy erős egyéniséggé edzette magát, nem kell féltenünk, szilárd ember válik majd belőle. – A férfi beszéd közben a megszaporodott gyerekseregetet figyelte, meleg, sötét szemei szeretettel simogatták a legújabb kócos fejet. Judit elgondolkodva, fejét kezébe hajtva tűnődött a holnapokon.

– Nem tudom, miért és hogyan, de az érzéseim azt súgják, mint mindig a katasztrófa óta, hogy minden készakarva történik. Megtervezetten. Már kezd kibontakozni előttem a folytatás. Kezdem érteni a folyamatot, a szálak kezdenek a gubancból kiválni, és egyenesen, célirányosan futni a végtelenbe... Csak azt nem értem, miért mi és miért ők ketten!? A személyek kiválasztását nem értem. Nem értem, minek alapján lettünk mi a túlélők, milyen szerepet játszik ebben az egész hihetetlennek tűnő históriában a mi egyéniségünk? Miben voltunk mi különbek, vagy inkább az a jobb szó, alkalmasabbak, mint a többi, sok milliárd...

– Nincs válasz, Kedves, ne keresd, ezt mi nem tudhatjuk. Ami ránk tartozik, amit mi megtehetünk, az a megfelelés. Megfelelni a megelőlegezett bizalomnak. Tudod, mi jutott eszembe? – folytatta Kasmír, hogy feleségét kimentse a töprengéseiből, s hogy visszaterelje a mába. – Tudom, bolondság ilyenekre előre gondolni, de a mi helyzetünk, mint ahogy te is mondtad, most már átlátható. Ne nevess ki, Kedves azért, amit most mondok! A mai nappal nemcsak gyerekünk lett eggyel több, hanem... – a férfi mosolygott előrébb tartó gondolatán.

– Hanem? – kérdezte Judit kíváncsian, habár sejtette a folytatást.

– Hanem... kicsi Szitár ma férjre tett szert a legújabb jövevény, Vadúz személyében!

– Ugyanez ötlött nekem is az eszembe – milyen találó nevet is adtál neki, de a folytonosság biztonságos továbbviteléhez, hogy ilyen szabályosan és szárazon fogalmazzak, hiányzik még valaki...

– Akinek a világra jöttéről nekünk kell gondoskodnunk – mondták ki a szavakat lassan, hangsúlyosan, közösen, nagy-nagy egyetértésben.

– Ezek szerint lesz még egy kislányunk! Így lesz biztosítva a következő generáció – örvendezett Judit.

– Igen – vette át a szót mosolyogva a férje –, lesz egy kislányunk. Bár már ő is itt lenne! Úgy, ahogy mondtad, így lesz biztosítva a következő generáció, de hogyan tovább?

Nekem mint orvosnak hivatalból elleneznem kellene a vér szerinti házasságot, márpedig ez az elkövetkezőkben elkerülhetetlen lesz. Jól át kell gondolnunk, hogy az unokáink kiket választanak párjuknak...persze tudom, kár ezt ennyire előre eltervezni. Nem fogják ez ügyben a véleményünket kikérni. Ettől függetlenül én már levezettem magamban a családfát, úgy, hogy a legkevesebb kockázattal járjon. Figyelj! Kicsi Szitár és Vadúz lesz az egyik pár, a születendő közös kislányunk és a kis Áron pedig a másik. Az ő gyermekeik, igaz unokatestvérek lesznek, de ők maguk, legalábbis a kislányok csak féltestvérek. Ez enyhítő körülmény a szükségben. És ami, illetve aki még enyhít a vér szerinti köteléken, az az én személyem. Én ugyanis a világ másik végéről származom, tehát a mi génjeink még nem keveredtek, ez a tény szinte százszázalékosan biztosnak vehető. Tehát ez egy tiszta kezdet, hogy milyen lesz a folytatás, még sejtéseim sincsenek, de a természet mindig meg szokta oldani a számunkra mint földi halandók számára megoldhatatlannak tűnő problémákat, nem kell őt féltenünk, működni fog a természetes kiválasztódás a mi beavatkozásunk nélkül is.

Judit lenyűgözve hallgatta az orvos-filozófus eszmefuttatását, aki most nem a nyírfákat vette nagyító alá, hanem az embert, a fennmaradás élő eszközét, elindulva a pincétől, azaz a gyerektől mint emberi képződménytől, és megérkezve az időutazásban a padlásra, azaz az unokáig.

– Nincs mit hozzátennem, várom az unokáimat! – mondta Judit jókedvűen, szemében nem éppen nagymamás, friss lángolással. – Most először ki kellene mosdatnom a leendő kis vejemet a ráragadt egyéves szutyokból. Partner leszel ebben is, leendő nagypapa?

– Örömmel, a haját azt én hozom rendbe! – jelentette ki ellentmondást nem tűrő hangon Kasmír, és már indult is tüzet rakni a tábori tűzhelyhez.

Az idő gyorsan szállt, pedig egyre több volt a dolguk, a nyár előrehaladtával egyre rövidültek a nappalok, félő volt, hogy nem tudnak végezni a sok eltervezett tennivalóval az őszi esőzések beálltáig.

Melegedett a víz. A fa alatt a gyerekek egymással barátkoztak, amibe a kölykök is besegítettek. Judit hozta az ollót, a törülközőt, egy kis darab, féltve őrzött szappant. Hiába próbálta beosztani, egyszer ennek is el kell fogynia. És azután? – Majd lesz valahogy, minden megoldódik – gondolta, és ellenőrizte a fürdővizet.

– Jó! Fürdésre, sikálásra alkalmas – mondta, csak még azt nem tudta, hogyan közelítsen az idegenkedő, bizalmatlan kisfiúhoz. Végül Kasmír segítségét kérte ez ügyben, aki egyszerűen oldotta meg a problémát.

Összecsapta tenyerét a lavór mellett állva, és hangosan, de barátságosan kiáltotta:

– Vadúz barátom, eljött a fürdés ideje!

A kisfiú körbenézett a társaságon, előbb a takarón lustálkodókon, a kölykök sem kerülték el a figyelmét, majd tekintete végigsiklott Judit alakján, a fejétől a talpáig, és megállapodott a férfi sötét szemein. – Senki nem mozdul, csak rólam lehet szó – gondolta, és összeráncolt szemöldökkel elindult a földön várakozó lavór víz felé. Öccse pár lépéssel mögötte úgy követte őt, mintha csont-bőr bátyja még soványabb árnyéka lenne.

A mosdóvízhez érve a fiú Juditra emelte hatalmas, kiéhezett, sötét szemét. Úgy csüngött a tekintete rajta, olyan fájdalmasan, olyan valóságosan, hogy Judit nem bírta tovább az érzéseit visszatartani. Leguggolt és magához húzta, anyai szárnya alá ölelte a két árvát. Meleg szövetségben forrtak össze ezekben a pillanatokban ők hárman.

A fürdetés véget ért. Ott állt előttük a békából átvedlett királyfi. A kisfiú, akit Kasmír Vadúznak nevezett el, és akit valamikor Róbertnek szólítottak.

Most látszott csak, mennyire vézna, amikor lekerült a földre a loboncos, kócos hajkorona. Sápadt, kopaszra nyírt kis fejét szánalmas háromszögbe keretezték kiálló arccsontjai.

Judit emlékezetében felvillant az a második világháború idejéből származó koncentrációs táborbeli felvétel, amelyet ő szerencsére csak a televízióból ismerhetett. Vadúzhoz hasonló, csont és bőr gyermekek ácsorogtak sorsukra várva a gázkamra előtt...

És a másik hasonlatos borzalom, amikor a nyolcvanas évek végén, a nagy változások kezdetekor bemutattak a televízióban egy megrázó erejű dokumentumfilmet.

– Nem bírtam azt a filmet végignézni – szólalt meg hirtelen megborzongva, ahogy gondolatmenetét hangosan folytatta. – Ahogy azok a vaságy ketrecébe zárt, az ágy sodronyán a saját piszkukban fetrengő, csonttá, bőrré aszott, emberi mivoltuktól megfosztott gyerekek rázták a rácsot... szemükből teljesen kiveszett az értelem. Állati sorba lealacsonyított kis jövevények voltak, akiknek már az is ünnep volt, ha néha egy kanál kása szájról szájra vándorolt a közös kondérból. És akik ezeket a bűnöket elkövették? Színarany világ vette őket körül, még a konyhai mérleg is aranyból volt, nem beszélve a többi fényűzésről. Mindez szerencsére a múlté.

Kasmír értetlenül fogadta Judit hirtelen hangulatváltozását, neki nem számított szokatlannak az ilyen látvány.

– Nem értem, Kedves, miről beszélsz, mi az, ami felizgatott? – kérdezte a férfi lágyan magához ölelve törékeny asszonyát.

– Semmi, semmi, mindjárt elmúlik ez a hirtelen jött borzongás, már jobb is. Nem akarok emlékezni, de néha kivédhetetlen. Jól kell táplálnunk őket! Elszomorít a sovány gyermek látványa. A kiszolgáltatottságot juttatja eszembe...

– Ne búsulj, Kedves, máris hozzálátok táplálásuk előkészítéséhez! – és a felfűzött, száradó halak közül kiválasztott egy jól megtermett amurt és néhány kisebb fajta halat.

Ropogott a keze alatt a tűz. A kicsik elaludtak, Vadúz bátortalanul téblábolt a nyársakat forgató férfi körül. Látszott rajta, hogy hálás a férfi jóságáért, és szívesen segítene, de nem igazán érezte még, hogyan is lehet jól együttműködni. Eddig magára volt utalva. Egyedül igen, de közösen?!

Kasmír ráérzett a kisfiú határozatlanságára, gyengéden megcirógatta sünire vágott hajú fejecskéjét, mintegy jelezve: jól van, jól van, barátocskám, segítek, hogy te is segíthess!

– Itt hagyhatom? Forgatod? – kérdezte, és már el is lépett a tűztől, rábízva a boldog gyermekre a nyársak forgatását.

Megterült az asztal, hárman készítették, mindenki rakott rá valamit.

Korai volt még ebédelni, a Nap még nem járt egészen fölöttük, de legalább hosszú délutánra számíthattak. Remélték, hogy több idő marad az ebéd utáni órákra kitűzött tervek tettekké varázsolásához, mint máskor.

XII.

A dzsungel abban különbözik a pusztától, hogy... Sok mindenben. Hogy mi az a sok minden? Ott rengeteg az "égig érő fa", itt nincs. Ott rengeteg a vadállat, itt nincs. Ott mindig meleg van, itt jön az esős ősz.

– Hol fogok ruhát szárítani? Mit kezdek ekkora kis helyen a gyerekekkel? Sár, sár, sár... – Judit gondolatai az őszi szél sebességével vitorláztak. Tudta ő is, hogy ezek a gondok valójában nem gondok, inkább csak pótolni való hiányosságok.

Tényleg jobban örült volna a dzsungel sűrűjének, mint a pusztának, ha választhatott volna. Ha már egyszer ez a kezdetleges állapot neki jutott osztályrészül, szívesebben döntött volna a Tarzan korabeli állapot mellett. Igaz, más a film és más az élet, lehet, hogy az sem tetszene – legyintett gondolataira, mint aki kénytelen beletörődni pusztai létezésébe.

Végzett a mosással. A ruhák fehéren, tarkán szálltak, repültek a magasba. A játékos kedvű, ingerkedő, csípős őszi szélfoszlányok bele-belebújtak a pulóver- és ingujjakba, előbb dagadtra fújták őket, aztán kisurrantak belőlük, hogy a nadrágszárakat is megostromolják.

Kasmír a tetőn dolgozott, éppen befejezte. A kis hajlék két szobává nőtte ki magát a férfi dolgos kezei nyomán. Megváltozott a hajlék kívülről is. A kezdeti hiányosságokat az ügyes és erős kezek eltüntették, a megnövekedett ház oldalait egységesen, szépen megmunkált faburkolat tette tetszetőssé és persze jobban szigetelővé. A tető sárral rögzített

fóliás egyszerűségét felváltotta az erős fa, a nyírfa. A nyírfakéregből főzött kátrány megbízhatóan töltötte ki az itt-ott elkerülhetetlen repedéseket. Szépen illeszkedtek a fagerendák a hajlék belsejében is.

Az eredeti szoba, amit Judit még a katasztrófa után épített magának, megmaradt hálószobának. Az újonnan gyártott ágyak szinte kitöltötték a teret, ennek ellenére Judit fantáziája mégis bensőségessé, harmonikussá tudta varázsolni. A felnőttek dupla szalmazsákkal kibélelt ágya a fő helyet foglalta el, nem az előjog okán, egyszerűen csak azért, mert nem fért el máshol. A két "szerzett" fiúcska megkönnyítette a helyzetet azzal a szokásukkal, hogy ragaszkodtak az együttalváshoz. Kasmír speciális ágyat tervezett számukra, amely egyszemélyesnél nagyobb, de kétszemélyesnél kisebb volt, a két testvér kényelmesen elfért rajta. – Kicsi Szitár? Ő még sokáig elevickélhet kiságyában, hacsak... – gondolta ellágyultan ábrándozva.

Ez a hacsak... valószínűleg útban volt. Még csak gyanította, biztosat még nem tudott, de alighanem útban volt a baba. Férjének még nem árulta el, előbb biztosat szeretett volna tudni.

Azokban a napokban ingerlékeny volt, nehezebben viselte a napok megpróbáltatásait. Nem éreztette a környezetével, de magában és magával állandóan zsörtölődött. Jobb pillanataiban másállapotára fogta hangulatváltozásait, a rosszabbakban pedig kemény munkába fojtotta. Egy visszatérő gondolat nyugtatta meg: ha valóban állapotos, az egész csak átmeneti állapot, aminek megszűntével újra a régi Judit néz majd vissza rá a tükörből. – Ennyit igazán elviselhetek a nagyon várt közös gyermek érdekében! – korholta saját magát.

Egyelőre még magában hordozta a titkát, alig várta, hogy bizonyosat tudjon és közölhesse az örömhírt élete párjával. – Kasmírt szétfeszíti majd a boldogság, ha megtudja..., vagy lehet, hogy már sejti is. Egy orvos elől nem sok mindent lehet eltitkolni – töprengett Judit.

Tulajdonképpen boldog volt, változatlanul felhőtlen légkör vette körül, már ami a családi légkört illette, az időjárásra ugyanez az idillikus helyzet már nem volt elmondható.

Beköszöntött a ködös, hűvös, esős és csöpögős ősz, ami csak fokozta megváltozott állapota következtében beállott kellemetlen közérzetét. Nem kedvelték egymást ők ketten, Judit és a lombhullató évszak. Ez azelőtt is így volt, amikor még a megszokott mederben folyt az élete, csak az akkori életkörülményei nem tették ennyire kiszolgáltatottá az esős hónapok kénye-kedvének. Szerencsére a gyerekek edzettek voltak, nem voltak betegeskedők, ezidáig még minden, a hűvösödő időjáráshoz köthető megbetegedést sikerült elkerülniük.

A nagyobbik fiúcska sokat segített, főleg Kasmír vette hasznát szorgalmának. Izmos fiúvá erősítette a pár hónapnyi rendszeres táplálkozás és a harmonikus, kiegyensúlyozott családi légkör.

Kasmír és Vadúz egymástól elválaszthatatlan volt. Az építkezés, a hegyről közösen végzett kő- és fahordás megszilárdította összetartozásukat. Hajnalban együtt keltek, útjuk egyik nap a tóhoz, másik nap a hegyre vezetett. Együtt aknázták ki a föld alá süllyedt bolt még megmaradt kincseit. Valóban kincseket találtak: épségben maradt négy karton olajat, sót, több tízkilós cukroszsákot, mosószereket, egy láda szappant. Gyufát, öngyújtót, nescafét, fűszereket, köztük jól csomagolt pirospaprika-tasakokat, italokat minden mennyiségben és minőségben, konzerveket, épségben maradt befőtteket, félig megsemmisült papírárut, textilt, ingeket, pólókat, ágyneműkészleteket, gyerekeknek és felnőtteknek való alsóneműket, törölközőket, dzsekiket, nadrágokat, nyári szezonális cikkeket, felfújható matracokat, gumiállatkákat, játékokat, edényeket, turista-gázpalackokat, sérült, rozsdásodásnak indult gyermek és felnőtt kerékpárokat, több liter petróleumot, pár darab rozsdásodó viharlámpát, összecsukható, műanyag kerti székeket, műanyag virágokat, egyéb csecsebecséket és használati tárgyakat. És gyertyákat! Többségük épségben volt. A választékot sem érhette kifogás: a túlságosan cifrától egészen az egyszerűig mindenféle előfordult közöttük. Kemény munka árán ugyan, de sikerrel járt az ásatás.

A feltárást követően magától adódott az újabb sürgős feladat. Ezeket a talált kincseket biztonságos fedél alá kellett

helyezniük. A kibővített fáskamra mellett és a sátor között volt annyi hely, hogy Kasmír kisinasa segítségével ezt a problémát is meg tudta oldani, így eggyel kevesebb oldalfalat kellett állítaniuk. Polcokat készített, ezzel minden a megfelelő helyére kerülhetett. Megtisztelő nevet is kapott az új helyiség: békebeli raktár.

A sátorban már szépen elrendezve várták a telet a kertből kikerült zöldségek és gyümölcsök. A békebeli raktárban szárított halak szemet, orrot egyaránt kellemesen ingerlő füzérhada lógott, behálózva az egyszerű, nyersfa-burkolatú mennyezetet. A polcokon egymásra rakva zsúfolódtak a még mindig különféle, még érvényes szavatosságú konzervek, üveges befőttek, palackozott olaj és minden "földi" jó, ami az életben maradásukat megkönnyítte, legalábbis egy időre.

Judit szeretett a raktárban tartózkodni, és csak úgy gyönyörködni a kincsekben. Rakosgatta őket, és ha egy-egy kedvencét kézbe vehette, már az is örömet szerzett azelőtt sokat nélkülöző testének és lelkének. Örömét lelte a mindennapi főzésben és annak kitalálásában, hogy mivel örvendeztesse meg családját egy finom ebéd erejéig. Fantáziadús alkotásait minden alkalommal elismerés követte, a legegyszerűbb fogást is olyan tetszetősen tálalta, hogy ételkínálatával nemcsak a szájakat, hanem a szemeket is megörvendeztette.

Kicsi Szitár is elérte a mindenevő kort, már egy ideje nem szopott, jobban ízlett neki a felnőttek tetszetős, változatos étrendje, na és a kecsketej. Az minden mennyiségben! Meg is látszott dagadó hurkáin! Stabil egyéniség lett alig héthónapos kora ellenére. Mászott, felállt, egy-két lépéssel próbálkozott és gagyogott. A fiúk kedvence volt. Kasmír és a két fiú szabadidejét bőven kitöltötte a vele való foglalatosság, vele kezdődött és vele végződött a napjuk, különösen az esős, szeles idő beállta óta.

A papa, a nagy mágus az új szoba sarkába egy csodaországot varázsolt. A rácsos kerítéssel elkerített kis birodalom többnyire a két kicsinek szolgált nappali tartózkodási helyéül. Szitárka és Áronka órákat volt képes együtt eltölteni a föld alatti "bolt"-ban talált játékok társaságában.

Judit nagy megelégedésére átlátható vagy inkább belátható volt a kibővített ház, ami számára bizony fontos szempont volt. Szerette a tágas teret, még ha az nem is volt olyan tágas, mint amilyent a megnövekedett létszám megkívánt volna.

A régi hajlékról lekerült az ajtó, csak egy dekoratív, formás boltív választotta el a szobától, az újtól, ami amolyan nappalifélének számított. A kicsi kályha jócskán átalakítva került át ebbe az új térbe, ahonnan az egész ház jól befűthető volt, főzni is itt főzött. Ez volt hát a konyhájuk, a nappalijuk, a játszószobájuk. Itt száradtak a ruhák, itt zajlott közös életük. Az eredeti bejárati ajtó átkerült a toldalékszoba hálószobával szemközti falára. Föléje fából ácsolt, kis esőfogó tetőcske került, amit két ágas gerenda tartott. Mindennek megvolt a helye, az asztalnál is elfértek, sőt, az asztal játszott főszerepet az ő életükben is, mint réges régen az egyszerű családoknál, amikor televízió, videó, számítógép és egyéb civilizációs vívmány még nem terelte el az emberek figyelmét egymásról.

Szívesen ülték hát körül, főleg esténként, mesemondás idején, amikor kisebb-nagyobb lélegzetű "előadások"-ra került sor, vagy amikor a Kasmír kitalálta, fából készült társasjátékkal szórakoztak. A fából faragott dobókocka annyira jól sikerült, hogy a kicsik kedvéért meg kellett faragnia nagyított változatát, ez lett a kedvenc játékuk, de nemcsak nekik, a kölyköknek is. Egyedül ők voltak azok a családban, akik állandó lustálkodással töltötték a napjaikat. Ritkán kísérték el Kasmírt és Vadúzt a hegyre vagy a tóhoz, csak a közös, teljes létszámú kirándulásokon vettek részt.

Egyszer viszont előfordult, hogy egész napra elkóboroltak, amit sem azelőtt, sem azután nem tettek meg, csak akkor egyszer. Hogy merre kóboroltak, azt nem lehetett tudni, de igen kókadtan, fáradtan tértek meg a nagy útról. Valószínű, hogy önálló felfedezőút megtételét illetően ez volt az első és utolsó próbálkozásuk. A nagy macskaszemek változatlan hűséggel lógtak gazdasszonyuk lényén, az idő semmit sem faragott le ragaszkodásukból.

A kecskék és a nyulak a hogylétüket tudakoló kérdésre "köszönjük, jól vagyunk"-kal feleltek volna, ha beszélni tudtak volna. De nem tudtak. Enni viszont annál többet. Komoly leterhelést jelentett a család férfitagjainak – a családfőnek és a két fiúnak – a nyulak mindennapi élelmezése. De meg is hálálták a gondos takarmányozást, mert szerencsére az állomány egyre gyarapodott, így egy-egy ünnepi nyúlpecsenye elkészítéséhez mindig volt "alapanyag".

Judit ha nem főzött, mosott, takarított éppen, és a kicsik körül sem volt tennivalója, akkor olvasott. Ebből alakult ki rendszeressé vált szokásaik egyike, a napi csendes óra megtartása. Ez amolyan szabad foglalkozásnak számított. Senki sem zavarhatta ez idő alatt a másikat, még a kicsik sem. Ez volt az az óra, amikor ők együtt aludtak a kiságyban, a hálószoba elkülönített sarkában.

Vadúz, akinek kézügyessége már az első napokban feltűnt, a csendes órát általában a konyhában, az asztalnál töltötte, ott fúrt-faragott. Képességeit lassacskán biztos tudássá fejlesztette. Jó fantáziájának és szorgalmának köszönhetően kezei közül már remekalkotások is kikerültek. Különösen tehetségesnek bizonyult a fa megmunkálásában, úgy formázta, alakította, mintha ujjai között nem is fa, hanem képlékeny, gyurmaszerű valami lett volna.

Egyik csendes órája alatt hintalovat kezdett faragni a kicsiknek. Futás közben ábrázolta a telivér kecses lábait. A ló feje még formázásra várt, de a szemeit már jól ki lehetett venni, a száj is kezdett alakot ölteni. Hátán a nyereg még durva volt, kidolgozatlan, de így is csábítóan hívogató volt a kicsik számára, akik szívesen kipróbálták volna. Nagy bánatukra nem tehették, ki kellett várniuk teljes elkészültét, amikor már a talpa is a helyére került. De addig Vadúz a raktárban őrizte, ahol teljes biztonságban tudhatta készülő szülemányét. Amikor befejezte legújabb, megtévesztésig élethű mesterművét, a kicsik leírhatatlan örömmel vették azt birtokukba.

Egyébként az ajtó elé épített esőfogó gerendái is az ő keze munkáját dicsérték. Faragása, mintázata a székelykapuk ősrégi időkben született motívumaira, aprólékos díszítőelemeire

emlékeztettek. Judit és Kasmír, akik alaposan szemügyre vették a mintázatot, az ábécé ügyesen elrejtett betűit olvashatták ki belőlük.

Mestermunka volt! Kapta is a dicséretet a felnőttektől, akiket nem igazán szüleinek tekintett, hanem inkább barátainak, de annak sem igazán: többnek, annál is többnek.

Amit irántuk érzett, az nem igazán a hála volt, hanem inkább valami megfogalmazhatatlan, vegyes szeretet érzése, ami többre kötelez, mint a barátság, de nem olyan feszes, merev, mint a szülők iránt érzett hagyományos, gyermeki ragaszkodás, ami többnyire nem is tiszteletből, hanem ráutaltságból szokott fakadni. Nem érezte magát kiszolgáltatottnak, teljes jogú családtag volt, úgy is bántak vele, örökbefogadó szülei nem érzékeltették vele, hogy még csak alig tíz évet tudott maga mögött.

Ez az alig tíz év! Vadúz faragás közben gyakran bezárkózott, emlékezett...

Milyen zsúfolt volt ez az alig tíz év! Amikor megszületett, úgy indult minden, mint bárki másnál. Őt is szeretettel várták. Amennyire vissza tudott emlékezni a gyermekkorára, a felhőtlen, játékos évekre, a szüleire, barátaira, Leóra, akivel a tornacsarnokban az volt a kedvenc időtöltésük, hogy a szeren fejjel lefelé lógva beszélgettek egymással, és igalmas történeteket találtak ki, egyszer szinte élethűeket, máskor egészen hihetetleneket.

A katasztrófát is majdnem kitalálták, azzal az eltéréssel, hogy az ő fantáziájuk nem a természeti katasztrófa árnyékát vetítette elő, hanem egy atomrobbanás által előidézett katasztrófáét, ami elpusztította a Föld számos élőlényét.

Igazságosan pusztított, nem maradt életben egyetlen olyan élőlény sem, ami vagy aki fejlett teremtménynek számított volna, csak a növényzet, a kitinpáncélt viselő bogarak, az egysejtűek, itt-ott begubózott állapotban lévő lepkék, a katasztrófa idején ebihal-állapotban leledző kétéltűek.

Fantáziájuk serényen működött, képtelennél képtelenebb helyzeteket állítottak elő, kívülállóként tekintettek be a félig elpusztult világba, életre keltették az atomrobbanás követ-

keztében többszörösükre növekedett lepkéket, békákat, akiket fennmaradásuk érdekében az emberi ész töredékével ajándékoztak meg, és akiket emberi érzésekkel, szeretettel, gyűlölettel és egyéb tulajdonságokkal ruháztak fel. A legkülönbözőbb gyakorlati tanácsokkal látták el őket, majd sorsukra hagyták őket.

Kegyetlen öldöklés kezdődött. A lepkék bombázták a békákat, a békák a nádasból ágyúzták a lepkék röpülő hadát. A csigák hadüzeneteket közvetítettek, ami közismert lassúságuk eredményeképpen csak növelte a káoszt. Mindig, mindenhonnan későn érkezett az üzenet. Lassúságuk ellenére is megmaradtak közvetítőnek, postásnak. Az okosabb csigák kitalálták, nem mennek ők sehová, nem strapálják magukat, fölösleges erőkifejtésnek és időtöltésnek vélték az egészet, hiszen a front mindig változott. Úgy döntöttek, kényelmes várakozással csapják agyon az idejüket, és megvárják, amíg a front el nem éri a pihenőhelyüket. Teltek a napok és várakozásuk beteljesedett, csak az időponttal és a helyszínnel akadt egy kis gond. Nem stimmelt az előre eltervezett hadjárat egyetlen pontja sem.

Így hát, hogy megússzák a fejmosást, a felbőszült békák elől visszahúzódtak biztonságosan felépített csigaházukba. Kopasz, nyálkás, sikamlós testüket kényelmesen elnyújtották a belsőépítészetileg kitűnően kialakított labirintusban.

Ezek voltak az okos csigák. Persze a butábbja továbbra is közvetített, szállította a lapuleveleket az ellenfelek nem nagy megelégedésére. Nem is sokan élték túl, a felek bosszúja nagyon gyorsan utolérte őket. Így történt, hogy csak az okos csigák élték túl a megmaradt világra kiterjedő háborúskodást. A békák és a lepkék továbbra is ellenségek maradtak, miután jól megritkították egymás sorait. Az okos csigák pedig szaporodtak, kényelmesen felnevelték a kiscsigáikat, és kialakították a csigabirodalmat, amiben a békák és a lepkék csak szolgaszerephez juthattak.

Ilyen és hasonló történeteket találtak ki legkedvesebb barátjával, Leóval. Történeteiket fantáziájuk jól felépítette, amelyekben általában a méreteikben kicsinyeket részesítet-

ték előnyben. A kicsi az okos, a nagy a mindenkori ügyeletes buta.

– Van logika a gyermekfantáziában, ha a méreteket nézzük, vagy átvitt értelemben értelmezzük – jegyezte meg egy alkalommal Judit, amikor a szokásos esti előadások egyikén Vadúz ezzel a történettel szerepelt előadóként.

– A testi erő és a nagyság nem mindig párosult az észbeli mennyiséggel és minőséggel. Hány üres fejű, jól megtermett politikus népesítette be a világot?! Valóban úgy volt, hogy az okos emberek szelídek, kishangúak, visszahúzódóak voltak, így ritkán érvényesíthették tehetségüket. Elnyomták őket a nagytestű, feltűnési viszketegségben szenvedő, magukat óriásnak kikiáltó szétálló fülűek. A barmok, hogy ezt a csúnya minősítést használjam az emberekre, hogyhogy nem, mindig az ilyenek köré gyülekeztek.

– Na, azért voltak a történelem alakítói között, legalábbis ebben a térségben, törpék is! – vetette közbe Judit, nem cáfolva, csak kiegészítve Kasmír elmélkedését. – "Nagy az Isten állatkertje!" Ezt nem én találtam ki, ez egy gyakran idézett, közszájon forgó szólás volt.

– Igazad van, a törpének azért volt nagy a hangja s ezáltal az ömbizalma is, hogy ezzel kicsinységét ellensúlyozza, s elfedje, hogy túlteng benne a rosszindulat. Sokakat volt képes ezzel a megtévesztő magatartással félrevezetni. Hányan nem ismerték fel, hogy a legtöbb olyan politikus, akinek történetesen kis termete volt, politikusként sem bizonyult éppen nagynak. Inkább olyan hitványnak, mint amilyen például egy magát bátornak feltüntető, ám ruhája alatt golyóálló mellényt viselő alak, aki mellét verve biztatja az őt súlyos gaztetten rajtakapó becsületes embereket: "Ide lőjetek!" Az állatkertről pedig, amit az előbb szóba hoztál, jobb nem is beszélni, kiürült. Mára már kiürült.

– Negatív élmények, hát azok voltak... – tette hozzá Judit kihangsúlyozva a voltak szót, ezzel visszahelyezte az emlékeket a helyükre, a múltba.

Judit az egyik csendes óra alkalmával, amikor az ágyaktól körülvett, meghittséget árasztó fotel óarany mélyébe ülve

olvasni készült, úgy barikádozta magát körbe a polcról kiválogatott jónéhány könyvvel, mintha mindegyiküket egyszerre szerette volna kiolvasni. – Az egy óra az csak egy óra! – állapította meg kicsit szomorkásan magában, ám megmentett könyvei láttán mégis hallatlan boldogságot és büszkeséget érzett. Az is megelégedésére adott okot, hogy könyvei méltó helyre kerültek, Kasmír minden igényt kielégítően bepolcozta a szoba falait, nem mintha ezzel a könyvek értéke ezzel növekedett volna a család szemében, nem, erre nem volt szükség. A szépen, rendszerezve felsorakoztatott regények, útikönyvek, szótárak, novellás kötetek, szakkönyvek, meséskönyvek, verseskötetek átláthatóbb könyvkínálatot jelentettek a családnak. Na és a nagypapájától örökölt Biblia...! Kincses szigetté változtak a falak.

Egy ráérős órájában Judit írók és témák szerinti listát készített a megmentett könyvekről. Mindig gyűlölte a listás rendszert. A mindenütt eluralkodó, ám hamisnak bizonyult statisztikát teljesen fölöslegesnek tartotta, egyedül a könyvtárakban készített katalógusrendszert ismerte el olyannak, mint aminek értelme is van.

A könyvekről készített lista után elgondolkodott azon a tényen, miért éppen ezeknek a szerzőknek a könyvei élték túl a katasztrófát, miért éppen ezek az alkotások őrződtek meg az utókor számára. Nem jött rá a dolog nyitjára. Az addig rendben van, hogy a könyveket saját vagy Tamás igényei szerint vásárolták, tehát azok nagyjából, úgy nyolcvan százalékban az ő érdeklődési körüket tükrözik, a fennmaradó húsz százalékot az ajándékba kapott könyvek tették ki. Ilyeneket a jó tanulmányi eredményért az iskolától vagy karácsonyra a szülőktől szoktak kapni. De közöttük volt nagyapja halála után hozzájuk került három olyan könyv is, amelyeknek az értéke valóban felbecsülhetetlen az utókor számára. Kisebb-nagyobb eltéréssel mindhárom az 1800-as években került ki a nyomdából. Igen gondosan megtervezett, aranyozott betűik, igényes külső borításuk, lapjaik valódi papírból készültek, a később virágzását élő műanyag kornak minden nyoma nélkül.

Judit nem vitatta a műanyag előnyös tulajdonságait, de ha tehette, mégis elzárkózott a használata elől. Mindig is ridegnek és ellenségesnek érezte. Új helyzetében viszont nem válogathatott az eszközökben, azt volt kénytelen használni, ami volt.

Egy újabb csendes óráján bele-beleolvasott a körülötte sereglő könyvekbe, akadt köztük szép számmal olyan is, amire még nem volt ideje, és olyan is, amit már többször olvasott. A témaválasztás hangulati kérdés is, megfelelő hangulathoz megfelelő téma illik, és az sem utolsó szempont, hogy az író közel álljon az adott pillanat adott lelkiállapotához. Az egymásra találás...

Juditnak ez alkalommal a megerőltető gondolkodást nélkülöző, lélekmelegítő sorokra volt szüksége, nem inkább a folyamatos olvasásra, hanem a véletlenszerű böngészésre. "Már a régi görögök is ismerték... A görögök, mint tudjuk, rendkívül filozófikus hajlamú emberek voltak, keresték a dolgok okát és értelmét, és többek között sokat tűnődtek a szerelem mibenlétén is."

– Ez az, erre van szükségem, könnyed és szellemes! – gondolta Judit, és szeretettel simogatta meg tekintetével a másik fotel óaranyába süllyedt, aznapi csendes óráját alvással töltő, minden bizonnyal fáradt Rómeóját.

"Görög orvosi körökben erre vonatkozólag az a nézet alakult ki, hogy a szerelem betegség, olyasfajta, mint a ragályos kór. Infekció történik, mégpedig nyilván a szemen át, mert a szerelem úgy szokott kezdődni, hogy meglátjuk azt, akit szeretünk, és már érezzük is, vagy legalábbis nemsokára már érezzük a szerelem néven ismert betegség szimptómáit. A görögök a látás folyamatát úgy képzelték el, hogy abból a tárgyból, amit látunk, a tárgy kicsi képecskéi áradnak ki, és behatolnak a szembe: például, ha egy rózsát látunk, ez úgy történik, hogy a rózsából egészen apró rózsák áradnak ki, és egy ilyen apró rózsa bemegy a szemünkbe. A szerelmi infekció eszerint úgy megy végbe, hogy a szeretett lény apró képe behatol az ember szemébe, és a szemen át a szervezetbe, és ott gyulladást, kóros elváltozást idéz elő."

– Világos, most már világos! – gondolta Judit olvasás közben. – Sőt, érthető. Szerelem első látásra, velem is ez fordult elő, tehát beteg vagyok! Nem érzem lesújtónak a fennforgó kórt, a fertőzöttséget, jól érzem magam, remélem egyhamar nem gyógyulok meg! Szeretném, ha a fent említett infekcióval szemben nem alakulna ki immunitás a szervezetemben!

Le is írták nagy gonddal a szerelmi betegség ismertető jegyeit: "A páciens sápadt lesz, nem eszik, és nem alszik, kedvetlen, és csak akkor vidul fel, ha szerelme tárgyát látja, mindig rá gondol, de ha találkozik vele, szótlan és zavart lesz stb."

– Rám a satöbbi az igaz, most már legalábbis, hogy kezdetben..., na igen, voltak hasonló tüneteim, de enni és aludni akkor is tudtam... Ami igaz, az igaz, a fertőzöttséget még mindig hasonló intenzitásúnak érzem, az idő nem változtatott a lényegen. Szerencsére. Ahá ..., itt van! Megtaláltam a görög és a magyar vírus közötti különbséget: tehát a görögök nem ismerték a szentimentalizmust, mi viszont igen! Ebben gyökeredzik a vírus tünete! A költők szépen megénekelték az érzelmes tüneteket, de általában a reménytelennek tartott tünetcsoportot. Ritkán került tolluk hegyére a beteljesült szerelem további sorsa. Igazságtalannak érzem, sőt, felelőtlenségnek! Akármilyen nagynak tartották magukat a trubadúrok... persze férfiak voltak! Gyávák, féltek a beteljesedéstől, mert ha az bekövetkezik, fantáziájuk leállt volna, csődöt mondtak volna, nem lett volna miről tovább énekelniük. Dante! Még egy ilyen elégedetlen férfit! Pedig állítólag boldog családi életet élt... Hogy van ez? A fertőzés egyszerre több irányból közelítette meg? Nem egy, hanem több kis asszony megy be a szembe ebben az esetben? A rózsából egy is elég, mert az köztudottan szúr. De az asszonyok nem, legalábbis nem mindegyik. Hány asszony, hány női tünemény fér el egy szemben? Vagy talán a férfiszemek anatómiai felépítése eltér a nőétől? Vagy csak egyszerű emberi gyarlóságról van szó a költők esetében? Akkor viszont a férfiak többsége költő, trubadúr, lappang bennük valami, csak nem minden esetben énekelnek.

És tovább fűzte a gondolatait: – Dante az égi szerelmet minden földi vágytól megtisztítva kívánta. Lehetetlent kívánt. Ez valóban a reménytelen szerelem netovábbja! Ezután a vágya után tényleg egész életében epekedhetett, így témája soha sem merült ki. Ezt jól kitalálta! Érthető, hogy legyőzte a többieket, a kis trubadúrokat, akik előbb vagy utóbb befejezték éneküket, nem tudtak ellenállni a földi, az asszonyi kísértésnek. A vágyak győztek és megfertőződtek. Betegen, lázas állapotban lehet énekelni, de ha már meggyógyult ...? De azért nem kell félteni őket, ők sem haltak meg mind az énekük után. Melyik is az a madár, amelyik halála előtt énekel? Nem, a férfiak többsége nem ilyen... csak hát...

Na mindegy. Hagyom a trubadúrokat békében pihenni, mindjárt lejár a csendes, békében eltölthető órám, és még van itt valami hasznos szerelmi tanácsadó, amit egy korabeli tisztes férfiú, bizonyos Chapelain foglalt törvénybe. Szóval:

"A házasság nem ment fel a szerelem alól.

Aki nem féltékeny, nem is szerelmes.

A szerelem mindig vagy növekvőben, vagy csökkenőben van.

A nyilvánosságra került szerelem ritkán szokott tartós lenni.

Minden szerelmes el szokott sápadni, ha meglátja azt, akit szeret.

Szíve összeszorul, ha meglátja szerelmesét.

Az új szerelem a régit távozásra kényszeríti.

Ha a szerelem csökkenni kezd, hamar vége lesz, és ritkán gyógyul meg.

Szerelmes ember mindig félénk.

Az igazi féltékenység csak növeli a szerelmet.

Keveset eszik és alszik, aki szerelmesére gondol.

A szerelem semmit sem tagad meg a szerelemtől.

Az igazi szerelmes csak azt tartja jónak, ami imádottjának tetszését megnyerheti."

– A tisztes úr tisztes szándéka... Méltányolom igyekezetét, hogy óvó karjait az utókor számára kitárta, és törvényeit ránk hagyta. Igyekszem hasznát venni eme lúdtól kölcsön-

vett pennával íródott, az emberiséget egyformán érintő, kétséget kizáró, lelkeket felzaklató bölcseleteknek. Az olvasottakat majd megkonzultálom az orvosommal.

Letelt a csendes óra ideje. A még mindig működő falióra, melynek mutatói rendületlen iramban rótták a köröket, éppen elütötte az egészet. Azt, hogy pontosan milyen nap volt, nem lehetett tudni, de hogy azon a bizonyos napon éppen hány ór volt, azt igen. Ennyi bőven elég volt.

Judit, hogy ne zavarja meg Rómeója nyugalmát, óvatosan felállt, összeszedte és visszahelyezte a kincseit a polcra, arra kárhoztatva őket, hogy egy újabb csendes órára várakozzanak.

Nyöszörgött a másik fotel, ébredezett Rómeó. Kizökkentette álmából a csöndességben megkonduló óra visszhangzó ütése. Nyújtózkodó férfikarok lendültek a magasba.

Judit hátulról becserkészte, fogva tartotta a magabiztos, dolgos, imádott, erős férfikezeket. Szájához emelte egyszerre mind a kettőt. Kasmír, mielőtt felállt, hátra nézett, feleségére emelte sötét, mély érzésű, meleg szemeit.

– Szeretlek, Kedves...

– Én is... talán ezt mondanunk sem kell. De mégis... jó hallani – válaszolta Judit jókedvűen, a vírustól megfertőzötten.

Kasmír felállt, átölelte asszonyát, lágyan karjaiban tartotta. Szenvedélyes ölelése, ragaszkodása Judit bensejéig hatolt, szerelmes borzongással járta be teste úttalan útjait.

– Van pár percünk, a kicsik még nem ébredeznek. Ki kell valamiben kérnem az orvosom véleményét... Mit gondolsz, hogyan jön létre a szerelemnek nevezett betegség?

Kasmírt meglepte a szakmainak egyáltalán nem nevezhető kérdés, de nem sokáig gondolkodott a válaszon.

– Meglátni és megszeretni... ilyen egyszerűen.

– Ez nem orvoshoz illő válasz volt, kedves doktor úr, ez a megállapítás úgy hangzik egy orvos szájából, mintha azt mondtad volna: nos, kedves asszonyom, kétszer kettő néha öt!

– Bármi előfordulhat a számok világában, ebben igazad van, de velem nem! Én csak biztosra megyek, illetve mentem! A példa is azt mutatja. Vagy nem?

– De igen. Nem kételkedem csalhatatlan, jól fejlett szimatodban, és – tekintettel a mi esetünk különleges voltára – gyorsan hozzá kell tennem, hogy a sors előre kitervelt szándékában sem, de...

Judit újra elővette a könyvet, amelyből az imént szemelgetett, és hozzákészült, hogy felolvassa az idevonatkozó részt.

– Tehát a doktor úrnak ahhoz, hogy az elkövetkező időszakban a szerelemnek mint betegségnek a keletkezéséről informálva legyen, mert ez a praxisában nélkülözhetetlen, a következőket kell megjegyeznie, idézem:

"A szerelmi infekció eszerint úgy megy végbe, hogy a szeretett lény apró képe behatol az ember szemébe, és a szemen át a szervezetbe, és ott gyulladást, kóros elváltozást idéz elő." Tünetei:

"A páciens sápadt lesz, nem eszik és nem alszik, kedvetlen, és csak akkor vidul fel, ha szerelme tárgyát látja, mindig rá gondol, de ha találkozik vele, szótlan és zavart lesz stb."

– Meg tudtad jegyezni, kedves doktor úr?

– Igen, a satöbbit. És az egészből azt szűrtem ki, hogy én is fertőzött vagyok. Hogy nem tudok enni és aludni... ? Ezeket a tüneteket nem érzem, sőt, ellenkezőleg! Kitűnően aludtam, és farkasétvágyam van. Mindjárt téged is fölfallak!

– Késő! Nem kerül rá sor! A kicsik ébredeznek. Még egy fontos kérdés! Ez már nem a doktor úrhoz szól, hanem a privát emberhez. Kikhez állsz lelkileg közelebb, a görögökhöz és az olaszokhoz, vagy hozzánk magyarokhoz?

– Mindig is tiszteltem a görög kultúra kiválóságait, voltak közöttük elismerten nagyok, de közelről, mint hús-vér embereket nem ismerhettem őket. Az olaszokat, őket már igen. Közvetlenek voltak, de túlságosan zajosak is, én pedig a csendes hétköznapok híve voltam és vagyok. Úgy hiszem, népem a lelkületét tekintve azért mégis a magyarokhoz állt közelebb, én pedig személy szerint hozzád. De miért fontos ez a kérdés?

– Megnyugodtam! Nem lesz belőled trubadúr – nevetett Judit.

Vidámsága átragadt Kasmírra. A férfi a szoba közepén egy láthatatlan lantot pengetett, és kiengedte baritonját.

XIII.

Gondolatok türemlettek egymásba, a mélységből érkezni kezdtek a szavak: – Most már biztosat tudok, el kell árulnom.

Judit egyedül ült az asztalnál, itta a szokásos reggeli kávéját. Lassan szürcsölt, minden kortyot megrágott. Csak reggel engedhette meg magának ezt a luxust. Az elsüllyedt boltban talált nescafé igazi kincsnek számított. Be kellett osztani. – Meg kell jegyeznem az ízét arra az esetre, ha elfogy, emlékezetem majd nyilvántartja az aromát – szuggerálta magát Judit, közben arra gondolt, hogy aznap a fiúk a várhatóan rosszra forduló időjárás miatt a szokottnál valamivel hamarabb mentek el a tóhoz.

– Minden olyan kiszámított, olyan áttekinthető, mégis... – Judit már meggyőződött a terhességéről, örült a ténynek, már csak el kellett volna mondania... Váratlanul megmagyarázhatatlan érzések kerítették hatalmukba. Próbálta leküzdeni, elhessegetni őket. Hangulatára már korábban is rányomták bélyegüket ezek a fura, visszatérő, előrelátó érzések.

Az utóbbi hetekben csak csetlett-botlott, minduntalan magába ütközött. – Furcsán, idegenül, holott én magam jövök szembe magammal – gondolta.

És valóban. Szemközt jött saját magával, nehezen tudta magának is meghatározni az érzéseit. Szerette volna, már napok óta készült rá, hogy aggodalmait megossza a férjével, de nem merte. Úgy érezte, nincs joga ahhoz, hogy a férjében is félelmet ültessen el, hogy aggályait ráaggassa. Ezek a félelmek, megérzések talán nem is valósak, talán csak a túlzott aggodalom váltotta ki őket. – Lazíts, Judit, lazíts! – bátorította magát állandóan, mert tisztában volt tulajdonságainak azon részével, amelyek romboló módón hatnak, felborzolják a hétköznapok simaságát, vihart okoznak a lelkében. Túlzottan lelkiismeretes, túlzottan aggályoskodó, túlzottan aprólékos és pedáns lénye mindenkor, mindenben, mindennek maximálisan meg akart felelni. Az ilyen megfelelési kényszernek nem lehet zökkenőmentesen eleget tenni, időnként elkerülhetetlennek bizonyult, hogy saját magába ütközött.

– A túlzott aggodalom? Erről jobb nem beszélni – gondolta csüggedten. Tudta, hogy minden ok nélkül is képes arra, hogy felhőket véljen látni a verőfényes égen. Jól ismerte magát, önkritikája jogos volt.

– A saját egemet olyannak látom, amilyennek akarom, de Kasmírét nem szabad sötétre festenem! – Judit zárszóként szögezte le magában ezt az elhatározását.

Tett-vett a házban, a kölykök a lába alatt téblábóltak, a kicsik a sarokban, elkerített helyükön, a játékhalmaz kellős közepén szórakoztatták egymást. – Állapotos vagyok. Nincs ebben semmi rendkívüli, csak ezek a motoszkáló előérzetek ne ne lennének! Csak azok hagynának nyugodni!

– Mégis elmondom! Bárcsak jönne már Kasmír! – érezte, le kell ülnie, mert ha nem...

Elsötétült minden... már ülő helyzetben találta magát.

Elmúlt a sötétség. Eltompultan várakozott. Aztán melegség öntötte el, gyengeség zsibongtatta a zsigereit. Próbált lazítani, érezte, nem megy... feszült a hasa. – Jó lenne lefeküdni, pihenni, aludni – sóhajtott Judit. Légies megsemmisülést érzett...

– Nem, ez nem lehet igaz! Napok óta azért aggódom, hogy nem marad meg nekünk ez a csöppség, elmegy, pedig milyen nagyon várjuk... Kasmír, gyere! Segíts! Nem érzem jól magam! Ezeket az érzéseket még nem ismerem, úgy érzem, közel állok a megsemmisüléshez! Gyere, kérlek, segíts! Siess!

– Ősz van. Igen, rendben mennek a dolgok, nincs semmi rendkívüli, a gyerekek játszanak, ez is olyan nap, mint a többi, miért gondolom, hogy ez más?! – Judit részletekben próbált gondolkodni, hogy elterelje figyelmét a megérzéseiről, amik ott belül motoszkáltak, húzni az időt, hátha az segít. Reménykedett, hogy közben megérkezik a férje, ma korábban ment el, mint máskor.

Az alhasa szabályos időközönként megfeszült, ő egyre gyengébb lett, a félelem egyre csak erősödött benne. Felhőként vette körül a megsemmisítő érzés... – Nem fáj, semmi sem fáj...– préselte ki magából nyöszörgő hangon.

Élénk, égető színek jelentek meg nyitott szemei előtt. Örvénylően, egyre mélyebben nyelték el a sarokban játszó gyerekeket. Sokszor álmodott már rosszat, rémisztőt, bár ez is csak álom lenne! De tisztában volt vele, hogy ez most nem álom.

Biztató és bizonytalan pillanatok váltogatták egymást. Az élénk, égető színű örvény már teljesen elnyelte a gyerekeket, a szoba sarkát, az ajtót... Be kellett csuknia a szemét, nem bírta tovább nyitva tartani, már nem látott semmit, csak egy vörösen izzó katlant...

– Kedves! Ébredj! Mi történt?

Halványan visszhangoztak a szavak, értelmét felfogta, de nem volt ereje válaszolni. A férfi gyöngéden átkarolta, ölébe vette, és bevitte a szobába.

– Jó, már nagyon jó! Ez a puha ölelés... – nyögte kimerülten. Összefüggéstelen szavak követték egymást, a férfi semmit sem értett. Az ágyra fektette, kibontotta a ruháit és vizsgálni kezdte. A pulzus fokozottan, erőteljesebben lüktetett, mint normális esetben.

Kasmír sejtette Judit állapotát, már elég korán észrevette a másállapot megnyilvánuló jeleit, de nem kérdezett rá. Várt. Boldogan várt, hogy felesége elújságolja a hírt, nem akarta elvenni tőle azt az izgalommal teli pillanatot, amikor rászánja magát és közli vele. Napok óta egyre feszültebben várta ezt a pillanatot! Nem feltűnően, de tudatosan kímélte a feleségét a nehezebb munkáktól, a nagyobb lélegzetű mosásokat is magára vállalta, mondván, az ő munkái várhatnak, nincs különösebb sürgős teendője a ház körül.

Óvatos mozdulatokkal tapogatta Judit alhasát: kemény, feszes! Kasmír megriadt, veszélyben érezte az apró magzatot, aki az övé, őbelőle származik az a láthatatlan kis mag, egy sejt az övéi közül... és mennyire várja...!

Judit erőtlen pillantást vetett férjére, kezével kezét kereste.

– Mentsd meg, kérlek! – súgta a lehelete.

– Pihenj, Kedves! Most ez a legjobb, amit tehetsz! Sok múlik a nyugalmunkon, egyebet nem igen tehetünk. Erősnek kell lennünk... nekem is. Azzal segítek, hogy veled vagyok,

együtt vagyunk, együtt akarjuk ezt a kis életet, a kettőnk magzatát, Isten ajándékát. Bízzál benne, hogy megmarad nekünk... hiszen máris szeretjük őt! Tudod, Kedves, a hit... Próbálj aludni, most nem tesznek jót az aggodalmaskodó gondolatok. Készítek neked nyugtató teát! Várj és pihenj, rögtön jövök!

Kasmír villámsebesen a konyhában termett, a legfelső polcról biztos kézzel emelte le azokat a kis üvegeket, amikben porrá zúzott szárított levelek voltak. Az üvegeken kis cédula tanúskodott tartalmukról. Mivel gyógyszer híján voltak, Kasmír az útjába akadó és gyógyszer gyanánt felhasználható leveleket, gyökereket, virágokat begyűjtötte, megszárította, porrá zúzta, és a mennyezet magasságában erre a célra felszerelt polcra rakta. Ez volt az ő gyógyszertára. Nem tehetett mást, meg kellett elégednie a természet nyújtotta patikával. Ez irányú érdeklődési köre már gyermekkorában kiderült, még szerencse, hogy volt ideje a köztiszteletben álló, nagy tudású nagyapjától a praktikákat eltanulni. Most hasznát vette az egykori kóborlásoknak, gyűjtögetéseknek, amit általában a nagyapjával kettesben végeztek.

Gyönyörű időszak volt ez az életében! Kitörölhetetlenül megmaradtak nagyapja intelmei, meséi a csodanövények hatékonyságáról, különleges tulajdonságaikról, a keletkezésükkel kapcsolatos különböző feltevésekről és a hozzájuk fűződő babonákról.

"Felemelő dolog a természet csodáit észrevenni, felismerni és elsajátítani az alkalmazhatóságukkal kacsolatos ismereteket és az így szerzett tudást az ember szolgálatába állítani. Aki elmegy e csodák mellett, ami pedig kifejezetten az ember jobblétét hívatott elősegíteni, az nem is él igazán. Az az ember csak tengődik ebben a túlnépesedett dimenzióban, nincs tudatában isteni eredetű képességeinek. Megmarad örök halandónak. Érdemes keresni, észrevenni, lehajolni, megérinteni a csodát, és akkor a csoda is megérint bennünket."

Kasmírból nagyapjának e mondása elevenen tört fel és kapott hangot a gondolataiban, úgy, mint akkor, annak idején, ott, a vad indiai földek szúrós, bozótos, huzatos lankáin.

Forrt a teavíz. A férfi kezei hozzáértően, orvosszemek által kontrollált mennyiségben adagolták a gézdarabkába a szárított gyógynövény-keveréket. Patikamérleg hiányában hál'Istennek megbízható gyakorlati érzékére hagyatkozhatott. A gézdarabka belekerült a pohár forró vízbe.

Úgy úszott a víz tetején a kis csomag, mint a tengerben vergődőhöz a segélyszállítmány, amely hófehér színével reméli észrevehetőségét, és azt is, hogy időben jut el a rászorulóhoz.

Kasmír, mielőtt bement a szobába, nyugtatólag simogatta meg az elcsendesült gyermekfejeket.

Judit próbálta betartani férje orvosi utasításait, hitt benne, hitt a tudásában, bízott a szeretetében. Nehéz a gondolatokat gyökerestől kitépni, amikor tudjuk, hogy nagy a veszély, és nagy a tét. A tét egy emberke élete. Eddig behunyt szemmel feküdt, most, hogy megérezte férje hangtalan lépteit, kinyitotta és tekintetével a közeledő férfi ruganyos, fejedelmi lépteit követte.

Már eddig is sokszor és most is megállapította magában, hogy a férfi járásában, megjelenésében van valami vadonbelire emlékeztető. A vadon királyaihoz hasonlóan megfontolt, lágy, ráérős, de mégis határozott és elszánt volt, és jól érezhetően megvolt benne az életben felmerülő nehézségekkel szembeni azonnali cselekvőképesség ígérete. A pumának, az oroszlánnak, általában a nagytermetű macskaféléknek volt hozzá hasonló a járása. Ennek viszont ellentmondott a férfi szelídsége, ami azt bizonyította, hogy a macskafélék háziasult fajtájából is szorult bele valami.

Judit nagy gondja ellenére is felszabadultan mosolygott az ágyához közeledő férjére. Felvidította a különös asszociáció, ami sebesen futott át kusza gondolatain, holott csak annyi idő telt el közben, míg a férfi a boltíves átjárótól elért az ágyig. Már ettől jobban érezte magát, talán az a szeretet is hozzájárult, amivel közeledő férjét körülvette a tekintete.

Kasmír letette a poharat az ágy fölötti polc ilyen célokra üresen hagyott kis helyére. Megsimogatta a feleségét, a fején kezdte a cirógatást, aztán módszeresen haladt lefelé. Elidő-

zött a szív tájékán, a gyomron, majd a has köldök körüli részén megpihentette erős, megérdesedett kezeit.

Judit nem szólt, nem beszélt, ellazult testével élvezni akarta a jótékonyan vibráló kezek nyugtató hatását.

– Ahol most pihen a kezem, ez a napfonat. Fontos ágasbogas összeköttetései vannak az univerzummal és a saját szerveiddel, sejtjeiddel. Ezek a szálak most összekuszálódtak, megpróbálom őket kibogozni. Mit érzel, Kedves?

– Olyan jó meleget sugároz a kezed, mint egy jól fűtött kemence.

– Ha ezt érzed, valóban van valami zavar a szervezetedben, a rendszeredben, lehet, hogy csak ez az oka, a kiváltó oka a rosszullétednek. Nem lesz semmi baj, ha a tenyeremből meleget sugárzó erő révén fel tudsz töltődni életenergiával. Ezeknek a vezetékeknek megvan az a jó tulajdonságuk, hogyha ez az életenergia eléri a megfelelő, kielégítő szintet, akkor maguktól is képesek helyre rendeződni. De hogy ne kicsinyítsem szerény orvosi szerepemet, én is bogozgatom őket.

Juditnak tetszett a rögtönzött előadás, még kért belőle.

– Repetát is kaphatok?

– Kérem! Ahogy parancsolja asszonyom, de előre kell bocsájtanom, nem mehetek el túl messzire, tiltja az orvosi esküm, hogy a pácienseket lelkükben mélyrehatóan megzavarjam, és visszaéljek kiszolgáltatott helyzetükkel.

– Ne ijedjen meg, doktor úr, én olyan szerény vagyok, nem parancsolok, csak kérek, azt is csak csöndesen teszem. A repetát az előadásra értettem. Az orvosi beavatkozást pedig önre bízom, kedves doktor úr, a kezelés időtartamát úgyszintén. Hogy meddig megy el... nos, a lelkiismeretére bízom. Egyben viszont biztos vagyok, és ez számomra megnyugtató, hogy bízhatok önben, doktor úr!

– Már látom, túl fogjuk élni ezt az incidenst, kedves asszonyom! Ilyen derűs légkörben csak a jó tud érvényesülni, a rossz kénytelen száműzni magát köreinkből.

Kasmír kezei lejjebb, a has alsó részére csúsztak. Még egy leheletnyi feszülést érzett ezen a tájékon, de úgy tűnt neki, már nem lesz semmi baj. Egy jó alvás kisimítja az itt rekedt kevés ráncot.

Eközben a pohárban a gyógynövény-keveréktől narancssárgán aranyló árnyalatúvá színeződött a víz. Kasmír kiemelte belőle a lebegő csomagocskát és átnyújtotta feleségének a gyógyitallal teli poharat.

– Asszonyom, a varázsital elkészült. Egészségére! Azaz... egészségetekre!

Judit kellemesen hűsítőnek találta a langyos, kesernyés italt.

– Köszönöm a bájitalt, doktor úr! Megtudhatnám az összetételét? Vagy talán a titkosított receptek képzelt listáján szerepel?

– Valóban érdekel? – csillant fel a férfi szeme, aki felvillanyozva érezte magát feleségének a természet általa nagyra becsült patikája iránti érdeklődésétől.

– Boldogan! Hol kezdjem? Megelégszel azzal, hogy ez és ez van benne, vagy többre is kíváncsi vagy?

– Többre is kíváncsi vagyok! – mosolygott Judit.

– Nos, Kedves, ezt a bájitalt pontosan ilyen sápadt hölgyeknek ajánlom, mint amilyen te vagy. Áll egy halvány csipet csukókából, egy kevés illatos kamillavirágból, egy csipet borsmentából, négy szem köménymagból, egy teáskanálnyi málnából. Melyik alkotóelem keltette fel mélyrehatóan az érdeklődésedet?

– A málna! Imádom az íze és a színe miatt, de azt, hogy gyógyhatása is van a bársonyos, bájos málnaszemecskének, nem gondoltam volna. Ezen kívül még érdekel az a csukokóka vagy micsoda, tudod, az, amivel kezdted a receptet. A többit nagyjából ismerem. Na, biztos nem olyan részletesen, mint te, sejtéseim azért vannak hatásukkal kapcsolatban.

– Tudod, Kedves, a málna olyan csodaszer, ami a kezdetektől fogva szinte kizárólag nektek, nőknek terem. Persze az édesszájú férfiak is kedvelik, ártani nekik sem árt. Rokonságban van a rózsával, az almával, sőt, a mandulával is. Nagyon sokáig a család mostoha gyermekeként kezelték, persze csak gyógyászati szempontból. Úgy körülbelül hatvan éve Hamupipőkéből hirtelen átvedlett királynővé. Magas ranghoz jutott, az állapotos nők gyógynövényévé

vált. Igaz, már az ókori görögök is használták, ők hasmenés ellen és különböző sebek gyógyítására. A XVII. században tovább nőtt a tekintélye. Jó hatással volt az akkoriban gyakran pusztító vérhasra, a fekélyek kezelésére, az aranyérre, a vesekőre, de Hamupipőke állapotából még ekkor sem tudott kilépni. A durva fapapucs tovább taposta az idők századait, míg végre valaki a másállapot csodaszereként írta le. Ha nem is bizonyult csodaszernek, de bebizonyították, hogy valóban csökkenti a vetélés kockázatát, mivel a méhizmokat nyugtató anyagot tartalmaz. Csökkenti a hányingert és vérzéscsillapító hatása van. Tehát ennyi, összegezve az aprócska málna jó tulajdonságait. Megbízhatsz benne, Kedves, már sok nőnek segített ez a parányi Hamupipőke, miután kilépett a fapapucsából, és belebújt a királynői cipellőbe. A világon számtalan nő köszönhette neki az anyaságot, olyanok is, akik sorozatosan elvetéltek, mielőtt még nem ismerték e bájos kis gyümölcs jótékony hatásait.

– Ez fantasztikus! A málna! A kis hétköznapi, édes gyümölcs egy valódi királynő!Ették az emberek, mert finom volt, és nem tudtak róla semmit, köztük én sem, csak úgy elmentünk e csoda mellett...

– Így volt. Pedig ha az emberek mindegyike vagy csak bizonyos százalékuk belegondolt volna, egy-két perc erejéig elgondolkodott volna a természet és saját maga eredetéről, nem lett volna nehéz rájönnie, hogy a természet nem más, mint egy terített asztal. Az embernek lett megterítve! Csak el kellett volna fogyasztania. Minden emberi bajra ott hevert a lábai előtt a gyógyszer, amit tudás hiányában nemhogy nem emelt fel, hanem még el is taposta. Szerencsére azért mindig akadt olyan különleges, érdeklődő ember, mint a nagyapám. Mi is a következő, ami érdekel?

– A csu-ko-kó-ka! – szótagolta Judit játékosan csücsörítve a tetszetős nevű, ismeretlen "alkotóelemet".

– Eggyel többször csücsörítettél, mint kellett volna! Túlbecézted ezt az egyszerű kis növényt! Csu-kó-ka! A Scutellaria lateriflóra nemzetségbe tartozik, és rokoni kapcsolatok fűzik a mentafélékhez.

– A csukokóka jobban tetszik, mint a nemzetségének az elnevezése! Egy ilyen bohókás kis növény hogy tartozhat olyan komoly nemzetségbe, mint amilyet említettél?! – Judit beszéd közben elnyomott egy hatalmasnak indult ásítást. – Ezt biztos nem fogom megjegyezni!

– Nem baj, Kedves, csak használjon! A csukóka, mint ahogy a neve is jelzi, nemsokára arra fog késztetni, hogy hunyd le a szemedet és pihenésre add a fejed. Ugyanis nyugtató és altató hatása van. Elalszol, Kedves, és mire felébredsz, nyoma sem marad az ijedelemnek. Miénk marad a kicsi, meglátod!

Kasmír elengedte Judit kezét, és sajátját ismét az imádatig szeretett felesége hasára helyezve folytatta:

– A kis csukókának szép, kék virágja van, kék, mint az ég, kék, mint a nyugodt tenger, kék, mint azok az etűdök... Csak a levelét szabad felhasználni, a te esetedben viszont abból is csak egy leheletnyit. Nyugtatja az idegrendszert, csökkenti a lázt, csökkenti a szívroham lehetőségét, talán a májbetegségek gyógyításában is jótékonyan működik közre, a malária gyógyítására csak ez használható. Számos csukókafajta terem, egy sem jó, csak az amerikai, fontos jól ismerni ezt a karcsú kis növényt. Majd jövő nyáron, ha a hegyen járunk, megmutatom, melyik az. Pár tő csak, amit felfedeztem, de szaporítható. Elvagdossuk a gyökereket és ültetünk belőle a kertbe. Majd együtt! Jó, Kedves?

– Álmos vagyok – mondta Judit, az előadást már csukott szemmel hallgatta.

– Aludj, Kedves! Megnézem a gyerekeket, gyanúsan csöndben vannak. Vagy talán csak Vadúz fékezte le őket. Aludj, Kedves.

Kasmír betakargatta Judit egyre ernyedő testét, tekintete szeretettel végigmérte, majd szikár, egyenes alakja eltűnt a boltíven keresztül a bágyadt, lecsukódó szemek elől.

XIV.

Újra forrón sütött a nyári nap. – A Nap a régi, és a nyár jött el újra? Vajon a nyár is a régi? Szabályos időközönként elmegy, és visszajön újra? Ketté lehet-e választani a megújuló természetet és az egymást követő évszakokat? – töprengett Judit.

– Az évszakok maradnak. Mi megyünk el. Egyre távolodunk az évszakoktól. Amikor itt tél van, a Föld másik részén nyár. De, hogy van az, hogy létezik olyan hely, ahol mindig meleg van? Ez egy másik időpont témája lesz, most maradjunk az előbbinél, hogy hogyan reagál az élőlény a változásokra. Észrevétlen az adott pillanatokban a változás. Ez azért is fontos, hogy a szervezetünk fel tudjon készülni, tudjon alkalmazkodni, ellenkező esetben a hirtelen és gyakori változás alaposan megviselne bennünket. Jó példa erre az időeltolódás. Tegyük fel, hogy egy ember elhatározza, ő most már csak röpködni fog, repülőgépen, örökös száguldás közben óhajtja leélni hátralévő életét, és nem is akárhol, hanem állandóan ugyanazon az útvonalon, oda-vissza. A két állomás közötti időeltolódás a lehetséges maximum, a repülőgép várakozási ideje az adott repülőtéren huszonnégy óra, ezt az időt az az ember ott lenne kénytelen eltölteni. Nem bírná sokáig. Az egyébként hibátlanul, óraműpontossággal működő szervezete előbb-utóbb felmondaná a szolgálatot. Itt sietne, ott késne, és káosz alakulna ki a működő sejtek között. A jól beprogramozott szervezet a végén működésképtelenné válna. Ennyire pontosan vagyunk belehelyezve a térbe és az időbe. Természetesen tudna alkalmazkodni az emberi szervezet hosszú távon abban az esetben, ha lenne idő az átállásra. Pl. ha te most elhatározod, hogy Afrikában szeretnél élni, vagy pár napot eltölteni, semmi akadálya sem lenne, nem tiltakozna a szervezeted, megtehetnéd minden károsodás nélkül. Mai természetóránk ezzel véget ért. Szokás szerint beszélgetés következik. Vagy térjünk át a matematikára? – fejezte be Judit az előadást.

Egy héten egyszer tanulódélutánt iktattak be, amit szigorúan be is tartottak. Juditnak eleinte csak egy tanítványa

volt, Vadúz. A fiút minden érdekelte, sokat olvasott, meséket talált ki a kicsiknek, jó logikája volt a matematikához, de leginkább a természethez vonzódott.

Judit azt szokta mondani: csupa tehetséges ősember vesz körül. Tavasz óta a szabadban, a fa árnyékában zajlott a tanulódélután. Ültek egymással szemben az asztalnál, nem mint tanár és diák, hanem mint ahogy ezt az elején megbeszélték, két különböző tudással felvértezett értelmes lény. Nem volt lecke, nem volt számonkérés, csak előadás, megvitatás és beszélgetés. Judit őszintén kíváncsi volt a fiú sajátos érdeklődéséből fakadó megnyilvánulásaira, csodálta korai tudását, ami egyáltalán nem volt felületes, ellenkezőleg, igen mélyről fakadt.

Vadúz sokat gondolkodott, mindent szeretett volna tudni, igyekezett maga is választ adni a belülről fakadó kérdéseire, felnőtt szemmel kémlelte a megmaradt világot, és már nem kérdezte, hogy miért?! Szerencsés család volt az övéké. Rokon lelkű emberekből verődött össze. Már számára sem volt kétséges, ennek így kellett lennie, a sors akarta így.

– Beszélgessünk! – javasolta a fiú. – Mitől függött az élet elején az állatok meghonosodása? Például, miért éltek egyes állatok csak a sivatagban, mások csak az őserdőben vagy éppen a szavannában? Van ezzel kapcsolatban egy elméletem, de kíváncsi vagyok, mit gondolsz te.

– Úgy gondolom, hogy az állatok előfordulási helyüket a kezdet kezdetén ösztönösen, ők maguk választották ki. Részemről ez csak felvetés, nem tudhatjuk biztosan. A jól kiválasztott terület több szempontból is nagyon fontos volt fennmaradásuk érdekében. Az első szempont szerintem az volt, hogy lásson, de lehetőleg ne látszódjon, ösztönei azt diktálták, hogy vegyüljön el a környezetében. Majdnem minden állat rendelkezett természetes álcázási képességgel. Amelyik nem, az kitalált magának. Ilyen szempontból az állat több fegyverrel rendelkezett, mint az ember. Az állathoz képest az ember meztelen és védtelen volt. No persze képes volt gondolkodni, tehát az okosa túljárt az ellensége eszén, erről szólt az élet, de az ember azért mégsem volt kaméleon.

Ha egy kövön sütkérező gyíkot megzavartál, nem mindig bújt a kő alá, nem is futott el messzire, annál óvatosabb volt, minthogy a mozgás által veszélynek tegye ki magát. Szinte az orrod előtt lapult a zöld fűben, mégsem láttad, mert a fűhöz hasonlóan ő is zöld volt. Ha barna volt a gyík, akkor a legközelebbi barnaárnyalatú menedékhez futott, mondjuk száraz levelek közé, vagy meglapult egy barna ágon és megvárta, míg kitisztul körülötte a levegő, míg el nem tűnik az ellensége. Ilyen környezetben zsákmányra sem kellett vadásznia, hanem csak ki kellett várnia türelmesen, míg házhoz nem jött a táplálék.

– És hogy volt ez a nagytestű állatoknál?

– A krokodil például szinte kizárólag megtévesztéssel szerezte meg a betevőjét. Becsapta az áldozatát, szemtelenül becserkészte. A folyóban messziről kiszemelte, majd a víz alatt megközelítve hatalmas erővel csapott le rá. Ha a parton süttette magát, akkor is szinte csak a száját kellett kitátania és belerepült a sült madár. Mindannyian, akik ilyen vagy olyan formában, de élőlények voltunk, de nemcsak élőlények, hanem egyben potenciális áldozatok is voltunk. Úgy általában ebben megegyezett a végső állomásunk. Örök törvény módjára valaki valaminek, valami pedig valakinek előbb-utóbb áldozatává vagy táplálékává vált. Ez örök körforgásban működött, azaz örök szolgálat volt, aminek szükségszerű végrehajtásában az ember sem számított kivételnek.

– Ha ez a hipotézis beigazolódott, akkor a pusztulás viszont nem, abszolút nem! A lélek is tovább élt, és ezek szerint a test is, más anyaggá átalakulva, tehát a halál csak kettéválasztotta az embert, az örökké élő lélek megmaradt, de valamilyen formában a test is, mert mint anyag, képes volt beépülni az örök körforgásba. Azért táplálkoztunk, hogy egyszer valaminek a táplálékául szolgáljunk.

– Egyetértek, de azért az utolsó mondatodból a "hogy" szócska előtt, ott a közepe táján kimaradt valami. Hozzá kell tennem, igazad van abban, hogy sok ember valóban csak táplálkozott, nyíltan vallotta, csak az az övé, amit megeszik, de sokan voltak olyanok is, akik eljutottak arra a szintre,

hogy a szellem táplálását fontosabbnak tartották, mint az így vagy úgy múló anyagét. Jó, az is igaz, az anyag nem vész el, csak átalakul, de amit a fenti elvet valló ember megevett, hiába hitte, hogy az övé marad, nem így történt. Ő valóban csak azért táplálkozott, hogy valameddig életben tartsa a testét és táplálékul szolgáljon. Ha ezt tudta volna, valószínűleg nem evett volna annyit, nem dolgozott volna annyit a hasa érdekében, és több időt szentelt volna szelleme táplálásának.

– Ez is igaz, neked ezen a téren tapasztalataid is vannak, az én életemből ez kimaradt.

– Az állatvilág még az ösztönösségen alapult. Működött a természetes kiválasztódás, és az állat csak akkor vadászott, ha megéhezett! Az emberre már nem ez volt a jellemző! Az viszont megmaradt a természetes kiválasztódás terén, hogy a gyengék kihullottak a rostán. Ez az állatvilágban rendben is volt, mert így a fizikai állóképesség, az erő volt az, amit a gének tovább vittek. Itt van vagy volt a probléma gyökere az emberek esetében, hogy azon a bizonyos rostán általában a sokat evők maradtak fenn, és a halk szavú, tehetséges, gondolkodó emberek hullottak át rajta. Lassan, de biztosan az ember átvette a természetes kiválasztódás irányítójának a szerepét. Elkalandoztunk. Mi is volt a pontos kérdésed?

– Mitől függött az élet elején az állatok meghonosodása?

– Ja igen! Hogy hogyan került például az oroszlán a szavannába, nem tudom, de az biztos, hogy jó érzékkel választotta ki a legjobb helyet magának. Tisztában volt testi erejével, jó futó volt, és semmi sem akadályozta a látásban. Telepítsük be képzeletben az oroszlánt az őserdőbe! Meg tudott volna ott is élni, de több munkával és több csalódással. Azonkívül köztudottan lusta állat volt, nem biztos, hogy futás közben kedve lett volna kerülgetni a fákat, bozótokat, gyorsasága itt nem érvényesült volna, hamar lemondóan legyintett volna. Míg az őserdőben élő állatok többsége fán élt, vagy legalábbis tudott fára mászni, a szavanna népe nem. Teszem fel, a mi betelepített oroszlánunk előbb-utóbb nagyon megéhezett, kiszemelt magának egy vagy két majmot, akik elérhető távolságban hancúroztak, az oroszlán

könnyű zsákmánynak vélve úgy gondolta, szinte csak a mancsát kell kinyújtania és ezzel kész az ebéd vagy a vacsora. Arra viszont nem számított, hogy mire ő a mancsát kinyújtja, a majmok már a fa tetejéről vigyorognak le rá. Ült a fa alatt és várt. Itt ő volt a kiszolgáltatott, ráadásul a játékos majmok csupa szórakozásból még meg is dobálták éretlen vagy érett gyümölcsökkel. Meddig tűrte volna ezt a megalázó helyzetet az állatok királya? Megunta és visszasompolygott volna a szavannába, mielőtt egy jól álcázott kígyó meg nem marta volna. De ha a majmot telepítettük volna ki az őserdőből a szavannába, ő sem lett volna képes sokáig életben maradni. Hiányoztak volna számára a túlélési lehetőségek. A ritkán, néha egymástól kilométernyire árválkodó fák között nem lett volna lehetősége a menekülésre, még útközben elkapta volna valamilyen húsevő. És mivel táplálkozott volna? Bogyók, gyümölcsök, ízletes falevelek, ezeket, legalábbis a megszokottakat nem találta volna meg. Ahhoz pedig, hogy teljesen átálljon a szervezete a szavanna nyújtotta növényi táplálékra, vagy áttérjen húsevésre, időre lett volna szüksége. Az az idő pedig évezredekben lett volna mérhető, így még mielőtt megszokta volna, ki is pusztult volna. Persze ellenkező példa is akadt, mégpedig a kis ördögpofájú, mégis bájos, lusta, játékszernagyságú koalamaciké, amelyek olyan területet vettek birtokba, ahol a fellelhető táplálék senkinek sem kellett. Így egyedüli urai lettek az eukaliptuszerdőknek. A világ legbékésebb állatai voltak. Zavartalanul élték napjaikat, illetve aludták át a nappalokat és tömték tele bendőjüket – általában éjszaka – a mérgező levelekkel. Az idők folyamán fejlett szaglóérzékük révén megtanulták felismerni a kevésbé mérgező leveleket.

– Lehet, hogy ők így lettek teremtve, ezekkel a képességekkel?

– Vadúz! Ha én ezt tudnám, akkor sok minden mást is tudnék! – felelte Judit, és folytatta. – Egy biztos. Szervezetükben olyan élősködőket, baktériumokat tároltak, amelyek semlegesítették a méreganyagot. És honnan, honnan nem, a kismacik is tudtak a mérget tartalmazó levelekről. Sokáig az

anyamaci erszényében tartózkodtak, és csak az anyjuk tejével táplálkoztak, mivel a termelődött tej már méregtelenített volt. De amikor anyjuk már megengedte, hogy ki-kibújjanak az erszényből, és elkísérjék őt az evészetekre, akkor sem ettek a levelekből, csak az anyjukat utánozva szagolgatták őket, egészen addig, amíg anyjuktól be nem szerezték ezeket a védő, méregtelenítő baktériumokat, élősködőket.

– És hogyan? – kérdezte a fiú. Az érdeklődés láthatóan kiült az arcára.

– A kicsi mackó az anyja alhasát maszírozta, egészen addig, amíg a bélsárszerű anyagot ki nem dögönyözte belőle. Megette azt a valamit, ezt a műveletet napokig végezte, míg a szervezete fel nem töltődött ezekkel a méregtelenítő valamikkel. Ezek után kóstolta csak meg a leveleket. Hát nem érdekes, hogy a kicsik, legyen az állat vagy emberpalánta, mindig tudta, mit kell tennie?! Fantasztikus volt az egész folyamat, ami a világban működik, működött, nem is tudom, hogyan fogalmazzak különleges helyzetünkben.

– Nem tudhatjuk, lehet, hogy holnap nem jelenik-e meg egy eltévedt oroszlán vagy egy kígyó. Lehet, hogy ezek az apró macik is élnek valahol, észre sem véve, mi történt, rágcsálnak tovább...

– Semmiben sem lehetünk biztosak! Az is lehet, élnek rajtunk kívül mások is, idő kell hozzá, hogy kiderüljön. Kasmír megígérte, hogy szerkeszteni fog egy nagy bárkát, egy igazi hajószerűséget, ezzel lehetőségünk nyílik kicsit távolabb is szétnézni. Ahonnan Kasmír idevetődött, ott szigetek keletkeztek, elég közel a szárazföldhöz. Nincs kizárva, hogy élnek ott állatok. Az tény, hogy itt a tágabb környezetünkben nincs senki és semmi rajtunk és azon a pár madáron kívül, amelyek a hegyen fészkelnek, erről már meggyőződtünk nem egyszer. De talán a vizen túl... ott van valami. Most én hallgatlak téged! – mondta Judit és az asztalra könyökölt.

– Én is hasonlóképpen gondolom. Az élelemszerzés, a fennmaradás állt az első helyen. Meghonosodásuk is ettől függhetett, hogy minél kevesebb munkával, minél kevesebb kockázattal legyenek képesek az élelmüket beszerezni. Az

álca, az nagyon különös adottság volt. És azok a macik? Abban nem vagyok biztos, hogy már a kezdetektől fogva valóban különleges adottságuk volt-e, vagy a hosszú évezredek során ők maguk alakították-e ki?

– Látod, ez az, amit mi sem tudhatunk, hiába vagyunk értelmes lények, legfeljebb ebből az adottságunkból kiindulva elgondolkodhatunk a kérdésen. Ez a mi adottságunk, hogy gondolkodni tudunk. S vajon az ember ezen adottsága kezdettől fogva létezett-e, vagy az állatokhoz hasonlóan ő is évezredek alatt fejlesztette ki védekezésképpen, vagy éppen a könnyebb élelemszerzés érdekében, ez a mai napig nem fejtődött meg. Tudósok foglalkoztak a témával, divattól függően ide-oda besorolták, elméleteket állítottak fel, de százszázalékosan bizonyítani semmit sem tudtak. Tehát a keletkezés függőben maradt, kortól függetlenül mindig ott lógott a levegőben. Néha jött valaki, megpiszkálta, meglóbálta, és maradt minden a régiben. Mindvégig megmaradt a bizonytalanság.

– Olvastam Darwinról, nekem nem szimpatikus az elmélete. Még hogy az ember alacsonyabb rendű szervezetekből fokozatosan alakult ki?! Nevetséges!

– És ráadásul ezt a nézetet hivatalosan is tanították. Elméletét el kellett fogadniuk az embereknek! Azt, hogy a fajok a létért való küzdelemben természetes kiválogatódás útján keletkeztek! Lehetséges, hogy valahány százalékban tartalmaz igazságokat ez az elmélet, de csak csekély mértékben. A lényeg az, hogy a darwinizmus mellett is megmaradt a kérdés: mi volt hamarább, a tyúk vagy a tojás?! Miért kezdődött, hol kezdődött, kikkel kezdődött, nem kaptunk választ. Ezen a területen megmaradtunk tudatlanoknak. Legfeljebb csak sejtéseink lehetnek...

– Judit! Én hiszek Istenben! Én hiszem, hogy létezik.

– Igen, van egy fölöttünk álló erő... én is hiszem a létezését... és hiszek a teremtésben, számomra ez a legelfogadhatóbb. Az emberek többsége nem hitte, pedig amit ő maga csinált egyszerű hétköznapjai során, az is teremtés volt, csak kicsiben. Az ember egy kis Isten, egy porszemnyi, vagy még

annál is kisebb, vagy talán Isten apró része, egy sejtnyi belőle? Az ember nem nagyon gondolkodott el, honnan van neki is teremtőképessége. A számítógépet úgy alkotta meg, hogy lekoppintotta az emberi agyat. Átültette a kódrendszert az anyagba. Isten úgy teremtett, hogy életre keltette az élettelen anyagot. Az ember ugyanezt tette, csak hosszadalmasabb munkával és távolról sem olyan tökéletesen. Hitte, vagy nem hitte Istent, ettől függetlenül, ha nem is tudatosan, de a teremtés erejéből már túl sokat birtokolt, és ráadásul még hálátlan is volt. Egyre nagyobb mértékben folyt a természet és egymás kizsákmányolása. Hiába voltak figyelmeztető események, az emberek elmentek ezek mellett. Voltak intőjelek, de az ember gyarló volt. Mindenki kialakította a saját, külön bejáratú véleményét a témával kapcsolatban. Még azt sem hitték el, amit a saját szemükkel láttak, minden, úgynevezett természetfölötti jelenség mögött manipulációt, emberi ravaszkodást, mesterkedést feltételeztek és kerestek. Az ember elment a végső határig, és... a többit tudjuk.

Csönd ült az asztal két oldalára. A téma koránt sem volt kimerítve, de a vég még nagyon közeli élmény volt. Judit is, a fiú is azt gondolta magában: mi mások leszünk, megpróbálunk mindent jól csinálni! Az új generáció sorsáért lettünk felelősek!

– Judit, elárulok valamit... – törte meg a fiú a hallgatag csöndet. Ha nem jött volna közbe a katasztrófa, én teológus lettem volna. Szerettem volna teológiát tanulni, és szerettem volna egyszerű pap lenni. Tudom, hogy kis eséllyel, de mégis megpróbáltam volna az embereket önmagunk felé terelni. De hát... most már nem lehet. Nagyon sajnálom, hogy nem valósíthatom meg.

– Miért ne! – Judit becsukta az asztalon fekvő könyveket. – Miért ne lehetnél pap? A családunk egyre nagyobb lesz, szükségünk lesz egy lelkipásztorra!

– Komolyan? – csillant fel Vadúz szeme. – Én... én képzem magam, és Bibliánk is van!

– És lesz egy kis kápolnánk is!

– Mikor?

– Rövidesen. Te és Kasmír fogjátok felépíteni! Már gondoltam rá és rád is, örülök, hogy ez irányban érlelődik benned az elhivatottság – mondta Judit komolyan.

A fiú nem tudott ülve maradni a széken. Felállt, körbejárta az asztalt, örömében a kezét tördelte. Ez ideig a fa alatt szunyókáló kölykök megszaporodott létszáma követte lépéseit. A kápolna tervén gondolkodott.

– Véget ért a tanulódélután. Igaz, hogy leragadtunk egy tantárgynál, de azt hiszem, nagyon hasznos végeredménye lett. Hónapok óta dédelgetett vágyam fog teljesülni!

– Megtudhatok valami közelebbit a hónapok óta dédelgetett vágyadról? – kérdezte a Judit háta mögé lopakodó Kasmír.

– Ti már visszajöttetek? De pontosak vagytok! – Judit próbált felállni, de a három kicsi úgy kapaszkodott a nyakába, hogy hárman három felé ráncigálták. Áronka és a két "kicsilány".

A kis Amandra azokban a napokban töltötte be harmadik évét, pedig még oly közelinek tűnt, amikor hangosan zümmögött a fazék a kályhán, és az orvos, az apa, úgy tartotta magasra a kezében, mint valami kis lángot.

Azóta a tó újra és újra megtelt csillogással, a hegyoldal új lombokkal, új hajtásokkal gazdagodott.

XV.

Ünnepélyes fehérbe öltözött a táj. Talán éppen akkor, talán éppen azon a napon volt karácsony. Nem lehetett tudni. Még a katasztrófa idején csúsztak el a napok. Egyébként minden valódi volt. Valódi volt az ég, amely éppen a felhődunnákat szellőztette, meg-megrázta időnként, ilyenkor hullottak alá az apró pihék, egyre vastagabb réteget képezve a Földnek nevezett bolygón. Holle anyó serényen dolgozott, fáradhatatlanul takarított odafönt az ólomszürkévé fényesített felhők fölött.

A mesék világa egyre gyakrabban betoppant a hajlékba, sőt mondhatni, már tanyát is vert. Ott laktak a törpék mind a heten, nappal a hegyre jártak követ törni, de estére hazaérkeztek. Elmesélték, mi történt a hegyen, mit üzent az óriás, a hegycsúcsról a forrás, találtak-e madárfészket, és miről beszélgettek a kőszoborral. Már Hófehérke is odatalált, és biztos lehetett benne, hogy a mostohát nem fogják beengedni, ha véletlenül arra vetődött volna. Csipkerózsika aludt az egyik sarokban, árnyékát láthatatlan rózsalugas vette körül, keze az orsón pihent, bármikor újra pöröghetett volna a rokka, ha valaki megszánta és felébresztette volna. Hamupipőke várta a herceget, aki ebben a szétszórt világban nem biztos, hogy rátalál, Piroskára a fiúk dolga volt vigyázni, nehogy felfalja a farkas. Jancsit és Juliskát féltették a boszorkánytól, akit szintén nem engedtek be.

– Csak a jók jöhetnek be, a rosszakat kicsukjuk...– morfondírozott Vadúz. – A hajlék és környéke egy bárka, ahol csak a jók számára van hely. Az igazi mesék sohasem tévednek. A gonosz mindig elnyeri méltó büntetését. Kitől? – tette fel magának a kérdést Vadúz. Az ablaknál állva nézte a sűrűsödő hóesést és az üvegre lehelt, egyre szaporodó csipkekristályokat.

"Csak a jók jöhetnek be, a rosszakat kicsukjuk." Ez a mondat újra bekúszott a gondolatai közé, a hajlék és a bárka összefonódásában ringatózott. Benne, velük együtt édesanyja is. Tovább töprengve így képzelődött:

– Ül a bárka oldalában, két kézzel kapaszkodik, nehogy a meg-megbillenő lélekvesztőből a hullámok közé essen. Sötét haját szél borzolja, belétúr, szeme elé bodorítja. Mosolyog, mint mindig. Így csak ő tudott mosolyogni... Mosolygott akkor is, amikor meghalt... Én sírtam, ő mosolygott. Hosszú ideig nem értettem, miért. Most már tudom! Felénk küldött mosolyával a bajt, a bánatot akarta leplezni. Így öntött bátorságot belém. Tudta, hogy könnyebb lesz elviselnem azt, ami rám vár, ha mosolyogva megy el... Csak a szemében tükröződött a bánat. A szeme sokszor ellentmondott szája sarkában megbúvó mosolyának. Akkor ez nem tűnt föl, csak most

tudatosult bennem. Igen, a szemében mérhetetlen fájdalom volt... Most is, ahogy a hullámok tetején ringatózik a bárka, úgy himbálódzik a szemében a bánat és a fájdalom, pedig szüntelenül mosolyog rám. "Az igazi mesék sohasem tévednek", hallom a hangját, pedig ezt nem is ő, hanem Judit mondta. Az élet viszont nem mese, hanem valóság. És a valóság megtévesztő, és nem is mindig igaz. A valóságban most vagyok tizenhat éves, talán ma, talán ma van karácsony, talán. Lehet, hogy már többet éltem meg, valahogy úgy érzem, hogy az idő sem igaz, az idő is hazudik. Ámítás az egész! A jó és a rossz keveréke. Felnőttnek érzem magam, nagyon is felnőttnek, valahol mélyen mégis az emlékezés mezején sétálva, vagy éppen, mint ahogy most is, a hullámok fölött csónakázva, jó gyereknek lenni. Jó édesanyám mellett kuporogni, aki nem engedi el a bárka szélét, mert fél, fél, hogy messzire sodorják a tajtékzó hullámok. Egyszer már elsodorták... mindkettőnknek fájdalmas volt. Most hozzábújok, én kapaszkodom belé, mégis próbálok támasza lenni. Késő... Még túl kicsi és túl kétségbeesett voltam. Nem tudtam segíteni rajta. Ha tudtam volna, hogy nem vagyunk egyedül, hogy Judit is van, más is életben maradt rajtunk kívül... de nem tudtam, nem mertem a hegyet elhagyni. Ma másként csinálnám... késő! Gyerek fejjel ijedelmemben fel sem tudtam fogni, mi történt, csak azt tudtam, hogy mi hárman egyedül maradtunk. Emlékszem a katasztrófa előtti napra, a ragyogó napsütésre, arra, hogy kirándultunk a hegyre, felmentünk a forráshoz, fel az egész család, apa nyakában a pár hónapos öcsém, úgy baktattunk fölfelé, mint az igazi turisták. Hátamon hátizsák, kezemben egy valahol összeszedett formás bot. Csapkodtam vele a bozótot, beledugdostam a sziklarepedésekbe, ijesztgettem a madarakat Ilyenkor öcsém is megijedt, de ahogy a madár felszállt, rögtön felkacagott. Édesanyám kezében kosár volt, benne szendvicsek, sütemény, pogácsa, gyümölcslé, cumisüveg, pelenka, pár darab alma és pokróc. A vizeskulacs az én oldalamon lógott. A kulacs! A kulacs a katasztrófa után még megvolt. Valahol a hegyen még meg kell lennie! Majd meg-

keresem. Ez az egyetlen kézzelfogható tárgy, amely a régi életemből megmaradt. Meg kell találnom! – tértek vissza a fiú gondolatai hirtelen egy pillanatra a mába.

– Arra emlékszem, ültünk egy tisztáson, amit olyan szabályosan vettek körül a fák, hogy lombjaik a tisztás közepén találkoztak, leveleik összefogództak, mintha körben álltak volna, és fönt a magasban egymás kezét fogták volna. Félhomály volt, vagy inkább enyhe sötétség. Hogy a fák koronái nem engedték át a fényt, vagy már valóban sötétedett, már nem tudom. Apa a pokrócra fektette az öcsémet, édesanyám mellé ült, én a fűben egy jól megtermett szarvasbogarat nógattam a botommal más irányba, mert mindenáron a pokróc felé igyekezett. Apa közben eltűnt, gondolom a bokrok közé. Mi vártuk, hogy visszajöjjön... nagyon sokáig vártuk, de hiába. Közben teljesen sötét lett. Apa nem jött vissza, édesanyám kereste, de, mint ahogy mondta: mintha a hegy nyelte volna el, még csak nyomát sem találta. Már nagyon késő lehetett, nem mertünk nélküle elindulni. Édesanyám aggódott apa miatt, de a sötétben semmit sem tehettünk. Kiabáltunk, nevén szólítottuk, visszhangzott a hegy, válasz nem volt. Emlékszem, az árnyak félelmetesen nagyra nőttek. Féltünk. Édesanyám is félt, nem mutatta... miattam nem. Mesélt a sötétben. Mosolygott és mesélt. Elaludtam. Amikor felébredtem, már világos volt. Fejem fölött a lombok eltűntek, a fák helyén csonkok vagy gödrök voltak. Pedig hogy fogták egymás kezét! Azt a furcsa összekapaszkodást azóta sem tudom elfelejteni. Az öcsém feküdt mellettem a takarón és sírt. Erre ébredtem. Az ő sírására. Tompa volt a fejem, olyan, mint amikor valaki túl sokáig alszik, a homlokomon egy nagy, véres dudor volt, nem értettem, hogy mitől. Kábultan felültem. Az öcsém és köztem több, kisebb-nagyobb szikladarab hevert szanaszét. Édesanyám sehol a közelben, sehogyan sem értettem, mi történt. Az öcsém elhallgatott, félelmetes, üres csönd vett körül bennünket. A tisztásról messze el lehetett látni, csak egy-két letört fa maradt a látótérben, szüleimet nem láttam, csak mi ketten... a pár hónapos öcsém és én... Tettem pár lépést a takarótól, lyukak,

üregek, sziklahasadékok tátongtak körülöttünk. Ott, akkor eszembe jutott, hogy Leóval kitalált egyik történetünk helyszíne éppen ilyen volt. Mintha akkor is, ott a szeren együtt lógtunk volna fejjel lefelé és a fantáziánk alkotta tájon jártunk volna. Ilyennek képzeltük a Holdat. Pontosan ilyennek. Lyukacsosnak, ridegnek, kiégettnek, embertelennek. De Leó seholsem volt, csak az öcsém feküdt tehetetlenül a takarón és csak sírt... Ahogy visszaértem a takaróhoz, félelmetes morgás hallatszott, mintha a lábam alatt a hegy mormogott volna, mintha alólam, a gyomrából jöttek volna a hangok, remegett minden, a lábam is. Az öcsém elhallgatott. Aztán fölöttünk hatalmas robajjal, vadul görögve megindult a föld lefelé, hangja égzengésszerű zajba vegyült, a fák fájdalmas recsegéssel nyögtek bele ebbe az egész rettenetbe... Rávetettem magam az öcsémre, apró testét betakartam az enyémmel, nem tiltakozott, csöndben tűrte. Oldalt, pár méterre tőlünk gördültek a sziklatömbök a mélybe... Újra csönd honolt, néha hallatszott még egy-egy megkésett recscsenés, ha messziről, akkor tompán, ha közelről, akkor élesen. Ölembe vettem az öcsémet, ültünk a takarón és vártunk. Ki tudja, mire? Talán, hogy oldódjon a megrázkódtatás, talán, hogy feltűnjön édesanyám alakja a holdbéli tájon... nem tudom. Azt tudom, el akartam magammal hitetni, hogy ez csak álom vagy... Szerettem volna felébredni. Vártam Leót, hogy majd kibújik az egyik gödörből, és gyerekes vigyorával közli velem: fantáziakirándulásunknak vége, jól megtréfáltalak, nemde? Vége! Most már menjünk haza! De Leó nem jött, nem bukkant fel egyik gödörből sem, hiába járt a tekintetem egyiktől a másikig... helyette ott volt a hozzám bújva álomba szenderült öcsém és a gyermeki tehetetlenség. "A szakállas törpe a kövek között él, lámpásával lemegy a hegy gyomrába, csákányával lefejti a sziklák gyökeréről a meszet, és máris ott csillog előtte a keresett drágakő. Varázsereje van a megtalált drágakőnek, bármit kívánhat a gazdája." Ez a közösen kitalált mesénk is eszembe jutott akkor ott, a takarón, gondolataimban jócskán keveredett a fantázia és a valóság, kezeim alvó öcsémet szorongatták.

Belekapaszkodtam, úgy, mint tegnap vagy tegnapelőtt, vagy még azelőtt, már nem tudtam biztosan, mennyi idő telt el, míg aludtam, úgy kapaszkodtunk egymásba, mint a fák. Hogy kuporgásunk a takarón mennyi ideig tartott, azt sem tudom. Az a varázskő, ha az lenne, és ha most a kezemben tarthatnám! Visszaforgatnám az időt. Réveteg bambulásomból egy hangfoszlány riasztott. Mintha a nevemből az első szótag ért volna el hozzám, még ma is hallom, magasról, de mégis mélyről, visszhangzik, hogy Ró... és a többi elhalt a levegőben. Ez háromszor ismétlődött, furcsán, öblösen kezdődött, majd elhalt. Édesanyám! Kiáltottam... nem jött válasz. Kiabálásomra felébredt az öcsém. Sietősen álltam fel vele együtt, karomra vettem a kosarat és elindultam abba az irányba, ahonnan a hangot véltem hallani. Botladoztam, kapaszkodtam, a kosár kiborult, összeszedtem a maradék élelmet, tovább bukdácsoltam. Benéztem a sziklahasadékokba, minden tátongó lyukba, kémleltem az üregek félelmetes, sötét mélyét. Hogy ez a kétségbeesett barangolás meddig tartott, nem tudom. Egyszer csak nem bírták tovább a lábaim, zsibongtak a karjaim, le kellett ülnöm. A hegynek ezen a részén a fákból semmi nem maradt, csak kettőnek a földből kifordított, hatalmas gyökérzete nyújtózkodott az ég felé, mint két, szárazon vergődő, hatalmas, barna polip. Nem ültem rá, féltem, hogy életre kel, hogy a gyökerek megelevenednek és támadó csápokká válnak. Arrébb vonszoltam magam, és leültem egy kődarab sarkára. Megitattam az öcsémet a cumisüvegbe bekészített gyümölcslével, én is ittam egy kortyot a kulacsomból. Éppen csatoltam vissza az oldalamra, amikor hirtelen, akkor sem, és most sem tudom, miért, a hatalmas, felfordult gyökér tövénél lévő mélyedésre néztem. Oda kellett néznem! Nagy kísértést éreztem, hogy közelebb menjek és belenézzek, egyszerre vonzott és taszított is az a mélyedés... Öcsémet leültettem a földre egy maroknyi, épségben maradt füves területre, elindultam a különös vonzás irányába... Édesanyám! Tehetetlen teste ott feküdt oldalvást, a gyökerek alatt, a sötét mélyedésben! Éreztem, hogy él, mégis halottnak tűnt. Leguggoltam, vonszolni

kezdtem, ki a gyökerek közül, ki a csápok szorításából, ki a sötét üregből, ki a levegőre, a fénylő napsütésbe... A fény segít, nem halhat meg! Itt vagyunk mi, az öcsém és én! Mit csinálnánk nélküle?! Szükségünk van egymásra! Vagy inkább nekünk rá! Mihez kezdenék nélküle az öcsémmel?! A korhadt tuskóból sikerült letörnöm egy darabot, fáradtságom ellenére szerencsére működött a lelkemet hajtó erő, és konokul ki is tartott mellettem. Ruháját szétszaggatták a gyökerek, áttetsző, finoman erezett bőre összehorzsolódott, testét erősen fogva tartották, nehezen engedték el a csápok. De sikerült! Feküdt a fényben, a napsütésben, a meztelen, eleven földön, sápadtan, aléltan. Arcomat szorosan az arcára fektettem... a teste meleg volt...

– Él! Édesanyánk él! Nem halhatott meg... akkor a teste hideg lenne, de meleg... él! – Szavaim úgy értek vissza hozzám, mintha megkerülték volna az elpusztult földet. Öcsém boldogan mászott hozzánk, édesanyánk mellé feküdt, szomjas fejét ráhajtotta, nyakát átfogta, úgy, ahogy otthon a nagyágyban a reggelenkénti szívét melengető búját megszokta. Sugárzott az arcocskája az örömtől. Összeszorított fogakkal gondolkodtam, mit kell tennem, sebesen kalapáló szívem percről percre gyengült, sürgetett, tennem kellene valamit, valami értelmeset, életre kellene keltenem, de hogyan?! Hogyan csinálják a felnőttek? Mit tesznek hasonló helyzetben? Nem tudtam. A fejét simogattam, éreznie kell, hogy itt vagyok, hogy rátaláltam, hogy meghallottam a hívását. Nem is ő hívott, nem ő volt az, aki kiáltotta a nevemet, tehetetlen, erőtlen... de akkor ki? Mégis csak az ő hangja volt... Simogattam tovább, szólítgattam, kétségbeesetten könyörögtem hozzá, ne hagyjon itt... ! Keserű könnyekkel áztattam sápadt arcát. Gyerek voltam, tehetetlen. Nem értettem semmit, azt sem, ami történt, azt sem, ami történik. Órák vesztek el, vesztek a semmibe... Újra sötét lett. Kifáradt a könyörgés, a tehetetlenség. Gyenge voltam, elcsigázódott szervezetem mégsem kívánta az ételt, az öcsémet többször megitattam, megszabadítottam teljesen átázott guminadrágjától, hagytam szabadon lélegezni fölázott bőrét, nem tehet-

tem mást. A pokrócot egy közeli, sima területre terítettem, közepére vonszoltam drága édesanyám alélt testét..., kétoldalt mellé feküdtünk. Vártam a megszűnést, a jótékony megsemmisülést, hogy végre békén hagyjanak a gondolataim, mert megsemmisíthetetlen volt az az iszonyat, ami körülvett, amit még a sötétség sem volt képes a szemem elől elrejteni...

Így ért bennünket az új nap, az új világosság. Csúfolódó szél kergetődzött körülöttünk, többször felborzolta a haját, nyomorult helyzetünkön azonban nem segített. Amilyen viharos lendülettel érkezett, olyan viharosan távozott. Ő továbbra sem mozdult, feküdt megsebzetten, halványan, de élt! És én biztos voltam benne, az irántunk táplált szeretetében, nem hagy el bennünket, élni fog!

Az öcsém sírt, éhes volt szegény. Szendvicset adtam a kezébe, nem kellett, nem fogadta el. Tudtam, persze, hogy mit szeretne, az anyatej hiányzott neki, a szopás megnyugtató öröme, amit semmi nem pótolhat, amihez naponta két-három alkalom erejéig még ragaszkodott. Hogyan csináljam? És szabad-e? Öcsém fuldokolt a sírástól, édesanyám mellei duzzadtak a megtépázott ruha alatt, szinte kínálták magukat az éhes gyermekszájnak. Tépelődésembe bele-belesüvített egy gondolat, nem tehetek mást... Kigomboltam a blúzát. Szabaddá váltak a feszes mellek, és... és az öcsém, mint egy éhes kis farkaskölyök, odamászott, ráterítette elázott arcocskáját és szinte fuldokolva szopott. Nyelte a hatalmas kortyokat, még ma is hallom ezt a szívfacsaró hangot, hangos, hézagos szuszogását. Amikor a hangos kortyolások megszűntek, kifordult szájából a mellbimbó. Az élet forrása, megmaradt bennem... le tudnám festeni. Talán egyszer, még hagyom tisztulni, talán akkor, amikor képes leszek hunyorgó szemmel kémlelni az összhatást, most még túl nyers, túl valódi.

Mindez még csak a kezdet, zsibongott bennem a kétségbeesés.

A csapzott kis fej félrebillent, öcsém az előbb még ösztöneinek hangot adó apró szájacskáját nyitva felejtve aludt

el. Ültem a takarón és figyeltem az álmát. Mosolygott... Elégedetten mosolygott...

Ekkor újra rám tört a sírás. Fojtogatón, hang nélkül. Potyogtak forrongó könnyeim édesanyám sápadt arcára. Már a haját is eláztatták, kis csatornákban folyt a nyakára és a hajára, le-föl ereszkedett a könnyeimből táplálkozó kis patak, tócsaként megült a szemgödrében...

És ekkor! És ekkor mintha a szemhéja megrebbent volna!

Igen, megmozdult, beráncolódott! Felitattam a kis tócsát... kinyíltak a szemei!

Beszéltem hozzá, nem válaszolt, de látott engem! Láttam, hogy lát! Lát engem! Megsimogattam a száját, hogy mondjon valamit, bármit! Egy szót, egy hangot, sikoltson vagy kacagjon, mozduljon ki a holtpontról, a mindig mosolygó száj most merev volt, szinte béna. Nem felelt. Csókoltam fakó, vértelen arcát, mindenhol... ő csak nézett rám, nem felelt. Fájdalmam tetőfokán szétfeszítettem összezáródott ajkait, mély lélegzetet erőltettem magamba, és beleleheltem. Valahogy így csinálják a felnőttek... kétségbeesett, gyengülő ismétlések, elfáradtam. Mellé ültem, elcsigázott szeretettel simogattam a mellkasát, gyenge gyerekujjaim önkéntelen maszírozó mozdulatokat végeztek.

Tenyerem érzékelte, hogy megmozdult a mellkasa! Megemelkedett! Nem láttam, bármennyire is figyeltem, nem láttam, de éreztem! Emlékszem, suta, gyerekes szókincsemet összeszedve hálálkodtam hol az ég felé, hol édesanyám rám tekintő fájdalma felé. Közben megmozdult a szája, mintha mosolygott volna felém, majd újra összezárult. Lestem, figyeltem azt az édes mosolyt, vártam, hogy újra láthassam, ami csak az övé... és az enyém és az öcsémé, a miénk, csak a miénk.

Ekkor ért el úgy igazán a tudatomig, hogy történt valami, valami visszahozhatatlan. Félelmetes valóság volt az, ami felsejlett. Nincs más, csak mi hárman! Komolyabb fantáziája volt a valóságnak, mint nekünk, sokkal precízebben állította elő a tragédiát, a katasztrófát, mint mi annak idején Leóval. Élesben, mélyrehatóan.

Elpusztult a Föld... elpusztult a Föld, lüktetett agyamban a szörnyű gondolat. Ráborultam a takaróra, és tehetetlen fájdalmamban újra sírtam. Sirattam az elpusztult világot összes lakójával, akik már nincsenek, sirattam az öcsémet, sírtam, hogy miért maradtunk életben. Harag fogott el a többiek iránt, amiért itt hagytak. Könnyű nekik, elmentek, megfutamodtak, nem szenvednek, mint én. Megcsalva éreztem magam, elhagytak, mindenki elhagyott...

Megkeseredett hangulatomban gyenge simogatást éreztem a tarkómon. Merjem hinni, hogy igaz? Ismételt, elhalványuló mozdulatok... Édesanyám simogató keze!

Lassan emeltem fel a fejemet, féltem, hogy elillan, féltem, hogy nem igaz, és a varázs elmúlik. Nem, nem múlt el!

Édesanyám felém fordította a fejét és rám mosolygott! Halványan, fáradtan, de mosolygott! És a fejét is egyedül fordította felém, és a kezét is felemelte, és megsimogatott vele, és most fáradtan a mellére helyezte, és... és...

Pihentetően feküdt mellén keresztbetett két keze. Édesanyám! Drága egyetlen édesanyám! Megmenekültünk! Te is velünk együtt! Szeretlek, szeretlek, szeretlek, boldog vagyok! Megszűnt a zűrzavar, széthúzódott a bizonytalanság, vízióim már messze jártak, virágba borult az elpusztult hegy, a világvég már nem érdekelt.

Ugye, hallasz engem? Ugye, hallasz, csak nem felelsz? Nem baj, ne mondj semmit, csak ints, ha igen! Emeld meg egy kicsit a kezed, csak éppen hogy, vagy ha az fárasztó, mosolyogj! Adj valami jelt, hogy tudjam, érted, hallod, amit mondok!

Megmozdult a szája, az a mindig becéző száj, ami olyan anyásan volt képes kiejteni azt a szót, hogy kicsinyeim... Mosolyog! Nem mondja, hogy kicsinyeim, de mosolyog!

Istenem, te is hallasz engem? Boldog vagyok! Boldog vagyok! Örömöm túl hangosra sikerült, mit sem sejtő öcsém felébredt, felriasztotta a boldogságom. Már pityergőre állt a szája, de édesanyám felé nyújtotta erőtlen kezeit, kitárta felé, felülni is megpróbált, de a feje visszahanyatlott a pokrócra. Öcsém odamászott, úgy búját a szárnyai alá, mint a fészekhez

visszatalált madárfióka. Törölgettem édesanyám könnyeit... akkor láttam utoljára sírni.

Később, míg élt, erősnek mutatta magát, pedig tudtam, láttam, éreztem, nem az. Csak miattunk... a kicsinyei miatt...

Csak másnap tudott felülni, nagy erőfeszítésébe került... miattunk megtette, képes volt rá. Itattam, etettem, falatonként adtam a szájába a maradék szendvicsből, tördeltem morzsánként a pogácsát... Mindent megértett, nem beszélt, csak a szeme...Olvastam benne. Kiolvastam, mit szeretne mondani, mit és hogyan csináljak. Irányított az a parányi láng, ami értünk égett benne. Követtem szeme utasításait, amik valójában nem is utasítások, inkább dédelgető intelmek, kérések, kívánságok voltak.

Öcsém nem mozdult el mellőle, kitartó szeretettel csüngött rajta. Gyakran mentem vízért a forráshoz. A kosárba raktam a kulacsot, a két kiürült flakont, amiben még mindig érezni véltem a gyümölcslé üdítő ízét, zamatát.

Egy alkalommal a gödröket, sziklákat kerülgetve bandukoltam a hőségtől kimerülve a hegy csúcsa felé, amikor mellém szegődött a kecske. Szinte a semmiből, egyszer csak ott termett mellettem. Vibráló levegő hullámzott a szemem előtt, le kellett ülnöm egy útba eső szikla árnyékába. A kecske mellém szegődött, félig beterítette a szikla párkányszerű árnyéka. Megsimogattam hófehér szakállát, valódi volt. Elindultam, nagy hasát cipelve hűségesen jött utánam.

Édesanyám nem sokkal élte túl azt a silány életünkben feltűnő napot, amikor a két kecskegida megszületett. Furcsa, megnyugvó boldogság fészkelte magát a szemébe. Nagyon hamar megértettem, mi volt az és miért. Nem kellett már féltenie bennünket. Biztosítva látta életben maradásunkat. Ameddig feltétlenül szükséges volt, addig bírta erővel...

Édesanyám halála után öcsém a gidákkal együtt szopott, néha velük is aludt, szorosan a jámbor jószág melengető hasához bújva. Nem, életünknek ezt a szakaszát, nem, most még nem...

Amikor először mentem a forráshoz, megjegyeztem az utat, a sziklákat, egy-egy fát, bokrot, soha nem mertem le-

térni, féltem, hogy nem találok vissza. Csak egyszer, véletlen vagy készakarva, már nem is tudom, de letértem az útról. Közvetlen a katasztrófa előtti pihenőhelyünk, a kerek tisztás mellett haladtam el, amikor...Apa!

A lábam előtt a sziklában egy mély lyuk, és apa állt benne... Láttam a fejét, ahogy féloldalt a vállára hajtva... nem élt.

Állt megrogyva a nem egészen egy méter széles, mély sziklaüregben. Ezért nem jött vissza! Akkor nem értettem, miért nem kiabált, miért nem próbált kimászni, csak néztem, néztem a vállára billent fejét, és nem sírtam. Már nem tudtam sírni...

Egyetlen kemény gondolat foglalkoztatott, édesanyámat és az öcsémet életben tartani. Az üreg széléhez hasaltam, szerettem volna a fejét még egyszer megérinteni, haját megsimogatni, de a kezem nem ért el addig.

Nagyon meleg volt, forrón vibrált a levegő, orromat megcsapta az elmúlás szaga.

Sokáig ültem az üreg mellett, gondolatban felsorakoztattam gyerekes bűneimet, és kértem, bocsássa meg nekem. Volt olyan, hogy nem mondtam igazat, halvány csalás, amiből amúgy is mindig én kerültem ki vesztesként... én akkor bűnnek éreztem. Szerény kis csínytevések, amik ma már szóra sem érdemesek, de akkor, ott, a halott apám előtt szégyelltem magam miattuk. Egy lapos követ cipeltem az üreg nyílására... lezártam a nyugvóhelyét.

Amikor visszaérkeztem a pokróchoz, a "tanyánkhoz", édesanyám a szemével kérdezte: mi történt, kicsim? Észrevette rajtam, hogy történt valami, vagy csak azt érzékelte, hogy tovább időztem, mint máskor. Nem tudom. Nem mondtam el. Nehéz volt magamban fogva tartani, minduntalan kikívánkozott belőlem, de nem!

Féltem, hogy eltűnik a mosoly a szájáról, ha felidéződik a borzalom. Ezt nem tudtam volna megbocsátani magamnak.

Megmaradt az én titkomnak, ma sem tudja senki. Az öcsém, ha eljön az idő, meg fogja tudni... megmutatom, hol nyugszanak a szüleink... együtt a sziklában.

Mikor megtudtam, hogy az öcsém itt van, hogy jó helyen van, mielőtt én is idejöttem volna, felnyitottam az üreget, és... és édesanyám csontvázát apámé mellé raktam. Most már együtt vannak évek óta.

Már korábban meg akartam tenni, de az öcsém, ott a bokor alatt... mindig visszajárt, nem akartam megfosztani a biztonságérzettől, amit édesanyánk halála után is jelentett neki... – a fiú még mindig az ablaknál állt, szeme még egyre csak a puha hóesést figyelte. Torkában dobogó szívét felborzolta az emlékezés. – Még várok, igen, még várok, hogy érlelődjön bennem, és amikor már teljesen beérett, könyv lesz belőle. Meg fogom írni... az öcsémnek, az utókornak, magamnak. A hópihék pedig csak hullanak, majd egymásba kapaszkodnak, megfogják egymás kezét, egységet alkotnak, ragaszkodnak egymáshoz, amíg lehet, amíg a természet vad, tépázó ereje szét nem választja majd őket, amíg újra el nem érkezik a megsemmisítő ítélet.

Mint ahogy akkor, ott, a kerek tisztáson, a fák alatt...

9 789635 027514